

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
TECHNOLOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTE OF EPIRUS

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

***«Μετάφραση και προσαρμογή του “Goodenough-Harris. Drawing Test”
(Harris, 1963) στα ελληνικά. Πιλοτική χορήγηση σε τριάντα περιπτώσεις
παιδιών προσχολικής ηλικίας».***

Πτυχιακή εργασία της: Μαυρογένη Ελένης
Επιβλέπουσα καθηγήτρια: κ. Ζακοπούλου Βικτωρία
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2012

Αφιερωμένη στην οικογένειά μου και στον Χάρη με αγάπη...

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κεφάλαιο 1: Περιγράφεται ο όρος "κίνηση-κινητικότητα". Αυτός περιλαμβάνει το σύνολο των λειτουργικών και ελεγκτικών μηχανισμών του ανθρώπου σε σχέση με την ικανότητά του να κινείται καθώς αποτελεί σημαντικό μέρος της ψυχοκινητικότητας. Η επεξήγηση των όρων "ισορροπία", "ευκινησία", "άλμα", "δύναμη", "πιάσιμο", "πέταγμα" είναι ένας από τους στόχους του κεφαλαίου, εφόσον τα παραπάνω ανήκουν στην κίνηση και δομούν την ψυχοκινητικότητα.

Κεφάλαιο 2: Η ψυχοκινητικότητα με τη σειρά της, η οποία αναλύεται, προσπαθεί να προγεγίσει σφαιρικά το παιδί. και διερευνά την ικανότητα του ατόμου να κινείται σε σχέση με το σώμα του και την προσωπικότητά του. Ακόμα η ψυχοκινητικότητα θέλει να αναδείξει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην κινητικότητα, στη νόηση και το συναίσθημα και να ευνοήσει με μία τεχνική τη σφαιρική προσέγγιση του παιδιού. (De Meur, L Staes, 1990)

Κεφάλαιο 3: Αναφέρονται οι βασικοί τομείς της ψυχοκινητικότητας, προφίλ παιδιών με ανωριμότητα ή καθυστέρηση ή ανωριμότητα στους παραπάνω τομείς, καθώς και μέθοδοι επανεκπαίδευσης αυτών των παιδιών.

Κεφάλαιο 4: Προκειμένου να αξιολογήσουμε τη συμπεριφορά, τις επιδόσεις ή τις δυσκολίες ενός παιδιού τόσο σε επίπεδο πρώιμης αντίληψης όσο και σε επίπεδο διάγνωσης ή διαφορικής διάγνωσης συχνά χρησιμοποιούμε τυποποιημένα κριτήρια αξιολόγησης. Τα τεστ έχουν κατά καιρούς δεχτεί αυστηρές κριτικές ως προς τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητά τους, αλλά, παρά τα ενδεχόμενα μειονεκτήματά τους, γεγονός είναι ότι αποτελούν πολύτιμα εργαλεία στα χέρια των ειδικών που γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που παίρνουν από αυτά.

Κεφάλαιο 5: Περιγράφεται η άποψη του Piaget, ότι η νοητική ανάπτυξη του παιδιού χωρίζεται σε ηλικίες. Σύμφωνα με αυτόν, η λειτουργία της ανάπτυξης θεωρείται έμφυτη, αναλλοίωτη και εξελικτική και διαιρείται σε περιόδους, φάσεις και υποφάσεις ή στάδια εξισορρόπησης. Η συμπεριφορά του ατόμου, η οποία περνά από μία βαθμίδα ισορροπίας στην άλλη, έχει άμεση σχέση με την εξέλιξή του και ο Piaget τη θεωρεί ως κύριο κινητήρα εξέλιξης. (Δοκουμετζίδα, 1996)

Κεφάλαιο 6: Εδώ απαριθμούνται κάποιες κλίμακες νοημοσύνης.

Κεφάλαιο 7: Σύμφωνα με τον Meredieu, αν το παιδί αρχίζει με την αναπαράσταση του ανθρώπου και αν τον καθιστά κύριο θέμα των ιχνογραφημάτων του, αυτό οφείλεται, πρώτον

στο γεγονός ότι το παιδί προβάλλει μέσα στο θέμα του το δικό του "σωματικό σχήμα" και δεύτερον, στο ότι ο ανθρωπομορφισμός αποτελεί βασική ιδιότητα της νοητικής λειτουργίας του. (Μπέλλας, 2000)

Κεφάλαιο 8: Πραγματοποιήθηκε μετάφραση και χορήγηση του "Goodenough, Harris drawingh test" σε τριάντα (30) παιδιά. Μετράται η ψυχοκινητική ωριμότητα των παιδιών α) με τυπική ανάπτυξη, β) με φωνολογικές διαταραχές και γ) με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή και εξάγονται τα αντίστοιχα συμπεράσματα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

(Ελληνικά)

Στο τεστ της Goodenough αναλύονται δύο βασικοί τομείς, με κύριο μέσο το παιδικό ιχνογράφημα. Πρώτον, το ιχνογράφημα σχετίζεται με την ψυχοκινητικότητα, αφού αυτό αποτελεί μια μορφή της συμβολικής λειτουργίας, και γι' αυτό τοποθετείται ανάμεσα στο συμβολικό παιχνίδι και στην νοητική εικόνα. Η ψυχοκινητικότητα θέλει να αναδείξει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην κινητικότητα, στη νόηση και το συναίσθημα, δομικά της στοιχεία είναι οι κινητικές δεξιότητες που αναπτύσσονται στο παιδί, όπως η ισορροπία, η ευκινησία, η αλτική ικανότητα, η δύναμη, οι χειρισμοί, το πιάσιμο και το πέταγμα, ενώ την κύρια μελέτη της αποτελούν η ανάπτυξη του σωματικού σχήματος, η δόμηση του χώρου και του χρόνου, όπως και η αμφιπλευρικότητα. Τα παιδιά ζωγραφίζουν μέσω της μνήμης, της φαντασίας και της νοητικής τους πραγματικότητας. Αυτός είναι ο λόγος που το τεστ σχετίζεται και με τον δεύτερο αυτό παράγοντα, την γνωστική ανάπτυξη. Τέλος το ιχνογράφημα αποτελεί πηγή ποικίλων και πολύτιμων πληροφοριών για το παιδί, αφού ανάμεσα στα άλλα, εκφράζει και τον εσωτερικό του κόσμο και το προσωπικό του ύφος.

(Αγγλικά)

In Goodenough test, two basic fields are analyzed based in child's drawing. Firstly, the drawing is related with the psychomovability, thus consist a form of symbolical function, and for this reason is placed between the symbolical playing and the self-mental picture. The aim of psykomovability is to reveal the connection between movability, intelect and feelings. The balance, the agility, the strength, the handlings, the ability to jamb, to catch hold an item or throw it away are psycomovability's structive components. The basic ways to investigate it, are the development of body's figure, the space and the time structure, as well as the lateralization. The children are drawing in relation to their memory, imagination and intellectual maturity. This is the reason that this test has reference to the second field, the mental development. Finally, the child's drawing compose source of many and valuable information for the child, as it express their internal world and their personal style.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε στο Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου, στην πόλη Ιωάννινα, στο τμήμα Λογοθεραπείας. Μέρος της εργασίας αποτελεί η ερευνητική μελέτη του Goodenough Harris Drawing Test, στο οποίο με βάση το ιχνογράφημα του κάθε παιδιού αναζητούμε την ψυχοκινητική του ωριμότητα.

Θέλω να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Δρ. Ζακοπούλου Βικτωρία, η οποία με βοήθησε πάρα πολύ, ώστε να ολοκληρωθεί αυτή η εργασία. Την ευχαριστώ πολύ για όσα μου δίδαξε, για το επιστημονικό υλικό που μου προσέφερε, τις συμβουλές της, την συμπαράστασή της και τις ώρες που μου αφιέρωσε. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Δρ. Φιλιππίδη Σταύρο για τη βοήθειά του στις στατιστικές αναλύσεις της πτυχιακής εργασίας. Σεβασμό και ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον κ. Διομήδη Ψωμόπουλο, ιδιοκτήτη του ιδιωτικού κέντρου του λόγου "λογοθεραπεία", όπου και πραγματοποίησα την πρακτική μου άσκηση, για την απεριόριστη κατανόηση και διευκόλυνση σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής μου.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου και όλους εκείνους, που με στήριξαν και ενίσχυσαν με κάθε τρόπο την προσπάθειά μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

♣ 1) ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

♣ 1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	10
♣ 1.1a ΑΔΡΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	11
♣ 1.1b ΛΕΠΤΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	12
♣ 1.2 Η ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ.....	13
♣ 1.3 Η ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.....	14
♣ 1.4 ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	15
♣ 1.5 ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ.....	17
♣ 1.5α ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ.....	17
♣ 1.5β ΕΥΛΥΓΙΣΙΑ.....	18
♣ 1.5γ ΑΛΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ.....	19
♣ 1.5δ ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΧΕΡΙΩΝ.....	29
♣ 1.5ε ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ.....	19
♣ 1.5η ΠΙΑΣΙΜΟ.....	20
♣ 1.5θ ΠΕΤΑΜΑ.....	21

♣ 2) ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

♣ 2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	21
♣ 2.2 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	22
♣ 2.2α ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ.....	22
♣ 2.2α.(i) ΑΙΤΙΑ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ.....	23
♣ 2.2β ΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ.....	23
♣ 2.2β.(i) ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΟΥ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ.....	24
♣ 2.2γ ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ.....	24
♣ 2.2δ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ.....	24
♣ 2.2δ.(i) ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ.....	24
♣ 2.2ε ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ.....	24
♣ 2.2ε.(i) ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ.....	25
♣ 2.2ζ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ.....	25
♣ 2.2ζ.(i) ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ.....	25
♣ 2.2στ ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	26
♣ 2.2στ(i) ΑΙΤΙΑ ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	26

♣ 3) ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

♣ 3.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ.....	28
♣ 3.1.1 ΤΡΟΠΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΕΙΚΟΝΑΣ ΕΑΥΤΟΥ.....	29

^3.1.2 ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ.....	30
^3.1.3 ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ.....	30
^3.1.4 ΓΝΩΣΗ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	31
^3.1.5 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ.....	31
^3.1.6 ΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΟΣ ΚΑΛΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ.....	32
^3.1.7 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ.....	35
^3.2 Η ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	36
^3.2.1 ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ.....	37
^3.2.2 ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	38
^3.2.3 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	38
^3.3 ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ.....	42
^3.3.1 ΣΤΑΘΜΟΙ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ.....	43
^3.3.2 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ.....	43
^3.3 ΑΜΦΙΠΛΕΥΡΙΚΟΤΗΤΑ.....	46
^3.4 ΟΠΤΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ.....	47
^3.5 ΟΡΑΣΗ.....	47
^3.6 ΚΙΝΑΙΣΘΗΣΗ.....	47
^3.7.1 ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΧΕΡΟΥ.....	48
^3.7.2 ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΠΟΔΙΟΥ.....	50
^3.7.3 ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΜΑΤΙΟΥ.....	51
^3.7.4 ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΑΥΤΙΟΥ.....	51
 ^4 ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ.....	51
 ^5 ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	
^5.1 Η ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	58
^5.2 ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΝΟΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΡΙΑΖΕΤ.....	59
^5.3 ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ.....	66
^5.3.1 ΑΝΤΙΛΗΨΗ.....	66
^5.3.1α ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ.....	69
^5.3.1β ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ.....	69
^5.3.2 ΠΡΟΣΟΧΗ.....	70
^5.3.3 ΜΝΗΜΗ.....	71
^5.3.4 ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ.....	73
^5.3.4α ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ.....	75

♣ 5.3.4β ΔΕΙΚΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ.....	78
♣ 5.3.4γ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ.....	79
♣ 5.3.4δ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΜΕ ΑΛΛΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	79

♣ **6) ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ**

♣ **7) ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ**

♣ 7.1 Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΟΣ.....	81
♣ 7.2 Ο ΑΝΘΡΩΠΑΚΟΣ.....	83
♣ 7.3 ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ.....	84
♣ 7.4 ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	85
♣ 7.5 ΣΤΑΔΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	86
♣ 7.6 Η ΜΟΥΤΖΟΥΡΑ.....	87
♣ 7.7 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.....	88
♣ 7.8 Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ.....	93
♣ 7.9 ΤΕΣΤ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	94

♣ **ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ**

♣ **8) ΤΕΣΤ GOODENOUGH**

♣ 8.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΤΕΣΤ.....	96
♣ 8.1.1 ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΤΕΣΤ.....	98
♣ 8.1.2 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΤΕΣΤ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	198
♣ 8.2 ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΤΕΣΤ.....	199
♣ 8.2α ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.....	199
♣ 8.2β ΑΝΑΛΥΣΗ	200
♣ 8.2.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ & ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	217
♣ 8.2.4 ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	225
♣ 8.2.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	228

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η ψυχοκινητική ανάπτυξη δίνει τη δυνατότητα στο παιδί και είναι απαραίτητη για το ίδιο έτσι ώστε να αναπτυχθεί σωστά. Μέσα από την ψυχοκινητική ανάπτυξη φαίνεται ξεκάθαρα πόσο απαραίτητη είναι η κινητική δραστηριότητα, η οποία καλύπτει ένα σημαντικό μέρος της ψυχοκινητικότητας.

Ο όρος κίνηση-κινητικότητα περιλαμβάνει το σύνολο των λειτουργικών και ελεγκτικών μηχανισμών του ανθρώπου σε σχέση με την ικανότητά του να κινείται. Έτσι, η κινητικότητα του ατόμου δεν είναι απλώς η μετακίνηση του σώματος μέσα στον περιβάλλοντα χώρο, αλλά πολύ περισσότερο η καθοδήγηση και ο έλεγχος τόσο της στάσης, όσο και της κίνησης του σώματος. (Μπινιάς, 2008)

Κάθε κινητική δραστηριότητα συνοδεύεται από ιδιαίτερες ατομικές κινήσεις, οι οποίες ξεχωρίζουν μεταξύ τους από τα δικά τους χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

Ο Roudof Laban αναφέρεται στις δυνάμεις που επενεργούν στο σώμα, όταν πρόκειται αυτό να κινηθεί ή να ανακόψει την κίνησή του και ονομάζει τις εσωτερικές δυνάμεις προσπάθειες που ξεκινούν από τη θέληση του ατόμου, για να παράγει και να ελέγξει τη δράση του σώματος. Η θέληση, το αίσθημα και το σώμα δίνουν μια άλλη διάσταση στην κίνηση σε ποιότητα και ποσότητα.

Όλες οι κινήσεις πραγματοποιούνται στο χώρο και στο χρόνο και έχουν τις δικές τους χαρακτηριστικές ιδιότητες. Το γιατί, πότε και πώς εκτελείται μια κίνηση, γιατί, πότε και πώς θεωρείται περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματική, εξηγούνται από τους νόμους της μηχανικής. Λέγοντα μηχανικά χαρακτηριστικά εννοούμε τα στοιχεία εκείνα που επηρεάζουν την κίνηση και είναι η μάζα και το μήκος των μελών του σώματος, ο όγκος τους, η κατανομή της μάζας σε κάθε έλος, η θέση του κέντρου βάρους κάθε μέλος του σώματος, η ροπή αδράνειας, καθώς και η ακτίνα αδράνειας κάθε μέλος του σώματος.

Στο ανθρώπινο σώμα ακόμα και στις πιο ασήμαντες κινήσεις, επενεργούν περισσότερες από μία δυνάμεις και η κοινή τους συνισταμένη έχει σαν αποτέλεσμα την κίνηση.

Η κίνηση διακρίνεται σε συνηθισμένη ή αυθόρμητη και σε γυμναστική κίνηση ή συνειδητή. Η συνηθισμένη κίνηση απαντάται στις βασικές ανάγκες της ζωής, στην καθημερινή εργασία, σε ξαφνικές καταστάσεις, προκλήσεις από το περιβάλλον. Η γυμναστική κίνηση είναι το

μέσο που κάνει πράξη τους σκοπούς κάθε κινητικής δραστηριότητας. Κάθε μέρος της κίνησης συνοδεύεται από:

- Το μέλος του σώματος που θέλουμε να κινηθεί (χέρι-πόδι)
- Το είδος της κίνησης (κάμψη-δίπλωση-στροφή-έκταση)
- Την κατεύθυνση προς την οποία θα κινηθεί (δεξιά-αριστερά-εμπρός-πίσω)
- Την αφετηρία, την τροχιά και την τελική στάση του σώματος
- Το χρόνο, το διάστημα δηλαδή από την έναρξη μέχρι τη λήξη της κίνησης
- Το ρυθμό (γρήγορα-αργά)

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά, που διέπουν την κίνηση, αποκαλούνται στοιχεία της κίνησης. Για κάθε κινητική δραστηριότητα δεν αρκεί να γνωρίζουμε τα στοιχεία της κίνησης, αλλά πώς ένα στοιχείο επιδρά το ένα στο άλλο, πώς συντονίζονται μεταξύ τους, πώς συνδέονται, πώς κάθε μέρος υποτάσσεται στο άλλο για την ολοκλήρωση μιας κίνησης. Αυτή η αλληλοσύνδεση των στοιχείων της κίνησης αποτελεί τη δομή της κίνησης και καθορίζει την εκτέλεσή της στο χώρο και στο χρόνο. Η κίνηση δεν είναι μόνο ένα γεγονός βιολογικό, δεν είναι μόνο μια διαδοχή των φυσιολογικών ωθήσεων, αλλά είναι επιπλέον μια ψυχική κοινωνική συναισθηματική, πνευματική διαδικασία.

Ο Gallahue, L.D, (1996) καθώς και οι Manners, H.K, Carrol, M.E (1991) ιεραρχούν τις κινητικές θεμελιακές δεξιότητες με βάση την κίνηση, σε στάση, μετακίνηση και χειρισμούς. Οι θεμελιακές κινητικές δεξιότητες με βάση τη στάση είναι όταν το παιδί ισορροπεί, κάμπτει, διατείνει, αιωρείται, στρίβει και λυγίζει.

Οι θεμελιακές κινητικές δεξιότητες με βάση την μετακίνηση είναι όταν το παιδί ισορροπεί, περπατάει, τρέχει, ρολλάρει, πηδάει, χοροπηδάει, γλιστράει, σπρώχνει και κάνει χόπλα. (αδρή κινητικότητα)

Τέλος, οι θεμελιακές κινητικές δεξιότητες με βάση τους χειρισμούς είναι όταν το παιδί πιάνει, σπρώχνει, χτυπά, στρίβει, τραβάει, τρίβει, κόβει και τσαλακώνει. (λεπτή κινητικότητα) Αυτή η οριοθέτηση της κίνησης του σώματος αποτελεί τη βάση για το σχεδιασμό κάθε δραστηριότητας που έχει στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων ισορροπίας, αλτικότητας, δύναμης χεριών και χειρισμούς.

ΑΔΡΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ως αδρή κινητικότητα θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε την προσπάθεια του παιδιού να κατακτήσει και να βελτιώσει τη βάδισή του καθώς και όλους τους προχωρημένους

τύπους κινητικών προτύπων, τους οποίους μαθαίνει αμέσως μετά την κατάκτηση της προηγούμενης διαδικασίας.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά την αδρή κινητικότητα, το βρέφος, στις 4 εβδομάδες μετά τη γέννησή του κάμπτει το κεφάλι του και αυτό προκαλείται από το αυχενικό τονικό αντανακλαστικό. Στις 16 εβδομάδες στηρίζει το κεφάλι του και διατηρεί συμμετρικές στάσεις. Στις 28 εβδομάδες καταφέρνει να στηρίζει το σώμα του με τα χέρια του, στηριζόμενο στους αγκώνες σε μπρούμυτα θέση. Ακόμα αυτήν την περίοδο βάζει δύναμη στα πόδια του. Στην ηλικία των 40 εβδομάδων, το μωρό κάθεται μόνο του, μπουσουλάει και σπρώχνει τα πόδια του.

Στις 52 εβδομάδες, περπατάει με βοήθεια και στριφογυρίζει. Καθοριστική σημασία μετά τους δώδεκα μήνες έχει και ο έλεγχος των σφιγκτήρων. 18 μηνών, το παιδί περπατάει χωρίς βοήθεια και κάθεται μόνο του, ενώ στους 24 μήνες τρέχει άνετα και πιάνει τη μπάλα. Στους 36 μήνες πλέον μπορεί να στέκεται στο ένα πόδι και να πηδάει από το τελευταίο σκαλί, ενώ στους 48 μήνες κάνει κουτσό στο ένα πόδι και πραγματοποιεί μεγάλο πήδημα. Τέλος, στους 60 μήνες κάνει κουτσό με εναλλαγή ποδιών. Γενικά έως τα πέντε χρόνια, φτάνει σε πολυμορφία και ποικιλία κινητικών δραστηριοτήτων. (Μαρκοβίτης&Τζουριάδου, 1991) Ήδη το παιδί, με την είσοδο του στο σχολείο, έχει αποκτήσει με την σύμπραξη ενδογενών και περιβαλλοντικών παραγόντων, ένα πλούσιο ρεπερτόριο κινητικών δεξιοτήτων. Μερικές από αυτές τις δεξιότητες, για παράδειγμα το τρέξιμο, την αναρρίχηση, το συγχρονισμό στο βάδισμα, το πέταμα-χτύπημα-πιάσιμο της μπάλας, θα τις αξιοποιήσει στα σχολικά-ομαδικά παιχνίδια.

Στο σημείο αυτό λοιπόν το παιδί, κυριαρχεί στο σώμα του, μέσω του οποίου ρυθμίζει τις μετακινήσεις του, ικανοποιεί τις επιθυμίες του και ελέγχει με αυτοπεποίθηση την κινητική του συμπεριφορά. Με λίγα λόγια έχει αναπτύξει την κιναισθηση. Όλα τα παραπάνω βοηθούν το παιδί να έρχεται σε επαφή με το περιβάλλον του και να το εξερευνά καθώς επίσης αποκτά και συνείδηση του χρόνου και αντιλαμβάνεται τη διαδοχή και τη διάρκεια των γεγονότων. (Κρουσταλάκης, 1997)

ΛΕΠΤΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Κατά την ανάπτυξη της διάρκειας της αδρής ή γενικής κινητικότητας, σταδιακά επέρχεται και η ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας ή αλλιώς η ανάπτυξη της χειροτεχνικής επιδεξιότητας. Με αυτόν τον όρο, αναφερόμαστε στη φάση, όπου το παιδί αναπτύσσει νέες

λειτουργικές κινήσεις των χεριών και προσπαθεί με αυτά να ανακαλύπτει τον κόσμο του. Πρόκειται για κινήσεις του πιασίματος, της συγκράτησης, κινήσεις που γίνονται με τις παλάμες και τα δάχτυλα, για το συντονισμό χεριού- ματιού, τον συντονισμό των δύο χεριών καθώς και άλλες. Αυτές οι κινήσεις κατακτιούνται σταδιακά.

Παραδείγματος χάριν από το σφίξιμο του χεριού σε γροθιά και την παλαμική σύλληψη, το παιδί περνάει στο πιάσιμο του μολυβιού με τριποδική λαβή και τις συνδυασμένες κινήσεις των δαχτύλων. Οι κινήσεις αυτές εξυπηρετούν τις διάφορες ανάγκες της καθημερινής πρακτικής ζωής, δίνουν δηλαδή τη δυνατότητα στο παιδί να πραγματοποιεί διάφορες χειρονομίες μέσω κάποιου εργαλείου και αργότερα να έχει την ικανότητα να χρησιμοποιεί τη λεπτή χειροτεχνική επιδεξιότητα για τη διεξαγωγή της γραφής αλλά και τη μη- λεκτική μιμητική έκφραση και επικοινωνία.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό πως η ωρίμανση της λεπτής κινητικότητας επέρχεται καθώς το παιδί μεγαλώνει και είναι πολύ σημαντική για την εκμάθηση της γραφής, η οποία έχει ανάγκη από διάφορες τεχνικές. Μία από αυτές είναι το πιάσιμο του μολυβιού, η οποία αναλόγως θα καθορίσει και τον τρόπο γραφής. Οι τεχνικές αυτές ελέγχονται από το κεντρικό νευρικό σύστημα, από το οποίο ακολουθούν μία σειρά από κινητικές εντολές, οι οποίες ενεργοποιούν το κινητικό σύστημα του χεριού με αποτέλεσμα την παραγωγή των γραφικών συμβόλων της λέξης ή της πρότασης. (Τραυλός, 1998 & Μαρκοβίτης-Τζουριάδου, 1991 & Κρουσταλάκης, 1997)

Η ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ

Η κινητική ανάπτυξη του ατόμου, στην επιστήμη της κινησιολογίας, χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις με βάση τη χρονολογική ηλικία του ατόμου, χωρίς όμως να μπορεί να πραγματοποιηθεί ένας σαφής και ακριβής χρονικός διαχωρισμός αυτών των φάσεων μεταξύ τους. Συγκεκριμένα διακρίνεται στις εξής φάσεις:

1. Την κινητικότητα μέσω του νευρικού συστήματος
2. Την κινητικότητα μέσω των αισθήσεων
3. Την ψυχοκινητικότητα
4. Την κοινωνική κινητικότητα

Η κινητικότητα μέσω του νευρικού συστήματος αφορά την κινητικότητα του παιδιού κατά την βρεφική ηλικία. Το παιδί σε αυτήν την φάση εκτελεί κινήσεις “αυτοματοποιημένες”, οι οποίες δεν δέχονται εντολή από τον εγκέφαλο, τις λεγόμενες “αντανακλαστικές κινήσεις”. Η

αφομοίωση αυτών των αντανακλαστικών κινήσεων αλλά και η μετατροπή τους σε σκόπιμες κινήσεις αποτελούν τομείς, στους οποίους συγκεντρώνεται η κινητική ανάπτυξη αυτής της περιόδου.

Η κινητικότητα μέσω των αισθήσεων αφορά την κινητικότητα του παιδιού κυρίως κατά την πρώτη παιδική ηλικία. Η κινητικότητα αυτή τονίζει τη σχέση ανάμεσα στην ικανότητα αντίληψης και στην κινητική αντίδραση-δράση του παιδιού. Με άλλα λόγια εξηγεί ότι η εκδήλωση της κινητικής ενέργειας αποτελεί την αντίδραση του παιδιού σε ένα ερέθισμα, που αντιλαμβάνεται από το περιβάλλον.

Η ψυχοκινητικότητα λαμβάνει χώρα κυρίως στην προσχολική και τη σχολική ηλικία. Τονίζει την άμεση αλληλεπίδραση του σώματος με την ψυχή, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα τη σχέση αλληλεξάρτησης ανάμεσα στην ψυχική και κινητική ανάπτυξη. Επίσης, τονίζει τα γνωστικά μέρη της κίνησης, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για προσχεδιασμένες και ελεγχόμενες κινήσεις. Η ψυχοκινητικότητα θα μπορούσε να πει κανείς ότι προκύπτει από την αισθητηριακή κινητικότητα, αλλά και συνενώνεται με αυτήν, αποτελώντας έτσι μία από κοινού ολοκληρωμένη αναπτυξιακή διαδικασία του παιδιού.

Η κοινωνική κινητικότητα συμβαίνει στη σχολική ηλικία και αναλύει τον επικοινωνιακό χαρακτήρα της κίνησης.

Η ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Από την αρχαιότητα ακόμη η κίνηση θεωρείται από τους παιδαγωγούς απαραίτητο στοιχείο άσκησης του σώματος, του πνεύματος και της ψυχής. Η άποψη αυτή έχει ενισχυθεί από άλλες ειδικότητες (παιδαγωγοί, ψυχολόγοι, ιατροί, χορογράφοι, μουσικοί κλπ), που ξεκίνησαν από διαφορετικές αφετηρίες και άνοιξαν νέους ορίζοντες στην κινητική δραστηριότητα του μικρού παιδιού.

Η κίνηση είναι η ζωή του μικρού παιδιού και όλοι οι επιστήμονες που ασχολούνται με την ηλικία αυτή τη θεωρούν κυρίαρχο στοιχείο σε κάθε δραστηριότητά του. Είναι ένα μέσο μάθησης για το παιδί, γιατί καθώς μαθαίνει να κινείται, μαθαίνει το ίδιο μέσα από την κίνηση. Αυτή η κινητική δραστηριότητα εξελίσσεται και διαμορφώνεται συνεχώς, μέχρι που τελειοποιείται.

Η κινητική ανάπτυξη συνδέεται στενά με την ωρίμανση και την εμπειρία. Αρχικά η κινητική συμπεριφορά ρυθμίζεται αντανακλαστικά. Οι πιο γνωστές αντανακλαστικές συμπεριφορές του βρέφους είναι το Δαρβίνειο ή αντανακλαστικό της σύλληψης, το

αντανακλαστικό του Moro, του Babinsky, κ.α. Με την κατάκτηση του βαδίσματος, γύρω στο δεύτερο χρόνο, το παιδί περνά σε μία κινητική ελευθερία, που επεκτείνει το πεδίο της εμπειρίας του.

Με την ανάπτυξη των σκόπιμων κινητικών δραστηριοτήτων τα αντανακλαστικά υποχωρούν και βαθμιαία εξαφανίζονται. Η κινητική ανάπτυξη γίνεται με σταδιακό ρυθμό έτσι ώστε η κατάκτηση μίας δεξιότητας να προϋποθέτει την εδραίωση μίας άλλης.

Η νηπιακή ηλικία χαρακτηρίζεται σαν μία μορφολογική και λειτουργική περίοδος που διακρίνεται από ένα έντονο ρυθμό κινητικών αποκτημάτων. Πρόκειται για μία ηλικία που το παιδί παρουσιάζει μια ακόρεστη δίψα για κίνηση, η οποία μεθοδευμένα μπορεί να εξελιχτεί σε κινητική δεξιότητα, που το καθιστά ακόμα πιο ικανό να προσαρμοσθεί στο περιβάλλον του.

Κατά την νηπιακή ηλικία, το παιδί συνεχίζει λοιπόν να προοδεύει στον τομέα του ελέγχου και του συντονισμού των κινήσεων· δεν παρουσιάζει όμως τις δραστικές αλλαγές της βρεφικής περιόδου. Η κινητική ανάπτυξη γίνεται με επιβραδυνόμενο ρυθμό, είναι όμως πιο ποικίλη και διαφοροποιημένη απ' ότι ήταν πριν. Επίσης οι αλλαγές στην περίοδο αυτή είναι αποτέλεσμα περισσότερο της άσκησης και της εμπειρίας, σε αντίθεση με τη βρεφική ηλικία όπου, είναι περισσότερο αποτέλεσμα της ωρίμανσης. Κατά την νηπιακή ηλικία οι ασκήσεις του σώματος γίνονται όλο και περισσότερο με μεγαλύτερη ευκολία και αποτελεσματικότητα. Γενικότερα οι κινητικές δραστηριότητες μέχρι το πέμπτο έτος της ηλικίας, εμφανίζονται σαν μια αναγκαιότητα για το ωρίμασμα του συντονιστικού νευρικού συστήματος. Είναι η ηλικία του εμπλουτισμού, των κινητικών δυνατοτήτων και της μεγάλης δεκτικότητας. Από το 3^ο έτος και μετά η δυσκαμψία και η αρρυθμία της προηγούμενης περιόδου εξαφανίζονται . Οι κινήσεις είναι περισσότερο ειδικές και διαφοροποιημένες- όχι γενικές και μαζικές- με αποτέλεσμα να γίνεται οικονομία δυνάμεων. Πολλές κινητικές δραστηριότητες, που απαιτούν αισθησιοκινητικό συντονισμό, ισορροπία και κατανόηση του χώρου, εκτελούνται με ακρίβεια, σταθερότητα και άνεση. Αργότερα, το παιδί της σχολικής ηλικίας, έχοντας το κέντρο βάρους του σώματος χαμηλότερα, τα άνω και κάτω άκρα μακρύτερα και τις αναλογίες συμμετρικότερες, παρουσιάζει στις κινήσεις σε σύγκριση με το νήπιο, εκτός από τη σταθερότητα, επιπλέον και ισχύ και χάρη. (Παρασκευόπουλος)

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ψυχοκινητική ανάπτυξη ακολουθεί τρεις βασικές κατευθύνσεις:

- 1) Από αμφίπλευρη γίνεται ετερόπλευρη: Το νεογέννητο είναι σχεδόν συμμετρικό στις κινήσεις του. Έχει την τάση να χρησιμοποιεί και τις δύο πλευρές του σώματός του στον ίδιο βαθμό και το ίδιο αποτελεσματικά. Περίπου στο πρώτο έτος το 20% των παιδιών δείχνουν προτίμηση στο αριστερό ήμισυ του σώματός τους. Κατά την ώριμη ηλικία, όμως, το ποσοστό των αριστερόχειρων μειώνεται στο 5%, αντίθετα με το ποσοστό των δεξιόχειρων που αγγίζει το 95%.
- 2) Από αντανakλαστική γίνεται σκόπιμη και τέλος αυτόματη: Το νεογέννητο όπως και το έμβρυο πραγματοποιεί αντανakλαστικές κινήσεις, που ελέγχονται από νευρολογικές δομές αλλά δεν σχετίζονται με την σκέψη και την βούληση. Αργότερα η συμμετοχή του κεντρικού νευρικού συστήματος αυξάνεται και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει ενσυνείδητος έλεγχος των κινήσεων μέσω της σκέψης και της γλώσσας. “Τέλος με τη συνεχιζόμενη ωρίμανση και άσκηση, σχηματίζονται κινητικές συναθροίσεις που εκτελούνται αυτόματα, χωρίς να είναι απαραίτητη η ενσυνείδητη συμμετοχή της σκέψης. Έτσι απελευθερώνεται η προσοχή για να συγκεντρωθεί σε νέες μαθήσεις” (Παρασκευόπουλος).
- 3) Από μαζική γίνεται μερική και εξειδικευμένη: Στην αρχή, σε οποιαδήποτε κίνηση ακόμα και στις πιο απλές κινητικές δραστηριότητες χρησιμοποιούνται πολλοί μύες που καταλαμβάνουν μεγάλες περιοχές και τμήματα του σώματος. Έτσι σπαταλώνονται δυνάμεις άσκοπα. Αργότερα, θέτονται σε λειτουργία μόνο οι απαραίτητοι μύες και έτσι οι κινήσεις πραγματοποιούνται με λιγότερο κόπο πιο σωστά και πιο χαριτωμένα.

Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας ξεκινάει όταν το βρέφος στις 4 εβδομάδες σφίγγει το χέρι του σε γροθιά. Αργότερα, στις 16 εβδομάδες το βρέφος κρατάει ανοιχτό το χέρι του, γρατζουνάει και αρπάζει ενώ στις 28 εβδομάδες πραγματοποιείται η παλαμική σύλληψη και καταφέρνει να μαζέψει βόλους. Έπειτα, στις 40 εβδομάδες τρυπάει και λύνει χοντροκομμένα.

Μετά τον ένα χρόνο, και συγκεκριμένα στις 52 εβδομάδες το μωρό μαζεύει αντικείμενα πιάνοντάς τα σφιχτά, ενώ στους 18 μήνες πλέον φτιάχνει μόνο του πύργο με τρεις κύβους και γυρίζει 2-3 σελίδες μαζί. Στους 24 μήνες, δηλαδή όταν γίνεται το παιδί δύο ετών, φτιάχνει πύργο με έξι κύβους και γυρίζει τις σελίδες μία- μία. Όταν ολοκληρώσει τους 36 μήνες το παιδί θα κατορθώσει να φτιάξει πύργο με δέκα κύβους αλλά και να πιάσει κανονικά το μολύβι. Τέλος, μετά τα τέσσερα έτη το παιδί, αφού κλείσει τους 48 μήνες ξεκινάει να χαράσσει γραμμές με το μολύβι του.

ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Ισορροπία σημαίνει κατανομή του βάρους του σώματος γύρω από τον κατακόρυφο άξονα, ο οποίος είναι το σημείο αναφοράς, το υπομόχλιο της ισορροπίας. Η κίνηση στηρίζεται στην ισορροπία, ενώ η ισορροπία στην εξουδετέρωση της βαρύτητας, η οποία ασκεί μία μόνιμη δύναμη στο σώμα. Η ισορροπία είναι το θεμέλιο, ο συνδετικός κρίκος κάθε συστήματος αναφοράς. Είναι αυτή που διαμορφώνει τη βασική σχέση που έχει ο άνθρωπος με τη δύναμη της βαρύτητας και του περιβάλλοντος.

Ισορροπία σύμφωνα με τον ορισμό του Zaccorscy είναι η ικανότητα του σώματος να παραμένει σε μία σταθερή θέση κάτω από προϋποθέσεις διαφόρων ειδών κινήσεων και συγκρατήσεων. Διακρίνεται σε δυναμική και στατική ισορροπία. *Δυναμική* είναι η ικανότητα του σώματος να ανταποκρίνεται με μετακίνηση σε κάθε απαίτηση του χώρου και *στατική* να ισορροπεί το σώμα σε διάφορα σημεία του σώματος.

Στην ισορροπία του σώματος σπουδαίο ρόλο παίζουν τα αισθητήρια όργανα και μάλιστα οι υποδοχείς του εσωτερικού αυτιού. Έρευνες έδειξαν ότι και το οπτικό περιφερειακό σύστημα, παίζει τον ίδιο σπουδαίο στην ισορροπία του σώματος. Μάλιστα ο Schmidt (1993) υποστηρίζει ότι η περιφερειακή όραση δίνει σημαντικές πληροφορίες για την κίνηση στο περιβάλλον, όπως:

- Σταθερότητα και ισορροπία του σώματος
- Ταχύτητα της κίνησης σε σχέση με το περιβάλλον
- Κατεύθυνση της κίνησης σε σχέση με τα αντικείμενα του περιβάλλοντος
- Κίνηση των αντικειμένων το περιβάλλοντος σε σχέση με το παιδί

Για την ανάπτυξη της ισορροπίας των μικρών παιδιών σε κίνηση και στάση, οι δραστηριότητες ακολουθούν την παρακάτω διαδοχή:

- Ισορροπία του σώματος ελεύθερα σε ανοιχτό χώρο
- Ισορροπία στις μετακινήσεις τους σε οριοθετημένο χώρο
- Ισορροπία σε περιορισμένο χώρο
- Ισορροπία σε ψηλότερα επίπεδα και περιορισμένους χώρους

ΕΥΚΙΝΗΣΙΑ

Ευκινησία είναι η προσαρμοστική ικανότητα του σώματος να κινείται και να μετακινείται με ευκολία στο χώρο- χρόνο. Ευκινησία είναι μία επιδεξιότητα που περιλαμβάνει την ενεργητική δραστηριότητα του σώματος και προϋποθέτει δύναμη και συναρμογή. Ο Zaciorsky παρουσιάζει την ευκινησία ως μια σύνθετη κινητική ικανότητα που απαιτεί συναρμοστικές ικανότητες. Ο Harre και ο Letselter τη θεωρούν βασική δεξιότητα και ότι η έλλειψή της δυσκολεύει την ανάπτυξη άλλων δεξιοτήτων.

Στην προσχολική και αρχή της παιδικής ηλικίας το ενδιαφέρον στρέφεται στην κινητοποίηση και αύξηση του εύρους των αρθρώσεων (σπονδυλική στήλη, ώμοι, ισχία). Για το λόγο αυτό, οι δραστηριότητες για την ανάπτυξη της ευκινησίας υπάρχουν σε κάθε ημερήσια γυμναστική και μάλιστα στην προετοιμασία κάθε προγράμματος, που περιλαμβάνει διπλώσεις, συσπειρώσεις, εκτάσεις, ανοίγματα ποδιών, πολύπλευρη χρήση των χεριών, χρησιμοποιώντας υλικά και ελεύθερα.

ΑΛΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Το επόμενο βήμα μετά την ισορροπία και το συντονισμό των μελών του σώματος στο βάδισμα και στο τρέξιμο είναι το άλμα. Καθώς το παιδί μετακινείται δεξιά- αριστερά, πάνω- κάτω με απλούς και μεγάλους βηματισμούς, ή με πηδηχτό βήμα, έχει αποκτήσει τις απαραίτητες φυσικές ικανότητες, ώστε να είναι ικανό σε αλτικές δραστηριότητες.

"Πηδώ" σημαίνει χάνω όλα τα σημάδια στο χώρο, την έννοια των ορίων του σώματος προς στιγμή και τα ξαναβρίσκω κατά την προσγείωση του σώματος στο χώρο.

Το άλμα είναι η απόκτηση απόστασης προς τα εμπρός και απόκτηση ύψους και βάθους. Το μοντέλο κίνησης του άλματος διακρίνεται σε τρεις φάσεις:

- Στην αρχική θέση- αφετηρία του σώματος
- Στην ώθηση- απογείωση
- Στην προσγείωση- ισορροπία του σώματος.

Το άλμα αντιμετωπίζεται ως η πιο δύσκολη επιδεξιότητα από τα μικρά παιδιά, γιατί απαιτείται δύναμη, συντονισμό όλων των μελών καθώς και αυτοκυριαρχία και τόλμη. Το μικρό παιδί χρειάζεται δύναμη, για να ωθήσει το σώμα στην αιώρηση και συντονισμό των χεριών με τα άλλα μέλη του σώματος.

Οι δραστηριότητες για την ανάπτυξη της αλτικότητας ιεραρχούνται από απλά μοντέλα

κίνησης σε δύσκολα και σύνθετα όπως:

- Από το ένα πόδι στο άλλο
- Από το ένα πόδι στα δύο
- Από τα δύο πόδια στα δύο, εμπρός
- Από ύψος πάνω προς τα κάτω
- Από κάτω προς τα επάνω

Τα παραπάνω μοντέλα εκτελούνται από θέση και από μετακίνηση στο χώρο, καθώς και συνδυασμένα άλματα σύμφωνα με τις απαιτήσεις του χώρου.

ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΧΕΡΙΩΝ

Δύναμη είναι η ικανότητα σύσπασης των μυών σύμφωνα με την επιθυμία μας. Αυξάνεται στον άνθρωπο προοδευτικά με τη σωματική του ανάπτυξη και αποτελεί τη βάση όλων σχεδόν των κινητικών ενεργειών και δεξιοτήτων. Μετά την ισορροπία στο βάδισμα, στο τρέξιμο και στο άλμα, που απαιτείται δύναμη των κάτω άκρων, ακολουθεί η δύναμη στα άνω άκρα. Αποτελεί μια άλλη στήριξη του σώματος και εξυπηρετεί πολλές άλλες δεξιότητες όπως είναι οι στήριξεις, αναρριχήσεις, έλξεις, αναρτήσεις και χειρισμοί.

Η δύναμη στα χέρια με τις στήριξεις δεν εμφανίζεται σε καθαρή μορφή, αλλά συνδυασμένη με γενική νευρομυϊκή προσαρμογή σε κάθε δραστηριότητα. Το σώμα δεν μένει αμέτοχο στην όλη διαδικασία αλλά προσπαθεί με συναρμοστικές κινήσεις να βρίσκεται σε ισορροπία σύμφωνα με τις απαιτήσεις της δραστηριότητας. Οι δραστηριότητες ιεραρχήθηκαν σύμφωνα με τη βαρύτητα του σώματος που δέχονται τα χέρια, σε δραστηριότητες:

- Μετακινήσεις με πρηνή θέση του σώματος και έλξεις αυτού στο έδαφος
- Μετακινήσεις με τετράποδη στήριξη, όπου το βάρος μοιράζεται στα χέρια και στα πόδια
- Ελκτικές ασκήσεις στο έδαφος και στον πάγκο
- Στήριξεις χεριών με μετακίνηση του σώματος σε σημεία του χώρου που βρίσκονται σε μεσαίο επίπεδο (στο ύψος της μέσης).
- Μετακινήσεις με στήριξη των χεριών στο έδαφος

ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ

Η δεξιότητα του χειρισμού, ώστε τα παιδιά να πετούν και να πιάνουν, να κυλούν, να κτυπούν, ιεραρχήθηκε από δραστηριότητες απλές με σταδιακή αύξηση της δυσκολίας. Οι

δραστηριότητες ξεκίνησαν πρώτα με την ικανότητα να πετούν και στη συνέχεια με την ικανότητα να πιάνουν.

Τα υλικά που χρησιμοποιούνται είναι στην αρχή απλά αντικείμενα, εύχρηστα, ελαφριά και με μεγάλη επιφάνεια, έτσι ώστε να μπορούν με ευκολία τα πιάνουν κάθε αντικείμενο. Σταδιακά τα υλικά παίρνουν μορφή και σχήμα σταθερό, όπως μια μπάλα μεγάλη, ύστερα μικρή και οι δραστηριότητες γίνονται πιο σύνθετες και δύσκολες

ΠΙΑΣΙΜΟ

Η δυνατότητα να πιάνει το παιδί τη μπάλα ή άλλα αντικείμενα αντιστοιχεί στην ικανότητα να μεταχειρίζεται το χέρι ή τα χέρια ή άλλα μέρη του σώματος, για να ανακόψει ή να ελέγξει ένα ερχόμενο αντικείμενο που αιωρείται.

Στις μικρές ηλικίες παρατηρήθηκε ότι τα παιδιά εγκλωβίζουν στην αγκαλιά τους τα αντικείμενα ή την μπάλα, δυσκολεύονται να την πιάνουν χρησιμοποιώντας τα δάχτυλα. Στην ολοκληρωμένη κίνηση τα παιδιά χρησιμοποιούν μεγάλες μυϊκές περιοχές και άλλες βοηθητικές για να έχουν πετυχημένες προσπάθειες.

Οι καθημερινές εμπειρίες διαμορφώνουν τα μοντέλα της κίνησης στις λαβές παραμερίζοντας σταδιακά περιττές βοηθητικές, φτάνοντας στο μοντέλο κίνησης που περιέγραψαν πολλοί ερευνητές. Το μοντέλο είναι να χρησιμοποιούν τους καρπούς (δάχτυλα) με τα χέρια εμπρός ελαφρώς τεταμένα και τις παλάμες προς τα πάνω με μικρή κλίση.

Πέρα από τις κινητικές τους αδυναμίες τα παιδιά παρουσιάζουν φόβους στον ερχομό της μπάλας προς τα επάνω τους. Αποτέλεσμα είναι να κλείνουν τα μάτια τους και να φράζουν το πρόσωπό τους. Η αυτοπεποίθησή έρχεται με τη γνώση του σώματος στο χώρο και ωριμάζει το μοντέλο κίνησης. Είναι πιο εύκολο για τα παιδιά να πιάνουν μια μπάλα που κυλιέται παρά μια μπάλα που πετιέται. Το κύλισμα της μπάλας στο έδαφος μειώνει την ταχύτητά της, έτσι δίδεται στο παιδί περισσότερος χρόνος να παρακολουθεί την κινούμενη μπάλα και στην κατάλληλη στιγμή να την πιάσει με ακρίβεια.

Συγκεκριμένα, το οπτικό σύστημα συλλέγει πληροφορίες σχετικά με τη θέση της κίνησης και το στόχο, ενώ αμέσως δίνει απαντήσεις στα κινητικά μέρη για τη σωστή εκτέλεση. Με τις δραστηριότητες χειρισμού ισχυροποιούνται οι μυϊκές ομάδες των χεριών, ιδιαίτερα τα δάχτυλα (οι λεπτές κινήσεις), ενώ μειώνεται ο χρόνος αντίδρασης. Η κίνηση εκτελείται στον ελάχιστο χρόνο και με ακρίβεια από τα συγκεκριμένα μέρη του σώματος.

ΠΕΤΑΓΜΑ

Το πέταγμα είναι μια μονόπλευρη κίνηση του χεριού ή των χεριών, κατά την οποία το παιδί προσπαθεί να ωθήσει ένα αντικείμενο προς μία κατεύθυνση. Γενικά στις δεξιότητες χειρισμού (πετώ, πιάνω, κυλώ, χτυπώ, τραβώ, ωθώ, στρίβω) παρατηρείται μεγάλη συμμετοχή υψηλών νευρομυϊκών διεργασιών, για να επιτευχθεί ο συντονισμός των μελών, των κινήσεων των θέσεων και των ματιών. Είναι ένας γρήγορος συντονισμός ματιού με το μέλος που κινείται και το στόχο που σημαδεύει. Είναι ένας συνολικός οπτικοκινητικός συντονισμός.

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν ιεραρχήθηκαν ως εξής:

- Κυλούν και πιάνουν αντικείμενα ή μπάλα ελεύθερα στο χώρο.
- Κυλούν και πιάνουν σε περιορισμένους χώρους και σε διάφορα επίπεδα, όπως: πάγκος, διαδρομές, στεφάνια, τούνελ, τσουλίθρα.
- Κτυπούν την μπάλα μόνα τους στο έδαφος και την πιάνουν.
- Πετούν τη μπάλα με λαβή μπροστά από το στήθος και την πιάνουν πάλι με τα χέρια μπροστά το στήθος.
- Πετούν και πιάνουν τη μπάλα πάνω από το ύψος του κεφαλιού. (Α. Τσαπακίδου, 1997)

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

“Ψυχοκινητικότητα ορίζεται η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην ικανότητα αντίληψης του ατόμου, στα βιώματά του και στην ικανότητά του να πραγματεύεται.” (Μπινιάς, 2008) Σύμφωνα με τα παραπάνω η ψυχοκινητική διερευνά την ικανότητα του ατόμου να κινείται σε σχέση με το σώμα του και την προσωπικότητά του. Ακόμα η ψυχοκινητικότητα θέλει να αναδείξει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην κινητικότητα, στη νόηση και το συναίσθημα και να ευνοήσει με μία τεχνική τη σφαιρική προσέγγιση του παιδιού. (De Meur, L Staes, 1990)

Η ψυχοκινητικότητα λοιπόν είναι μία πολυδιάστατη έννοια, η οποία συναπαρτίζεται από τους παρακάτω λειτουργικούς μηχανισμούς:

- Την ωρίμανση, δηλαδή την νευροφυσιολογία του οργανισμού, την ικανότητά του να αντιλαμβάνεται και το γνωστικό επίπεδο της ανάπτυξής του.
- Το συνδυασμό ή το συντονισμό των κινητικών και των ψυχικών λειτουργιών, δηλαδή το ψυχοκινητικό επίπεδο της ανάπτυξής του και τον ψυχικό κόσμο του.

- Τον σωστό συντονισμό μεταξύ της κίνησης και των παραγόντων που την καθορίζουν, δηλαδή οι ανάγκες, η συναισθηματικότητα και η θέληση του παιδιού, η τελευταία των οποίων, περιλαμβάνει τις υποσυνείδητες επιθυμίες του (αυθορητισμοί) αλλά και τις συνειδητές.
- Τους κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες του περιβάλλοντος. Οι τελευταίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην ικανότητα του ατόμου να κινείται και τους λαμβάνουμε υπόψη μας όταν εξετάζουμε την κίνηση ενός παιδιού.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Αστάθεια στην ψυχοκινητικότητα του παιδιού σημαίνει ότι το παιδί βρίσκεται σε μία διαρκή κίνηση, κάθε στιγμή έλκεται από ένα καινούριο ενδιαφέρον, πηγαиноέρχεται, ανακαλύπτει πάντα κάτι νέο και ασχολείται μαζί του, πειράζει πράγματα και παρατάει γρήγορα το παιχνίδι που μόλις έπιασε. Το φαινόμενο αυτό της αστάθειας στην ψυχοκινητικότητα είναι φυσιολογικό μέχρι την ηλικία περίπου των τρεισήμισι 3(1/2) περίπου ετών. Δεν παρατηρείται όμως στον ίδιο βαθμό σε όλα τα παιδιά. Σταδιακά η αστάθεια μετριάζεται και κοπάζει.

Μετά την ηλικία των τρεισήμισι όμως ετών, οι διαταραχές της ψυχοκινητικότητας που μπορούν να εμφανιστούν είναι:

- 1) Η κινητική αστάθεια
- 2) Η κινητική καθυστέρηση

ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ

Συγκεκριμένα η κινητική αστάθεια χαρακτηρίζεται:

α) Από την διάσπαση προσοχής· το παιδί δεν μπορεί να αφοσιωθεί σε σχολική εργασία ή στο παιχνίδι, παρά μόνο μερικά λεπτά, την έλλειψη συγκέντρωσης, την αδυναμία ακολουθίας της ομάδας του και την γρήγορη κούραση. Όλα τα παραπάνω έχουν σαν συνέπεια την συσσώρευση αποτυχιών από το παιδί και πολλές την επιβολή ποινών στο παιδί, οι οποίες επιδεινώνουν έντονα την κατάσταση.

β) Από μία διακύμανση του συναισθήματος. Τα συναισθήματα που εναλλάσσονται είναι το ασυνήθιστο γέλιο, το κλάμα ή η οργή.

γ) Από μία υπερκινητικότητα- το παιδί κατεβαίνει από την καρέκλα του, κινείται συνεχώς, σκαρφαλώνει και πηδάει μέσα στην τάξη.

Στα παιδιά αυτά, τα Test συχνά αποκαλύπτουν μία αντιφατικότητα στα αποτελέσματα του διανοητικού επιπέδου, το οποίο είναι κανονικό και μάλιστα υποτιμημένο, και στα αποτελέσματα των σχολικών επιδόσεων, τα οποία είναι χαμηλά σε σύγκριση με τα πρώτα.

ΑΙΤΙΑ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ

Τα αίτια αυτά διακρίνονται σε :

A) Κληρονομικά αίτια. Η κληρονομική προδιάθεση του παιδιού σχετίζεται με την καθυστέρηση της ωρίμανσης του παιδιού. Τα παιδιά αυτά παρουσιάζουν μία καθυστέρηση της κινητικής τους ανάπτυξης.

B) Οργανικά- Τραυματικά αίτια. Είναι δύσκολη η διαφορική διάγνωση ανάμεσα στα υποτιθέμενα ως κληρονομικά και στα επίκτητα αίτια, γιατί η αρχική αιτία εγκαθίσταται πολύ πρόωρα.

Γ) Ψυχογενή αίτια. Όταν η δόμηση της επικοινωνίας ανάμεσα στο παιδί και τον εξωτερικό κόσμο υποστεί βλάβη, τότε το παιδί παρουσιάζει διαταραχές της συμπεριφοράς. Κινητική αστάθεια παρατηρούμε σε παιδιά που ζουν σε σπίτια κάτω από ελεεινές κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες, στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο, χωρίς τον απαραίτητο χώρο για την κανονική τους ανάπτυξη.

Επίσης, ψυχοκινητική αστάθεια παρατηρούμε σε παιδιά με διαζευγμένους ή όχι γονείς, όπου συνήθως το παιδί λειτουργεί γι' αυτούς σαν ένα μπαλόνι, πάνω στο οποίο στηρίζουν τους συναισθηματικούς εκβιασμούς και τα ψυχολογικά προβλήματά τους.

ΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

"Η κινητική καθυστέρηση ονομάζεται η καθυστέρηση στην εξέλιξη των εκούσιων κινητικών λειτουργιών και συχνά συνοδεύεται και από πνευματική καθυστέρηση".

Η κινητική καθυστέρηση αποτελεί σύνδρομο και κάποια από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του είναι: Το βάδισμα και η ομιλία καθυστερούν όπως και οι ακούσιες συμμετρικές κινήσεις, η νευρική υπεραντανακλαστικότητα και η μυϊκή υπερτονία παραμένουν ακόμα και μετά την ηλικία των τριών ετών. Επίσης παρατηρείται αδεξιότητα, την οποία επιδεινώνουν οι ακανόνιστες κινήσεις, διαταραχές της πλαγίωσης και διαταραχές φωνητικής άρθρωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι όταν ένα παιδί δεν μπορεί να βαδίζει προς τα πίσω ή να ανεβεί μία σκάλα. (Κοντοδήμας, 1986& De Meur, Staes, 1990)

ΑΙΤΙΑ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

A) Μια διανοητική ανεπάρκεια που εκφράζεται πάντοτε, στο παιδί με μία καθυστέρηση στο κινητικό επίπεδο.

B) Ένα πρόβλημα με ψυχολογικό χαρακτήρα. Μερικά παιδιά, εξαιτίας ενός γεγονότος σε μία δοσμένη στιγμή δεν θέλουν να μεγαλώσουν π.χ. όταν γεννιέται ένας/μία μικρός/ή αδερφός/ή στην οικογένεια μία ελαφριά οπισθοδρόμηση είναι κανονική, αλλά αν ξεπεράσει έναν ορισμένο βαθμό, αποκαλύπτει ένα συναισθηματικό πρόβλημα σπουδαιότατο που επιβάλλει μιαν επανεκπαίδευση . Άλλα παιδιά είναι υπερπροστατευμένα και κυριεύονται από κινητική και διανοητική τεμπελιά, ενώ άλλα παθαίνουν συναισθηματικούς κλονισμούς εξαιτίας ενός γεγονότος και αναστέλλεται κάθε πρόοδός τους.

ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ

Έχουν ως σύμπτωμα την ημιπληγία και η καταγωγή τους ανάγεται συχνά στη γέννηση

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ

Το παιδί πεύτει τακτικά, σκοντάφτει πάνω στους συντρόφους του, βαδίζει με τα πόδια ανοιχτά, τρέχει προβάλλοντας το κορμί προς τα μπροστά. Εργαλείο αξιολόγησης: το τεστ του Romberg και η δοκιμασία τυφλού βαδίσματος.

ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ

α)Κινητικές αιτίες: Η έλλειψη ισορροπίας μπορεί να έχει την καταγωγή της στον προθάλαμο του εσωτερικού αυτιού ή στην παρεγκεφαλίδα. Και στις δύο περιπτώσεις συνοδεύεται από διαταραχές συντονισμού. Η έλλειψη ισορροπίας μπορεί να προέρχεται από από την ενδοαντιληπτική ευαισθησία.

β) Ψυχολογικές αιτίες :Μερικά παιδιά υποφέρουν από έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό τους, στις δυνατότητές τους, που εκφράζεται με ανεπάρκειες της στατικής ή της δυναμικής ισορροπίας.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

Οι χειρονομίες του παιδιού δεν γίνονται αρμονικά. Την ώρα του φαγητού το παιδί είναι αδέξιο στο τραπέζι. Ακόμα, τα μαστορέματά του είναι άτεχνα, δεν «κόβει» καλά και ο γραφισμός του είναι διστακτικός. Επιπλέον, θέλει πολύ χρόνο για να ντυθεί. Πιο

συγκεκριμένα ως αντικειμενικά συμπτώματα, θα μπορούσαμε να παραθέσουμε τα παρακάτω:

- 1) Η δυσχρονομετρία: καθυστέρηση στην εκκίνηση και το σταμάτημα της κίνησης.
Παράδειγμα: παρεμποδίσουμε το λύγισμα του βραχίονα· όταν χαλαρώσουμε την αντίσταση, το υποκείμενο χτυπάει το πρόσωπό του με το χέρι του.
- 2) Η δυσμετρία: υπερβολή της κίνησης. Παράδειγμα: Ζητάμε από το παιδί να βάλει το δάχτυλό του πάνω στη μύτη ή, σε όρθια στάση, να βάλει το πόδι πάνω σε μία καρέκλα ή ακόμα να συνδέσει δύο κάθετες γραμμές με μία οριζόντια γραμμή. Αν το παιδί ξεπερνάει τον ορισμένο στόχο, είναι επερμετρία· αν δεν φτάνει το στόχο, είναι υπομετρία.
- 3) Η ασυνεργία: έλλειψη συντονισμού ανάμεσα της διάφορες μυϊκές συνισταμένες των κινήσεων. Παράδειγμα: Ζητάμε από το παιδί να βάλει το δάχτυλο πάνω στη μύτη· η κίνηση δεν ξετυλίγεται αρμονικά, κόβεται με ανασκิริτήματα.
- 4) Η αδιαδοχοκινησία: δυσκολία να εκτελέσει γρήγορα εναλλακτικές κινήσεις. Παράδειγμα: το παιδί δεν καταφέρνει να στριφογυρίσει τα χέρια του, της γίνεται στο τραγούδι.

ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

- A) Διαταραχές του προθαλάμου στο εσωτερικό αυτί ή της παρεγκεφαλίδας.
- B) Διαταραχές της επιφανειακής ή της βαθιάς ευαισθησίας.
- Γ) Ψυχολογικές ή συναισθηματικές διαταραχές: το παιδί δεν αυτοσυγκεντρώνεται πάνω στην εργασία του, έχει άγχος δεν είναι σίγουρο για τον εαυτό του. (De Meur&Staes, 1990)

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Το παιδί δεν παίρνει την ίδια στάση μ' εκείνη που του δείχνουμε, εκτός από εκείνη μπροστά στον καθρέφτη. Αφήνει να πέφτουν από τα χέρια του τα αντικείμενα που κρατάει ή συχνά παθαίνει στραμπουλήγματα των ποδιών. Είναι σχεδόν αναίσθητο στην επαφή και τη ζέση.

ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Συχνά οι διαταραχές αυτές έχουν κινητικό και νευρολογικό χαρακτήρα.

ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο όρος ΔΕΠ-Υ χρησιμοποιείται για να περιγράψει παιδιά τα οποία παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα εστίασης προσοχής, ελέγχου παρορμητικότητας και υπερκινητικότητας. Η κατάσταση είναι αινιγματική και γριφώδης, επειδή τα παιδιά με συμπτωματολογία ΔΕΠ-Υ αποτελούν έναν ετερόκλητο και ετερογενή πληθυσμό. Ο πληθυσμός αυτός παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τον αριθμό των εμφανιζόμενων χαρακτηριστικών και τον βαθμό εμμονής και εύροτους προβλημάτων συμπεριφοράς σε ποικίλες καταστάσεις, καθώς και στην έκταση στην οποία άλλες συμπτωματολογίες συνυπάρχουν με τη συγκεκριμένη αυτή διαταραχή. Η ανάδυση της ΔΕΠ-Υ ως μίας κατηγορίας νευρολογικής διαταραχής στις ΗΠΑ είχε σκοπό να εξηγήσει, ή μάλλον να κατηγοριοποιήσει παιδιά τα οποία παρουσιάζουν ελλειμματική προσοχή, υπερκινητικότητα και παρορμητισμό που ξεπερνούν το φυσιολογικό όριο.

ΑΙΤΙΑ ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Τα τελευταία χρόνια, η ΔΕΠ-Υ, αποτελεί αντικείμενο σημαντικού ερευνητικού έργου στον τομέα των κλινικών, επιδημιολογικών, ψυχολογικών και βιολογικών μελετών. Σήμερα, επικρατεί πλέον η άποψη ότι η προέλευσή της είναι οργανική και ότι εμπλέκεται σ' αυτήν ένας συνδυασμός γενετικών, ψυχολογικών και κοινωνικών παραγόντων. (Λιβανίου, 2004)

ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ

ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Οι κύριες διαστάσεις της ψυχοκινητικής ανάπτυξης είναι α) η ισχύς: το ποσό της δύναμης που μπορεί να παράγει ένα άτομο, β) η ετοιμότητα: ο χρόνος που υπάρχει ανάμεσα στο ερέθισμα και στην έναρξη αντιδράσεως → κίνηση. Σε αυτή τη διάσταση θα μπορούσαμε να διακρίνουμε δύο παραπάνω στοιχεία: το χρόνο απόφασης και το χρόνο δράσης. Μία ακόμα είναι γ) η ταχύτητα: ο χρόνος που μεσολαβεί από την έναρξη έως την λήξη → ολοκλήρωση της κίνησης, δ) η ακρίβεια: η σταθερότητα στη διατήρηση μιας κίνησης (στατική ακρίβεια) ή στην κατεύθυνση της κίνησης (δυναμική ακρίβεια) και η ε) ευκαμψία: η ευκολία η κίνησης των διαφόρων μερών του σώματος (ασκήσεις επίκυψης, περιέλιξης). (Παρασκευόπουλος)

Σε αυτές τις κύριες διαστάσεις της ψυχοκινητικής ανάπτυξης έχει παρατηρηθεί ότι παρουσιάζεται σταδιακή βελτίωση ανάλογα με την ηλικία. Η μεγαλύτερη βελτίωση μπορεί

να συμβαίνει έως το ένατο έτος της ηλικίας του παιδιού. Μετά το ένατο έτος η βελτίωση είναι ανεπαίσθητη. Όσον αφορά την ισχύ, ας σημειωθεί ότι υπάρχει συνάφεια ανάμεσα σε αυτήν, στο ύψος στο βάρος και στην υγεία του παιδιού. Πιο συγκεκριμένα η συνάφεια αυτή εξηγεί πως το ισχυρότερο παιδί είναι ταυτόχρονα και το ψηλότερο, το υγιέστερο και το βαρύτερο· και το αντίστροφο.

Η μελέτη της ψυχοκινητικότητας περιλαμβάνει επτά κεφάλαια πολύ ξεχωριστά. Αυτά είναι τα εξής:

Η ανάπτυξη του σωματικού σχήματος

- Το βιωμένο σώμα
- Η γνώση των μερών του σώματος
- Με τον χωροσωματικό προσανατολισμό
- Η χωροσωματική οργάνωση

Η δόμηση του χώρου

- Έννοιες
- Προσανατολισμός μέσα στο χώρο
- Οργάνωση του χώρου
- Κατανόηση χωρικών σχέσεων

Ο χρονικός προσανατολισμός

- Σειρά, τάξη και διαδοχή
- Διάρκεια χρονικών διαστημάτων
- Κυκλική ανανέωση ορισμένων περιόδων
- Ρυθμός

Η κινητικότητα – αμφιπλευρικότητα

- Στο επίπεδο των κάτω άκρων (ποδιών)
- Στο επίπεδο των άνω άκρων (χεριών)
- Στο επίπεδο των ματιών
- Οπτική αντίληψη & οπτικοκινητικός συντονισμός
- Πλευρίωση

Προ-γραφή (ασκήσεις πριν από τη γραφή για τη γραφή)

- Κινητικές ασκήσεις

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

Ο κάθε άνθρωπος, το κάθε παιδί σχηματίζει μια εικόνα για το ίδιο του το σώμα. Σωματικό σχήμα λοιπόν είναι η εγκεφαλική εικόνα του σώματός μας. Στον εγκέφαλό μας υπάρχουν ζώνες των αισθήσεων όπου εκεί καταλήγουν όλα τα μηνύματα που ξεκινούν από τους υποδοχείς της επιδερμίδας, από τους μύες αλλά και από το εσωτερικό μας. Εκεί έχουμε με τη μορφή των εγκεφαλικών δομών, το αντίστοιχο του σώματός μας, με τα μέλη και τα όργανά του. Η εικόνα αυτή δεν είναι απαραίτητο να είναι καθ' όλα και απόλυτα ίδια με την πραγματικότητα· όλα τα μέρη δεν έχουν την ίδια ευαισθησία, δεν έχουν λοιπόν στην εγκεφαλική επιφάνεια δίκαιη θέση ανάλογα με την περιφερειακή επιφάνεια. Το σχέδιο που μπορούμε να χαράξουμε για τον εαυτό μας είναι παράδοξο. Θα μπορούσε να πει κανείς σαν συμπέρασμα ότι χάρη στα παραπάνω, ο εξωτερικός κόσμος και το σώμα μας αποτελούν “υποκειμενικές εκδηλώσεις της εσωτερικότητάς μας”. Η παράσταση αυτή που έχουμε για το σώμα μας την ονομάζουμε “σωματικό σχήμα ή εικόνα του εαυτού ή σωματική στάση”.

“Το σωματικό σχήμα είναι η συνείδηση του σώματος, το σφαιρικό σύνολο, η δυναμική του συνόλου των αισθήσεων, που μας επιτρέπουν να αντιληφθούμε τη θέση των μελών του σώματός μας και τις ψυχοσωματικές μας διαθέσεις και στάσεις” (Κοντοδήμας, 1986)

Μεγαλώνοντας το παιδί μαθαίνει να ξεχωρίζει τον εαυτό του από το περιβάλλον του καθώς και να αναγνωρίζει τα μέλη του σώματός του (“σωματογνωσία”) και τις λειτουργίες του. Επίσης μαθαίνει να αντιλαμβάνεται τις διαστάσεις του περιβάλλοντος σε σχέση με τις διαστάσεις του σώματός του· και αυτό ονομάζεται “λειτουργική ανάπτυξη της γνώσης του σώματος”.

Οι εμπειρίες που αποκτά το παιδί στις πρώτες εβδομάδες της ζωής του μέσα από τα αισθητηριακά του συστήματα, οδηγούν στο πρώτο επίπεδο της ανάπτυξης του εαυτού του, το «σωματικό εαυτό». Το παιδί γνωρίζει το σώμα του, τη φωνή του, τα όρια του σώματός του, και τη θέση του στο χώρο. Το παιδί έχει ολική έννοια της εικόνας του σώματός του στην ηλικία των 3 ετών αλλά αυτή η εικόνα συνεχίζει να ενισχύεται με την ενσωμάτωση και την αφομοίωση κάθε επιτυχούς προόδου στις εκούσιες κινήσεις του παιδιού.

Το γνωστικό σχήμα του σώματος βοηθά το παιδί 1) έτσι ώστε να αναπτυχθεί η προσωπικότητά του και πιο συγκεκριμένα 2) να αποκτήσει την αντίληψη και την 3) οργάνωση του χώρου και του χρόνου, 4) τον συντονισμό και την 5) αρμονία στις κινήσεις του, 6) την ανεπτυγμένη κινητικότητα, η οποία προσφέρει 7) μία καλύτερη γνωριμία με το

περιβάλλον, 8) την πρόβλεψη και την εκτίμηση των ενεργειών του, καθώς και 9) την καλύτερη επικοινωνία και συνεργασία με τα πρόσωπα του περιβάλλοντός του και τέλος 10) τον αυτοέλεγχο, 11) την αυτοκυριαρχία και 12) την αυτοπεποίθησή του. (Τραυλός, 1998 και Σταύρου, 1990 και De Meur-Staes, 1990)

ΤΡΟΠΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΟΥ ΕΑΤΟΥ

Η αναγνώριση της εγκεφαλικής εικόνας του σώματός μας σχηματίζεται μέσω α) της εκγύμνασης των αισθήσεων β) της αντίληψης και γ) των είδη υπαρχουσών γνώσεων. Αρχικά η εκγύμναση των αισθήσεων αποκτιέται με την επαναλαμβανόμενη συνύπαρξη μερικών αισθήσεων και με τα εγκατεστημένα αντανακλαστικά. Τα τελευταία μας δείχνουν ότι από το ίδιο αντικείμενο προέρχονται διαφορετικά αισθητηριακά μηνύματα. Περνώντας στο στάδιο της αντίληψης, το άτομο σταματάει να αναγνωρίζει μεμονωμένα τις στοιχειώδεις αισθήσεις, και να αντιλαμβάνεται περισσότερο τη συνθετική εικόνα, που προκύπτει. Όλες οι παραπάνω διαδικασίες προηγούνται της “ολοκληρωμένης συνείδησης”, που πραγματοποιείται κατά τη βρεφική ηλικία στην οποία το μωρό μαθαίνει να αναγνωρίζει τα αντικείμενα ή τα μέλη του σώματός του.

Η ενημέρωση της σωματικής αίσθησης του εαυτού πραγματοποιείται από αισθητηριακές, αντιληπτικές και γνωστικές πληροφορίες που προκύπτουν άμεσα από σωματικά βιώματα στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης κατάστασης και που συνειδητοποιούνται μέσα από τα αισθητήρια όργανα, το ιδιοδεκτικό σύστημα, την κιναισθητική αντίληψη και το σύστημα ισορροπίας. Ο σωματικός εαυτός είναι το αποτέλεσμα του διαλόγου με το περιβάλλον. (Stelter, 1996, 34) (Καμπάς, 2007)

Εκτός από την εγκεφαλική εικόνα των αισθήσεων, υπάρχει παράλληλα και η εικόνα της κίνησης, η οποία περιλαμβάνει την εσωτερική προετοιμασία στην πράξη που οδηγεί σε πρόθεση κίνησης και καταλήγει σε αποτελεσματική μυϊκή προσπάθεια.

“Έχουμε λοιπόν μια κινητική εικόνα του σώματος, εκτυπωμένη πάνω στην αισθητηριακή εικόνα, της οποίας οι νευρώνες παραγγέλνουν τις μεγάλες λειτουργίες (κάμψη, έκταση) των διαφόρων μερών του σώματος και υπάρχει μια στενή σχέση μεταξύ τους.” (Κοντοδήμας, 1986)

ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

Σχετικά με την ανάπτυξη του σωματικού σχήματος θα μπορούσαμε να σημειώσουμε τα παρακάτω:

- Η ικανότητα του παιδιού να αναγνωρίζει το ίδιο του το σώμα και να το χρησιμοποιεί ενισχύεται στο παιδί διαμέσου της δράσης.
- Έρευνες με τον Piaget έδειξαν ότι οι ενεργητική εμπειρία είναι ένας απαραίτητος όρος για την αρμονική του ανάπτυξη. Με άλλα λόγια η κινητική ενέργεια είναι σημαντικός παράγοντας για τη δόμηση του σωματικού σχήματος και το παιδί που δεν θα καταναλώσει ψυχική ενέργεια στο παιχνίδι, δεν θα μπορέσει να οικοδομήσει κανονικά το σωματικό σχήμα. Πράγματι το παιδί αναγνωρίζει τον εαυτό του στον καθρέπτη ή στη φωτογραφία, μόνο μετά από προηγούμενες εμπειρίες, που έχει αποκτήσει ήδη στο περιβάλλον όπου ζει.
- Κάθε καινούριος τρόπος χρησιμοποίησης του σώματος, έχει ως αποτέλεσμα την περεταίρω οργάνωση και τον εμπλουτισμό του σωματικού σχήματος.
- Κατά τη διάρκεια βίωσης από το παιδί μιας καινούριας εμπειρίας, όπου στις παλιές του κινήσεις προστίθεται μία καινούρια αισθητηριακή οντότητα, οι φυσικές του ικανότητες πλουτίζονται. Η διαδικασία αυτή του πλουτισμού και της εκλέπτυνσης της δράσης οδηγεί το σώμα να μεταβεί από τις αρχικές ασύνδετες κινήσεις στην τέλεια αυτοκυριαρχία των βασικών χειρονομιών και της συμπεριφοράς.

ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

Το παιδί αναγνωρίζει πρώτα τα μέλη του σώματός του: α) πρώτα σε αυτό το ίδιο, β) μετά πάνω σε ένα άλλο και γ) τέλος πάνω σε ένα ομοίωμα. Σε κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις όμως το παιδί:

- Αρχικά συνειδητοποιεί το σχήμα του ανθρώπινου σώματος
- Ύστερα εντοπίζει και υποδεικνύει τα μέρη μέσω της νοητικής παράστασης και αντιλαμβάνεται την διάσταση του ίδιου του σώματός του σε σχέση με κάποιο άλλο· πιο μεγάλο ή πιο μικρό.
- Τέλος αντιλαμβάνεται την έλλειψη μερικών κομματιών και πραγματοποιεί με αυτά την ανασύνθεση.

ΓΝΩΣΗ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Το παιδί σε ηλικία 1 έως 2 χρόνων αρχίζει να δείχνει και να αγγίζει μεγάλα και σημαντικά μέρη του σώματός όπως μάτια, μύτη, στόμα, χέρια και πόδια.

Μεταξύ των ηλικιών 2 έως 5 χρόνων, το 80% των παιδιών μπορεί να προσδιορίσει λεκτικά τα μάτια και το 50% τα φρύδια. Τα παιδιά σε αυτή την ηλικία γνωρίζουν πολύ λίγα για τον προσανατολισμό του σώματος, αλλά έχουν τη δυνατότητα να μάθουν τις διαστάσεις του χώρου. Σε πρώτο στάδιο, τα παιδιά μαθαίνουν τη διάσταση του χώρου πάνω- κάτω και ακολουθείται από τη διάσταση εμπρός- πίσω. Το τελικό στάδιο προσδιορίζεται από την εκμάθηση της διάστασης προς τη μία πλευρά και προς την άλλη πλευρά. Ένα μεγάλο ποσοστό των παιδιών 2,5 έως 3 χρόνων μπορούν να τοποθετήσουν ένα αντικείμενο μπροστά και πίσω από το σώμα τους, αλλά αντιμετωπίζουν δυσκολίες όταν τους ζητηθεί να τοποθετήσουν ένα αντικείμενο μπροστά ή πίσω από ένα άλλο αντικείμενο. Σε ηλικία 4 χρόνων, τα παιδιά ξεπερνούν αυτό το πρόβλημα και έχουν την ικανότητα να τοποθετούν ένα αντικείμενο δίπλα σε άλλα.

Σε ηλικία 5 έως 6, το 70% των παιδιών προσδιορίζουν τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα μέλη του σώματος και μπορούν να μιμηθούν διάφορες κινήσεις. Σχεδόν όλα τα παιδιά έχουν την ικανότητα να προσδιορίζουν λεκτικά κινήσεις ως προς τον κάθετο (πάνω-κάτω) και οριζόντιο (μπρος-πίσω) άξονα του σώματος.

Σε ηλικία των 7 χρόνων, το 70% των παιδιών αποκτά την ικανότητα προσδιορισμού μικρών μελών του σώματος (αγκώνες, καρπός). Τα παιδιά αρχίζουν να χρησιμοποιούν το σώμα τους ως σημείο αναφοράς σε σχέση με τα αντικείμενα που τα περιβάλλουν. Η λειτουργική ανάπτυξη της γνώσης του σώματος ολοκληρώνεται στην ηλικία των 8 έως 9 ετών και σπάνια θα παρατηρήσουμε λάθη στον προσδιορισμό των μελών του σώματος σε αυτή την ηλικία.

ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

Το βιωμένο σώμα, αποτελεί τον πρώτο σταθμό. Στόχος μας είναι να αντιληφθεί το παιδί το σώμα του σφαιρικά, σαν μία ολότητα μέσα από την κατάκτηση κάποιων κινητικών ασκήσεων, που παρουσιάζονται με τη μορφή παιχνιδιών. Στη συνέχεια περνάμε σε μία πιο ολοκληρωμένη δραστηριότητα, ζητώντας του να ανταποκριθεί σε λεκτικά δεδομένα, σε

συγκεκριμένα αισθήματα όπως για παράδειγμα είναι η ισορροπία ή το σταμάτημα και σε μία καθαρή αναπαράσταση (μπουσουύλημα ή βάδισμα με λυγισμένα γόνατα).

Η γνώση των μερών του σώματος, δηλαδή η συνειδητοποίηση του κάθε τομέα ξεχωριστά, αποτελεί το δεύτερο σταθμό. Αυτό πραγματοποιείται με έναν εσωτερικό τρόπο (με το να νιώθει κάθε μέρος του σώματος) και με έναν εξωτερικό τρόπο (με το να βλέπει κάθε τομέα σε κάποιο άλλο άτομο ή στον καθρέπτη ή στην εικόνα). Για την απόκτηση αυτής της γνώσης από το παιδί ζητάμε να κατονομάσει τα μέρη του σώματος και να τα τοποθετήσει το ένα σε σχέση με το άλλο.

Με τον χωροσωματικό προσανατολισμό, το παιδί περνάει σε μια πιο επεξεργασμένη αισθητηριακή εργασία, σε μια σύνδεση του σώματος με τα εξωτερικά αντικείμενα και σε μία πιο αναλυτική γνώση του κινησιακού χώρου (στάσεις μελών του σώματος). (De Meur&Staes,1990) Απαιτείται σταμάτημα, για αρκετό χρόνο, σε κάθε διαφορετική άσκηση για μεγαλύτερη εμπέδωσή της, ενώ η ελαφριά κούραση συμβάλει στη μεγαλύτερη αντίληψη αυτής της έννοιας της στάσης.

Η χωροσωματική οργάνωση είναι ο τελικός σταθμός, όπου το παιδί χειρίζεται απόλυτα τις σωματικές του δυνατότητες. Θα καταφέρει να δαμάσει το σώμα του με ασκήσεις συντονισμού, ισορροπίας, αναστολής και δεξιοτεχνίας. Θα προσαρμόζει τις κινήσεις του ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει και αντίστροφα, θα τις χρησιμοποιεί σαν μέσο έκφρασης συναισθήματος, ή δράσης.

ΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΟΣ ΚΑΛΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

Οι «ψυχοκινητικοί στόχοι» θα πρέπει να είναι:

- Η συγκέντρωση των ευαισθησιών της αφής, όρασης, της ακοής, της ισορροπίας και της κινητικής.
- Η συνείδηση της θέσης του σώματος μέσα στο χώρο.
- Η ικανότητα να τοποθετεί κάθε τμήμα σε σχέση με μία διανοητική αναπαράσταση.
- Η ικανότητα να αναπαριστά νοητικά την κίνηση που πραγματοποιείται.
- Την απόκτησης μιας καλής πλευρίωσης.

Πιο συγκεκριμένα πρέπει να αναπτυχθούν: (ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ)

- Η αντιληπτική ευαισθησία. Πρέπει δηλαδή να ευαισθητοποιηθεί η αίσθηση των μυών

και η αντίληψη των βασικών αισθήσεων και να αποκτηθεί η συνείδηση της σχετικής θέσης των διαφόρων μερών του σώματός του σε όλες τις στάσεις.

- Ο γενικός δυναμικός συντονισμός.
 - Γενική δεξιότητα: Πραγματοποίηση και άνετη επανάληψη απλών πράξεων και στη συνέχεια σύνθετων, στην αρχή χωρίς περιορισμούς και μετά καθορισμένων.
 - Δεξιότητα χεριών: ευαισθητοποίηση της κινητικότητας των δαχτύλων· η ευκολία, η αφθονία, η ακρίβεια, και η ταχύτητα των κινήσεων των χεριών.
 - Καθορισμός του χώρου: Διαχωρισμός των χωρίς χρησιμότητα χειρονομιών από τις εκούσιες κινήσεις.
 - Συντονισμός και συγχρονισμός: η ακριβής εκτέλεση ταυτόχρονων ή εναλλακτικών κινήσεων μέσα στο χωροχρόνο δύο ή περισσότερων μερών του σώματος.
- Η ταχύτητα: Μείωση του χρόνου αντίδρασης, δηλαδή της λανθάνουσας περιόδου από την εκδήλωση του ερεθίσματος έως την αρχή της απάντησης.
- Η Αναχαίτιση και ρύθμιση του μυϊκού τόνου: Η ανάπτυξη των κέντρων αναχαίτισης και οι ασκήσεις μυϊκής χαλάρωσης συντελούν στην εκπαίδευση της θέλησης και της αυτοκυριαρχίας.
- Η ισορροπία: Εξάσκηση του λαβυρίνθου στο έσω ους.
- Η Δόμηση του χώρου: Το παιδί πρέπει να γνωρίζει τη σχετική του θέση μέσα στο χώρο στον οποίο το σώμα του είναι το κέντρο αναφοράς.
 - Συνειδητοποιώντας τη θέση του σε σχέση με τα υπόλοιπα αντικείμενα.
 - Έχοντας σαν στόχο να προσανατολίζεται.
 - Κρίνοντας τη δική του θέση σε σχέση με το τέρμα των σχετικών αποστάσεων, της κατεύθυνσης, των συγκρινόμενων ταχυτήτων, των σχέσεων σύμφωνα με τις τρεις διαστάσεις του χώρου.
 - Ρυθμίζοντας τις πράξεις του σύμφωνα με τις εντολές.
- Η δόμηση του χρόνου-αίσθηση του ρυθμού. Η αίσθηση του ρυθμού προϋποθέτει μία ομαλή ακουστική αντίληψη, κυρίως κινητικά συστήματα αντίδρασης και τη δυνατότητα μετατροπής της ακουστικής αντίληψης σε κινητική πράξη.
 - Κύκλοι
 - Χοροί

- Ρυθμικές μουσικές δραστηριότητες
- Συνδυασμός ενέργειας και ρυθμού ανάλογα με τις περιστάσεις ή την προσωπική θέληση του παιδιού

(ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)

- Εκτίμηση των χρωμάτων
- Εκτίμηση των σχημάτων
- Εκτίμηση των ανάγλυφων
- Σύγκριση του ύψους των ήχων
- Σύγκριση της έντασής τους
- Σύγκριση της χροιάς τους
- Σύγκριση της προέλευσής τους
- Σύγκριση της μελωδικής και ρυθμικής σειράς τους
- Απτή εκτίμηση βαρών
- Απτή εκτίμηση θερμοκρασιών
- Απτή εκτίμηση σχημάτων
- Απτή εκτίμηση διαστάσεων κλπ

(ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΠΙΔΕΞΙΟΤΗΤΑΣ ΧΕΡΙΩΝ)

- Κόψιμο
- Κολάζ
- Ακριβές χρωμάτισμα
- Κόλλημα χαρτιού
- Ζωγραφική

(ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ)

- Να δοθεί στο παιδί η αίσθηση των σχέσεων μεταξύ δύο ή περισσότερων κινητών (διευθύνσεις, ταχύτητα, διάστημα, χρόνος διαδρομής).

(ΜΙΜΗΣΗ)

- Απευθείας μίμηση: Ο λογοθεραπευτής ή ο νηπιαγωγός εκτελεί διάφορες κινήσεις με το σώμα του και το παιδί τις μιμείται αμέσως μετά. Για παράδειγμα ο

λογοθεραπευτής υποδύεται ένα πουλί, ένα τρένο, ένα δέντρο που λικνίζεται από τον δυνατό άνεμο και άλλα.

- Εκ των υστέρων μίμηση. Σε αυτή τη φάση το παιδί αναπαριστά μία κίνηση χωρίς να του την υποδείξει κανένας. Ζητάει με άλλα λόγια ο λογοθεραπευτής ή ο νηπιαγωγός από το παιδί να χρησιμοποιήσει τη μνήμη του και να θυμηθεί τις προηγούμενες αναπαραστάσεις και στη συνέχεια να τις μιμηθεί και το ίδιο.

(ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ)

- Δίνει ο λογοθεραπευτής ή ο νηπιαγωγός κάποιο υλικό ή κάποια φανταστική νοητή εικόνα στο παιδί και του ζητάει να αυτοσχεδιάσει κινήσεις έτσι ώστε να επινοήσει τρόπους αναπαράστασης αυτής της εικόνας. Ακόμα ζητάει από το παιδί να διαχειριστεί αυτό το υλικό όπως το ίδιο θέλει στα πλαίσια μιας δραστηριότητας. Έτσι το παιδί ενθαρρύνεται, αποκτά πρωτοβουλίες και εφευρίσκει μόνο του καινούριες δραστηριότητες.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

Αν εξαιρέσουμε τις περιπτώσεις που οφείλονται σε κινητικά ή διανοητικά προβλήματα, όλες οι διαταραχές στην εμφάνιση και στην εδραίωση του σωματικού σχήματος έχουν συναισθηματική προέλευση.

Οι διαταραχές του σωματικού σχήματος στο παιδί μπορεί να εμφανιστούν με τρία συμπτώματα.

1^ο σύμπτωμα: Το παιδί δεν γνωρίζει τα μέρη του σώματός του. Πιο αναλυτικά αν το παιδί ζωγραφίσει έναν ανθρωπάκο:

- ✕ Το ιχνογράφημά του είναι πολύ φτωχό για την ηλικία του
- ✕ Τα μέρη δεν είναι καλά τοποθετημένα
- ✕ Το παιδί εκτελεί το ιχνογράφημά του με μία συμπαράθεση λεπτομερειών, πχ ιχνογραφεί πρώτα τα αυτιά και μετά τα χέρια.

Επανεκπαίδευση:

- ✓ Ασκήσεις μεγάλης κινητικότητας
- ✓ Ασκήσεις για τη γνώση των μερών του σώματος. Χρησιμοποιούμε ως παιχνίδι τις κούκλες.
- ✓ Συνεχίζουμε, καλύπτοντας οποιοδήποτε γνωστικό κενό μπορεί να υπάρχει σχετικό με

το σωματικό σχήμα.

2^ο σύμπτωμα: Το παιδί δεν τοποθετεί καλά τα μέλη του, όταν εκτελεί κινήσεις και χειρονομίες. Αναλυτικότερα:

- ✖ Το παιδί δε διακρίνει με ακρίβεια τη θέση των μελών του.
- ✖ Δε μιμείται καλά μία άσκηση που του παρουσιάζουμε.
- ✖ Οι κινήσεις του και οι χειρονομίες του δεν είναι αρμονικές.

Επανεκπαίδευση:

- ✓ Ασκήσεις ενδοαντιληπτικής ευαισθησίας.
- ✓ Ασκήσεις χωροσωματικού προσανατολισμού
- ✓ Ασκήσεις σωματικής οργάνωσης· περίπλοκες κινήσεις που απαιτούν καλή σωματική αντίληψη, ανάλυση, συντονισμό και μνήμη αυτών των κινήσεων. Ακόμα οι κινήσεις να γίνονται με ακρίβεια, να εκτιμά τις αποστάσεις και την απαιτούμενη δύναμη, να αντιλαμβάνεται τη σημασία των κινήσεων και τέλος να εκφράζει και να δέχεται συναισθήματα με αυτές.

3ο σύμπτωμα: Το παιδί δεν συντονίζει καλά τις κινήσεις του.

- ✖ Το παιδί αν και δεν έχει πραγματικά κινητικά προβλήματα, ωστόσο πρέπει να σκεφτεί για να εκτελέσει την κίνησή του ή την χειρονομία του με αποτέλεσμα να είναι αργοκίνητο.
- ✖ Το παιδί θέλει να προχωρήσει τις ενέργειές του πάρα πολύ γρήγορα.
- ✖ Αρχίζει καλά την κίνησή του αλλά ξαφνικά αφαιρείται.

Επανεκπαίδευση:

- ✓ Ασκήσεις σωματικού προσανατολισμού.
- ✓ Ασκήσεις για την εκλέπτυνση των κινήσεων (ασκήσεις δυναμικού συντονισμού, ασκήσεις ισορροπίας, ασκήσεις επιδεξιότητας, ασκήσεις συντονισμού των κινήσεων που γίνονται στην καθημερινή ζωή & ασκήσεις αναστολής.)
- ✓ Ασκήσεις αντίληψης, αναπαράστασης και μίμησης κάποιων κινήσεων.
- ✓ Αντιληπτικοκινητικές ασκήσεις της χωροσωματικής οργάνωσης. (De Meur&Staes,1990)

2. Η ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η δόμηση του χώρου είναι η θέση και ο προσανατολισμός που έχει το σώμα μας σε σχέση

με τα άλλα πρόσωπα και πράγματα, είναι η συνειδητοποίηση της κατάστασης των πραγμάτων ανάμεσά τους όπως και η δυνατότητα οργάνωσης του υποκειμένου μέσα στον περιβάλλοντα χώρο και η οργάνωση των πραγμάτων ανάμεσά τους. Όλα τα παραπάνω προϋποθέτουν την κατάκτηση μίας θέσεως όσον αφορά τα πρόσωπα ή τα πράγματα, της οποίας η αναπαράσταση θα εκφραστεί κινητικά, φωνητικά και αργότερα και γραφικά. Πέρα από την τοποθέτησή και την αυτοκατεύθυνσή του μέσα στο χώρο, χωρικός προσανατολισμός σημαίνει να αξιολογεί το παιδί τις κινήσεις του από χωρική άποψη και να μπορεί να ενεργεί, να περνάει στην πράξη.

Καθοριστικό ρόλο παίζουν με την έναρξη της χρήσης των αδρών και λεπτών κινήσεων, η τελειοποίηση των κινητικών σχημάτων, ο εμπλουτισμός και η αύξηση του συντονισμού, τα οποία επιτρέπουν μία πιο ακριβή γνώση των δεδομένων του περιβάλλοντος. Σε αυτό το προοδευτικό ωρίμασμα το σώμα, όργανο αντίληψης, έκφρασης, σχέσης με τον κόσμο των αντικειμένων και τον κόσμο των άλλων, επιτρέπει στο παιδί την ανακάλυψη, την εκμάθηση και την εκμετάλλευση των δεξιοτήτων του. (Τσαπακίδου, 1997)

ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

«ΕΠΙΛΩ/ΚΑΤΩ»: Ενώ το παιδί αντιλαμβάνεται αρχικά το πάνω και το κάτω μόνο σε σχέση με τη δική του κίνηση και θέση, σε μία δεύτερη στιγμή κατορθώνει να μεταφέρει τη σκέψη έξω από τον εαυτό του, καθορίζοντας την αμοιβαία θέση δύο πραγμάτων και στη συνέχεια αρχίζει την ανάλυση ανακαλύπτοντας ότι το επάνω και το κάτω είναι σταθερά και ανεξάρτητα από τη θέση του σώματος.

«ΜΕΣΑ»: Στην αρχή το παιδί αντιλαμβάνεται την έννοια αυτή μόνο όταν περιβάλλεται από ένα χώρο. Έπειτα το κατορθώνει χωρίς να περιβάλλεται από ένα χώρο και τέλος γίνεται κυρίαρχος της θέσης σε σημείο που να την χειρίζεται σε σχέση με δύο πράγματα.

«ΚΟΝΤΑ/ΜΑΚΡΙΑ, ΜΠΡΟΣΤΑ/ΠΙΣΩ»: Στην αρχή το παιδί τα αντιλαμβάνεται σε σχέση με τη δυνατότητα να αγγίζει ή όχι ένα αντικείμενο. Αργότερα κρίνει με βάση τη διαισθητική εκτίμηση των αποστάσεων και τη μεταξύ τους σχέση. Στο τέλος φτάνει σε σημείο να αντιληφθεί αν ένα αντικείμενο είναι μπροστά ακόμα και αν δεν κρύβει το αντικείμενο που είναι πίσω.

«ΑΛΛΑΓΗ ΘΕΣΗΣ»: Πρώτα αντιλαμβάνεται ότι η δική του μετακίνηση καθορίζει μια αλλαγή στη σχέση που έχει με τα αντικείμενα, και αργότερα ότι η θέση ενός αντικειμένου

είναι πάντα σχετική με τη δική του θέση

«ΔΕΞΙ/ΑΡΙΣΤΕΡΟ». Αφού το παιδί αρχικά καταλαβαίνει την έννοια του «δίπλα», αργότερα αντιλαμβάνεται την ύπαρξη της γραμμής, που παίζει το ρόλο του άξονα του σώματός του και που διαχωρίζει τα δύο μέρη :αριστερό- δεξί. Από την ασυνείδητη χρήση του δεξιού ή του αριστερού, φτάνει τέλος στη διάκριση των πράξεων που πρέπει να γίνουν από το ένα ή το άλλο μέρος του σώματος. (Κοντοδήμας, 1986)

ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Γνώση των εννοιών: Στόχος είναι το παιδί να γνωρίζει όλους τους όρους , που σχετίζονται με το χώρο, να μπορεί να τοποθετεί τον εαυτό του και να μετακινείται μέσα στο χώρο όπως και να τοποθετεί άλλα αντικείμενα μέσα σε αυτόν. Επίσης το παιδί θα πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνει τα διάφορα σχήματα, τα διάφορα μεγέθη και τις διάφορες ποσότητες.

Προσανατολισμός μέσα στο χώρο: Το παιδί πρέπει να κατευθύνεται προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση στην οποία θα του ζητείται (μπροστά, πίσω, πάνω, αριστερά, δεξιά κτλ), να μπορεί να μπαίνει σε στοίχο, και να προσανατολίζει άλλα αντικείμενα (για παράδειγμα να κολλήσει ένα τρίγωνο αυτοκόλλητο στο επάνω μέρος του φύλλου αλλά και να μπορεί να του δώσει κατεύθυνση γυρίζοντας την κορυφή του προς τα δεξιά. Ακόμα, οφείλει να διακρίνει ύστερα από οπτικές αντιδιαστολές, τι προσανατολίζεται προς την ίδια κατεύθυνση να αποκτήσει τη γραφική κατεύθυνση και να τοποθετήσει ένα αντικείμενο, ακολουθώντας την ταχτική αριθμητική σειρά.

Οργάνωση του χώρου: Σε αυτό το σταθμό το παιδί θα συνδυάζει τους διάφορους προσανατολισμούς, και σε έναν οριοθετημένο χώρο θα προσπαθεί να χαράξει μία διαδρομή και να απορρίψει άλλες έτσι ώστε να φτάσει στο στόχο του. (λαβύρινθος)

Κατανόηση των χωρικών σχέσεων: Το παιδί πρέπει να διακρίνει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε διάφορα στοιχεία που του παρουσιάζονται, και να φανταστεί τι πρέπει να αλλάξει έτσι ώστε να είναι η κλιμάκωση να γίνει αρμονική και πλήρης.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

1^ο Σύμπτωμα: Το παιδί αγνοεί τους όρους που έχουν σχέση με το χώρο. Αναλυτικά:

- ✖ Το παιδί δεν συμμετέχει πραγματικά στα παιχνίδια των συνομηλίκων του.
- ✖ Βρίσκει δύσκολα τα πράγματά του, γιατί η έννοιά του για την ορισμένη θέση δεν

είναι ξεκάθαρη.

- ✖ Δυσκολία για να κάνει μία κλιμάκωση (μεγεθών).
- ✖ Δυσκολίες στην οπτική αντιδιαστολή (διάκριση).
- ✖ Ανικανότητα να προσανατολίζεται.

Επανεκπαίδευση:

- ✓ Ασκήσεις δόμησης του χώρου· γνώση των εννοιών που έχουν σχέση με το χώρο.
- ✓ Ασκήσεις οπτικής αντιδιαστολής. (οπτική διάκριση, βρες τα ίδια, διέκρινε τη διαφορά, ακολούθησε τη διαδρομή, συμπλήρωσε ότι λείπει)
- ✓ Ασκήσεις για τη γραφική κατεύθυνση, τη θέση στην αριθμητική σειρά.
- ✓ Ασκήσεις τοπολογίας (ασκήσεις στις οποίες αρχικά το παιδί οφείλει να αναπαραστήσει τα ίδια σχήματα με τα ίδια χρώματα και στην ίδια τοποθεσία, όπως υπάρχουν σε πίνακες. Έπειτα οι πίνακες γίνονται πιο αφηρημένοι, χωρίς τη βοήθεια χρώματος και συμμετρίας.)

2^ο Σύμπτωμα : Τα παιδί γνωρίζει τους όρους που έχουν σχέση με το χώρο, αλλά δεν διακρίνει καλά τις θέσεις προς την κατεύθυνση α) πάνω- κάτω και β) αριστερά- δεξιά.

Όσον αφορά το «πάνω- κάτω», το παιδί:

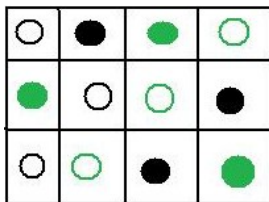
- ✖ Συγχέει ν και υ, ου και ον, β και ρ, 6 και 9.
- ✖ Κάνει συχνά λάθη στις γραφτές αριθμητικές πράξεις.
- ✖ Δεν διακρίνει το επάνω με το κάτω σε ασκήσεις οπτικής αντιδιαστολής.

Επανεκπαίδευση:

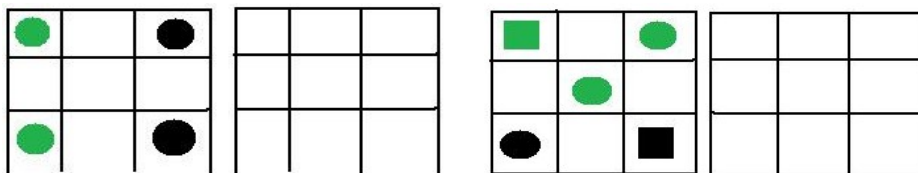
- ✓ Ασκήσεις για τη γνώση των όρων. Επιμένουμε πάνω στην έννοια πάνω- κάτω. (πχ: μπάλα πάνω από το κεφάλι και ανάμεσα από τα πόδια, τραμπάλα, μίλησε με κάποιον που βρίσκεται στον πρώτο όροφο → ανάγκη να ανασηκώσει το κεφάλι, αφήνουμε την μπάλα να κατρακυλήσει σε μία πλαγιά, το παιδί πηδάει πάνω από κουτιά που έχουμε τοποθετήσει στο έδαφος, το παιδί στέκεται πάνω σε ή κάτω από το τραπέζι, την καρέκλα ή το κρεβάτι.)
- ✓ Ασκήσεις "παίζουμε με τις έννοιες" (πχ: χρωμάτισε ότι βρίσκεται πάνω απ' το σπίτι, χρωμάτισε γκρίζο το σκύλο που βρίσκεται πάνω στο χαλί και καφέ αυτόν που βρίσκεται μέσα στο σπιτάκι, κόλλησε το αυτοκόλλητο πάνω στο σύννεφο κλπ)
- ✓ Ασκήσεις οπτικής αντιδιαστολής (δίνουμε έξι παρόμοια σχήματα και ζητάμε να μας

βρει τα ίδια)

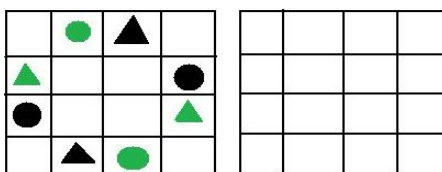
- ✓ Χρωματίζουμε τα δίδυμα (τα παιδιά οφείλουν να χρωματίσουν με το ίδιο χρώμα τα αντικείμενα που παρουσιάζουν τον ίδιο προσανατολισμό πχ: όπου υπάρχουν δύο κάλτσες που κοιτάν προς τα αριστερά τις βάφουμε κίτρινες, δεξιά τις βάφουμε κόκκινες, αριστερά και δεξιά προς τα έξω γαλάζιες, και αριστερά και δεξιά προς τα μέσα καφέ.)
- ✓ Εντολές για προσανατολισμό.
- ✓ Ασκήσεις για τη θέση στην αριθμητική σειρά: Δίνουμε στο παιδί ένα τέτοιο πίνακα ·

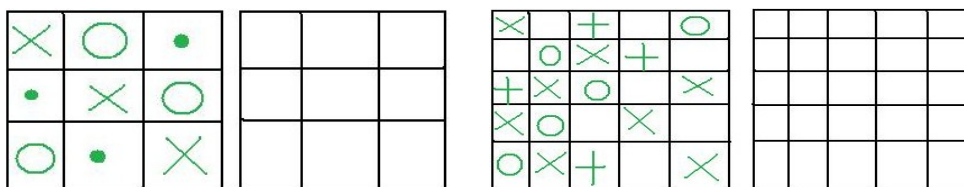
- ✓ και α) του ζητάμε να περιγράψει κάποιο από τα σχήματα, β) να ονομάσει το σχήμα που βρίσκεται στη 2^η γραμμή και στην 3^η στήλη, γ) να διαγράψει/χρωματίσει/βάλει μία μάρκα πάνω στο δεύτερο ιχνογράφημα της πρώτης σειράς. δ) εκφωνούμε εμείς τα χαρακτηριστικά του σχήματος και του ζητάμε να το ξαναβρεί ανάμεσα στα άλλα.
- ✓ Ασκήσεις τοπολογίας: α) οι ασκήσεις βασίζονται πάνω σε σχήματα και χρώματα. Το παιδί οφείλει να αναπαράγει τα ίδια σχήματα με τα ίδια χρώματα στα ίδια μέρη.

β) αργότερα θα παρουσιάσουμε σχάρες πιο αφηρημένες:

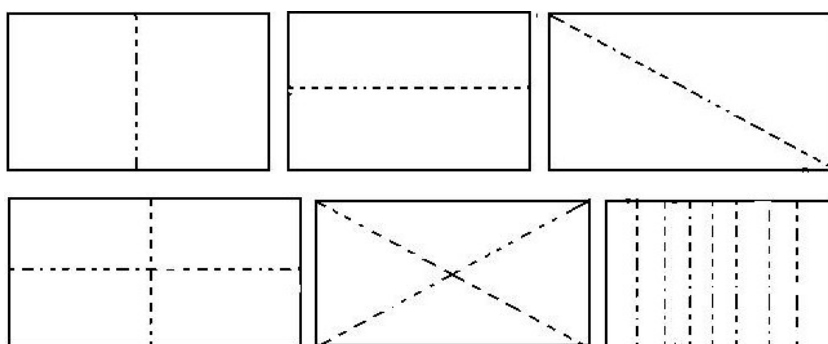

γ) Το παιδί αναπαράγει μία σχάρα με αφηρημένα στοιχεία. Δεν έχει πια το στήριγμα του χρώματος, ούτε καμίας συμμετρίας.

✓ Ασκήσεις σχετικές με δίπλωμα· Τα παιδιά διπλώνουν:

- Ένα φύλλο χαρτιού σε δύο·
- Ένα φύλλο χαρτιού σε τέσσερα, σε ακορντεόν·
- Τα κλασικά, τέλος: καράβι, καπέλο, αεροπλάνο, κόκορας

Όσον αφορά το «αριστερά- δεξιά»:

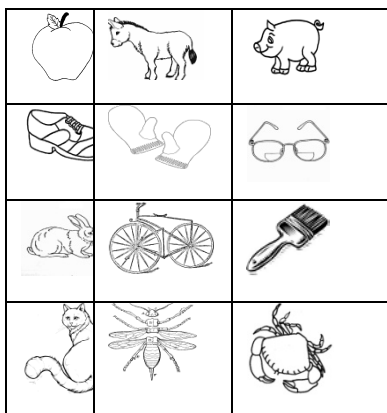
- ✗ Στο σχολείο το παιδί συγχέει το β με το δ, το ρ και φ, το νο και το ον, το 12 και το 21.
- ✗ Δεν έχει αποκτήσει τη γραφική κατεύθυνση.
- ✗ Στις γραφικές αριθμητικές πράξεις δεν διακρίνει τη σειρά των δεκάδων και των μονάδων.
- ✗ Στο γλωσσικό μάθημα, δε διακρίνει τη σειρά των λέξεων: το «ωραίο σπίτι» και το «σπίτι ωραίο».
- ✗ Δεν διακρίνει το αριστερά από το δεξιά στις ασκήσεις αντιδιαστολής.

Επανεκπαίδευση:

- ✓ Ασκήσεις για την αναγνώριση: αριστερά- δεξιά. Το παιδί θα προσανατολίζεται ξεκινώντας από αναγνωριστικά σημάδια, π.χ. βραχιόλι στο δεξί χέρι, έπειτα αλλάζοντας αυτά τα αναγνωριστικά σημάδια δηλαδή βγάζουμε το βραχιόλι απ' το χέρι και αλλάζουμε κατεύθυνση. Έπειτα θα το προσκαλέσουμε να διασταυρώσει τα δεδομένα π.χ. πιάσε με το δεξί σου χέρι το αριστερό σου αυτί ή πιάσε με το αριστερό

σου χέρι τον δεξιό σου αστράγαλο· και τέλος να τα αντιμεταθέσει πάνω σε ένα άλλο παιδί, το οποίο στέκεται απέναντί του.

- ✓ Ασκήσεις για τη γραφική κατεύθυνση. Το παιδί πρέπει να μάθει να διαβάζει από αριστερά προς τα δεξιά και από επάνω προς τα κάτω. Επειδή η γραφική κατεύθυνση είναι μία σύμβαση για την ανάγνωση, πρέπει να δημιουργήσουμε στο παιδί έναν αυτοματισμό, που θα ευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την εκμάθηση της ανάγνωσης και της αριθμητικής. Στις παρακάτω ασκήσεις δεν πρόκειται να διαβάσει αληθινά, αλλά να βλέπει ιχνογραφήματα διατρέχοντας το φύλλο, με τον ίδιο τρόπο που εμείς κάνουμε την ανάγνωση. Πρέπει να χρησιμοποιούνται πολλοί και κατ' επανάληψη τέτοιοι πίνακες.

- ✓ Η επανεκπαίδευση ακολουθεί το ίδιο σχήμα με εκείνο για την έννοια πάνω-κάτω, αλλά επιμένουμε στον προσανατολισμό αριστερό- δεξί. (De Meur & Staes, 1990).

ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Η χρονική δόμηση είναι η ικανότητα να τοποθετείται κανείς σε συνάρτηση α) με τη διαδοχή των γεγονότων (πριν, έπειτα, κατά τη διάρκεια...), β) με τη διάρκεια των χρονικών διαστημάτων (μεγάλο- μικρό διάστημα, κανονικός- ακανόνιστος ρυθμός, γρήγορη- αργή ευρυθμία), γ) την κυκλική ανανέωση ορισμένων περιόδων (οι μέρες τις εβδομάδας, οι μήνες, οι εποχές) και δ) με τον αναστρέψιμο χαρακτήρα του χρόνου. (De Meur & Staes, 1990). Το παιδί τοποθετεί τις δραστηριότητές του σύμφωνα με την τάξη «πριν- έπειτα» περίπου στην ηλικία των τεσσάρων με πέντε χρόνων. Επιπλέον σε αυτήν την ηλικία δομεί μία ιστορία που αφηγείται σύμφωνα με τη χρονολογική τάξη και διακρίνει τον άμεσο χρόνο π.χ. πήρα ένα χαρτί... έπειτα ζωγράφισα.

Υπάρχουν δύο είδη χρόνου: 1. Ο Υποκειμενικός χρόνος και 2. Ο Αντικειμενικός χρόνος. Ο πρώτος είναι ο χρόνος που δημιουργεί η δική μας, ιδιαίτερη εντύπωση. Αλλάζει

ανάλογα με τα άτομα και τη δραστηριότητα της στιγμής (η ώρα της ευχαρίστησης περνάει πιο γρήγορα από την ώρα της ανίας). Ο δεύτερος είναι ο μαθηματικός χρόνος, πάντοτε ίδιος, μία ώρα διαρκεί πάντοτε εξήντα λεπτά. (De Meur & Staes, 1990).

Εμείς θα προσπαθήσουμε να αναπτύξουμε στο παιδί την έννοια του αντικειμενικού χρόνου, να το βοηθήσουμε να προσανατολιστεί μέσα στο χρόνο, και να αποκτήσει μερικές έννοιες διάρκειας και ταχύτητας έτσι ώστε να οργανώνεται.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Σειρά, τάξη, διαδοχή: Αποτελεί την πρώτη διαδρομή και σε αυτό το σταθμό πρέπει το παιδί α) να μπορεί να καταλαβαίνει και να θυμάται τι έγινε πριν, αργότερα, τώρα· β) να θυμάται με ποια σειρά έγιναν οι χειρονομίες και οι κινήσεις· γ) τι έγινε πρώτο και τι τελευταίο και δ) να μπορεί να κάνει σειροθέτηση σε εικόνες με βάση τη χρονολογική τάξη.

Διάρκεια των χρονικών διαστημάτων: Το παιδί πρέπει να αντιλαμβάνεται τι πάει γρήγορα, τι διαρκεί περισσότερο χρόνο, τη διαφορά ανάμεσα στη μισή ώρα και στη μισή μέρα κλπ

Κυκλική ανανέωση ορισμένων περιόδων: Το παιδί σε αυτό το χρονολογικό σταθμό, πρέπει να αντιλαμβάνεται ότι οι περίοδοι παραδείγματος χάριν της ημέρας, της εβδομάδας, των εποχών κλπ επαναλαμβάνονται με μία συγκεκριμένη σειρά διαδοχικά και ακόμα πρέπει να μπορεί να συνδέει τις περιόδους αυτές με κάποιες δραστηριότητες ή υλικά. Για παράδειγμα το φθινόπωρο πέφτουν τα φύλλα των δέντρων, το χειμώνα χιονίζει και κάνει κρύο, την άνοιξη ανθίζουν τα λουλούδια και το καλοκαίρι κάνουμε μπάνια. Στη διάρκεια ακριβώς αυτού του σταθμού εισάγεται η ερώτηση «πότε;».

Ρυθμός: Ο ρυθμός περιλαμβάνει τις έννοιες της σειράς, της τάξης, της διαδοχής της διάρκειας, της εναλλαγής. Για αυτό το λόγο θεωρείται ένας πολύ σημαντικός σταθμός. Το παιδί θα ακολουθήσει το ρυθμό αρχικά στην παραγωγή μιας ελεύθερης μετατόπισης σε συνδυασμό με τη μουσική υπόκρουση, στη συνέχεια ο ρυθμός θα είναι πιο ακριβής ζητώντας του την αναπαράσταση των ρυθμικών δομών χτυπώντας τα χέρια και τα πόδια και τέλος θα τοποθετήσουμε τους γραφτούς ρυθμούς ζητώντας του να αναπαράγει και αυτό πολλές φορές την ίδια δομή.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

¹Ο Σύμπτωμα: Το παιδί δεν μπορεί να βρει τη σειρά και τη διαδοχή των γεγονότων. Το

παιδί δεν μπορεί να αντιληφθεί τη χρονική σειρά, στην οποία έγιναν τα γεγονότα.

- ✖ Δεν διακρίνει το πριν και το έπειτα και ακόμα
- ✖ Δεν οργανώνεται καλά προς την κατεύθυνση αριστερά- δεξιά.
- ✖ Στη γραφή τοποθετεί με λάθος σειρά τις λέξεις,
- ✖ Και δεν μπορεί να ενώσει τις ανακατεμένες λέξεις, έτσι ώστε να φτιάξει πρόταση.

Επανεξέταση:

- ✓ Μεταχειριζόμαστε τους όρους «πριν» «έπειτα, μετά», «πρώτο- πρώτο», «τελευταίο». Το παιδί παρουσιάζει τη σειρά των ενεργειών, που πραγματοποίησε ο παιδαγωγός.
- ✓ Μεταχειριζόμαστε τους όρους «χτες», «σήμερα», «αύριο». Ο παιδαγωγός θυμίζει διάφορες δραστηριότητες που έγιναν χτες, σήμερα ή αύριο και έπειτα δείχνει το υλικό που χρησιμεύει για τις δραστηριότητες αυτές. Όταν το παιδί βλέπει κάποιο υλικό, πρέπει να πει: Αύριο θα παίζουμε με τη μπάλα. Χτες ιχνογραφήσαμε. Σήμερα θα πλάσουμε με πύλο.
- ✓ Ξαναδίνουμε τη σειρά με την οποία βλέπονται και ακούγονται τα πράγματα. Σε αυτό το σημείο αναφερόμαστε σε θορύβους μίας μουσικής κασέτας, στις ενέργειες του παιδαγωγού, στα ιχνογραφήματα που παρουσίασε ο παιδαγωγός κ.α.
- ✓ Βρίσκουμε τη χρονολογική σειρά των χειρονομιών και των κινήσεων της καθημερινής ζωής. Παραδείγματος χάρη μιμούμαστε ένα το πρωινό ντύσιμο ή ταξινομούμε τα ρούχα βάζοντας επάνω- επάνω το τελευταίο ρούχο που βγάζουμε όταν ξεντυνόμαστε. Τέλος, περιγράφουμε τις διάφορες ενέργειες, που περιλαμβάνουν το πλύσιμο των πιάτων ή την ετοιμασία μίας μηλόπιτας.

2^ο Σύμπτωμα: Το παιδί δεν αντιλαμβάνεται και δεν διακρίνει τα χρονικά διαστήματα. Πιο αναλυτικά το παιδί:

- ✖ Δεν καταλαβαίνει τι διαρκεί , τι προχωρεί γρήγορα ή αργά μετά από ένα σταμάτημα.
- ✖ Δεν διακρίνει τις λέξεις μίας γραπτής φράσης για αυτό μπορεί μια ολόκληρη φράση να γραφτεί μόνο με μία λέξη.
- ✖ Στην αριθμητική δεν διακρίνει τα αριθμητικά στοιχεία που δεν είναι γραμμένα.
- ✖ Στο συλλογικό διάβασμα δεν μπορεί να ακολουθήσει και πάντα βρίσκεται πίσω.

Επανεξέταση:

- ✓ Δουλεύουμε με τις έννοιες για την απόσταση· «ανάμεσα», «απέναντι», «δίπλα»

- ✓ Πίνακες τοπολογίας
- ✓ Εντολή για προσανατολισμό σε διάφορα μήκη.
- ✓ Ασκήσεις για τη διάρκεια των χρονικών διαστημάτων.

3^ο Σύμπτωμα: Έλλειψη κανονικού ρυθμού. Πιο αναλυτικά το παιδί:

- ✖ Συναντά δυσκολία στο τρέξιμο καθώς τα βήματά του είναι πάρα πολύ μεγάλα και πάρα πολύ μικρά.
- ✖ Ακόμα προσπαθεί με δυσκολία να διαβάσει συμμετρικά και κατανοητά.
- ✖ Επιπλέον, η δυσκολία που έχει στο να συνδέει τη χειρονομία με την ομιλία, είναι εμφανής καθώς δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει βοηθητικά το δάχτυλό του στην ανάγνωση.
- ✖ Δεν καταλαβαίνει ορισμένες αριθμητικές πράξεις, οι οποίες βασίζονται στο ρυθμό, παραδείγματος χάρι: 1+2+2+2...

Επανεκπαίδευση:

- ✓ Χρησιμοποιούμε αρχικά τις κινητικές ασκήσεις των ρυθμών δίνοντας στο παιδί α) αφετηριακά σημεία και β) ρυθμικά στοιχεία συνοδευτικά στην κίνησή του π.χ. παλαμάκια.
- ✓ Δουλεύουμε με τα μιμητικά τραγούδια.
- ✓ Έπειτα χρησιμοποιούμε ασκήσεις με γραφτούς ρυθμούς. Δίνουμε λοιπόν γραπτά στο παιδί το ρυθμό π.χ. ΟΟο ΟΟο ΟΟο και αυτό οφείλει να χτυπήσει το χέρι του στο τραπέζι ή να σφυρίξει με τη σφυρίχτρα στο συγκεκριμένο αυτό ρυθμό.

4^ο Σύμπτωμα: Το παιδί δεν έχει την αίσθηση της ώρας, δεν μπορεί να οργανώσει το χρόνο του.

- ✖ Αποτέλεσμα του παραπάνω είναι αρχικά να αργεί πολύ στις εργασίες του και να παραδίδει τις εργασίες του μισοτελειωμένες και κακογραμμένες, εξαιτίας της πίεσης του χρόνου που τελειώνει.
- ✖ Ακόμα δεν οργανώνει τις δραστηριότητές του, αλλά αντίθετα πολλές φορές τις κάνει ταυτόχρονα, και τελικά δεν καταφέρνει να ολοκληρώσει καμία από αυτές.

Επανεκπαίδευση:

- ✓ Διδάσκουμε πώς να οργανώνει το χώρο του, κρατώντας ένα χρονόμετρο.
- ✓ Του διδάσκουμε να είναι ήρεμος/η κατά την πραγματοποίηση μίας εργασίας διότι μία βιαστική κίνηση μπορεί να την καταστρέψει ολοκληρωτικά.

- ✓ Του μαθαίνουμε να μην είναι "τελειοποιητικό", διότι θα μένει πίσω στις εργασίες του.
- ✓ Επιπλέον, πρέπει να του διδάσκεται να ξεκινάει πάντα από τις ασκήσεις, οι οποίες είναι πιο εύκολες και οι οποίες του είναι γνώριμες και να αφήνει για το τέλος αυτές που χρειάζονται περισσότερη σκέψη και χρόνο.
- ✓ Τέλος, το βοηθούμε να βάζει σε μία τάξη όλες του τις δραστηριότητες, βασισμένο σε ένα σχέδιο, έτσι ώστε να του μένει ελεύθερος χρόνος.

ΑΜΦΙΠΛΕΥΡΙΚΟΤΗΤΑ

Αν και τα παιδιά αποκτούν την ικανότητα προσδιορισμού της διάταξης του χώρου πάνω –κάτω και εμπρός- πίσω στην ηλικία των 3 χρόνων , αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι το σώμα τους έχει δύο ξεχωριστές πλευρές, με δύο χέρια, δύο πόδια, δύο μάτια κ.ο.κ., στην ηλικία των 4 με 5 χρόνων. Αυτού του είδους η επίγνωση ονομάζεται αμφιπλευρική και ορίζεται ως η ικανότητα του ατόμου να προκαλεί αυτόματα την ενεργοποίηση των δύο πλευρών του σώματός του με δυνατότητα επιλογής της μίας ή της άλλης πλευράς, γεγονός που του επιτρέπει να επιτυγχάνει καλύτερες επιδόσεις, ανάλογα με τις ψυχοκινητικές του ικανότητες.

Τα παιδιά την ηλικία των 5 χρόνων περίπου, έχουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν το αριστερό από το δεξί, και την τελειοποιούν στην ηλικία των 10 χρόνων. Ωστόσο τα παιδιά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εκτέλεση μιας κινητικής δεξιότητας, όταν ένα μέλος του σώματος περάσει τη μεσαία γραμμή του σώματος. Για παράδειγμα, όταν το παιδί πρέπει να γράψει στον πίνακα από αριστερά προς τα δεξιά.

Η αμφιπλευρική παίζει σημαντικό ρόλο στην κινητική ανάπτυξη του παιδιού γιατί το βοηθά στον προσανατολισμό του στο περιβάλλον, στο συντονισμό και στην οργάνωση των κινητικών του δραστηριοτήτων. Η απλή γνώση της αμφιπλευρικότητας συμβάλει μόνο στον αντιληπτικό διαχωρισμό των μελών- μερών του σώματος, ενώ ο συνδυασμός των πλευρών με τις ονομασίες δεξί- αριστερό υποβοηθά στο γνωστικό διαχωρισμό και δημιουργεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τη σύγκριση της αμφιπλευρικότητας με τη διάσταση του χώρου.

Για την ανάπτυξη της αμφιπλευρικότητας μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αρκετές δραστηριότητες που θα συμβάλλουν:

- στο διαχωρισμό των διαστάσεων του χώρου,
- στο διαχωρισμό των δύο πλευρών,

- στην ισόρροπη ανάπτυξη των δύο πλευρών,
- στη συνειδητοποίηση των εννοιών δεξί- αριστερό και
- στον προσανατολισμό στο χώρο. (Τραυλός, 1998)

ΟΠΤΙΚΟΚΙΝΑΙΣΘΗΤΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Το παιδί κινείται στο περιβάλλον χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες που παρέχονται από το οπτικό και το κιναισθητικό σύστημα. Ένα από τα προβλήματα που πρέπει να λύσει το παιδί, αναφέρεται στον προσαρμοστικό έλεγχο της κίνησης ολόκληρου του σώματος σε σχέση με τις προβλεπόμενες και τις απρόβλεπτες αλλαγές του περιβάλλοντος. Η τοποθέτηση του σώματος στο περιβάλλον εξαρτάται από την αντίληψη, την μνήμη και τον κινητικό έλεγχο. Η αντίληψη χρειάζεται για τον προσδιορισμό των φυσικών χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος που ζει και κινείται το παιδί. Η μνήμη εξασφαλίζει την ανάκληση των εμπειριών- γνώσεων σχετικά με τη θέση των αντικειμένων στο χώρο και τον τρόπο αντίδρασης του παιδιού ως προς αυτά. Ο κινητικός έλεγχος αναφέρεται στην εκδήλωση των κινητικών ενεργειών που επιλέχθηκαν για την αποτελεσματικότερη εκτέλεση της κίνησης. (Τραυλός, 1998).

ΌΡΑΣΗ

Η όραση παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων σε ότι αφορά την παροχή πληροφοριών σχετικά με την κίνηση του παιδιού στο χώρο. Η όραση περιέχει πληροφορίες σχετικά με το χώρο (πληροφορίες χώρου) στον οποίο θα διαδραματιστεί η κίνηση. Όταν όμως το παιδί ή/ και τα αντικείμενα κινούνται, τότε η όραση μας παρέχει χρονικές πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων που διαδραματίζονται πριν και κατά τη διάρκεια της κίνησης. Με την κίνηση το παιδί ελέγχει την κίνηση κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης, ιδιαίτερα όταν η κίνηση απαιτεί ακρίβεια και όταν υπάρχει αρκετός χρόνος για οπτική πληροφόρηση (τρέχουσα ανατροφοδότηση). Με την ολοκλήρωση της κίνησης, η οπτική πληροφόρηση χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της κίνησης και για να προσδιορίσει εάν οι προκαθορισμένοι στόχοι έχουν επιτευχθεί (τελική ανατροφοδότηση).

ΚΙΝΑΙΣΘΗΣΗ

Η ανάπτυξη της αίσθησης και της κίνησης (κιναισθησης) μπορεί να οριστεί ως η

γνώση του ατόμου για το σώμα του και τις κινήσεις που εκτελεί χωρίς την παρουσία της όρασης ή άλλων λεκτικών υποδείξεων. Η κιναισθηση δεν είναι ένα απλό αισθητηριακό σύστημα που δέχεται πληροφορίες από ένα σετ αισθητήριων υποδοχέων (όπως η όραση). Η κιναισθητική πληροφόρηση επιτυγχάνεται διαμέσου ενός αριθμού διαφορετικών αισθητήριων υποδοχέων που στοχεύουν στην απόκτηση της γνώσης σε ότι αφορά τη θέση και την κίνηση του σώματος. Η κιναισθηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύστημα γνώσης του σώματος, το οποίο προσφέρει στο άτομο γνώση γύρω από τα μέλη του σώματος, το οποίο προσφέρει στο άτομο γνώση γύρω από τα μέλη του σώματος, τη λειτουργία τους, καθώς επίσης και τη θέση του σώματος πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την κίνηση.

ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΧΕΡΙΟΥ

Γενικά, υπάρχει η τάση στον άνθρωπο να προτιμά το ένα μέλος του σώματος από το άλλο για την εκτέλεση διαφόρων κινητικών δεξιοτήτων, να εξειδικεύει με άλλα λόγια, τη μία πλευρά του οργανισμού για μία λειτουργία ή μία δραστηριότητα.. Η υπερίσχυση του ενός μέλους από το άλλο αποτελεί το φαινόμενο της πλευρίωσης και ο όρος προτίμηση χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη μονόπλευρη χρήση του ενός από τα δύο μέλη. Η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων είναι δεξιόχειρες, με το 90% του πληθυσμού να χρησιμοποιεί το δεξί χέρι για τη γραφή και άλλες εξειδικευμένες δραστηριότητες που απαιτούν τη χρήση του ενός μόνο χεριού. Η συχνότητα της δεξιοχειρίας είναι ελαφρώς μεγαλύτερη στον γυναικείο πληθυσμό. Η προτίμηση του δεξιού χεριού αντικατοπτρίζει εξειδίκευση του αριστερού ημισφαιρίου για τις χειρονακτικές εργασίες, γεγονός που φανερώνει τη λειτουργική εξειδίκευση του αριστερού ημισφαιρίου στους ανθρώπους.

Οι ερευνητές Ramsey, Campos και Fenson παρατήρησαν ότι η πρόωμη προτίμηση στη χρήση του ενός χεριού είναι αξιόπιστη ένδειξη της μετέπειτα πλευρίωσης. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν είναι ότι τα παιδιά ηλικίας κάτω των 5 χρόνων είναι πιθανό να μεταβάλλουν την προτίμηση του χεριού ή να παρουσιάσουν στοιχεία αμφιδεξιότητας, ενώ μετά το 5^ο έτος η κυριαρχία του ενός χεριού είναι αξιόπιστος δείκτης της οριστικής κυριαρχίας. Η λειτουργία της προτίμησης του χεριού χρειάζεται επιπλέον χρόνο για να σταθεροποιηθεί και φαίνεται ότι εδραιώνεται γύρω στην ηλικία των 9 ετών.

Από έρευνες προέκυψε ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στη γενική νοημοσύνη των δεξιόχειρων και αριστερόχειρων ατόμων, αν και ορισμένες φορές εμφανίζονται ουσιαστικές διαφορές σε ειδικές ικανότητες. Για παράδειγμα, η τάση των δεξιόχειρων

ατόμων να εκτελούν καλύτερα από τους αριστερόχειρες οπτικοχωρικές δοκιμασίες παρατηρείται αρκετά συχνά. Εντούτοις, η πληθώρα των παραγόντων (ηλικία, φύλο, επίπεδο και τρόπος εκπαίδευσης) που μεσολαβούν και επηρεάζουν, δίνοντας τις όποιες διαφορές μεταξύ των ομάδων δεξιόχειρων και αριστερόχειρων ατόμων, καθιστά σχεδόν αδύνατη τη συσχέτιση αυτών των διαφορών με τη νοημοσύνη και, κατ' επέκταση, με τη σχολική επίδοση.

Ο παιδαγωγός έχει τη δυνατότητα να ελέγξει και να προσδιορίσει τα κυρίαρχα μέλη του παιδιού με προγραμματισμένες δραστηριότητες- ασκήσεις. Υπάρχουν αρκετοί τρόποι προσδιορισμού της κυριαρχίας των μελών, που μπορούν να εφαρμοστούν στην προνηπιακή και τη νηπιακή ηλικία. Η κυριαρχία των μελών οριοθετείται μετά από την παρατήρηση των παιδιών κατά την διάρκεια εκτέλεσης διαφόρων κινητικών δεξιοτήτων, όπως το γράψιμο, η προσέγγιση αντικειμένων, η χρησιμοποίηση του ψαλιδιού ή της βελόνας ή του κουταλιού, όπως και το πέταγμα της μπάλας. Ακόμη μερικοί τρόποι που μπορούν να εφαρμόσουν οι παιδαγωγοί αναπτύσσεται παρακάτω:

- Ο μαθητής στέκεται όρθιος μπροστά σε ένα τραπέζι, στο οποίο έχουμε τοποθετήσει ένα αντικείμενο (π.χ. έναν κύβο ή μία μπάλα). Το αντικείμενο βρίσκεται σε συγκεκριμένη θέση και το κέντρο του αντικειμένου βρίσκεται στην ίδια ευθεία με τον ομφαλό του παιδιού. Τα πόδια του παιδιού είναι ελαφρώς ανοιγμένα (γύρω στα 30 εκατοστά), έτσι ώστε το βάρος του να καταμερίζεται ισόβαρα στα πόδια του. Η γραμμή των ώμων είναι κάθετη στην ευθεία που ενώνει το αντικείμενο με τον ομφαλό του παιδιού. Ζητάμε από το παιδί να πιάσει το αντικείμενο με το χέρι της προτίμησής του και να το ακουμπήσει στον ομφαλό του. Επαναλαμβάνουμε την άσκηση εννέα φορές αλλάζοντας κάθε φορά το αντικείμενο και σημειώνουμε τις προσπάθειες που έκανε με το δεξί ή το αριστερό χέρι. (Τραυλός, 1998, Βλάχος, 1998)
- Λέμε στο παιδί να πιάσει την κιμωλία για να γράψει κάτι στον πίνακα ή το σφουγγάρι για να σβήσει κάτι: αυτόματα το δεξιόχειρο παιδί θα πάρει την κιμωλία με το δεξί χέρι, ενώ το αριστερόχειρο με το αριστερό.
- Δίνουμε στο παιδί ένα ψαλιδάκι για να κόψει διάφορα μεγάλα γράμματα ή να πάρει από το τραπέζι χρωματιστά μολύβια για να ζωγραφίσει τα γράμματα. Μπορούμε έτσι α διαπιστώσουμε την κυριαρχία του δεξιού ή του αριστερού χεριού.
- Πιο χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της οδοντόβουρτσας, της χτένας ή της βούρτσας με την οποία καθαρίζει κανείς τα νύχια του: δίνουμε στο παιδί μια τέτοια βούρτσα και του λέμε να καθαρίσει τα νύχια των χεριών του, στην αρχή αργά και μετά γρήγορα. Θα

παρατηρήσουμε ότι όταν το παιδί έχει σαφή αριστεροχειρία, θα κρατάει σταθερό το δεξί του χέρι και θα βουρτσίζει με το αριστερό του. Αν ζητήσουμε από το παιδί να βουρτσίζει τα νύχια του και στα δυο του χέρια, θα διαπιστώσουμε ότι αυτό γίνεται με μεγάλη δυσκολία στην περίπτωση που το παιδί είναι αμφίχειρο.

Στην αμφιχειρία και στην ελαφρά αριστεροχειρία μπορούμε να εκπαιδεύουμε το δεξί χέρι του παιδιού, με την προϋπόθεση όμως ότι και το ίδιο το παιδί θέλει να γράψει με το δεξί χέρι. Δεν επιτρέπεται να ασκηθεί οποιαδήποτε πίεση, διότι μόνο κακό θα κάνει.

ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΠΟΔΙΟΥ

Το παιδί στέκεται όρθιο. Ακριβώς μέσα από τα πόδια του διέρχεται μία γραμμή, η οποία είναι κάθετη προς τη γραμμή που ενώνει τις πατούσες του παιδιού. Προσέχουμε και πάλι τις γραμμές των ώμων να είναι κάθετη προς τη γραμμή που διέρχεται ανάμεσα από τα πόδια του παιδιού. Το παιδί καλείται να κλοτσήσει την μπάλα με το πόδι της προτίμησής του, προς το στόχο, που βρίσκεται ακριβώς απέναντί του. Το κέντρο του στόχου βρίσκεται ακριβώς στην προέκταση της γραμμής, που βρίσκεται η μπάλα. Σε περίπτωση που δεν χρησιμοποιούμε στόχο, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα το παιδί να επιλέξει κάποιον άλλο στόχο, ο οποίος βρίσκεται στη δεξιά ή στην αριστερή του πλευρά. Επαναλαμβάνουμε την άσκηση εννέα φορές, αλλάζοντας κάθε φορά το αντικείμενο και σημειώνουμε τις προσπάθειες που έκανε με το δεξί ή με το αριστερό πόδι. Σε κάθε προσπάθεια χρησιμοποιούμε διαφορετικές μπάλες σε μέγεθος και σε χρώμα.

ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΜΑΤΙΟΥ

Ενδεικτικά αναφέρουμε δύο τρόπους διάγνωσης κυριαρχίας ματιού:

- Κάνουμε ένα λευκό χαρτί "σωλήνα", σαν το ρολό της κουζίνας, και λέμε στο παιδί να το πιάσει με τα δυο του χέρια και να το κρατήσει ψηλά, μερικά εκατοστά μπροστά από το πρόσωπό του. Στη συνέχεια του ζητάμε να κοιτάξει –όπως με τα παλιά μονόφθαλμα κιάλια– ένα σημάδι ή αντικείμενο από τα οποία βρίσκονται στον απέναντι τοίχο, πίνακα ή στο ταβάνι, φέρνοντας το χάρτινο σωλήνα προς το μάτι του. Επαναλαμβάνουμε την άσκηση εννέα φορές, στοχεύοντας κάθε φορά το παιδί και σε άλλο αντικείμενο.
- Ένα άλλο τέτοιο παιχνίδι είναι το παρακάτω: Με τεντωμένο το χέρι και ανυψωμένο τον αντίχειρα ζητάμε από το παιδί να σημαδέψει ένα σημείο στον τοίχο. Μετά κλείνει το ένα μάτι και κοιτάει αν πρέπει να μετακινήσει τον αντίχειρα ώστε να καλύψει το σημείο στον

τοίχο. Το αποτέλεσμα θα είναι ότι ο αριστερόχειρας θα πρέπει να μετακινήσει τον αντίχειρα, όταν κλείσει το δεξί μάτι. Αντίστοιχα, ο δεξιόχειρας εάν κλείσει το δεξί του μάτι, δεν χρειάζεται να μετακινήσει τον αντίχειρα. Κυρίαρχο μάτι είναι αυτό, το οποίο όταν το κλείνουμε δεν κάνουμε διορθωτική κίνηση.

ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ ΑΥΤΙΟΥ

Η διάγνωση της κυριαρχίας του αυτιού είναι ιδιαίτερα δύσκολη, γι' αυτό γίνεται σε κατάλληλα εργαστήρια. Η διαπίστωση της προτίμησης δεν είναι τόσο απλή, αφού εξαρτάται κυρίως από το τι ακούει κανείς. (π.χ. θόρυβο, μουσική, ξένη γλώσσα). Γι' αυτό σε περίπτωση αμφιβολίας πρέπει κανείς να προσανατολίζεται προς την ακουστικότητα του παιδιού. Υπάρχουν πάντως τρεις απλοί τρόποι που μπορεί να δοκιμάσει κανείς στο σχολείο ή στο σπίτι.

- Δίνουμε στο παιδί ένα ρολόι και του ζητάμε να το βάλει στο αυτί του για να ακούει το τικ- τακ. Προσέχουμε σε ποιο αυτί θα ακουμπήσει το ρολόι. Κατά κανόνα, ο δεξιόχειρας θα βάλει το ρολόι στο δεξί αυτί, ενώ ο αριστερόχειρας θα το πιάσει με το αριστερό του χέρι και θα το βάλει στο αριστερό αυτί.
- Λέμε στο παιδί να ακουμπήσει το αυτί του στην πόρτα ή στο τραπέζι και του χτυπάμε ένα συνθηματικό με το χέρι μας πίσω από την πόρτα ή κάτω από το τραπέζι, το οποίο θα επαναλάβει το παιδί. Παρατηρούμε ποιο αυτί θα ακουμπήσει το παιδί για να ακουμπήσει καλύτερα.

Βάζουμε το παιδί να σταθεί με το πρόσωπο προς τον πίνακα, ή το παράθυρο και αρχίζουμε να ψιθυρίζουμε κάποιες λέξεις, τις οποίες πρέπει να επαναλάβει, ενώ ταυτόχρονα απομακρυνόμαστε. Παρακολουθούμε προς ποια πλευρά θα γυρίσει το κεφάλι του ή του ζητάμε να γυρίσει το κεφάλι του ώστε να ακούει καλύτερα. Κατά κανόνα, ο δεξιόχειρας θα γυρίσει δεξιά το κεφάλι του, ενώ ο αριστερόχειρας αριστερά. (Μάρκου, 1998)

ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΓΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ

Προκειμένου να αξιολογήσουμε τη συμπεριφορά, τις επιδόσεις ή τις δυσκολίες ενός παιδιού τόσο σε επίπεδο πρώιμης ανίχνευσης όσο και σε επίπεδο διάγνωσης ή διαφορικής διάγνωσης συχνά χρησιμοποιούμε τυποποιημένα κριτήρια αξιολόγησης τα λεγόμενα τεστ. Η σωστή χρήση των τεστ μας δίνει τη δυνατότητα συλλογής αντικειμενικών πληροφοριών σχετικά με τις ανάγκες ή δυσκολίες ενός παιδιού. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να

αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων θεραπευτικών ή εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Πολλά από αυτά χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους εναλλακτικής αξιολόγησης ή σε συνδυασμό με ιατρικές εξετάσεις κ.τ.λ. Εμείς θα αναφερθούμε σε μια σειρά κλιμάκων που χρησιμοποιούνται συχνότερα στη διαδικασία πρώιμης ανίχνευσης ή διάγνωσης μαθησιακών δυσκολιών ή και βλαβών που οδηγούν σε πολλαπλές αναπηρίες. Ως εκπαιδευτικοί οφείλουμε να γνωρίζουμε την ύπαρξή τους επειδή συχνά καλούμαστε να στηρίζουμε την εκπαιδευτική μας παρέμβαση στα αποτελέσματά τους.

Σύμφωνα με το Zazzo (Βάμβουκας, 1993:283), τεστ είναι « μια αυστηρά καθορισμένη δοκιμασία ως προς τις συνθήκες εφαρμογής και τον τρόπο της βαθμολογίας της, η οποία επιτρέπει να προσδιορίζεται η θέση ενός υποκειμένου σε σχέση με έναν πληθυσμό που είναι βιολογικά και κοινωνικά επακριβώς καθορισμένος». Τα πιο σπουδαία χαρακτηριστικά για τον καθορισμό μιας δοκιμασίας ως τεστ είναι : η τυποποίηση, η στάθμιση, η αξιοπιστία και η εγκυρότητα. Η σωστή χρήση των τεστ μας δίνει τη δυνατότητα συλλογής αντικειμενικών πληροφοριών σχετικά με τις ανάγκες ή δυσκολίες ενός παιδιού. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων θεραπευτικών ή εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα τεστ έχουν κατά καιρούς δεχτεί αυστηρές κριτικές ως προς τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητά τους, αλλά, παρά τα ενδεχόμενα μειονεκτήματά τους, γεγονός είναι ότι αποτελούν πολύτιμα εργαλεία στα χέρια των ειδικών που γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που παίρνουν από αυτά. Πολλά από αυτά χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους εναλλακτικής αξιολόγησης ή σε συνδυασμό με ιατρικές εξετάσεις κ.τ.λ. Εμείς θα αναφερθούμε σε μια σειρά κλιμάκων που χρησιμοποιούνται συχνότερα στη διαδικασία αξιολόγησης παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες και αναπτυξιακές διαταραχές που μπορεί να οδηγήσουν σε πολλαπλές αναπηρίες. Ως εκπαιδευτικοί οφείλουμε να γνωρίζουμε την ύπαρξή τους επειδή συχνά καλούμαστε να τα ερμηνεύσουμε ή να στηρίζουμε την εκπαιδευτική μας παρέμβαση στα αποτελέσματά τους. Εξάλλου ορισμένα από αυτά κατασκευάστηκαν για να χρησιμοποιηθούν από εκπαιδευτικούς και καλό θα ήταν να χρησιμοποιούνται μετά την απαραίτητη βέβαια εκπαίδευση πάνω στη χρήση τους.

Denver Developmental Screening Test (D.D.S.T.)(Αναπτυξιακή Ανιχνευτική Δοκιμασία ,των Frankenburg & Dodds, 1967): Ανιχνεύει προβλήματα νοητικής καθυστέρησης και ψυχοκινητικής ανάπτυξης. Στην Ελλάδα έχει σταθμιστεί από τον κ. Ι. Τσίκουλα (1983), καθηγητή αναπτυξιακής παιδιατρικής στο Α.Π.Θ. Επίσης, έχει

χρησιμοποιηθεί για ερευνητικούς σκοπούς από τον Μακαρόνη (1989) και τον Παναγιωτόπουλο (1991).

Test ανίχνευσης αναπτυξιακών διαταραχών: Αποτελείται από 105 ασκήσεις - ικανότητες γραμμένες κατά σειρά ηλικίας - επιτυχίας για παιδιά από 1 μηνός έως 6 ετών. Οι ικανότητες αυτές είναι χωρισμένες σε 4 τομείς ως εξής :

Αδρή κινητικότητας : Η ικανότητα κάθισης , βάδισης

Λεπτοί χειρισμοί και αντίληψη : Εδώ υπάγονται οι ικανότητες όρασης και χρησιμοποίησης των χεριών (σύλληψη , ζωγραφική).

Γλώσσα - Ομιλία : Εδώ εξετάζονται οι ικανότητες ακοής , ομιλίας , εκτέλεσης εντολών

Κοινωνικότητα : Εδώ υπάγονται οι ικανότητες του παιδιού να αυτοεξυπηρετείται και να συνεργάζεται με τους ανθρώπους.

Για τη χορήγησή του απαιτείται μικρή εκπαίδευση. Ο χρόνος χορήγησής του είναι μόλις 10 λεπτά και γι' αυτό προσφέρεται για ανίχνευση σε μεγάλο πληθυσμό παιδιών.

Έκθεση καταγραφής αναπτυξιακών δεξιοτήτων (Σχέδιο MEMPHIS)

Έχει προσαρμοστεί στην Ελληνική Γλώσσα αλλά δεν έχει αναφερθεί η στάθμισή του. Είναι κατάλληλο για παιδιά 3 μηνών - 5 ετών. Ενδείκνυται για ανίχνευση ψυχοκινητικής καθυστέρησης Περιλαμβάνει έξι τομείς οι οποίοι είναι :

- Προσωπικές δεξιότητες - Αυτομέριμνα
- Γενικές Κινητικές Δεξιότητες
- Λεπτές Κινητικές Δεξιότητες
- Γλωσσικές Δεξιότητες
- Γνωσιοαντιληπτικές Δεξιότητες
- Κοινωνικές Δεξιότητες

Griffiths test: Οι εξελικτικές κλίμακες του Griffiths test είναι κατάλληλες για παιδιά ηλικίας 0 - 2 ετών και για παιδιά 2 – 8 ετών. Χρησιμοποιήθηκαν για ερευνητικούς σκοπούς στην χώρα μας από την Αγγελοπούλου-Σακαντάμη (1980) και από την Μαντωνανάκη κ.άλ. (1986). Προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα ψυχοκινητικής ανάπτυξης του παιδιού , αλλά για τη χορήγησή του απαιτείται ειδική εκπαίδευση.

Περιλαμβάνει τους τομείς :

Κινητικότητα

Προσωπική - Κοινωνική εξέλιξη

Εξέταση ακοής - ομιλίας

Συντονισμός χεριού - ματιού

Παρουσίαση

Πρακτικός συλλογισμός

Εξελικτικές κλίμακες του Gesell: Αφορούν παιδιά ηλικίας 4 εβδομάδων έως έξι ετών. Περιλαμβάνουν στοιχεία εξέλιξης των παιδιών σε 4 τομείς :

Γλωσσική εξέλιξη

Κινητική εξέλιξη

Προσαρμοστική συμπεριφορά

Συναισθηματική ανάπτυξη

Οι κλίμακες νοητικής και κινητικής εξέλιξης της Bayley (Για παιδιά από 2 μηνών έως 3 ½ ετών). Περιλαμβάνουν :Νοητική κλίμακα που αξιολογεί τις αντιληπτικές ικανότητες και την αντίδραση στους ερεθισμούς. Κινητική κλίμακα που ελέγχει τον συντονισμό των κινήσεων. Ερωτηματολόγιο κοινωνικής ανάπτυξης και προσαρμογής.

Οι κλίμακες του Sheridan (Για παιδιά ενός μηνός έως πέντε (5) ετών). Αφορούν: Στάσεις του σώματος και γενική κινητικότητα, Όραση και λεπτή κινητικότητα, Ακοή και ομιλία, Κοινωνική συμπεριφορά και παιχνίδι

Τεστ ζωγραφικής ενός ανθρώπου της Goodenough: Το τεστ αυτό σχεδιάστηκε από τη Goodenough το 1926 για την εκτίμηση των νοητικών ικανοτήτων των παιδιών και χρησιμοποιήθηκε ευρέως ως συμπληρωματικό του τεστ Stanford-Binet και άλλων λεκτικών κλιμάκων

Καλύπτει παιδιά ηλικίας 3-16 ετών, αλλά έχει καλύτερα αποτελέσματα σε παιδιά ηλικίας 3 έως 10 ετών. Το 1963 ο Harris αναθεώρησε το "Draw a man", προσθέτοντας ένα πιο αναλυτικό βαθμολογικό σύστημα και προτείνοντας εκτός από το σχέδιο του ανθρώπου (άνδρα), το σχέδιο της γυναίκας και του εαυτού. Το νέο σύστημα περιλαμβάνει 73 βαθμολογικά σημεία για το σχέδιο του άνδρα, 71 για το σχέδιο της γυναίκας και μια κλίμακα εκτίμησης 12 ποιοτικών σημείων, όπου το 1 εκφράζει τη χαμηλή και το 12 την ανώτερη ποιότητα. Σήμερα, χρησιμοποιούνται από πολλούς ερευνητές και ως εργαλείο αξιολόγησης της προσωπικότητας και ελέγχου της ενημερότητας που έχουν τα παιδιά για τα μέρη του σώματός τους και τη σχέση του ενός με το άλλο, καθώς και της ικανότητάς τους να κρατούν το μολύβι και να ελέγχουν την κίνηση του χεριού. Ενώ πολλά τεστ περιλαμβάνουν στις ενότητές του το σχέδιο του ανθρώπου (π.χ Denver, Griffiths, Ziler, Fay), χρησιμοποιώντας το καθένα διαφορετικό βαθμολογικό σύστημα.

Bender Gestalt test (οπτικο – κινητικό): Αποτελείται από εννιά γεωμετρικές φιγούρες που παρουσιάζονται στον εξεταζόμενο ξεχωριστά και πρέπει να τις αντιγράψει με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια, ενώ αργότερα μπορεί να του ζητηθεί να τις αναπαραγάγει από μνήμης. Η αξιολόγησή του τεστ δεν εξαρτάται από τη μορφή αυτή καθαυτή, αλλά από τη σχέση της μορφής με το υπόστρωμα χώρου (πλαίσιο). Το τεστ αυτό είναι από τα πιο διαδεδομένα στην Αμερική και χρησιμοποιείται κυρίως για τη διάγνωση της εγκεφαλικής βλάβης σε άτομα από 4 ετών μέχρι και ενήλικες

Αναθεωρημένο τεστ οπτικής διατήρησης του Benton: Είναι μια δοκιμασία που εξετάζει την οπτική αντίληψη, την οπτική μνήμη, τις οπτικο-δομικές ικανότητες, καθώς και τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις. Παράλληλα δίνει ενδείξεις και για συναισθηματικού τύπου διαταραχές (επιθετικότητα, απάθεια, κατάθλιψη, αντικοινωνική συμπεριφορά).

Αποτελείται από τρεις εναλλακτικές μορφές (C, D & E). Κάθε μορφή έχει δέκα σχέδια με μία ή περισσότερες φιγούρες. Παρουσιάζουμε τα σχέδια ένα - ένα κι αυτό που μας ενδιαφέρει είναι αν το παιδί μπορεί να θυμηθεί και να αντιγράψει αυτά τα σχέδια κι όχι η τελειότητα του σχεδίου. Η αξιολόγηση είναι ποιοτική και γίνεται με βάση τα λάθη (αφαίρεση περιφερειακής φιγούρας, αντιστροφές, λάθη μεγέθους, κ.τ.λ.).

Εξελικτικό τεστ οπτικής αντίληψης της M. Frostig: Αποτελείται από πέντε επιμέρους τεστ :

Οπτικοκινητικός συντονισμός : Μετράει την ικανότητα του παιδιού να συντονίζει το χέρι με το μάτι του.

Διάκριση φιγούρας - φόντου : Μετράει την ικανότητα του παιδιού να αντιλαμβάνεται σχήματα - μορφές, τα οποία βρίσκονται σε πλαίσια που προοδευτικά γίνονται πιο σύνθετα.

Διατήρηση φόρμας : Περιλαμβάνει την αναγνώριση γεωμετρικών σχημάτων που παρουσιάζονται μέσα στο χώρο, καθώς και τη διάκριση σχημάτων από άλλα παρόμοια σχήματα.

Θέση στο χώρο : Μετράει την ικανότητα του παιδιού να αναγνωρίζει σχήματα - μορφές που παρουσιάζονται ανεστραμμένα ή με αντίθετη κατεύθυνση μέσα σε σειρές σχημάτων.

Σχέσεις στο χώρο : Αξιολογεί την ικανότητα του παιδιού να αναλύει απλά σχήματα και πρότυπα. Το παιδί πρέπει να αντιγράψει διάφορες γραμμές που δημιουργούν σχήματα με βάση καθοδηγητικές τελείες. Το τεστ αυτό τα τελευταία χρόνια έχει δεχτεί κριτική, ωστόσο παραμένει ένα χρήσιμο εργαλείο. Μας δίνει πληροφορίες για τη γενική αντιληπτική

ικανότητα του παιδιού , αλλά και για τις επιμέρους αντιληπτικές του ικανότητες. Επίσης διαθέτει και αντίστοιχα θεραπευτικά προγράμματα για τη βελτίωση των περιοχών που παρουσιάζουν ανεπάρκειες.

Vineland Social Maturite Scale του Doll: Είναι ένα από τα πιο κλασικά εργαλεία αξιολόγησης της προσαρμοστικής συμπεριφοράς. Έχει υποβληθεί σε αρκετές αναθεωρήσεις και σήμερα είναι γνωστό ως Vineland Adaptive Behavior Scale. Καλύπτει ένα εύρος ηλικίας από τη γέννηση μέχρι 25 ετών. Η χρήση του είναι ευρεία στις μικρότερες ηλικίες και είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για την αξιολόγηση νοητικά καθυστερημένων παιδιών. Αποτελείται από 117 θέματα, τα οποία είναι ομαδοποιημένα σε ηλικιακά επίπεδα. Οι πληροφορίες για κάθε θέμα λαμβάνονται με ατομικές συνεντεύξεις είτε με το ίδιο το παιδί, είτε με αυτόν που το φροντίζει. Η κλίμακα βασίζεται στο τι το παιδί μπορεί να εκτελέσει στην καθημερινή του ζωή. Τα θέματα χωρίζονται σε οκτώ κατηγορίες : γενική αυτοβοήθεια, αυτοβοήθεια στο φαγητό, αυτοβοήθεια στο ντύσιμο, αυτοεξυπηρέτηση, απασχόληση, επικοινωνία, κίνηση, και κοινωνικοποίηση. Ο τομέας των κινητικών ικανοτήτων χορηγείται μόνο σε παιδιά κάτω των 6 ετών ή σε άτομα με κινητικά προβλήματα. Η κλίμακα αυτή είναι δημοφιλής και στη χώρα μας.

Η σειρά κλιμάκων του Wechler: Περιλαμβάνει τρία διαφορετικά τεστ τα οποία απευθύνονται σε διαφορετικές ηλικίες : το WAIS (για ενήλικους), το WISC (6-17 ετών) & το WPPSI (3-7 ετών). Και τα τρία τεστ έχουν αναθεωρηθεί πρόσφατα.

Το Αθηνά Τεστ Διάγνωσης Δυσκολιών Μάθησης: Το τεστ αυτό κατασκευάστηκε και σταθμίστηκε στη χώρα μας, στο Ψυχομετρικό εργαστήριο του Τομέα Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών από τους Παρασκευόπουλο, Καλαντζή-Αζίζι και Γιαννίτσα (1999).

Σύμφωνα με τους κατασκευαστές του 'είναι ένα προκριματικό ψυχοδιαγνωστικό μέσο, το οποίο κατασκευάστηκε, ειδικώς, για να το χρησιμοποιούν οι δάσκαλοι και οι νηπιαγωγοί με τους μαθητές της τάξης τους, καθώς και όσοι άλλοι ειδικοί ασχολούνται με τα προβλήματα της παιδικής ηλικίας, για να εντοπίσουν παιδιά που παρουσιάζουν δυσκολίες να ανταποκριθούν στις μαθησιακές απαιτήσεις του σχολείου.

Το Αθηνά Τεστ δίνει μια αναλυτική εικόνα της παρούσας κατάστασης του παιδιού σε καίριους τομείς της ανάπτυξης και εντοπίζει συγκεκριμένες περιοχές που είναι ελλειμματικές και χρήζουν ιδιαίτερης διδακτικοθεραπευτικής παρέμβασης"

Καλύπτει πρωτίστως παιδιά ηλικίας 5-9 ετών (δηλαδή νηπιαγωγείου, Α΄, Β΄, Γ΄ & Δ΄ Δημοτικού), αλλά μπορεί να χορηγηθεί και σε μεγαλύτερα παιδιά, τα οποία παρουσιάζουν "σοβαρές μαθησιακές ανεπάρκειες", ενώ ορισμένες κλίμακες μπορούν να χρησιμοποιηθούν με παιδιά όλων των ηλικιών

"Αποτελείται από δεκατέσσερις δοκιμασίες σε μορφή αναπτυξιακών ψυχομετρικών κλιμάκων. Οι κλίμακες αυτές αξιολογούν πλευρές της ανάπτυξης του παιδιού που θεωρούνται κρίσιμες για τη σχολική μάθηση και προσαρμογή". Οι δεκατέσσερις κλίμακες του "Αθηνά Τεστ" με τη σειρά που χορηγούνται στο παιδί κατά τομείς ανάπτυξης είναι οι εξής :

I. Νοητική ικανότητα

1. Γλωσσικές αναλογίες
2. Αντιγραφή σχημάτων
3. Λεξιλόγιο

II. Μνήμη ακολουθιών

4. Μνήμη αριθμών κοινές ακολουθίες (συμπληρωματική)
5. Μνήμη εικόνων
6. Μνήμη σχημάτων

III. Ολοκλήρωση παραστάσεων

7. Ολοκλήρωση προτάσεων
8. Ολοκλήρωση λέξεων

IV. Γραφο-φωνολογική ενημερότητα

10. Διάκριση φθόγγων
11. Σύνθεση φθόγγων.

V. Νευρο-ψυχολογική ωριμότητα

2. Οπτικο-κινητικός συντονισμός
13. Αντίληψη "δεξιού-αριστερού"
14. πλευρίωση

Μπορεί να χορηγηθεί με τρεις τακτικές :

την πλήρη χορήγηση

τη βραχεία χορήγηση

την επιλεκτική χορήγηση

www.epeaek.ncsr.gr

Η ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Γενετική θεωρία βλέπει τη μάθηση ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης, της δομής της νοημοσύνης σε διαδοχικά στάδια, τα οποία εμφανίζονται με την ωρίμανση και την ηλικία. Η γενετική πορεία του νεογέννητου βρέφους, από την ανακλαστική συμπεριφορά αμέσως μετά τη γέννηση μέχρι την ικανότητα να κατευθύνει τη συμπεριφορά του με παραστάσεις ή νοητικές δομές που διατηρεί στο νου του και μέχρι την ικανότητα να πραγματοποιεί αφαιρετικές λογικές ενέργειες στην εφηβική ηλικία, είναι η πιο εντυπωσιακή σειρά μεταβολών στη νοητική λειτουργία και μάθηση του αναπτυσσόμενου ανθρώπου. Αυτή την πορεία των εξελικτικών μεταβολών μας έχει δώσει κατά τον πιο παραστατικό και λεπτομερή τρόπο ο θεμελιωτής της γενετικής θεωρίας της γνωστικής ανάπτυξης Ελβετός ψυχολόγος J. Piaget. Ο J. Piaget διαμόρφωσε σιγά-σιγά τη θεωρία του για τη νοητική εξέλιξη και τα στάδια της ανάπτυξης της. Η προσφορά του έγκειται στο ότι μας έχει δώσει την πιο περιεκτική από όλες τις θεωρίες για τη γνωστική εξέλιξη και μερικές από τις πιο ακριβείς παρατηρήσεις της νοητικής συμπεριφοράς των παιδιών σε σαφώς διακεκριμένα στάδια από τη βρεφική ως την εφηβική ηλικία.

Το νεογέννητο βρέφος είναι εξοπλισμένο με περισσότερα από 20 ανακλαστικά που του επιτρέπουν να κάνει τις πρώτες αντιδράσεις του στον κόσμο, για να επιβιώσει και να αρχίσει να μαθαίνει. Μερικά από τα ανακλαστικά έχουν άμεση σχέση με τη διατροφή του όπως είναι η κίνηση του κεφαλιού και των χειλιών σε αναζήτηση θηλής και της κίνησης του θηλάσματος. Άλλα όμως αντανακλαστικά έχουν πιο άμεση σχέση με τη μάθηση, όπως είναι η σύλληψη αντικειμένων με την παλάμη και το τονικό αυχενικό αντανακλαστικό.

Τα ανακλαστικά αποτελούν τις πρώτες υποτυπώδεις γνωστικές αντιδράσεις του βρέφους, οι οποίες εκδηλώνονται με μία σειρά από προκαθορισμένες τυπικές κινήσεις. Από τις ανακλαστικές κινήσεις αρχίζουν να οικοδομούνται τα πρώτα γνωστικά σχήματα, σύμφωνα με την ορολογία του Piaget. Το σχήμα είναι η βασική μονάδα γνώσης που μπορεί να είναι μία σειρά από πράξεις, μια εικόνα ενός αντικειμένου ή μια σύνθετη ιδέα. Τα γνωστικά σχήματα δεν παραμένουν στατικά, αλλά μετασχηματίζονται και εξελίσσονται καθώς το παιδί μεγαλώνει. Στην εξέλιξη των γνωστικών σχημάτων, εκτός από την ανάπτυξη των κινητικών και αντιληπτικών ικανοτήτων συμβάλουν δύο βασικές νοητικές διαδικασίες: η οργάνωση και η προσαρμογή, που με τη σειρά της η δεύτερη συντελείται με δύο λειτουργίες: την αφομοίωση και τη συμμόρφωση.

"Οργάνωση" είναι η διαδικασία κατά την οποία το άτομο συνδυάζει και ενοποιεί

αντιλήψεις και σκέψεις, οι οποίες έχουν μόνιμη διάρκεια. Η "προσαρμογή" είναι η νοητική διαδικασία, με την οποία το άτομο επεκτείνει και τροποποιεί τη σκέψη του. Η "αφομοίωση" είναι η διαδικασία με την οποία το άτομο τροποποιεί και προσαρμόζει τις νέες πληροφορίες και τα νέα αντικείμενα, έτσι ώστε να ενσωματώνονται στα δικά του γνωστικά σχήματα και στη δική του σκέψη. Η αφομοίωση είναι διαδικασία εισδοχής νέων πληροφοριών και αύξησης του γνωστικού περιεχομένου. Η αφομοίωση συμπληρώνεται με τη "συμμόρφωση", η οποία αποτελεί την αντίθετη διαδικασία. Πρόκειται για τη διαδικασία με την οποία το άτομο μεταβάλλει και προσαρμόζει τα υπάρχοντα γνωστικά του σχήματα σε νέες πληροφορίες, εμπειρίες και ιδέες, με σκοπό να τις προσλάβει στο γνωστικό του σύστημα.

Ο Πιαjet διέκρινε τη γνωστική εξέλιξη σε τέσσερις εξελικτικές περιόδους : α) την αισθησιοκινητική περίοδο (0-2^ο έτος), β) την προλειτουργική περίοδο (2^ο -7^ο έτος), γ) την περίοδο της συγκεκριμένης λειτουργικής σκέψης (7^ο-12^ο έτος) και δ) την περίοδο της τυπικής ή αφηρημένης λειτουργικής σκέψης (12^ο έτος και μετά)

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΝΟΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΙΑΖΕΤ

1) Αισθησιοκινητική περίοδος (από τη γέννηση ως το δεύτερο έτος).

Η γνωστική ανάπτυξη κατά την περίοδο της αισθησιοκινητικής νοημοσύνης ακολουθεί έξι στάδια, στα οποία, όπως ισχύει και για την όλη ψυχολογική εξέλιξη, η διαδοχική σειρά είναι σταθερή. Κάθε φάση ανάπτυξης βασίζεται στην προηγούμενη και προετοιμάζει την επόμενη. Το κάθε στάδιο χαρακτηρίζεται από τα νέα δομικά στοιχεία, που προστίθενται στη νοητική λειτουργία του βρέφους. Τα στάδια της αισθησιοκινητικής περιόδου είναι τα εξής:

Άσκηση και επανάληψη των ανακλαστικών σχημάτων (γέννηση-1^{ος} μήνας). Τις τέσσερις πρώτες εβδομάδες μετά τη γέννηση το νεογέννητο εκδηλώνει, ασκεί και επαναλαμβάνει τα αντανακλαστικά του σχήματα και ειδικότερα εκείνα με τα οποία θηλάζει, κοιτάζει, πιάνει αντικείμενα και ακούει ήχους. Τα αντανακλαστικά σχήματα δεν έχουν λειτουργική πληρότητα κατά τη γέννηση. Με την αυθόρμητη άσκησή τους στη φάση αυτή ενισχύονται, οργανώνονται διευρύνονται και τελειοποιούνται. Είναι τα μόνα μέσα με τα οποία το νεογέννητο βρέφος έρχεται σε επαφή με τον κόσμο γύρω του.

Πρωτογενής ανακυκλωτική προσαρμογή (1^{ος}- 4^{ος} μήνας). Στο στάδιο αυτό το βρέφος αρχίζει να επαναλαμβάνει αυθόρμητα ανακλαστικά σχήματα και τυχαίες κινήσεις. Η επανάληψη αυτή αποτελεί μια ανακυκλωτική αντίδραση, μια αντίδραση την οποία το βρέφος επαναλαμβάνει από ευχαρίστηση. Η ανακυκλωτική αυτή αντίδραση αποτελεί το πρώτο βήμα

της συμμόρφωσης, κατά το οποίο το βρέφος τροποποιεί ένα σχήμα συμπεριφοράς. Οι πρώτες ανακυκλωτικές αντιδράσεις οι οποίες βελτιώνουν και τροποποιούν τις απλές κινήσεις και τα ανακλαστικά, ονομάζονται πρωτογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις, επειδή αναφέρονται στο σώμα του παιδιού που αντιδρά και όχι στα αντικείμενα προς τα οποία στρέφονται οι αντιδράσεις. Στο στάδιο αυτό συντελείται ακόμη ένα σημαντικό βήμα στη γνωστική ανάπτυξη. Ενώ κατά τη διάρκεια το βρέφος δεν ξεχωρίζει τον εαυτό του από το περιβάλλον, τώρα αρχίζει να αντιλαμβάνεται ότι τα πράγματα και τα πρόσωπα γύρω του έχουν ξεχωριστή, δική τους οντότητα.

Δευτερογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις (4^{ος}-8^{ος} μήνας). Στο στάδιο αυτό το βρέφος επαναλαμβάνει μία κίνηση, όταν με την κίνηση αυτή προκαλεί ένα αποτέλεσμα σε αντικείμενο εκτός του σώματός του και το αποτέλεσμα αυτό το ικανοποιεί. Οι κινήσεις του γίνονται με την πρόθεσή του, αποβλέπουν δηλαδή σε κάποιο σκοπό. Η προσοχή του τώρα, δεν στρέφεται μόνο στο σώμα του, όπως στο προηγούμενο στάδιο, αλλά και σε αντικείμενα και γεγονότα του περιβάλλοντός του. Γι' αυτό και οι ανακυκλωτικές αυτές αντιδράσεις ονομάζονται δευτερογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις. Σε αυτό το στάδιο το βρέφος αρχίζει να αποκτά τη μονιμότητα των αντικειμένων.

Συντονισμός μέσων και σκοπών (8^{ος}- 12^{ος} μήνας). Από τον 8^ο μήνα το βρέφος αρχίζει να ψάχνει για να βρει αντικείμενα, όταν βλέπει σε ποιο σημείο έχουν κρυφτεί. Έχει την ικανότητα να διακρίνει τα μέσα τα μέσα που χρησιμοποιεί από τους σκοπούς που επιδιώκει με αυτά και να συντονίζει τα μέσα με τους σκοπούς. Έχει ωστόσο ακόμη περιορισμένη και εγωκεντρική έννοια της αιτιότητας για τις αλλαγές που συμβαίνουν στο περιβάλλον. Θεωρεί τον εαυτό του πρωταρχική αιτία για ότι κάθε φορά συμβαίνει. Ως προς την αντίληψη των πραγμάτων, το βρέφος τώρα μπορεί να κάνει περισσότερες διαφοροποιήσεις της συμπεριφοράς του σε σχέση με τα αντικείμενα του περιβάλλοντος. Αρχίζει επίσης να διακρίνει να διακρίνει τα αντικείμενα ανάλογα με τη θέση τους στο χώρο (μπροστά, πίσω) και το χρόνο (πριν, μετά). Όταν όμως ένα αντικείμενο μετακινείται από ένα σημείο, που έχει κρυφτεί σε άλλο, το βρέφος δεν μπορεί να παρακολουθήσει τη σειρά των μετακινήσεων.

Τριτογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις (12^{ος}-18^{ος} μήνας). Σε αυτή την ηλικία επαναλαμβάνει ενέργειες, τροποποιώντας κάθε φορά τις πράξεις του ελαφρώς, για να δοκιμάσει το αποτέλεσμα που έχει η τροποποίηση αυτή. Αυτές οι τροποποιούμενες πράξεις του βρέφους, για να πετύχει κάποιο αποτέλεσμα, ονομάζονται τριτογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις. Οι πειραματισμοί, που επιχειρεί το βρέφος αναπτύσσουν σ' αυτό σε ένα μεγάλο

βαθμό την έννοια της αιτιότητας, ότι δηλαδή κάτι που γίνεται έχει κάποια αιτία. Αντιλαμβάνεται επίσης ότι ο χώρος είναι κάτι μέσα στο οποίο ένα αντικείμενο μπορεί να μετακινείται και να παραμένει το ίδιο. Αποκτά δηλαδή σε ένα μεγάλο βαθμό την έννοια της μονιμότητας.

Νοητικοί συνδυασμοί αισθησιοκινητικών σχημάτων για την επινόηση νέων μέσων: Η εμφάνιση της σκέψης (18^{ος}-24^{ος} μήνας). Στην τελευταία αυτή φάση της αισθησιοκινητικής περιόδου τα παιδιά αναζητούν νέα μέσα για να φτάσουν σε κάποιο αποτέλεσμα. Η αναζήτηση όμως αυτή συντελείται με πειραματισμούς, οι οποίοι γίνονται, όχι μόνο με αισθησιοκινητικά σχήματα, αλλά και με εσωτερικούς νοητικούς συνδυασμούς. Διαθέτει μια νοητική παράσταση για τις αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των πραγμάτων και των γεγονότων, που του επιτρέπει να προσχωρήσει πέρα από την απλή αντίληψη στη νοητική ενέργεια πάνω στα πράγματα και τα γεγονότα. Το βρέφος πλέον ενεργεί με βάση ένα νοητικό συνδυασμό των ενεργειών που θα πρέπει να γίνουν, τον οποίο κάνει πριν αρχίσει να ενεργεί. Ακόμα, η έννοια της μονιμότητας των αντικειμένων έχει ολοκληρωθεί. Η νοητική αναπαράσταση της πραγματικότητας αποτελεί μια σημαντική γνωστική κατάκτηση στο τέλος της αισθησιοκινητικής περιόδου, η οποία και οριοθετεί την έναρξη της λειτουργίας της ανθρώπινης σκέψης.

2) Προσυλλογιστική περίοδος (3^ο ως το 6^ο έτος)

Τα παιδιά στην ηλικία των δύο ετών εισέρχονται σε νέα φάση της γνωστικής τους ανάπτυξης. Γίνονται ικανά να πραγματοποιούν διάφορες νοητικές λειτουργίες, χωρίς να εξαρτώνται άμεσα από ότι βλέπουν, ακούν, γεύονται ή αγγίζουν σε μία δεδομένη στιγμή. Μαθαίνουν να γενικεύουν τις γνώσεις και ικανότητές τους και να τις εφαρμόζουν σε νέες συνθήκες και αντικείμενα μάθησης. Οι νοητικές παραστάσεις, όμως που χρησιμοποιούν στη σκέψη τους τα παιδιά κατά την περίοδο αυτή δεν οργανώνονται και δεν ενσωματώνονται ακόμη σε ένα ολοκληρωμένο λογικό σύστημα, γι αυτό και ο Piaget ονόμασε την περίοδο προλειτουργική/ προσυλλογιστική. Η προλειτουργική περίοδος διακρίνεται σε δύο στάδια : το στάδιο της συμβολικής λειτουργίας (3^ο -4^ο έτος) και το στάδιο της διαισθητικής σκέψης (4^ο-7^ο έτος). Έτσι λοιπόν, κατά το τέλος της αισθησιοκινητικής περιόδου, το παιδί αρχίζει να αποδεσμεύεται από την άμεση αντίληψη των πραγμάτων και περνάει στο στάδιο της συμβολικής λειτουργίας.

2α) Στάδιο της συμβολικής λειτουργίας (3^ο -4^ο έτος): Η συμβολική λειτουργία της σκέψης αποτελεί την ικανότητα των παιδιών να συμβολίζουν τα αντικείμενα με παραστάσεις και να συσχετίζουν τα σύμβολα.

Η απόκτηση της συμβολικής λειτουργίας ανοίγει νέους ορίζοντες στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών από την ηλικία των 2 ετών. Το παιχνίδι, η ζωγραφική και προπάντων η γλώσσα είναι οι πιο βασικές μορφές της συμβολικής λειτουργίας.

Σχετικά με τη γλώσσα, τα παιδιά αρχίζουν να σκέφτονται με σύμβολα (προσωπικά σημα-νοντα), από τα οποία φτάνουν αργότερα να χρησιμοποιούν σημεία (κοινά σημαίνοντα). Το συμβολικό παιχνίδι είναι επίσης μια άλλη μορφή της συμβολικής σκέψης του παιδιού. Και εδώ λειτουργεί η σχέση σημαίνοντος και σημαινόμενου. Τα παιδιά προσποιούνται ότι παριστάνουν αντικείμενα, ζώα ή πρόσωπα, γίνονται τα ίδια δηλαδή σύμβολα για άλλα πράγματα. Επίσης για το παιδί ένα πράγμα αντιπροσωπεύει κάποιο άλλο, όπως π.χ. ένα ξύλο γίνεται για αυτό ένα άλογο. Μερικές φορές τα παιδιά παρεμβάλουν το συμβολικό παιχνίδι στα άλλα παιχνίδια τους. Μπορεί επίσης το παιδί να σχηματίζει έναν φανταστικό συμπαίκτη, ο οποίος έχει ορισμένα χαρακτηριστικά και του κάνει συντροφιά στο παιχνίδι.

Σε αντίθεση με την αισθησιοκινητική περίοδο, όπου τα βρέφη κάνουν διάφορες δραστηριότητες για να προκαλέσουν ευχάριστα αποτελέσματα, στο προλειτουργικό στάδιο το παιχνίδι παίρνει τη μορφή προσποίησης και της αντικατάστασης προσώπων και αντικειμένων με σύμβολα. Η προσποίηση όμως αυτή, μπορεί να παίρνει και εντελώς σοβαρό χαρακτήρα, γιατί το μικρό παιδί δεν διακρίνει μεταξύ της πραγματικότητας και της φαντασίας.

Μέσω του συμβολικού παιχνιδιού, τα παιδιά καλύπτουν πολλούς ρόλους και πολλές λεπτομέρειες. Εκτός από την προσποίηση, τα παιδιά χρησιμοποιούν το συμβολικό παιχνίδι όταν θέλουν να εκφράσουν ασυνείδητες συγκρούσεις, φόβους, απογοητεύσεις ή επιθετικότητα. Ίσως έτσι να θέλουν να ικανοποιήσουν το εγώ τους, κάνοντας κάτι που απαγορεύεται. Τα παιδιά επίσης παριστάνουν σκηνές που τα βοηθούν να ξαναζήσουν δυσάρεστες στιγμές και να απελευθερώσουν έτσι τον εαυτό τους από τους φόβους και τις ανησυχίες τους.

2β) Στάδιο διαισθητικής σκέψης (4^ο-7^ο έτος). Κατά το στάδιο της διαισθητικής σκέψης, η γνωστική λειτουργία είναι ακόμα ατελής, γιατί το παιδί δεν σχηματίζει ολοκληρωμένες έννοιες των πραγμάτων και των φαινομένων και δεν κάνει λογικούς συλλογισμούς στη λύση των προβλημάτων. Τα παιδιά γνωρίζουν ήδη πολλά από όσα υπάρχουν και συμβαίνουν γύρω τους, αλλά τα αντιλαμβάνονται και τα χειρίζονται με ένα αδέξιο και αφελή τρόπο, που μαρτυρεί ελλιπή οργάνωση της γνωστικής διαδικασίας. Η ιδιοτυπία της παιδικής σκέψης, κατά το στάδιο αυτό εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους ιδιαίτερα με τον τρόπο που τα παιδιά βλέπουν τα όνειρά τους ή αντιλαμβάνονται την

αμεταβλησία των αντικειμένων ή σχηματίζουν τις διάφορες φυσικές και μαθηματικές έννοιες. Επίσης η παιδική σκέψη κατά την περίοδο αυτή εκδηλώνεται με την εγωκεντρική μονομέρεια στην αντίληψη των πραγμάτων, καθώς και με την ανιμιστική και ανθρωπομορφική ερμηνεία του κόσμου.

Η *εγωκεντρική αντίληψη* του κόσμου που το παιδί που διανύει το στάδιο της διαισθητικής σκέψης φαίνεται στη δυσκολία που έχει να μεταφερθεί στη θέση των άλλων και να κατανοεί ότι οι άλλοι αντιλαμβάνονται διαφορετικά τα πράγματα, όταν τα βλέπουν από διαφορετική προοπτική.

Ακόμα το παιδί χρησιμοποιεί λανθασμένη λογική στις σχέσεις των πραγμάτων, και τέτοιες μορφές αποτελούν ο *συγκρητισμός* και η *αιτιολογική παράθεση*. Κατά τον συγκρητισμό το παιδί προσπαθεί να βρει μια εξήγηση με οποιοδήποτε τρόπο, συνδέοντας ασύνδετα πράγματα σε ένα όλο, ενώ η τελευταία αποτελεί μια άλλη μορφή ασύνδετης σκέψης, κατά την οποία το παιδί τοποθετεί μία σκέψη ή ένα γεγονός δίπλα σε άλλο, χωρίς να ενδιαφέρεται αν υπάρχει αιτιολογική σχέση μεταξύ τους.

Η *έννοια της σκοπιμότητας* και της *δημιουργίας* είναι ακόμα δύο χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου. Σκοπιμότητα είναι όταν τα παιδιά πιστεύουν ότι όλες οι κινήσεις των πραγμάτων εξυπηρετούν κάποιο σκοπό. Δημιουργία είναι όταν το παιδί πιστεύει ότι το κάθετί στον κόσμο και στον ουρανό έχει γίνει από κάποιον, τον άνθρωπο ή το Θεό.

3) Συγκεκριμένη σκέψη (7^ο ως 11^ο έτος): Κατά την περίοδο των συγκεκριμένων νοητικών λειτουργιών, η οποία αρχίζει από το 7^ο περίπου έτος, η σκέψη του παιδιού διέπεται από λογικούς κανόνες και παρουσιάζει ενότητα και συνέπεια. Ως νοητική λειτουργία χαρακτηρίζεται η δραστηριότητα του ατόμου, η οποία με βάση τη λογική μετασχηματίζει ή επεξεργάζεται τις πληροφορίες για την επιτυχία κάποιου σκοπού και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος ενός οργανωμένου γνωστικού πλαισίου. Νοητικές λειτουργίες είναι π.χ. οι αριθμητικές πράξεις. Τα παιδιά που αναπτύξει τη συγκεκριμένη λειτουργική σκέψη, μπορούν να εκτελούν τις πράξεις αυτές, χρησιμοποιώντας λογικούς κανόνες στο συλλογισμό τους. Όταν το παιδί μπορεί να επεξεργάζεται νοητικά τις πληροφορίες και η λογική του είναι οργανωμένη σε ενιαίο σύστημα, τότε κατά τον Piaget η σκέψη του είναι "λειτουργική". Το επίθετο "συγκεκριμένη" αναφέρεται στο γεγονός ότι το παιδί στο στάδιο αυτό μπορεί να σκέπτεται λογικά, μόνο όταν επεξεργάζεται αντικείμενα, που αντιλαμβάνεται με τις αισθήσεις του.

Κατά την περίοδο της συγκεκριμένης λειτουργικής σκέψης τα παιδιά αποκτούν κάποιες ειδικότερες γνωστικές ικανότητες, που διακρίνουν την λειτουργική από την

προλειτουργική σκέψη. Μια σημαντική λειτουργία είναι να αντιστρέφουν την πορεία της σκέψης τους, να κατανοούν δηλαδή τη λεγόμενη *αντιστρεψιμότητα* των φαινομένων, των αλλαγών και των νοητικών λειτουργιών.

Μία δεύτερη γνωστική ικανότητα είναι η *αποκέντρωση* της σκέψης. Απαλλάσσεται από τη μονομερή εγωκεντρική προσκόλληση της αντίληψής του σε ένα μόνο κάθε φορά γνώρισμα των πραγμάτων. Επικεντρώνει την προσοχή του συγχρόνως και συσχετίζει δύο ή περισσότερες ιδιότητες. Κατανοεί δηλαδή την έννοια της *αμοιβαιότητας*.

Ακόμα το παιδί αυτής της περιόδου έχει αναπτύξει την έννοια της *διατήρησης*, την ικανότητα δηλαδή να κατανοεί ότι οι διάφορες ποσότητες των πραγμάτων (αριθμός, μήκος, μάζα, έκταση, βάρος, όγκος κ.α.) δεν μεταβάλλονται, όταν μετασχηματίζεται η εξωτερική κατάσταση των πραγμάτων.

Μεταξύ των γνωστικών ικανοτήτων, που το παιδί αποκτά κατά την περίοδο της συγκεκριμένης λειτουργικής σκέψης, είναι η ικανότητα να σειροθετεί αντικείμενα. Η σειροθέτηση συνίσταται στη διευθέτηση ενός συνόλου αντικειμένων σε σειρά προτεραιότητας με βάση τις διαφορές που έχουν σε κάποιο τους χαρακτηριστικό.

Η ταξινόμηση είναι η ικανότητα να σχηματίζουμε ομάδες αντικειμένων με βάση κοινά τους γνωρίσματα. Η ικανότητα αυτή, όπως είδαμε, αρχίζει να αναπτύσσεται κατά την προεγνωσιακή περίοδο, κατά την οποία το παιδί αποκτά την ικανότητα να κάνει απλή ταξινόμηση. Τώρα πλέον τα παιδιά αποκτούν την ικανότητα να κάνουν και *πολλαπλή ταξινόμηση*, δηλαδή να ομαδοποιούν τα αντικείμενα με βάση δύο ή περισσότερα χαρακτηριστικά.

Η πιο ενδιαφέρουσα ικανότητα στην ταξινόμηση, η οποία έχει και περισσότερο μελετηθεί, είναι η *συμπερίληψη υποομάδων*. Τα παιδιά που αποκτούν την ικανότητα αυτή κατανοούν ότι ένα μια γενική τάξη αντικειμένων μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ή περισσότερες υποομάδες, ο αριθμός των αντικειμένων της γενικής τάξης είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των αντικειμένων της κάθε υποομάδας. Η συμπερίληψη υποομάδων, όπως και οι άλλες συγκεκριμένες ικανότητες, κατακτώνται από το παιδί στην ηλικία των 7-8 ετών και μετά.

4. Αφαιρετική σκέψη (12^ο και άνω): Ενώ η γνωστική λειτουργία κατά την προηγούμενη περίοδο στηρίζεται στη συγκεκριμένη πραγματικότητα, η τυπική λειτουργική σκέψη συντελείται με πιο αφηρημένη και πολύπλοκη συλλογιστική. Η τελευταία επιτρέπει στους εφήβους και στα ώριμα άτομα να σκέπτονται για τον κόσμο, όπως θα μπορούσε να είναι. Από την ηλικία των 11 ετών περίπου η σκέψη των παιδιών αρχίζει να λειτουργεί με υποθέσεις και

να έχει μεγαλύτερη ικανότητα να υπολογίζει τις λογικές συνέπειες μίας κατάστασης. Τώρα πλέον τα παιδιά αρχίζουν να σκέφτονται τα μεγάλα και σοβαρά θέματα του κόσμου και της ζωής, όπως είναι η ηθική, η θρησκεία, η πολιτική, η κοινωνία, το επάγγελμα, ο γάμος, η οικογένεια και γενικά ζητήματα, τα οποία απαιτούν αφηρημένη σκέψη.

Οι έφηβοι εμπλέκονται σε μακρές συζητήσεις για τις αξίες τις ζωής, τα μεγάλα προβλήματα του κόσμου και για το νόημα της ύπαρξης. Είναι ικανοί να χειρίζονται τα θέματα αυτά, επειδή η τυπική λειτουργική τους σκέψη, που τώρα αναπτύσσεται, τους παρέχει τη δυνατότητα να σχηματίζουν γενικές και αφηρημένες έννοιες, όπως είναι η έννοια της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της φιλίας, της αγάπης, της ειρήνης, της ισότητας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης έχουν τη δυνατότητα να κατανοούν τις επιπτώσεις που έχει το παρελθόν στο παρόν και τις συνέπειες που μπορεί να έχει το παρόν για το μέλλον. Η ικανότητα να σκέπτονται πως τα θέματα και ζητήματα σχετίζονται μεταξύ τους, τους επιτρέπει να θέτουν υπό αμφισβήτηση τους κοινωνικούς θεσμούς και την αυθεντία των μεγαλύτερων τους προσώπων, αλλά και να εξετάζουν τα όρια και τις δυνατότητες που έχουν για προσωπική και ομαδική δράση.

Ο νέος τρόπος σκέψης αρχίζει από την ηλικία των 11-12 ετών, αλλά οι αφηρημένες γνωστικές ικανότητες των προεφήβων είναι ακόμη σχετικά αδιαμόρφωτες. Οι ικανότητές τους να εφαρμόζουν τις λειτουργίες αυτές σε πρακτικά και προσωπικά προβλήματα είναι ακόμη περιορισμένη.

Όπως έχει δείξει ο Piaget, η απότομη ανάπτυξη των γνωστικών ικανοτήτων στον έφηβο του δημιουργεί κάποια σύγχυση ως προς τα όρια μεταξύ του εγώ και του κοινωνικού περιβάλλοντος. Σταδιακά όμως οι έφηβοι γίνονται ικανοί να λαμβάνουν υπόψη τους τους άλλους και την κοινωνία γενικότερα. Ο διανοητικός τους εγωκεντρισμός μειώνεται, η πίστη τους στο απεριόριστο των δυνατοτήτων τους υποχωρεί και αντιμετωπίζουν με περισσότερο ρεαλισμό τα θέματα και τα προβλήματα της ζωής. Αυτά τα χαρακτηριστικά συνιστούν την αρχή της ώριμης νεανικής ηλικίας.

Οι τυπικές λειτουργίες της εφηβικής σκέψης είναι ότι α) πλέον χρησιμοποιούν τον υποθετικό- παραγωγικό συλλογισμό, β) σκέπτονται επαγωγικά, γ) στοχάζονται, δ) και χρησιμοποιούν την προτασιακή λογική. Με τις δύο πρώτες γνωστικές ικανότητες οι έφηβοι είναι σε θέση να σχηματίζουν υποθέσεις, να σκέπτονται λογικά, και αφηρημένα και να χρησιμοποιούν επιστημονικές μεθόδους για τον έλεγχο των υποθέσεων. Με το στοχασμό οι έφηβοι επεξεργάζονται τους δικούς τους συλλογισμούς και τις γνωστικές τους διαδικασίες,

ενώ τέλος η προτασιακή λογική είναι η ικανότητα του ατόμου να εκφέρει κρίσεις για την ορθότητα των λογικών σχέσεων μεταξύ των προτάσεων. Έτσι με την τυπική λειτουργική σκέψη ο έφηβος και το ώριμο άτομο έχουν την ικανότητα να ελέγχουν τη λογική σχέση που συνδέει τις προτάσεις. (Κακαβούλη, 1993)

ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ:

A) ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Η αντίληψη ορίζεται ως η ικανότητα του ανθρώπου να προσλαμβάνει πληροφορίες από το περιβάλλον με τις αισθήσεις του, και να τις μετασχηματίζει σε γνώσεις. Στην αντίληψη οι αισθήσεις δεν λειτουργούν η μία ανεξάρτητα από την άλλη, αλλά συντονίζουν τη λειτουργία τους, όταν τα ερεθίσματα τις ενεργοποιούν, έτσι ώστε το άτομο να αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα ως σύνολο οπτικών, ακουστικών και απτικών εικόνων.

Για πρακτικούς λόγους κατανόησης διακρίνουμε στη διαδικασία της αντίληψης τα εξής τρία στάδια: 1.την αίσθηση, 2.την αντίληψη με τη στενή έννοια, 3.την κατηγοριοποίηση.

Η "αίσθηση", το πρώτο στάδιο της αντίληψης, είναι η πρόσληψη του ερεθίσματος του περιβάλλοντος μέσω των αισθητηριακών οργάνων. Σ' αυτό το πρώτο στάδιο μετατρέπεται η φυσική ενέργεια του ερεθίσματος σε δραστηριότητα των εγκεφαλικών κυττάρων με τη βοήθεια του νευρικού συστήματος. Η ποιότητα των μεταφερόμενων πληροφοριών εξαρτάται από την ποιότητα και από τις ικανότητες των αισθητήριων οργάνων.

Στο δεύτερο στάδιο, "της αντίληψης με τη στενή έννοια", ο οργανισμός κατασκευάζει μια εσωτερική απεικόνιση του αντικειμένου ή του γεγονότος που αποτελούσε το ερέθισμα, την «πρώτη εμπειρία». Αυτήν την εσωτερική απεικόνιση, την πληροφορία, επεξεργάζεται ο οργανισμός σε αυτό το στάδιο. Την συγκρίνει και την οργανώνει μέσα από ανώτερες εγκεφαλικές διεργασίες, έτσι ώστε να μετατρέψει τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά της σε αναγνωρίσιμα από αυτόν σχήματα και εμπειρίες.

Τέλος στο τρίτο στάδιο της διαδικασίας της αντίληψης "την κατηγοριοποίηση" ο ανθρώπινος εγκέφαλος τοποθετεί τις νέες εμπειρίες του σε γνωστές σ' αυτόν κατηγορίες. Ανάμεσα στο δεύτερο και το τρίτο στάδιο της αντίληψης δεν υπάρχει ουσιαστικός ή χρονικός διαχωρισμός, μιας και τα δύο στάδια βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση και εκδηλώνονται σχεδόν ταυτόχρονα. Η κατηγοριοποίηση αναφέρεται κυρίως σε υψηλής σημασίας και ποιότητας διεργασίες που κάνει ο εγκέφαλος. Ο εγκέφαλος συγκρίνει πάντα τη νέα του εμπειρία με την προηγούμενη γνώση, τις επιθυμίες και τις προσδοκίες του ατόμου, τις συνέπειες που μπορεί

αυτή να έχει, και κατόπιν την τοποθετεί στην αντίστοιχη κατηγορία. (Δράκος, Μπινιάς 2008). Κατά τη διεργασία της αναγνώρισης και της ταυτοποίησης εμπλέκονται και άλλες νοητικές διεργασίες όπως οι προσδοκίες, οι πεποιθήσεις, τα κίνητρα του ατόμου, οι ήδη υπάρχουσες γνώσεις, η μνήμη και η γλώσσα. (Κακαβούλης, 1993).

ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ:

- Αντίληψη των βασικών σχημάτων: Πρόκειται για την ικανότητα οπτικής αντίληψης σημαντικών (πρωτεύοντων) και μη σημαντικών (δευτερευόντων) σχημάτων. Για παράδειγμα η οπτική αντίληψη του πρωτεύοντος σχήματος «αυτοκίνητο» και του δευτερευόντος σχήματος «μάρκα του αυτοκινήτου».
- Αντίληψη ομοιοτήτων: Η ικανότητα να αναγνωρίζουμε τα όμοια ανεξάρτητα από την οπτική γωνία από την οποία τα βλέπουμε.
- Θέση στο χώρο: Η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε οπτικά το σχήμα αντικειμένων και προσώπων που μας περιβάλλουν.
- Αντίληψη του χρώματος: Η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε τη διαφορετικότητα των χρωμάτων των αντικειμένων και των προσώπων του περιβάλλοντός μας.
- Οπτική μνήμη: Η ικανότητα ανάμνησης αντικειμένων και προσώπων που έχουμε ξαναδεί. (Δράκος, Μπινιάς 2008).
- Οπτικοκινητικός συντονισμός: Η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε χάρη στην οπτική αντίληψη και ανάλογα να συντονίζουμε τις κινήσεις των μερών του σώματος π.χ. η ικανότητα του παιδιού να πιάνει τη μπάλα που του πετάμε (οπτικοκινητικός συντονισμός ματιού- χεριού). Λέμε ότι υπάρχει οπτικοκινητικός συντονισμός όταν το σώμα συνεργάζεται με τα μάτια. Μαζί με τον οπτικοκινητικό συντονισμό είναι απαραίτητη και η αντίληψη χώρου και ο προσχεδιασμός των κινητικών μοτίβων. Το παιδί με δυσκολίες στον οπτικοκινητικό συντονισμό· έχει δυσκολίες στο ντύσιμο, κάνει συχνά ζημιές στις κινήσεις του μέσα στο σπίτι, έχει δυσκολίες στα σπορ και τα παιχνίδια, δυσκολεύεται στη χειροτεχνία και έχει σαφείς δυσκολίες στο να μάθει να γράφει.
- Αντίληψη μορφής- φόντου: Από τα πολλά και ποικίλα οπτικά ερεθίσματα που δέχεται ο εγκέφαλός μας επιλέγει αυτά που τον ενδιαφέρουν και σ' αυτά συγκεντρώνει την προσοχή του. Τα επιλεγμένα από τον καθένα μας ερεθίσματα

αποτελούν τη μορφή ενώ τα υπόλοιπα παραμένουν σαν φόντο.

Το παιδί με αυτή τη δυσκολία μοιάζει να είναι απρόσεκτο και όχι καλά οργανωμένο επειδή το κέντρο της προσοχής του πηδά από το ένα ερέθισμα στο άλλο.

Στο σχολείο και συνήθως στην ανάγνωση, δυσκολεύεται να βρει που έχει σταματήσει πάνω στη σελίδα που διαβάζει, πηδάει σειρές ή παραγράφους, δεν βρίσκει εύκολα λέξεις στο λεξικό ή ονόματα σε αλφαβητικούς καταλόγους κλπ. Δυσκολεύεται ακόμα να βρει και πράγματα που είναι μπροστά του.

- Σταθερότητα της αντίληψης: Είναι η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε τα αντικείμενα με σταθερή μορφή, άσχετα με την εικόνα που σχηματίζεται κάθε φορά μπροστά μας ανάλογα με την οπτική γωνία, το μέγεθος, το χρώμα ή την απόσταση από την οποία τα βλέπουμε. Η σταθερότητα της αντίληψης είναι απαραίτητη για τον προσανατολισμό του παιδιού στο χώρο και για την προφύλαξή του από καθημερινούς κινδύνους.

Το παιδί που δεν έχει ικανοποιητική σταθερότητα στην αντίληψή του, θα δυσκολευτεί στην αναγνώριση και συγκράτηση συμβόλων (γραμμάτων και αριθμών), αναγνώριση όμοιων γραμμάτων αν είναι του τύπου ή χειρόγραφα (α ή α). Στην εδραίωση της αντιληπτικής σταθερότητας μεγάλο ρόλο παίζουν οι πολλές και ποικίλες εμπειρίες που θα έχει το παιδί με τρισδιάστατα αντικείμενα και υλικά, όχι μόνο οπτικές αλλά και διαμέσου της αφής και της κίνησης.

- Αντίληψη της θέσης στο χώρο: Είναι η αντίληψη της θέσης ενός αντικειμένου ως προς εκείνον που το παρατηρεί. Το παιδί αντιλαμβάνεται κατ' αρχήν τα αντικείμενα σε σχέση με τη θέση που βρίσκεται το ίδιο. Αργότερα αντιλαμβάνεται τη θέση ενός αντικειμένου σε σχέση με ένα άλλο αντικείμενο. Αργότερα καταλαβαίνει τη σχέση των δύο αντικειμένων που είναι μπροστά του.

Το παιδί με δυσκολία στην αντίληψη της θέσης των αντικειμένων στο χώρο· είναι άτσαλο στις κινήσεις του, δυσκολεύεται να κατανοήσει τις έννοιες πάνω- κάτω, μπρος- πίσω, δεξιά- αριστερά, και δυσκολεύεται στην εκμάθηση των γραμμάτων και αριθμών που αν στραφούν προς διάφορες κατευθύνσεις είναι κατά κάποιο τρόπο όμοια π.χ. $3 = \varepsilon = \omega = \eta$, $\sigma = 6 = 9$, $\beta = \delta = \theta$, $\varphi = \psi$ και επομένως και στην ανάγνωση αν= να, για= γαι. (δυσλεξία). Για να αποκτήσει το παιδί σωστή αντίληψη των αντικειμένων σε σχέση με το σώμα του πρέπει πρώτα απ' όλα να

έχει σωστή αντίληψη του ίδιου του σώματος. Η αντίληψη της σχέσης του σώματος με τα αντικείμενα δεν μαθαίνεται μόνο με την όραση, αλλά και κυρίως με τις κινήσεις και την αφή.

- Αντίληψη των σχέσεων μέσα στο χώρο: Είναι η ικανότητα του ατόμου να αντιλαμβάνεται τη θέση των αντικειμένων σε σχέση του ενός με το άλλο και σε σχέση με τον εαυτό του. Εξελίσσεται μετά την ικανότητα της αντίληψης για τη θέση στο χώρο, και είναι η πιο πολύπλοκη από όλες τις οπτικο-αντιληπτικές λειτουργίες.

Το παιδί με δυσκολία στην αντίληψη των σχέσεων των αντικειμένων μέσα στο χώρο δυσκολεύεται άμεσα στο μαθησιακό τομέα. Δυσκολεύεται να προσλάβει σωστά τη διαδοχή των γραμμάτων σε μία λέξη. Στην αριθμητική ξεχνάει τη σειρά των διαδικασιών σε μία πράξη. Δυσκολεύεται να κατασκευάζει Puzzles ή άλλα παρόμοια παιχνίδια. Δυσκολεύεται να διαβάζει κάρτες, να μαθαίνει μετρικά συστήματα και να καταλαβαίνει γραφικές αναπαραστάσεις.

ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ

Σύμφωνα με τον Stern (2003) η αυτοαντίληψη υπάρχει, πολύ πριν διαμορφωθεί η γλώσσα. Η αυτοαντίληψη αναπτύσσεται σε διαφορετικά επίπεδα. Ο Stern περιγράφει τη διαδικασία της ταξινόμησης και της επεξεργασίας των εμπειριών ενός ανθρώπου σε συνάρτηση με τον εαυτό του και τα αντικείμενα του περιβάλλοντός του. Διαχωρίζει επίσης τέσσερις βαθμίδες στην ανάπτυξη της αυτοαντίληψης:

α) Η "πρωτοεμφανιζόμενη αυτοαντίληψη" αναπτύσσεται στους πρώτους δύο μήνες της ζωής του ανθρώπου. Τα βρέφη συνδέουν σε αυτήν την ηλικία διαφορετικά βιώματα μεταξύ τους με τη βοήθεια ικανοτήτων, που κατέχουν από τη γέννησή τους ή και με τη βοήθεια μαθησιακών διαδικασιών.

β) Η "κεντρική αυτοαντίληψη" αναπτύσσεται σε ηλικία από 3 έως 9 μηνών. Τα παιδιά κατανοούν ότι ο εαυτός τους και οι άλλοι αποτελούν δύο ξεχωριστές, σωματικές μονάδες, δύο σώματα που μπορούν να έρθουν σε επαφή.

γ) Η φάση της "Υποκειμενικής αυτοαντίληψης" εμφανίζεται περίπου από την ηλικία των 7-9 μηνών μέχρι 15-18 μηνών. Τα παιδιά συνειδητοποιούν ότι εκτός από το δικό τους βίωμα, υπάρχει και το βίωμα ενός άλλου, το οποίο μπορεί να είναι το ίδιο ή τελείως διαφορετικό με το δικό τους. Με το να αποκτούν δύο παιδιά κοινές εμπειρίες, μπορούν να

επικοινωνούν καλύτερα μεταξύ τους.

δ) Η "Λεκτική αυτοαντίληψη " ξεκινά σε ηλικία 15-18 μηνών και δεν τελειώνει ποτέ. Τα παιδιά ανακαλύπτουν ότι διαθέτουν προσωπικές γνώσεις και εμπειρίες, μέσω των οποίων μπορούν να επικοινωνούν με τους άλλους, με τη βοήθεια διαφόρων συμβόλων (γλώσσα κλπ). Για την ψυχοκινητική είναι ιδιαίτερα σημαντική η "εμπειρία ως δημιουργού των ενεργειών ". Το να μπορεί να επιδρά κανείς στο περιβάλλον του, να μπορεί να αλλάξει κάτι να μπορεί να ελέγξει μία κατάσταση επηρεάζει πολύ την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής του. (Zimmer, 2007)

ΠΡΟΣΟΧΗ

Σε ένα πρώτο επίπεδο, πρόκειται για μια αυτόματη διεργασία, η οποία διαρκεί ελάχιστα και η λειτουργία της δεν μπορεί να ανατραπεί. Σε ένα δεύτερο επίπεδο αφορά την εστιασμένη σε ορισμένα αντικείμενα νόηση, η οποία αποτελεί συνάρτηση των προσδοκιών και των κινήτρων του ατόμου. Έχει επιλεκτικό χαρακτήρα και συμβάλει με αυτόν τον τρόπο στην εξοικονόμηση ενέργειας. Στόχος της προσοχής είναι: α) να φιλτράρει τις αισθητηριακές πληροφορίες, β) να επιλέξει τα ερεθίσματα που θα υποστούν περαιτέρω επεξεργασία και γ) να μεταφέρει τα ερεθίσματα αυτά στη συνείδηση.

Όσον αφορά τη "**διάρκεια της προσοχής**", η προσοχή αρχίζει από πολύ νωρίς και μόλις από τη βρεφική ηλικία τα μωρά προσέχουν τα αντικείμενα σε μικρές χρονικές περιόδους. Καθώς όμως μεγαλώνουν, οι περίοδοι της προσοχής γίνονται μεγαλύτερες. Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας προσέχουν επί περισσότερο χρόνο από όσο τα νήπια των 2-3 ετών. Το παιδί της σχολικής ηλικίας μπορεί να καθίσει για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα και να επεξεργάζεται κάτι ή να παρακολουθεί τους άλλους, αν και συχνά διασπάται από κάποιο έντονο ερέθισμα.

Στα ώριμα άτομα η προσοχή διαρκεί πολύ περισσότερο. Μπορούν να προσέχουν τόσο έντονα και τόσο αποκλειστικά κάποιο αντικείμενο μελέτης, ώστε για πολύ ώρα να αποκλείουν όλα τα ανταγωνιστικά ερεθίσματα και να μη διασπάται καθόλου η προσοχή τους. Ακόμα, όσον αφορά τον "**τρόπο διερεύνησης**" του περιβάλλοντος, τα νεογέννητα βρέφη δεν ερευνούν τυχαία, αλλά συνήθως τις άκρες των αντικειμένων, ή ορισμένα χαρακτηριστικά, τα πιο εντυπωσιακά μέρη των αντικειμένων όπως τις κορυφές ή τις πλευρές ενός τριγώνου. Αργότερα, διερευνούν τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των ερεθισμάτων, όπως τα μάτια ενός προσώπου. Τα μικρά παιδιά εξετάζουν τα ερεθίσματα με μεγάλη προσοχή, αλλά δεν είναι τόσο συστηματικά στην οπτική διερεύνηση, όπως τα μεγαλύτερα παιδιά. Αναλυτικότερα, τα

παιδιά ηλικίας 5 ετών δεν εξετάζουν συστηματικά και εξαντλητικά τα ερεθίσματα και δεν τα παρατηρούν ένα- ένα συγκρίνοντάς τα.

Σχετικά με την *"επικέντρωση και τη διάσπαση της προσοχής"*, τα βρέφη από τη γέννηση τους ακόμη, είναι επιλεκτικά για το που θα στρέψουν την προσοχή τους. Από τον 3^ο ή 4^ο μήνα και μετά οι ιδιότητες των ερεθισμάτων προκαλούν την επικέντρωση της προσοχής των παιδιών. Διαπιστώθηκε ότι ένα παιδί μπορεί να προσέχει πρώτα το χρώμα, μετά το σχήμα, μετά το μέγεθος κλπ αλλά οποιεσδήποτε διαφορές και αν υπάρχουν μεταξύ των παιδιών, όλα με την ανάπτυξη της ηλικίας γίνονται περισσότερο επιλεκτικά στις παρατηρήσεις τους.

Επειδή στα μικρά παιδιά η προσοχή διασπάται πολύ εύκολα, οι χρονικές περίοδοι που προσέχουν κάτι είναι πολύ μικρές και η επιλεκτική τους ικανότητα περιορισμένη. Διαπιστώθηκε ότι στα παιδιά ηλικίας 2 ετών, σε σύγκριση με εκείνα των 4 ετών διασπάται πιο εύκολα η προσοχή. Επίσης, τα παιδιά αυτά ομιλούν περισσότερο σε άλλους, παίζουν περισσότερο με παιχνίδια και κοιτάζουν γύρω στο δωμάτιο επί περισσότερο χρόνο. Σαν γενικό συμπέρασμα θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα μικρά παιδιά ακούνε με περισσότερη προσοχή εκείνο που κατανοούν καλύτερα.

MNHMH

Είναι η νοητική ικανότητα αποθήκευσης και αναπαραγωγής προηγούμενων βιωμάτων. Η μνήμη χαρακτηρίζεται από την οργάνωση τριών συστημάτων.

1. Η αισθητηριακή/αναγνωριστική/εργασιακή μνήμη, η οποία αναφέρεται στην πρωταρχική διεργασία διατήρησης σύντομων εντυπώσεων των ερεθισμάτων. Η οπτική μνήμη είναι η εικόνα ενός ερεθίσματος που μένει μετά το πέρας της φυσικής παρουσίας. Το ίδιο και η ακουστική μνήμη ως ηχώ στα αφτιά μας. Ο χρόνος διατήρησης των αισθητηριακών πληροφοριών είναι 1 ½ δευτερόλεπτο για την οπτική μνήμη και ορισμένα δευτερόλεπτα για την ακουστική μνήμη. Χωρίς αυτό το μνημονικό σύστημα, θα βλέπαμε και θα ακούγαμε το ερέθισμα μόνο κατά το χρόνο της φυσικής του παρουσίας, ο οποίος δεν αρκεί για να αναγνωριστεί.
2. Η βραχυπρόθεσμη μνήμη η οποία διατηρεί πρόσφατα βιώματα για 18-20 δευτερόλεπτα. Εκτελεί μια λειτουργία ενδιάμεση της αισθητηριακής και μίας μόνιμης μνημονικής ικανότητας. Έχει τη δυνατότητα να αποθηκεύει περιορισμένο όγκο ερεθισμάτων. Είναι το μόνο μνημονικό σύστημα που επιτρέπει τη συνειδητή

επεξεργασία των ερεθισμάτων και μπορεί να τα διατηρήσει για το χρόνο εκείνο που εφιστούν την προσοχή.

3. Η μακροπρόθεσμη μνήμη, η οποία διατηρεί τις πληροφορίες που φτάνουν σ' αυτή για απεριόριστο χρόνο και έχει απεριόριστη αποθηκευτική δυνατότητα. Διακρίνεται: α) στη διαδικαστική μνήμη, η οποία αφορά πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής και εκτέλεσης έργων, και β) στη δηλωτική μνήμη, η οποία αφορά τις λεκτικές πληροφορίες. Η σημασιολογική, η οποία αφορά έννοιες και ερμηνείες λέξεων, και η μνήμη επεισοδίων, η οποία αφορά αυτοβιογραφικά στοιχεία, αποτελούν υποκατηγορίες της δηλωτικής μνήμης.

Η ενθύμηση παλαιότερων βιωμάτων ή πληροφοριών πραγματοποιείται με βάση: α) της ανάκλησης, δηλαδή της αναπαραγωγής παλαιότερων βιωμάτων, β) της αναγνώρισης, δηλαδή της ταύτισης του παρόντος ερεθίσματος με παλαιότερα.

Η ικανότητα της αναγνώρισης εμφανίζεται πολύ νωρίς. Καθώς μεγαλώνουν τα βρέφη αναγνωρίζουν με μεγαλύτερη ακρίβεια, επειδή χρειάζονται λιγότερο χρόνο να εγγράφουν οπτικές εικόνες και μπορούν να ερευνούν πιο διεξοδικά και να εγγράφουν πιο σύνθετες και πιο λεπτομερείς εικόνες των πραγμάτων.

Με την αύξηση της ηλικίας παρατηρείται κάποια βελτίωση ως προς το ποσοστό της αναγνώρισης αντικειμένων, αλλά ως προς την ακρίβεια της αναγνώρισης τα νήπια ηλικίας 2 και 4 ετών δεν διαφέρουν. Τα μικρότερα, όσο και τα μεγαλύτερα είναι εξίσου εντυπωσιακά ακριβή στη μνήμη. Η αναγνωριστική μνήμη στα παιδιά σχολικής ηλικίας πλησιάζει την τελειότητα, όταν πρόκειται για απλά αντικείμενα. Τα ώριμα άτομα όμως υπερέχουν έναντι των παιδιών ως προς την αναγνώριση αφηρημένων μορφών και πολύπλοκων αντικειμένων.

Όσον αφορά την ανακλητική ικανότητα, προς το τέλος του πρώτου χρόνου τα παιδιά ανακαλούν με ακρίβεια τα γεγονότα, μετά την πάροδο εβδομάδων ή και μηνών. Η ικανότητα αυτή αποδεικνύει ότι στην ηλικία αυτή είναι σε θέση να κωδικοποιούν πληροφορίες για συγκεκριμένα γεγονότα, να τις διατηρούν και να τις προσπελούν για ορισμένο χρονικό διάστημα. Ωστόσο η ανάκληση στα πολύ μικρά παιδιά δεν είναι τόσο ακριβής, συνεπής και εκτεταμένη, όσο η αναγνώριση. Στην ηλικία των 3-4 ετών η ανάκληση ενισχύεται και βελτιώνεται γιατί το παιδί οργανώνει τις πληροφορίες σε εννοιολογικές κατηγορίες. Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι και στην νηπιακή ηλικία η λειτουργία της ανάκλησης αναπτύσσεται με αργό ρυθμό. Η βραδεία ανάπτυξη της ανακλητικής μνήμης στην προσχολική ηλικία οφείλεται ίσως στο γεγονός ότι το νήπιο δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη

πλήρως γλωσσικά, ώστε να μπορεί να επεξεργάζεται τις πληροφορίες και δεν έχει αποκτήσει στρατηγικές ανάκλησης. Στη σχολική ηλικία τα βελτιώνουν σημαντικά τη λειτουργία της ανάκλησης, επειδή ασκούνται στην απομνημόνευση πληροφοριών και αποκτούν στρατηγικές, για να θυμούνται καλύτερα τις γνώσεις που μαθαίνουν. (Κακαβούλη, 1989)

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάκληση γεγονότων στα μεγαλύτερα παιδιά και στους ενήλικες φαίνεται να επιδρούν και στα βρέφη και στα νήπια, υποδηλώνοντας μια αναπτυξιακή συνέχεια στις μνημονικές διεργασίες. Συγκεκριμένα, η οργάνωση της αναπαράστασης του γεγονότος επηρεάζει σημαντικά την ανάκλησή του. Δεύτερον, η κατά διαστήματα υπενθύμιση των γεγονότων βοηθά στη διατήρησή τους για μεγαλύτερο διάστημα. Ευεργετική επίδραση ασκεί επίσης και η υπενθύμιση στοιχείων της δραστηριότητας κατά την, ακόμα και χρονικά απομακρυσμένη, ανάκληση, έστω και αν τα παιδιά είναι πολύ μικρά. (Μπαμπλέκου, 2003).

ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Η νοημοσύνη είναι μια σύνθετη ικανότητα του ανθρώπου να αφομοιώνει νέες πληροφορίες και να προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις, ενεργώντας με σκοπό τη λογική. Ποικίλες απόψεις έχουν διατυπωθεί για τη δομή της νοημοσύνης. Η θεωρία που διατυπώθηκε από το Βρετανό ψυχολόγο C. Spearman (1927), η οποία ονομάστηκε "Θεωρία των δύο παραγόντων", υποστηρίζει ότι η νοημοσύνη συμπεριλαμβάνει ένα γενικό νοητικό παράγοντα (g), ο οποίος υπεισέρχεται σε κάθε νοητική ενέργεια του ατόμου. Επίσης περιλαμβάνει πολλούς επιμέρους ειδικούς παράγοντες ($s_1, s_2, s_3, \dots, s_n$), ο καθένας από τους οποίους υπεισέρχεται σε κάθε νοητική ενέργεια του ατόμου.

Σύμφωνα με τη θεωρία που προτάθηκε από τον Αμερικανό ψυχολόγο L. Thurstone (1938), η δομή της νοημοσύνης περιλαμβάνει τις εξής πρωτογενείς νοητικές ικανότητες: γλωσσική ικανότητα, γλωσσική ευχέρεια, αριθμητική ικανότητα, αντίληψη του χώρου, ταχύτητα αντίληψης, λογική ικανότητα και μηχανική μνήμη. Σε κάθε νοητική ενέργεια υπεισέρχεται ιδιαίτερος συνδυασμός πρωτογενών παραγόντων, ένας από τους οποίους συμμετέχει περισσότερο από τους άλλους στην πραγματοποίηση της νοητικής ενέργειας.

Πιο ολοκληρωμένη θεωρία για τη δομή της νοημοσύνης είναι εκείνη που προτάθηκε από τον Αμερικανό ψυχολόγο J.P. Guilford (1967). Ο Guilford έχει περιγράψει τη νοημοσύνη με ένα τρισδιάστατο πρότυπο, το οποίο ονόμασε νοητική δομή. Σύμφωνα με το πρότυπο αυτό η νοημοσύνη περιλαμβάνει 120 διαφορετικές νοητικές ικανότητες, οι οποίες είναι το

αποτελεσμα της αλληλεπίδρασης τριών βασικών διαστάσεων. Οι τρεις διαστάσεις της νοημοσύνης είναι α) οι νοητικές διεργασίες που αντιπροσωπεύουν τους τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος σκέπτεται. Η διάσταση αυτή περιλαμβάνει τις εξής πέντε λειτουργίες: αξιολόγηση, συγκλίνουσα παραγωγή, μνήμη και κατανόηση. β) Τα νοητικά περιεχόμενα, που αντιπροσωπεύουν αυτά που επεξεργάζεται με τη νοημοσύνη του το άτομο. γ) Τα προϊόντα της νοημοσύνης, τα οποία αντιπροσωπεύουν τα αποτελέσματα της εφαρμογής των νοητικών διεργασιών στα νοητικά περιεχόμενα. Τα νοητικά προϊόντα διακρίνονται σε έξι κατηγορίες: μονάδες, τάξεις, σχέσεις, συστήματα, μετασχηματισμούς και συνέπειες. Οι ορισμοί που δίνει ο Guilford για τις νοητικές διεργασίες έχουν ως εξής:

- Αξιολόγηση: Διαδικασία με την οποία το άτομο συγκρίνει μια νέα πληροφορία με γνωστές πληροφορίες, χρησιμοποιώντας λογικά κριτήρια με σκοπό να εξαγάγει μια σωστή κρίση για τη νέα πληροφορία.
- Συγκλίνουσα παραγωγή: Διαδικασία με την οποία η σκέψη οδηγείται στη λογική επεξεργασία δεδομένων, προκειμένου να βρει τη σωστή απάντηση σε ένα πρόβλημα.
- Αποκλίνουσα παραγωγή: Διαδικασία με την οποία η σκέψη οδηγείται στην παραγωγή νέων πληροφοριών με βάση μια δεδομένη πληροφορία, δίνοντας έμφαση στην ποικιλία και την ποσότητα των ιδεών, που μπορούν να παραχθούν από το ίδιο ερέθισμα. Ενώ στη συγκλίνουσα παραγωγή η σκέψη κατευθύνεται σε μια μόνο απάντηση σε ένα τιθέμενο ερώτημα, στην αποκλίνουσα παραγωγή η σκέψη κινείται ελεύθερα προς κάθε πιθανή απάντηση.
- Μνήμη: Διαδικασία με την οποία το άτομο διατηρεί στο μνημονικό του σύστημα πληροφορίες και έχει κάποια ευκολία ανάκλησης τους με την ίδια μορφή που τις έμαθε.

Κατανόηση: Ικανότητα με την οποία το άτομο παρατηρεί, αντιλαμβάνεται, επεξεργάζεται τα δεδομένα και αποκτά σαφείς γνώσεις.

Σύμφωνα με το Βρετανό ψυχολόγο P. Vernon (1950), η νοημοσύνη παρουσιάζει μια ιεραρχική οργάνωση των δομικών της στοιχείων. Σε πρώτο επίπεδο περιλαμβάνει ένα γενικό παράγοντα, ο οποίος είναι κοινός σε όλες τις γνωστικές λειτουργίες (όπως ο παράγοντας g στη θεωρία του Spearman) . Σε επόμενο επίπεδο υπάρχουν δύο μείζονες παράγοντες: ο ένας υπεισέρχεται στις γλωσσικές και σχολικές ικανότητες και μαθήσεις, ο άλλος στις μηχανικές-πρακτικές ικανότητες. Καθένας από τους παράγοντες αυτούς διαφοροποιείται σε ένα τρίτο

επίπεδο σε επιμέρους παράγοντες. Ο γλωσσικός- σχολικός παράγοντας π.χ. μπορεί να υπεισέλθει σε γλωσσικές ή μαθηματικές ικανότητες, ο πρακτικός- μηχανικός μπορεί να υπεισέλθει σε ικανότητες αντίληψης χώρου, χειρισμού αντικειμένων και σε μηχανικές γνώσεις. Σε ένα τέταρτο επίπεδο στις διάφορες νοητικές ενέργειες υπεισέρχονται πιο ειδικοί ακόμα παράγοντες (οι παράγοντες $(s_1, s_2, \dots, s_n)$ του Spearman)

ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Οι κυριότερες από τις νεότερες αυτές απόψεις είναι η θεωρία *επεξεργασίας πληροφοριών*, η θεωρία *των κοινών αρχών* και η θεωρία της *πολλαπλής νοημοσύνης*.

Αρχικά η *"θεωρία της επεξεργασίας των πληροφοριών"* αποτελεί μια σύγχρονη πρόοδο στη μελέτη της διαδικασίας της μάθησης. Έχει ωστόσο και μία νέα άποψη για τη φύση της νοημοσύνης. Σύμφωνα με την άποψη αυτή οι ατομικές διαφορές στην ταχύτητα επεξεργασίας πληροφοριών, στην επιλογή των γνωστικών στρατηγικών και στο περιεχόμενο της μακροπρόθεσμης μνήμης αντανακλούν διαφορές που υπάρχουν στη νοημοσύνη. Σε σχετική μελέτη που ζητήθηκε από παιδιά ηλικίας 9, 13 και 17 ετών, με υψηλό και μέσο δείκτη νοημοσύνης να παρακολουθήσουν πρόγραμμα άσκησης σε τρία είδη επεξεργασίας πληροφοριών: α) στο χρόνο απλής και σύνθετης αντίδρασης, β) σε δραστηριότητες ταξινόμησης καρτών και σύνδεσης γραμμάτων σε ζεύγη και γ) σε δραστηριότητες προσεκτικής διερεύνησης του περιεχομένου της μνήμης, διαπιστώθηκε ότι τα πιο ικανά νοητικώς παιδιά παρουσίασαν μεγαλύτερη επίδοση. Παρ' όλα αυτά η διαδικασία επεξεργασίας πληροφοριών δεν είναι το ίδιο με το δείκτη νοημοσύνης και δεν μπορεί τουλάχιστον ακόμη να χρησιμεύσει ως δείκτης για τη μελλοντική επιτυχία του παιδιού στο σχολείο και στη ζωή. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι αναλύει την έννοια της νοημοσύνης σε συστατικά που μπορούν να μετρηθούν και δίνει έτσι μια νέα θεώρηση της έννοιας αυτής.

Μια άλλη θεωρία είναι η *"θεωρία των κοινών αρχών"* η οποία αποτελεί μια νεότερη θεώρηση της νοημοσύνης και είναι η προσπάθεια να βρεθούν οι κοινές αρχές και τα κοινά στοιχεία που ενυπάρχουν στους διάφορους ορισμούς της νοημοσύνης. Κατά την άποψη αυτή μια πρώτη κοινή αρχή που ενυπάρχει σε κάθε ορισμό είναι ότι η νοημοσύνη αποτελεί μια εκτελεστική λειτουργία ελέγχου. Μια δεύτερη κοινή αρχή αποτελεί το ότι η νοημοσύνη απαιτεί μια πλήρη κωδικοποίηση των ερεθισμάτων που πρέπει να συνδυαστούν. Μια Τρίτη αρχή είναι η ικανότητα του ανθρώπου να κατανοεί βαθμιαία ανώτερα επίπεδα αφαιρετικής σκέψης. Μια τέταρτη είναι η ευελιξία στην εκλογή στρατηγικών και στη χρήση των

πληροφοριών. Αυτές οι τέσσερις αρχές, που είναι κοινές σε όλους τους ορισμούς της νοημοσύνης, μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν τον κεντρικό πυρήνα της νοημοσύνης.

Η τελευταία προσέγγιση για τη μελέτη της νοημοσύνης είναι η εύρεση των διαφορών μεταξύ των ορισμών. Το 1983 δημιουργήθηκε η "*θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης*" από τον Gardner. Περιλαμβάνει μια θεωρία που μπορεί να περιγραφεί ως φιλοσοφία της παιδείας, με σαφή κλίση προς τη διαδικασία της μάθησης, ή ακόμα και ως μία μεταθεωρία της εκπαίδευσης βασισμένη πάνω στο πνεύμα του Dewey σχετικά με την προοδευτική αγωγή. (Κανδαράκης, 2004) Έχει διαπιστωθεί ότι ο άνθρωπος στη μεγάλη ηλικία των ιδεών και πράξεών του εκδηλώνει όχι ένα αλλά πολλά είδη νοημοσύνης. Διακρίνονται τα εξής επτά είδη νοημοσύνης: γλωσσική, μουσική, λογικό- μαθηματική, αισθησιοκινητική, χωρική, διαπροσωπική, ενδοπροσωπική. Ακόμα δύο προτεινόμενα είδη νοημοσύνης από τον Gardner είναι η νατουραλιστική και υπαρξιακή νοημοσύνη. (Κακαβούλη, 1993).

Γλωσσική νοημοσύνη: Μερικές πλευρές της γλωσσικής νοημοσύνης είναι η λεπτή και ακριβής επιλογή των λέξεων, η ανάλυση ενός κειμένου, η απομνημόνευση, η ερμηνεία, η επιχειρηματολογία, και η ικανότητα της αποτελεσματικής χρήσης του προφορικού και του γραπτού λόγου γενικότερα. Από όλα τα είδη της νοημοσύνης η γλωσσική είναι εκείνη που χρησιμοποιείται πιο πολύ και έχει μελετηθεί και κατανοηθεί από τους ψυχολόγους περισσότερο. Η ποικιλία των ατομικών διαφορών ως προς τη γλωσσική νοημοσύνη είναι απεριόριστη. Άτομα με υψηλή γλωσσική νοημοσύνη: ποιητές, δημοσιογράφοι, πολιτικοί.

Μουσική νοημοσύνη: Το πρώτο είδος νοημοσύνης που εμφανίζεται κατά την ανάπτυξη του παιδιού είναι η μουσική νοημοσύνη, η οποία περιλαμβάνει την εκτίμηση της μελωδίας, του ρυθμού και της ποιότητας των τόνων. Στην κανονική πορεία της ανάπτυξης το βρέφος παράγει ατομικούς ήχους και συμπλέγματα ήχων και μπορεί να μιμείται τόνους και μελωδίες. Η μουσική νοημοσύνη παρουσιάζει ακόμη πιο μεγάλη ποικιλία ατομικών διαφορών ως προς τις ικανότητες των παιδιών να συντονίζονται στο ύψος της φωνής και στη μελωδία των άλλων. Εκτός από τα άτομα που έχουν το εξαιρετικό ταλέντο μουσικής, η μουσική νοημοσύνη σπάνια αναπτύσσεται σημαντικά μετά τα πρώτα σχολικά έτη. Άτομα με υψηλή μουσική νοημοσύνη: μουσικοσυνθέτες, τραγουδιστές, μουσικοί.

Λογικό-μαθηματική νοημοσύνη: Πηγάζει από τη νοητική επεξεργασία των πραγμάτων. Καθώς τα παιδιά ταξινομούν, συνθέτουν και υπολογίζουν τις ποσότητες, αρχίζουν να αναπτύσσουν τις λογικές και μαθηματικές έννοιες. Όπως μας έχουν δείξει οι εργασίες του J. Piaget , τα παιδιά αρχικά εργάζονται με συγκεκριμένα αντικείμενα κατά τη νηπιακή και

παιδική ηλικία και στη συνέχεια μπορούν να χειρίζονται αφηρημένα σύμβολα και έννοιες και να εκτελούν λογικό- μαθηματικές συσχετίσεις στο επίπεδο της αφηρημένης σκέψης. Άτομα με υψηλή λογικό μαθηματική νοημοσύνη: επιστήμονες, λογιστές, στατιστικοί, προγραμματιστές κομπιούτερ.

Νοημοσύνη του χώρου: Περιλαμβάνει τις ικανότητες του ατόμου να βρίσκει τις διαφορές μεταξύ αντικειμένων, που έχουν ταυτόσημη μορφή ή ομοιότητα. Γενικά, με τη νοημοσύνη του χώρου μπορούμε να προσανατολιζόμαστε στο περιβάλλον και να χειριζόμαστε αντικείμενα και έννοιες που έχουν σχέση με το χώρο, τα χρώματα, τη γραμμή, το σχήμα και τη φόρμα. Άτομα με υψηλή χωρική νοημοσύνη: αρχιτέκτονες, διακοσμητές, κυνηγοί.

Κινητική/ σωματική/ κιναισθητική νοημοσύνη: Περιλαμβάνει ικανότητες συντονισμού σωματικών κινήσεων με λεπτούς διαφοροποιημένους τρόπους καθώς και ικανότητες επιδέξιας χρησιμοποίησης αντικειμένων, που απαιτούν λεπτές κινητικές δεξιότητες. Άτομα με υψηλή κινητική νοημοσύνη: ηθοποιοί, αθλητές, χορευτές, γλύπτες, χειρουργοί.

Διαπροσωπική νοημοσύνη: Περιλαμβάνει την ικανότητα του ατόμου να γνωρίζει τον εαυτό του, να διακρίνει τις λεπτές συναισθηματικές καταστάσεις του, να τις ονομάζει, να τις κωδικοποιεί με σύμβολα και να τις χρησιμοποιεί για να κατευθύνει τη συμπεριφορά του. Η προσωπική νοημοσύνη είναι επίσης η ευαισθησία που έχει κάποιος για τα συναισθήματα των άλλων π.χ. όταν το παιδί μπορεί να διαβάσει τις διαθέσεις των προσώπων που γνωρίζει ή όταν ένας ενήλικας μπορεί να διακρίνει ακόμα και τις κρυφές προθέσεις και επιθυμίες των άλλων. Άτομα με υψηλή προσωπική νοημοσύνη: λογοτέχνες, ψυχοαναλυόμενοι, σοφοί που συμβουλεύουν με την πείρα τους.

Ενδοπροσωπική νοημοσύνη: Περιλαμβάνει την αυτογνωσία του ανθρώπου και την ικανότητα του να προσαρμόζεται με βάση αυτή τη γνώση στις απαιτήσεις του περιβάλλοντός του. Αυτοαντίληψη, αυτοκυριαρχία, αυτοεκτίμηση είναι μερικές από τις ιδιότητες των ατόμων με υψηλή ενδοπροσωπική νοημοσύνη. Άτομα με υψηλή ενδοπροσωπική νοημοσύνη: ψυχολόγοι, ψυχίατροι, θρησκευτικοί ηγέτες.

Το 1998 ο Gardner προτείνει και δύο ακόμη είδη νοημοσύνης, τη νατουραλιστική, η οποία συνδέεται με την ικανότητα αναγνώρισης των φυσικών μορφών, των όντων, των γεγονότων και των φυσικών φαινομένων, και την υπαρξιακή, η οποία συνδέεται με τη δυνατότητα ορισμένων ανθρώπων να αναζητούν απαντήσεις σε διάφορα υπαρξιακά ζητήματα.

Εκτός από τα επτά αυτά είδη νοημοσύνης υπάρχουν και μερικές ικανότητες που δεν μπορούν να κατηγοριοποιηθούν. Ο κοινός νους π.χ. είναι χαρακτηριστικό των ατόμων που μπορούν να σχεδιάζουν τις πράξεις τους, να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες και να ενεργούν συνετά. Η ικανότητα να συνθέτει κάποιος μια νέα ιστορία ή να δημιουργεί ένα νέο χορό είναι άλλο είδος ικανότητας υψηλού επιπέδου. Η ικανότητα δημιουργίας μεταφορικών εικόνων και κατανόησης αναλογιών είναι επίσης ένα άλλο είδος υψηλής ικανότητας. (Κανδαράκης, 2004, Κακαβούλη, 1993, Εκκεκάκη, 2007)

ΔΕΙΚΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Η επίδοση σε μια κλίμακα νοημοσύνης εκφράζεται με το ψυχομετρικό δείκτη που λέγεται νοητικό πηλίκο ή Δείκτης νοημοσύνης. Για να βρούμε το νοητικό πηλίκο, πρέπει πρώτα να υπολογίσουμε τη νοητική ηλικία. Η νοητική ηλικία δείχνει το επίπεδο της νοητικής ικανότητας ενός ατόμου σε μια δεδομένη στιγμή και εκφράζεται σε έτη και μήνες. Η νοητική ηλικία του μέσου- κανονικού ατόμου είναι ίση με τη χρονολογική του ηλικία. Αν ένα παιδί έχει χρονολογική ηλικία σημαντικά μεγαλύτερη από τη νοητική του ηλικία, τότε θεωρείται νοητικώς καθυστερημένο, αν έχει χρονολογική ηλικία σημαντικά κατώτερη από τη νοητική ηλικία, τότε θεωρείται ότι έχει υψηλή νοημοσύνη.

Από έτος σε έτος η αντιστοιχία της χρονολογικής ηλικίας και της νοητικής ηλικίας δεν παραμένει σταθερή. Για να μπορούμε επομένως να βρίσκουμε τη νοητική ικανότητα που αντιστοιχεί σε κάθε ηλικία, χρησιμοποιούμε το δείκτη νοημοσύνης (ή νοητικό πηλίκο), τον οποίο υπολογίζουμε με βάση τη νοητική ηλικία και τη χρονολογική ηλικία. Για να βρούμε το δείκτη νοημοσύνης εφαρμόζουμε τον τύπο: Δείκτης νοημοσύνης (Δ.Ν.) = $100 \frac{\text{νοητική ηλικία (σε μήνες)}}{\text{Χρονολογική ηλικία (σε μήνες)}}$ Τα $\frac{3}{4}$ του γενικού πληθυσμού έχουν μέση – κανονική νοημοσύνη με νοητικό πηλίκο 85-115. Άτομα με νοητικό πηλίκο 116 και άνω θεωρούνται ότι έχουν εξαιρετικά υψηλή νοητική ικανότητα, ενώ εκείνα που έχουν νοητικό πηλίκο 84 και κάτω θεωρούνται νοητικώς καθυστερημένα. Νοητικό πηλίκο μεταξύ 75-85 δείχνει οριακή νοητική καθυστέρηση ενώ κάτω από το 75 δείχνει σημαντική νοητική καθυστέρηση. (Κακαβούλη, 1993)

□ Νοητ□

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Έχει διαπιστωθεί από διάφορες μελέτες ότι η νοημοσύνη μεταβάλλεται με την ηλικία. Σε έρευνα που έγινε σε άτομα βρεφικής έως ώριμης ηλικίας 36 ετών διαπιστώθηκε ότι η

νοημοσύνη αυξάνεται με ταχύ ρυθμό μέχρι την αρχή της εφηβείας, στην συνέχεια αυξάνεται με αργότερο ρυθμό μέχρι τη μέση εφηβεία, και σταθεροποιείται από την ανώτερη εφηβεία και μετά. Άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι ακόμη και κατά την ώριμη ηλικία ορισμένα είδη νοημοσύνης συνεχίζουν να αυξάνονται. Η ελεύθερη νοημοσύνη, η ικανότητα δηλαδή του ατόμου να χειρίζεται αφηρημένα σύμβολα, να λύνει προβλήματα αναλογιών και ταξινομήσεων και να συμπληρώνει λογικές σειρές, αυξάνεται μέχρι το 30^ο έτος και μετά μειώνεται σταδιακά. Η σταθεροποιημένη νοημοσύνη, δηλαδή η γνώση που έχει το άτομο για τον πολιτισμό, το λεξιλόγιο, το γενικό επίπεδο γνώσεων του και η κατανόηση ανάγνωσης αυξάνεται σε όλη τη ζωή.

Διαπιστώθηκε ωστόσο ότι δεν ακολουθούν όλα τα άτομα την ίδια πορεία ανάπτυξης του νοητικού πηλίκου. Επίσης, μόνο μετά την ηλικία των 4 ετών το νοητικό πηλίκο των παιδιών αρχίζει να είναι σταθερός δείκτης πρόβλεψης για το βαθμό νοημοσύνης που τα παιδιά θα έχουν αργότερα. Η νοημοσύνη των παιδιών μέχρι την ηλικία των 4 ετών δεν μπορεί να είναι σταθερός δείκτης πρόβλεψης για τους εξής λόγους: Πρώτον επειδή κατά την περίοδο αυτή τα παιδιά διαφέρουν πολύ μεταξύ τους στο ρυθμό νοητικής ανάπτυξης. Άλλα αναπτύσσονται με ταχύ ρυθμό, άλλα με αργό ρυθμό. Δεύτερον είναι δύσκολο να προσδιοριστούν στην ηλικία αυτή τα στοιχεία της συμπεριφοράς που θεωρούνται ότι αποτελούν στοιχεία της νοημοσύνης στην ώριμη ηλικία. Μια Τρίτη εξήγηση είναι και η ποικιλία ατομικών διαφορών, που παρατηρείται σε χαρακτηριστικά της ιδιοσυγκρασίας του παιδιού, που επηρεάζουν τη νοητική ικανότητα.

Άλλοι ερευνητές προσπάθησαν να βρουν αν υπάρχει κάποιο συστατικό στοιχείο της νοημοσύνης του μικρού παιδιού, με το οποίο μπορούμε να προβλέψουμε την πορεία της ανάπτυξης σε μεταγενέστερες ηλικίες. Σε μία τέτοια μελέτη διαπιστώθηκε ότι η ικανότητα του βρέφους να αναγνωρίζει οπτικά ερεθίσματα παρουσίασε σημαντική συσχέτιση με τη γλωσσική του ικανότητα αργότερα.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΜΕ ΆΛΛΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Οι διάφορες μελέτες μέτρησης της νοημοσύνης έχουν επιδιώξει να διαπιστώσουν κατά πόσο ο δείκτης νοημοσύνης παρουσιάζει στατιστικώς σημαντική συνάφεια με άλλα ανθρώπινα χαρακτηριστικά. Έχει διαπιστωθεί ότι η νοημοσύνη του παιδιού παρουσιάζει υψηλή συνάφεια με τη σχολική του επίδοση και με την επίδοσή του σε δραστηριότητες που

παρέχουν αμοιβή για τις γνώσεις που αποκτά. Επίσης υψηλή συνάφεια έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει μεταξύ της νοημοσύνης και της συγκλίνουσας παραγωγής. Σε μελέτη που πραγματοποίησε ο Αμερικανός ψυχολόγος Terman διαπιστώθηκε ότι η νοημοσύνη δεν παρουσιάζει υψηλό δείκτη συνάφειας με την κοινωνική κατάσταση και επιτυχία στη ζωή. Τέλος, η σχέση της νοημοσύνης με τη δημιουργικότητα, δεν είναι πάντοτε θετική. Μερικά άτομα με υψηλή νοημοσύνη μπορεί να έχουν χαμηλή επίδοση σε τεστ δημιουργικότητας και το αντίστροφο. Η δημιουργικότητα στη γλωσσική περιοχή είναι πιθανό να σχετίζεται πιο πολύ με το δείκτη νοημοσύνης, παρά η δημιουργικότητα στη μουσική και την καλλιτεχνία.

ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Η πρώτη κλίμακα (Binet, Simon): Ο Άγγλος Sir Francis Galton (1822-1911) υπήρξε ο πρώτος που προσπάθησε να ορίσει και να μετρήσει συστηματικά τις ατομικές διαφορές στη νοημοσύνη, χρησιμοποιώντας ψυχομετρικές τεχνικές. Το 1905 ο Γάλλος Alfred Binet με το συνεργάτη του Theophile Simon κατασκεύασαν την πρώτη κλίμακα νοημοσύνης, για να διακρίνουν τα παιδιά με νοητική ανεπάρκεια, που δεν ήταν σε θέση να παρακολουθήσουν κανονικά το σχολείο. Η κλίμακα αυτή χρησιμοποιείται από τότε ως πρότυπο για όλες σχεδόν τα τις κλίμακες μέτρησης νοημοσύνης.

Ο Binet και Simon (1916) πίστευαν ότι ο πυρήνας της νοημοσύνης είναι η ικανότητα του ατόμου να κρίνει και να μαθαίνει και ότι όσο πιο ικανό είναι ένα παιδί, τόσο πιο νωρίς μπορεί να απαντά σωστά στα ερωτήματα της κλίμακας νοημοσύνης. Τα ερωτήματα στην κλίμακα αυτή έχουν μια σειρά αυξανόμενης δυσκολίας σε διαδοχικά επίπεδα, που αντιστοιχούν στην αυξανόμενη χρονολογική ηλικία.

Οι κλίμακες του Αμερικανού ψυχολόγου David Wechsler (1974): Αρχικά ο Wechsler κατασκεύασε κλίμακα για τη μέτρηση της νοημοσύνης ατόμων 17 ετών και άνω. Αργότερα κατασκεύασε κλίμακα κατάλληλη για παιδιά ηλικίας 5-14 ετών και κατόπιν μια Τρίτη κλίμακα για παιδιά προσχολικής ηλικίας 4-6 ½ ετών. Οι κλίμακες Wechsler περιλαμβάνουν δύο κατηγορίες ερωτήσεων: γλωσσικές και πρακτικές. Οι γλωσσικές ερωτήσεις αναφέρονται σε γενικές γνώσεις, κατανόηση, εύρεση ομοιοτήτων, μαθηματική σκέψη, ορισμό εννοιών και επανάληψη αριθμητικών ψηφίων. Οι πρακτικές ερωτήσεις αναφέρονται σε διαρρύθμιση εικόνων, σχέδια με κύβους, ανασύνθεση εικόνων, κωδικογράφηση και λαβύρινθους.

Η κλίμακα προοδευτικών τύπων του Raven: Η κλίμακα αυτή επινοήθηκε από τον Άγγλο ψυχολόγο J.C. Raven (1960) και περιλαμβάνει 60 προβλήματα, τα οποία

παρουσιάζονται με μορφή σχεδίων. Η κλίμακα του Raven θεωρείται διαπολιτιστική, επειδή τα προβλήματα παρουσιάζονται με σχέδια, ώστε να λύνονται χωρίς δυσκολία από άτομα διαφορετικού πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Το τεστ του ανθρώπου της Αμερικανίδας ψυχολόγου Florence Goodenough: Το τεστ συνίσταται στην απλή ιχνογράφηση του ανθρώπου από τον εξεταζόμενο. Είναι μη γλωσσικό τεστ ατομικό και ομαδικό και με αυτό μπορεί να μετρηθεί η νοημοσύνη παιδιών ηλικίας 3-13 ετών. Το υλικό που χρειάζεται είναι ένα λευκό φύλλο χαρτί, μολύβι και γομολάστιχα. Αφού εξασφαλίσουμε συνθήκες κατάλληλες, καλούμε τα παιδιά να ζωγραφίσουν έναν άνθρωπο. Δίνουμε απεριόριστο χρόνο, ενθαρρύνουμε τα παιδιά, αλλά δεν τα κατευθύνουμε. Η αξιολόγηση του τεστ γίνεται με λεπτομερείς οδηγίες για κάθε τμήμα του ιχνογραφήματος.

Σήμερα το τεστ "Ζωγράφισε έναν άνθρωπο" δεν θεωρείται πλέον έγκυρο εργαλείο μέτρησης της νοημοσύνης, αν και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μία ενδεικτική μέτρηση για όσους έχουν νοημοσύνη κάτω του μέσου όρου. (Κυριακίδης, 2008)

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΟΣ

Το παιδικό ιχνογράφημα αποτελεί μια εκφραστική διαγωγή με καθαρά δικό της ύφος, που δεν είναι εύκολο να το αναπαράγει αυθεντικά ο ενήλικας. Αυθόρμητη και παγκόσμια, υπακούει σε ορισμένους δικούς της νόμους και διαγράφει μια δική της εξέλιξη. Σύμφωνα με τον Piaget, το ιχνογράφημα αποτελεί μια από τις μορφές της συμβολικής λειτουργίας, γι'αυτό και πρέπει να τοποθετηθεί ανάμεσα στο συμβολικό παιχνίδι και στην νοητική εικόνα. (Google, 2012)

Το ιχνογράφημα και η ζωγραφική αναγνωρίζονται ως δύο από τους σημαντικότερους τρόπους έκφρασης των παιδιών και έχουν επανειλημμένα συνδεθεί με την αποτύπωση της προσωπικότητας και των συναισθημάτων τους. Οι ζωγραφίες τους αντανakλούν τον εσωτερικό τους κόσμο και απεικονίζουν στοιχεία που αφορούν στην ψυχολογική τους κατάσταση και το διαπροσωπικό τους ύφος. Ακόμα, το χέδιο και η ζωγραφική είναι δύο από τις πρώιμες εικαστικές τεχνικές, τις οποίες χρησιμοποιούν τα παιδιά για να εκφράσουν αυτά που βλέπουν και σκέπτονται. (Τρίμη, 2005)

Παράλληλα με την ανάπτυξη της ψυχολογίας του παιδιού αυξανόταν και το ενδιαφέρον για τη διαγνωστική αξία της ζωγραφιάς τους. Οι πρώτες έρευνες εστίασαν στη χρήση της ζωγραφικής για τον καθορισμό του επιπέδου της νοημοσύνης (Burt, 1921). Ο Burt κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ζωγραφική έχει λιγότερη σχέση με τις νοητικές ικανότητες

του παιδιού από ό,τι έχουν τα τεστ νοημοσύνης, ωστόσο πλεονεκτεί σε άλλα σημεία αφού δεν πρόκειται για μια μαθημένη δεξιότητα.

Υπάρχει η υπόθεση ότι ορισμένες πτυχές του σχεδιασμού σχετίζονται με τη νοητική ηλικία και επομένως μπορούν να συμβάλλουν στην αξιολόγηση της νοημοσύνης. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι εκτός από τη νοημοσύνη αποκαλύπτονται και κάποια στοιχεία της προσωπικότητας του παιδιού. Πιο συγκεκριμένα θεωρήθηκε ότι μια ανθρώπινη μορφή σχεδιασμένη από ένα παιδί, παρέχει πληροφόρηση για τα ίδια, αλλά και για την εικόνα που έχουν για τους άλλους.

Η πιο πάνω άποψη αποτελεί και τη βάση ερμηνείας των προβολικών τεστ στα οποία συγκαταλέγονται και οι ζωγραφίες των παιδιών. Αντανακλούν στοιχεία της προσωπικότητας, σκέψεις, αντιλήψεις και συναισθήματα τα οποία δεν μπορούν να εκφραστούν με τρόπο λεκτικό και ιδιαίτερα από παιδιά των οποίων το λεξιλόγιο δεν ακολουθεί την ηλικία τους.

Εκτός από τη Goodenough, και μια άλλη ειδικός η Machover (1949), δίνοντας τη δική της ανάλυση για το τεστ «Ζωγράφισε έναν Άνθρωπο» θεωρεί ότι όταν ο ενήλικας ή το παιδί σχεδιάζει ακολουθώντας την οδηγία, το αποτέλεσμα σχετίζεται « ... απόλυτα με τις δικές του προσωπικές παρορμήσεις, ανησυχίες, συγκρούσεις και αντισταθμιστικά χαρακτηριστικά. Κατά μία έννοια η σχεδιασμένη μορφή είναι το πρόσωπο, το δε χαρτί είναι το περιβάλλον». Αντίληψη της παιδικής ζωγραφιάς ως μέσο επικοινωνίας .

Η παιδική ζωγραφιά φαίνεται ότι χρησιμεύει και σε άλλα επίπεδα έκφρασης του παιδιού. Στο πλαίσιο μιας θεραπευτικής διαδικασίας το σχέδιο αποτελεί ένα μέσο για το παιδί να φέρει, να ανασύρει συναισθήματα, εμπειρίες, αλλά και να λύσει προβλήματα (Rudolph & Arheim, 1974). Το σχέδιο λοιπόν δεν είναι πια μόνο ένα μέσο αξιολόγησης τόσο της νοημοσύνης, όσο και των συναισθηματικών συγκρούσεων του παιδιού, αλλά και ένα μέσο διευκολυντικό για την ανάπτυξή του.

Η ζωγραφική του παιδιού θεωρήθηκε και ως ένα μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στο θεραπευτή και το παιδί. Πρωτοπόρος σε αυτό υπήρξε ο Donald Winnicott (1971), ο οποίος ανέπτυξε μια τεχνική την οποία ονόμασε «το παιχνίδι του ορνιθοσκαλίσματος». Σύμφωνα με το παιχνίδι αυτό και τα δύο μέρη δημιουργούν ορνιθοσκαλίσματα, ζωγραφίζοντας μαζί. Ο θεραπευτής ξεκινούσε μία γραμμή και το παιδί τη συνέχιζε, δημιουργώντας ένα σχέδιο. Στη συνέχεια, το παιδί σχεδίαζε μια γραμμή και ο θεραπευτής έβαζε τα δικά του στοιχεία. Ο σκοπός ήταν η εγκαθίδρυση μιας επικοινωνιακής σχέσης μεταξύ αυτών των δύο μερών και συνάμα η παροχή δυνατότητας στο παιδί να εκφράσει τις κρυφές σκέψεις και τα

συναισθήματα του. Στη συνέχεια το παιδί υποβοηθείται να μιλήσει, να φτιάξει μια ιστορία για τις εικόνες που δημιούργησε μαζί το θεραπευτή.

Γενικά, η αποτύπωση στο χαρτί (ή στην άμμο ή στο χώμα) βοηθάει τα παιδιά να δημιουργήσουν και να εκφράσουν μία αίσθηση τάξης σχετικά με το περιβάλλον τους. Καθώς τα παιδιά σχεδιάζουν και ζωγραφίζουν, εστιάζουν την προσοχή τους στις βασικές ιδιότητες των εικόνων που θέλουν να αναπαραστήσουν. Εξερευνούν το σχήμα, τη γραμμή και το χρώμα, δίνουν προσοχή στα περίοπτα χαρακτηριστικά των αντικειμένων και αναπτύσσουν τις δυνάμεις παρατήρησης που διαθέτουν. Όταν το αδρό περίγραμμα κάποιου πράγματος παίρνει αναγνωρίσιμη μορφή, εκτείνεται ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον των παιδιών να συλλάβουν και να απεικονίσουν διάφορες λεπτομέρειες. Χάρη στην εξέλιξη αυτή δεν αναπτύσσονται μόνο οι εσωτερικές νοητικές εικόνες των παιδιών αλλά εμπλουτίζεται ακόμη περισσότερο η δημιουργική διαδικασία. (Τρίμη, 2005)

Ο ΑΝΘΡΩΠΑΚΟΣ

Το παιδί αρχίζει την ιχνογραφική του δραστηριότητα από την στιγμή που είναι σε θέση να κρατήσει στα δάχτυλα του όργανο που να αφήνει γραμμικά ίχνη επάνω σε επιφάνειες ικανές να τα δείξουν : χαρτιά, έπιπλα, τοίχους, πάτωμα. Το αποτέλεσμα, αυτής της δραστηριότητας του είναι ένα σύνολο από γραμμές που αποκαλύπτουν την κίνηση των μυών των μπράτσων του. Λίγο αργότερα το αποτέλεσμα είναι ένα συνονθύλευμα από γραμμές ποικίλες προς όλες τις κατευθύνσεις και μερικές κυκλικές, άκλειστες ή και κλειστές.

Γύρω στο 3ο έτος εμφανίζεται η πρώτη απλή αναπαράσταση του ανθρωπάκου που αποτελείται από : έναν κύκλο για κεφάλι (δυσανάλογο σε σχέση με το υπόλοιπο σύνολο) μέσα από το οποίο δυο γραμμές κατεβαίνουν για ποδιά και άλλες δυο απλώνονται για χέρια, δεξιά και αριστερά. Τα υπόλοιπα γνωρίσματα είναι στοιχειώδη : συνήθως τα μάτια και το στόμα. Η φιγούρα του ανθρώπου απασχολεί έντονα το παιδί, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, και διαγράφει μια ιδιομορφική εξέλιξη.

Σε ηλικία, των 4 ετών, το ανθρωπάκι γυρίνος γίνεται σιγά-σιγά ένας μικρός ανθρωπάκος, με δυο ωοειδή σχήματα (ένα για κεφάλι κι ένα, μεγαλύτερο, για σώμα). Τώρα πια το σχέδιο του νήπιου των τεσσάρων ετών μοιάζει περισσότερο με άνθρωπο, και αποτελεί τον γνωστό ανθρωπάκο (Bonhomme), όπου όμως το κεφάλι είναι συχνά ατελές. Σιγά-σιγά προστίθενται μαλλιά, η μορφή του ανθρωπάκου γίνεται πιο συμμετρική, τα χέρια και τα ποδιά τοποθετούνται σε σχετικά συμμετρική θέση, ενώ το κεφάλι αποκτά πλέον και αυτιά.

Στην ηλικία των 6 ετών το παιδί πλέον αρχίζει να ντύνει τον ανθρωπάκο του, ανθρωπάκο που αν του ζητήσουμε να τον προσδιορίσει θα τον ταύτιση με κάποιο πρόσωπο της οικογένειας του. Με της είσοδο του στο Δημοτικό σχολείο το παιδί θα «διανθίσει» το σχέδιο του με λόγια, θα προσπαθήσει δηλαδή να περιγράψει αυτό που θέλει να αναπαραστήσει.

Κατά την διάρκεια των πρώτων τάξεων του Δημοτικού σχολείου το παιδικό σχέδιο εμπλουτίζεται και αποκτά κίνηση, απεικονίζει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πιστότητα την πραγματικότητα, ούτως ώστε με το τέλος του Δημοτικού πλέον να περνάμε από το στάδιο του συγκεκριμένου ρεαλισμού (απεικόνισης) στο στάδιο της αφαίρεσης. (Google, 2012)

ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

Το ιχνογράφημα είναι ένα μέσω επικοινωνίας του παιδιού, μια γλώσσα πιο αυθεντική, πιο εύπλαστη και πιο άμεση από αυτή που χρησιμοποιεί συνήθως. Λόγος και σχέδιο είναι βασικά δυο διαγωγές επικοινωνίας που ενσωματώνονται στον ίδιο γενικό τομέα συμπεριφοράς. Είτε το ιχνογράφημα εννοηθεί οργανικά ενταγμένο στην ευρύτερη σημειωτική ή συμβολική λειτουργία, όπως πρότεινε ο Piaget, είτε όχι, οι σχέσεις του με τη γλώσσα και τη γλωσσική έκφραση μπορούν να θεωρηθούν και σημαντικές και διαπιστωμένες. Αυτό μπορεί να καταστεί προφανές από αυτά που ακολουθούν:

- ⤴ Η γλώσσα του παιδιού αφορμάται από ένα βασικό υπεραρχιφώνημα: την πρώτη κραυγή του νεογέννητου -Το ιχνογράφημα του παιδιού αφορμάται από το πρωταρχικό και συνολικό μουτζούρωμα του.
- ⤴ Μια ορισμένη εξέλιξη παρατηρείται στην ικανότητα του παιδιού να εκφράζεται με το λόγο – Μια αντίστοιχη εξέλιξη παρατηρείται επίσης και στην ικανότητά του να εκφράζεται ιχνογραφικά.
- ⤴ Πριν από την καθαυτό γλωσσική έκφραση, διαπιστώνουμε στο παιδί την ύπαρξη μιας κινητικής και εκφραστικής γλώσσας. Το παιδί κατανοεί και μας δείχνει ότι κατανοεί όσα του λέμε ή μας φανερώνει ό,τι θέλει πριν να εκφραστεί με τον έναρθρο λόγο – Σε τελευταία ανάλυση, το ιχνογράφημα είναι μια γλώσσα κινητική, κιναισθητική και προ γλωσσική.
- ⤴ Το παιδί κατακτά βαθμιαία τη γλωσσική έκφραση: περνάει από τη λέξη/φράση στην απλή φράση και, στη συνέχεια, στην οργανωμένη φράση και πρόταση, δομώντας

βαθμιαία το λόγο του - Βαθμιαία συγκροτεί και το γραφικό λεξιλόγιο με παραστατική αξία και σημασία: βασικά σχήματα, ιδεογράμματα ή σύμβολα, που τα χειρίζεται για να εκφραστεί ιχνογραφικά με παράθεση, με συνδυασμό, με εγκλεισμό κλπ.

- ▲ Υπάρχει ένας καθαρά παιδικός τρόπος χρήσης της γλώσσας, ιδιαίτερα χαρακτηριστικός, και πολλές λέξεις του παιδιού μάλιστα έχουν ενσωματωθεί στη γλώσσα μας από τη δική του γλώσσα – Υπάρχει και ένας καθαρά παιδικός τρόπος ιχνογράφησης ιδιαίτερα χαρακτηριστικός. Αν κάποιος ενήλικος προσθέσει κάποια δικά του στοιχεία μέσα στο σχέδιο του παιδιού, αυτά θα φανούν αμέσως σαν εμβόλιμα.
- ▲ Μέσα στο λόγο του παιδιού υπάρχει μια δημιουργική και ποιητική άποψη – Και στο παιδικό ιχνογράφημα υπάρχει μια "ποιητική" χρήση των επιμέρους συμβόλων και χρωμάτων.
- ▲ Συχνά, επίσης το παιδί, παίζει με τις λέξεις ή τις φράσεις του - Και μέσα στο ιχνογράφημα υπάρχει ένα παιχνίδι με εικόνες.

Το παιδί με το λόγο μπορεί να διηγείται ή να περιγράφει – Και με το ιχνογράφημα "διηγείται" ή "περιγράφει" το παιδί, χωρίς να εμπλέκει το λόγο του. Πολύ συχνά μάλιστα, το ιχνογράφημα γίνεται για το παιδί ένα σημείο αφετηρίας για να πει ιστορίες πραγματικές ή φανταστικές.

- ▲ Το πιο περιγραφικό και το πιο εκφραστικό μέρος μέσα στο λόγο του παιδιού είναι τα επίθετα – Το πιο εκφραστικό μέρος του παιδικού ιχνογραφήματος είναι τα χρώματά του. Θα μπορούσε κανείς να παραλληλίσει τη λάμψη, την εκφραστική δύναμη και την συγκινησιακή φόρτιση των επιθέτων του λόγου με αυτή των χρωμάτων.
- ▲ Στη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού οι ψυχολόγοι έχουν προσδιορίσει διάφορα στάδια – Διάφορα στάδια έχουν προσδιορίσει επίσης και στα πλαίσια της ιχνογραφικής του δραστηριότητας.
- ▲ Στην αρχή το παιδί ιχνογραφεί φυσικά και αυθόρμητα, με τον ίδιο φυσικό και αυθόρμητο τρόπο που μιλάει. Αργότερα, κάτω από την αδιάκοπη επίδραση του περιβάλλοντος, το σχέδιο του παιδιού μάλλον κοινωνικοποιείται, όπως κοινωνικοποιείται και ο λόγος του. (Μπέλλας, 1986)

ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΚΑΙ

ΓΝΩΣΤΙΚΗ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τις δεκαετίες 1960, 70 & 80 τέθηκε το θέμα της σχέσης και σύνδεσης των σχεδίων των παιδιών με την ανάπτυξη των γνωστικών τους δεξιοτήτων. Μάλιστα μια έρευνα

βασισμένη στη μελέτη 200.000 παιδικών σχεδίων κατέδειξε τις κοινές μορφές, τα σχήματα και τις διατάξεις που παρουσιάζονται στα δημιουργήματα των παιδιών (Kellogg, 1969) ανάλογα με τη γνωστική τους ανάπτυξη.

Τα παιδιά ζωγραφίζουν μέσω της μνήμης, της φαντασίας και της πραγματικότητας. Τα σχέδια από μνήμης βασίζονται σε ό,τι θυμούνται τα παιδιά. Πολλά παιδιά δυσκολεύονται να ζωγραφίσουν κάτι, κάνοντας χρήση μόνο της φαντασίας τους. Μπορεί να χρειάζονται ένα σχέδιο που απαιτεί συμπλήρωση ή ολοκλήρωση. Το αν και κατά πόσο ένα παιδί χρησιμοποιεί τη φαντασία του στη ζωγραφική επηρεάζεται και από αναπτυξιακούς παράγοντες. Για παράδειγμα, τα μικρά παιδιά ασχολούνται λιγότερο με την ακριβή απόδοση και περισσότερο με το τι φαντάζονται. Φυσικά τα παιδιά οποιασδήποτε ηλικίας (συνήθως όχι της προσχολικής ηλικίας) ζωγραφίζουν και τα αντικείμενα που βρίσκονται γύρω τους.

Η Kramer (1971), περιγράφει τους τρόπους με τους οποίους τα παιδιά χρησιμοποιούν το υλικό που έχουν στη διάθεσή τους:

1. Προκαταρκτικές ενέργειες: μουντζούρες, ορνιθοσκαλίσματα, και εξερεύνηση με την αφή. Αυτή η δράση αποτελεί μια θετική και εγώ-συντονική εμπειρία.
2. Χαώδης έκφραση: άδειασμα των χρωμάτων, πιτσιλίσματα, καταστροφική συμπεριφορά που οδηγεί σε απώλεια ελέγχου.
3. Η ζωγραφική στην υπηρεσία της άμυνας: στερεοτυπική επανάληψη, αντιγραφή, ξεπατίκωμα.
4. Εικονογραφήματα.
5. Μορφοποιημένη έκφραση ή εικαστικό έργο: παραγωγή συμβόλων που εξυπηρετούν την αυτό-έκφραση και την επικοινωνία.

ΣΤΑΔΙΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα στάδια της καλλιτεχνικής ανάπτυξης είναι τα εξής:

1. Στάδιο μουντζουρώματος (2-4). Η ζωγραφιά σε αυτό το στάδιο χαρακτηρίζεται από έλλειψη οργάνωσης, ευθείες και κυκλικές γραμμές. Στην ηλικία των 4 ετών το παιδί αρχίζει να τα κατονομάζει.
2. Προσχηματικό στάδιο (4-7). Η ζωγραφιά χαρακτηρίζεται από παραστατικά σύμβολα, ειδικά υποτυπώδεις ανθρώπινες μορφές.
3. Σχηματικό στάδιο (7-9). Σε αυτό το στάδιο παρατηρείται η ανάπτυξη των παραστατικών συμβόλων, η σύνθεση, το χρώμα για συγκεκριμένα αντικείμενα και

συγκεκριμένες φόρμες για τους ανθρώπους.

4. Στάδιο αναδυομένου ρεαλισμού (9-11). Σε αυτό το στάδιο είναι καλύτερη η αποτύπωση της προοπτικής και των χρωμάτων στη φύση, ενώ αυξάνεται η ακαμψία στην εικαστική έκφραση.
5. Στάδιο του ψευτό-ρεαλισμού (11-13). Παρατηρείται ενίσχυση της επίγνωσης των ανθρώπινων μορφών και του περιβάλλοντος. Τελειοποίηση της καρικατούρας.
6. Περίοδος των αποφάσεων. Εφηβεία. Παρατηρείται σύνθετη έκφραση και πολλά παιδιά μπορεί να μην φτάσουν ποτέ σε αυτό το στάδιο. (google, 2011)

Η ΜΟΥΤΖΟΥΡΑ

Η εξέλιξη του παιδιού αρχίζει με ό,τι θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε άμορφο σχέδιο. Σε αυτό το στάδιο, η παιδική εκφραστικότητα εκδηλώνεται με το ανακάτεμα, στο πλαστικό επίπεδο και με το μουτζούρωμα στο γραφικό. Το μουτζούρωμα είναι παλίνδρομη κίνηση, στη συνέχεια περιστροφική, που προσδιορίζεται στην αρχή από μία κεκαμμένη κίνηση που της δίνει κεντρομόλο κατεύθυνση, αντίθετη προς τους δείκτες του ρολογιού. Το μουτζούρωμα δεν είναι παρά η έκφραση ενός ιδιαίτερου για κάθε άτομο, βιοψυχικού ρυθμού και εμφανίζεται μαζί με τα πρώτα βήματα και την αίσθηση της ισορροπίας.

Το μουτζούρωμα, που στην αρχή γίνεται μόνο για την ηδονή της κίνησης, είναι πάνω από όλα κινησιακή δραστηριότητα. Μόνο αργότερα όταν το παιδί παρατηρήσει ότι η κίνηση παράγει κάποιο ήχο, θα ξαναρχίσει αυτή τη φορά για την ικανοποίηση που του δίνει το αποτέλεσμα. Η αποφασιστική στιγμή είναι όταν το παιδί ανακαλύψει την αιτιακή σχέση ανάμεσα στην κίνηση του μουτζουρώματος και τη διατήρηση του ήχους. Πρόκειται για την απαρχή της θεληματικής γραφικής. Οι ικανοποίηση του μουτζουρώματος, και ακόμη περισσότερο του ανακατώματος εγγράφεται στις πιο στοιχειώδεις νομοτέλειες της ενστιγκτώδους ζωής. Αντιστοιχεί στι σαδιστικό- πρωκτικό στάδιο και ανταποκρίνεται σε μία βίαιη εκφόρτιση επιθετικότητας

Ο Μαρτ Μπερνσον διακρίνει τρία στάδια μουτζουρώματος:

α) Φυτικό κινητικό στάδιο (18 μηνών περίπου). Τότε χαρακτηρίζεται το χαρακτηριστικά παιδικό είδος σταδίου, σχετικά κυκλικό, καμπύλο ή μακρόστενο. Το μολύβι δεν ξεκολλά από το χαρτί και οι ελλειπτικοί στρόβιλοι που ξεκινούν από το κέντρο αντιστοιχούν σε μια απλή κινητική διέγερση.

β) Αναπαραστατικό στάδιο (2-3 χρονών). Δοκιμές, προπλάσματα μορφών. Αυτό το

στάδιο χαρακτηρίζεται βσικά από την παρουσία μεμονωμένων μορφών, που επιτυγχάνονται με το σήκωμα του μολυβιού. Το παιδί περνά πό τη συνεχή γραμμή στην ασυνεχή. Ο ρυθμό επιβραδύνεται. Προσπάθειες να αναπαραχθεί το αντικείμενο και λεκτικοί σχολιασμοί του σχεδίου.

γ)Επικοινωνιακό στάδιο (3-4 χρονών). Η μίμηση του ενήλικου είναι πιο έκδηλη και εκφράζεται σε μία προσπάθεια γραψίματος και επικοινωνίας με τους άλλους. Το παιδί δημιουργεί μια φανταστική γραφή, σχεδιασμένη συνήθως σαν δόντια πριονιού, με την οποία προσπαθεί να αναπράγει τα γράμματα των ενηλίκων. (Μερεντιέ, 1981)

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Πολύ έντονο και επαναλαμβανόμενο σβήσιμο:

- 1.Ανασφάλεια
2. Πιθανόν άγχος
3. Πιθανόν αποτέλεσμα χρόνιας ασθένειας

Θέση της ζωγραφιάς: Κέντρο

1. Φυσιολογικό και ασφαλές άτομο
2. Ανασφάλεια και ακαμψία όταν βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο, ιδιαίτερα στις διαπροσωπικές σχέσεις
3. Τάση για επικέντρωση στον εαυτό
4. Τάση για συναισθηματική συμπεριφορά

Στη δεξιά πλευρά της σελίδας

1. Σχετικά σταθερή και ελεγχόμενη συμπεριφορά.
 2. Πιθανές τάσεις διανοητικοποίησης που πιθανόν αναστέλλουν τη συναισθηματική έκφραση
- Στην αριστερή πλευρά

Δεν υπάρχουν στοιχεία που να αφορούν στα παιδιά

Ψηλά στη σελίδα

Πιθανόν υψηλά επίπεδα τάσης επίτευξης

Χαμηλά στη σελίδα

1. Συναισθήματα ανασφάλειας και ανεπάρκειας
- 2.Πιθανή νεύρωση

Στην πάνω αριστερή γωνία

- 1.Νοητική καθυστέρηση

2. Συχνά στα παιδιά χρησιμοποιείται κατά τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού

Πάνω δεξιά γωνία

Δεν υπάρχουν στοιχεία για παιδιά

Στην άκρη του χαρτιού κάτω ή πάνω (κέντρο)

Πιθανή νοητική υστέρηση

Πίεση στο Χαρτί: Φυσιολογική στα παιδιά και μάλιστα τα αγόρια συνήθως τείνουν να

πιέζουν πολύ περισσότερο από τα κορίτσια

Ασυνήθιστα ελάχιστη πίεση, αχνές γραμμές

1. Χαμηλό επίπεδο ενέργειας

2. Παλινδρόμηση

3. Πιθανό ιστορικό στέρησης ή απόρριψης.

Μέγεθος Ασυνήθιστα μεγάλο

Φυσιολογικό και αναμενόμενο από τα παιδιά, εκτός εάν είναι πάνω από εννέα ίντσες σε χαρτί με μέξιμουμ μέγεθος τις 11. Σε αυτήν την περίπτωση πιθανόν υπάρχει ένα συναισθηματικό πρόβλημα.

Ασυνήθιστα μικρά σχέδια

1. Άγχος

2. Τάσεις απόσυρσης, ντροπαλότητας

3. Φυσιολογικό για τα πολύ μικρά παιδιά, αν και μπορεί να συνδέονται με δυσκολίες στην ανάγνωση. Εάν η ανθρώπινη φιγούρα είναι μικρότερη σε ύψος από 2 ίντσες, τότε ίσως υπάρχει ένα συναισθηματικό πρόβλημα.

Υπερβολική σκίαση: Προβλήματα συναισθηματικής προσαρμογής, αν και θεωρείται φυσιολογικό στα πολύ μικρά παιδιά.

Λεπτομέρειες: Οι περίεργες λεπτομέρειες στα παιδιά υποδηλώνουν αποδιοργάνωση της προσωπικότητας. Συναντάται στα παιδιά που βρίσκονται σε συνθήκες πίεσης και θεωρείται φυσιολογικό, ενώ συναντάται και στα παιδιά με φτωχή προσαρμογή και φτωχή σχολική επίδοση.

Αξιοσημείωτη

διαταραχή

της

συμμετρίας

Φανερή επιθετικότητα με πιθανή νευρολογική διαταραχή.

Διαφάνειες (Φτωχή σύνδεση με την πραγματικότητα): Φυσιολογικές για μικρά παιδιά, αν και από μεγαλύτερα παιδιά υποδηλώνουν ανωριμότητα και προβλήματα προσαρμογής. Έχουν εμφανιστεί και σε παιδιά με οργανικά συμπτώματα.

Το σχέδιο του ανθρώπου Πρόσωπο/Κεφάλι Τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου λειτουργούν ως βασική πηγή αισθητικής ικανοποίησης ή αντίθετα αισθητικής δυσaráεσκειας, ενώ αποτελεί και το μέσο για τη διαπροσωπική επικοινωνία.

Το κεφάλι θεωρείται ως το μέρος της διανοητικής δράσης και της φαντασίας και συνδέεται με τον έλεγχο των ορμών και των συναισθημάτων, με τις ανάγκες της αλληλεπίδρασης με άλλους, την επικοινωνία. Με όρους αναλυτικούς το κεφάλι συμβολίζει το εγώ. Φυσιολογικοί ενήλικες δίνουν συνήθως μικρότερη έμφαση στο κεφάλι από ό,τι σε άλλα μέρη του σώματος.

Τα στοιχεία που αξιολογούνται είναι τα εξής:

Ασυνήθιστα μεγάλα κεφάλια:

1. Επιθετικές τάσεις
2. Φτωχή συναισθηματική και κοινωνική προσαρμογή σε παιδιά με σχολικές δυσκολίες
3. Πιθανόν άγχος

Τα ασυνήθιστα μεγάλα κεφάλια είναι αναμενόμενο στα παιδιά μικρότερα των 7 ετών.

Ασυνήθιστα μικρά κεφάλια:

Είναι μια πιθανή ένδειξη προβλημάτων προσαρμογής στο περιβάλλον.

Άλλα στοιχεία σε σχέση με το πρόσωπο είναι τα εξής:

Ο αποκλεισμός χαρακτηριστικών του προσώπου, ενώ το υπόλοιπο σώμα είναι ζωγραφισμένο επαρκώς, αποτελεί ένδειξη φτωχής προσαρμογής με πιθανούς καταναγκασμούς και άγχος.

Η έλλειψη ματιών δείχνει φτωχή προσαρμογή με πιθανούς καταναγκασμούς και άγχος, ενώ έχει βρεθεί σε περιπτώσεις κατάθλιψης.

Η σχεδίαση κλειστών ματιών αποτελεί ένδειξη συναισθηματικής διαταραχής για παιδιά ηλικίας μεγαλύτερης των 5 ετών.

Η έμφαση στη μύτη είναι φυσιολογική και αναμενόμενη για τα παιδιά της προσχολικής και σχολικής ηλικίας.

Η έμφαση στο πρόσωπο γενικότερα είναι αναμενόμενη από τα παιδιά και ιδιαίτερα από εκείνα της μικρής ηλικίας. Αποτελεί μια ένδειξη της φυσιολογικής εξάρτησης των παιδιών από τους ενήλικες και ένα στοιχείο που μαρτυρά τη συναισθηματική τους ανωριμότητα ως αποτέλεσμα της νεαρής τους ηλικίας.

Η έλλειψη στόματος αποτελεί ένδειξη πιθανών καταναγκασμών και άγχους ή αλλιώς φανερώνει μια ντροπαλότητα και τάσεις για κοινωνική απόσυρση.

Τα δόντια είναι πιθανόν να εμφανιστούν σε παιδιά με επιθετική συμπεριφορά.

Η έλλειψη λαιμού είναι αναμενόμενη στα παιδιά της μικρής ηλικίας και αποτελεί μια ένδειξη της φτωχής προσαρμογής όταν εμφανίζεται σε παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας.

Η έντονη σκίαση στο λαιμό σε σχέδια παιδιών ηλικίας μεγαλύτερης των 5 ετών αποτελεί μια ένδειξη συναισθηματικής διαταραχής.

Ο κορμός στο σχέδιο συνδέεται με τις βασικές ορμές. Η έλλειψη σημαντικών λεπτομερειών (ώμοι, στήθος, μέση κ.λπ.) αποτελεί μια ένδειξη φτωχής προσαρμογής του παιδιού στο περιβάλλον που βρίσκεται τη δεδομένη χρονική περίοδο. Τα στοιχεία που αξιολογούνται είναι τα εξής:

Η έλλειψη ολόκληρου του κορμού στα παιδιά της σχολικής ηλικίας αποτελεί μια ένδειξη φτωχής προσαρμογής και φτωχής σχολικής επίδοσης.

Η σχεδίαση των γεννητικών οργάνων με τρόπο εμφανή αποτελεί ένδειξη μιας φανεράς επιθετικότητας του παιδιού, ενώ έχει σχεδιαστεί και από παιδιά με σοβαρή ψυχική διαταραχή.

Τα μακριά, δυνατά μπράτσα αποτελούν μια ένδειξη ανταγωνιστικών φιλοδοξιών, ανάγκης για επίτευξη ή ανάγκη για σωματική δύναμη.

Επίσης, αποτελούν μια ένδειξη ενεργητικής επαφής με το περιβάλλον που πιθανόν να έχει και στοιχεία επιθετικότητας.

Αντίθετα, η έλλειψη μπράτσων αποτελεί μια ένδειξη ύπαρξης παθητικών τάσεων σε παιδιά με φτωχή προσαρμογή.

Ομοίως, τα πολύ κοντά μπράτσα δηλώνουν φτωχή προσαρμογή του παιδιού στο περιβάλλον του.

Τα παιδιά σχολικής ηλικίας συνήθως ζωγραφίζουν τα δάχτυλα και μάλιστα τον ακριβή αριθμό αυτών. Τα παιδιά με οργανική διαταραχή έχει βρεθεί να ζωγραφίζουν λιγότερα από 5 δάχτυλα και αυτό αποτελεί μια ένδειξη συναισθηματικής ανεπάρκειας που σχετίζεται με το οργανικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν.

Τα πόδια συνήθως λείπουν σε σχέδια παιδιών τα οποία είναι ντροπαλά, επιθετικά ή παρουσιάζουν κάποια συναισθηματική διαταραχή.

Τα ενωμένα πόδια ή αυτά που δεν είναι χωρισμένα με κενό ανάμεσά τους αποτελεί μια ένδειξη πιθανής συναισθηματικής διαταραχής.

Η έμφαση που δίνεται στα κουμπιά αποτελεί μια φυσιολογική αντίδραση στα παιδιά μικρής ηλικίας, ενώ στα μεγαλύτερα φανερώνει εξάρτηση από τη μητέρα.

Στο σχέδιο του ανθρώπου από παιδιά δεν αναμένονται στοιχεία διάκρισης του φύλου.

Ωστόσο, τα περισσότερα παιδιά ζωγραφίζουν μεγαλύτερο το γυναικείο σχέδιο.

Ερμηνεία του σχεδίου της ανθρώπινης φιγούρας βάσει των Κρότι και Μάνι (2003)

Μικρό σχέδιο (διάσταση): Δηλώνει χαμηλή αυτοεκτίμηση. Το παιδί φοβάται τη σύγκριση με τους άλλους και το περιβάλλον του γενικότερα.

Μεγάλη διάσταση (αν καλύπτει περισσότερο από το μισό της σελίδας):

Σιγουριά και εμπιστοσύνη στον εαυτό, εξωστρέφεια, πληθωρικότητα

Κανονική διάσταση (από 8 έως 18 εκατοστά): η αύξηση των διαστάσεων στα κορίτσια παραμένει σταθερή, ενώ στα αγόρια παρουσιάζει δύο κρίσιμες περιόδους, αυτές της ηλικίας 5-6 και της εφηβείας που έχουν άμεση σχέση με την αναζήτηση ταυτότητας.

Μεγάλο κεφάλι: τάσεις αυτοπροβολής.

Μικρό κεφάλι: ένδειξη επώδυνων εμπειριών κατά την περίοδο της πρώτης διατροφής και απογαλακτισμού, όπως τροφικές ιδιαιτερότητες, επιβεβλημένες δίαιτες, γαστρεντερικές διαταραχές.

Μακρύς λαιμός: ανάγκη εξερεύνησης των όσων περιβάλλουν το παιδί για να μπορέσει στη συνέχεια με τη φαντασία του να δημιουργήσει έναν κόσμο γεμάτο από ικανοποιήσεις των ορμών του.

Μακριά μπράτσα: ανάγκη για επικοινωνία, αλλά και συναισθηματική πληθωρικότητα και διαλλακτικό χαρακτήρα, στο βαθμό που απουσιάζουν στοιχεία ενδεικτικά μιας επιθετικής τάσης (κλειστές γροθιές, δόντια, στόμα κόκκινο και έντονα σχεδιασμένο).

Κοντά μπράτσα: ανασφάλεια και ντροπαλότητα ως προς την επαφή του με τους άλλους

Μεγάλα χέρια: ανάγκη για έντονη και συχνή (κοινωνική) ανταλλαγή.

Πιθανόν, όμως, αποτελεί και μια ένδειξη επιθετικότητας (άσκηση σωματικής βίας)

Μακριά πόδια (σκέλη): ανάγκη σταθερότητας και ασφάλειας. Αν είναι πολύ μακριά μπορεί να σημαίνουν την επιθυμία του παιδιού να μεγαλώσει γρήγορα για να φτάσει κάποιον ενήλικα που θαυμάζει.

Κοντά πόδια: ευρωστία, σιγουριά και φυσική αντοχή

Μεγάλα μάτια: επιθυμία για κυριαρχία, περιέργεια ακόμα και για τα συναισθήματα των άλλων. Το παιδί πιθανόν λαμβάνει αρνητικά μηνύματα από τους γύρω του.

Καπύλες γραμμές: παρατηρούνται στα παιδιά με ικανότητες προσαρμογής, εξωστρεφή διάθεση, αλλά και εξάρτηση από την αποδοχή του περιβάλλοντός τους.

Αιχμηρές γραμμές και γωνίες, καθώς το παιδί υπογραμμίζει το περίγραμμα: η θέληση και η επιμονή υπερισχύουν του αυτοσχεδιασμού και του αυθορμητισμού που πιθανόν να οφείλεται

σε διαπαιδαγώγηση που δίνει σημασία στην τάξη. Πιθανόν, όμως να αποτελεί και ένδειξη μιας επιθετικής ιδιοσυγκρασίας. Η τάση αυτή μπορεί να έρθει στην επιφάνεια και από γεγονότα ή καταστάσεις που υπονομεύουν το status quo του παιδιού

Ελάχιστη πίεση: αποτελεί ένδειξη μιας ευαισθησίας ανταπόκρισης στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος τα οποία με ευκολία ενσωματώνονται στην πορεία ανάπτυξης του παιδιού, στοιχείο σημαντικό για την εξέλιξή του, αλλά και ανασταλτικό ως προς την ικανότητά του να αντιμετωπίζει τις ματαιώσεις.

Μέτρια πίεση: αποτελεί μια ένδειξη εξισορρόπησης των δυνάμεων του παιδιού που προορίζονται για την επίτευξη των στόχων του.

Συνεχής και στρωτή διαχείριση (όλο το σχέδιο έχει την ίδια πίεση και την ίδια σκίαση): το παιδί είναι διαθέσιμο και σίγουρο για τα συναισθήματά του. Ικανότητα προσαρμογής και χαρακτήρας ανοικτός, κοινωνικός και ήρεμος.

Εναλλαγή στη διαχείριση: εύκολη κόπωση και τάση του παιδιού για αφηρημάδα.

ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ

Ο J.Piazet διακρίνει τρεις φάσεις στη διαδικασία αντίληψης του χώρου από το παιδί και της αναπαράστασής του.

α) Η συνθετική εικόνα: Το παιδί αγνοεί την αντιστοιχία μεταξύ των φυσικών και των εικαστικών διαστάσεων ενός αντικειμένου. Αγνοεί επίσης και το μηχανισμό της μετατροπής της επιφάνειας σε χώρο, γι αυτό και στη ζωγραφική του απουσιάζει εντελώς κάθε προσπάθεια απόδοσης του χώρου. Οι διαστάσεις των μορφών του, οι χωρικές σχέσεις μεταξύ τους καθορίζονται ακόμη συναισθηματικά, με αποτέλεσμα να έχουμε πολύ ενδιαφέρουσες παραμορφώσεις.

β) Διανοητικός ρεαλισμός: Το φαινόμενο του διανοητικού ρεαλισμού προκύπτει όταν αρχίζουν να γεννιούνται οι πρώτες προβολικές και ευκλείδειες σχέσεις στη ζωγραφική του παιδιού. Η ευκλείδεια ερμηνεία του χώρου είναι το κοίταγμα του αντικειμένου από μία απτική γωνία. Όπως όμως γνωρίζουμε, το παιδί πολύ συχνά καταφεύγει στην περιστροφική προβολή, που είναι η ταυτόχρονη θέαση του αντικειμένου από πολλές οπτικές γωνίες.

γ) Οπτικός ρεαλισμός: Ο τοπολογικός χώρος κατακτάται από το παιδί πρώτος επειδή σε κάθε μορφή που ζωγραφίζει, της αποδίδει το δικό της χώρο, δίχως να νοιάζεται για το τελικό σύνολο. Οι μορφές αντιμετωπίζονται σε σχέση με τον εαυτό τους. Όταν κάποια στιγμή θελήσει να σεβαστεί τις αποφάσεις και τις αναλογίες των μορφών, που ζωγραφίζει,

προσπαθεί να το επιτύχει με τις λεγόμενες προβολικές σχέσεις. Προβάλλει δηλαδή στο χαρτί αυτό που βλέπει ή γνωρίζει σαν πραγματικό. Επίσης χρησιμοποιεί και τη "σκόπευση", τοποθετεί δηλαδή τα απομακρυσμένα αντικείμενα στο βάθος μιάς νοητής ευθείας που δημιουργεί και τα πλησιέστερα στην αρχή, χωρίς όμως να μεταβάλλει τα μεγέθη τους. (Προβατίδης, 1993)

ΤΕΣΤ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΑ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Με βάση την ιχνογραφική απόδοση του ανθρώπου, θέμα που διαγράφει όπως είπαμε μια ειδική εξέλιξη στο παιδί, η έρευνα το πρώτο που προσπάθησε να επιτύχει ήταν να προσδιορίσει το διανοητικό επίπεδο. Από την προσπάθεια αυτή προέκυψαν κάποια τεστ, από τα οποία μερικά είναι ήδη πολύ γνωστά και η εγκυρότητά τους αρκετά υψηλή. Σε πρώτη σειρά έρχεται το "τεστ του ανθρωπάκου" της Florence Goodenough και ακολουθούν το "μια φουναίκα κάνει περίπατο και βρέχει" του H. M. Fay και τα τεστ των M. Prudhommeau, R. Veder και Buysse- Decroly.

Το τεστ του ανθρωπάκου της Goodenough είναι εξαιρετικά απλό και εύκολο κατά την εφαρμογή του και μπορεί να περασθεί ατομικά ή ομαδικά. Το πηλίκο του διανοητικού επιπέδου που μας παρέχει εκφράζεται σε έτη και μήνες και αφορά παιδιά με ηλικία από 3-13 και μισό ετών. Όπως και στα υπόλοιπα του είδους του, το πηλίκο αυτό βγαίνει από τη διαίρεση της πνευματικής ηλικίας με τη χρονολογική. Οι βαθμοί επιτυχίας κλιμακώνονται από το 0-52 και δίνονται ανάλογα με τις λεπτομέρειες του ανθρώπινου σώματος που έχουν αποδοθεί ιχνογραφικά από το παιδί. Σύμφωνα με τον τρόπο που το παιδί αντιλαμβάνεται τον ανθρωπάκο, οι περισσότερες λεπτομέρειες συγκεντρώνονται στο πρόσωπο και στα ανώτερα άκρα, ενώ τα υπόλοιπα μέρη του σώματος ζωγραφίζονται πιο αδρά. Η βαθμολογία παρακολουθεί αυτή την ιδιότητα του παιδικού σχεδίου : ξεχωριστός βαθμός αναλογεί στο κεφάλι, στα μάτια και στις λεπτομέρειές τους, στα ρουθούνια, στο στόμα κλπ. Μια και το τεστ δεν επηρεάζεται από τη μάθηση, είναι δυνατόν να επαναλαμβάνεται το πέραςμά του αρκετά συχνά, πράγμα που επιτρέπει την περιοδική παρακολούθηση της διανοητικής αναπτύξεως των παιδιών. Τα αποτελέσματα που έδωσε έχουν βρεθεί βέβαια σε θετική συνάφεια με εκείνα από τις κλίμακες Binet-Simon, Terman κ.α. Ωστόσο δεν είναι σωστό να εφαρμόζεται μόνο του. Οι λόγοι που επιβάλουν αυτό ισχύουν για όλα της κατηγορίας του.

Ανάλογο με το προηγούμενο είναι και το τεστ του Fay. Η κατασκευή του στηρίχθηκε σε σχέδια που συγκεντρώθηκαν από 6.000 παιδιά ηλικίας από 6 έως 14 ετών. Οι βαθμοί

αναλογούν σε σημεία, τα οποία αποδίδει ιχνογραφικά το υποκείμενο, από τη γενική κατάσταση που του επιβάλλει για να ζωγραφίσει, η εξής εντολή: Ζωγράφισε: μια γυναίκα κάνει τον περίπατό της και βρέχει. Το τεστ έχει επανασταθμιστεί από τους J. Wintsch και Andre Rey, ενώ διατήρησε τις γενικές οδηγίες του Fay, έκανε ακριβέστερη τη βαθμολογία, παίρνοντας ως υπόδειγμα εκείνη από το τεστ της Goodenough και διπλασίασε το χρόνο του περάσματος.

Εκείνο του Prodhummeau είναι επίσης τεστ του διανοητικού επιπέδου βασικά, ισχυρίζεται όμως με όσα ισχυρίζεται ο επινοητής του, και τον χαρακτήρα του υποκειμένου. Αποτελείται συνολικά από δέκα οχτώ εικόνες, τοποθετημένες σε τρεις σειρές από έξι σε κάθε μια. Δίπλα από το τετραγωνάκι κάθε εικόνας υπάρχει ένα ακόμη άδειο ώστε μέσα σε αυτό να μπορέσει το υποκείμενο να την αναπαραγάγει. Το τεστ είναι ομαδικό, μη γλωσσικό και η εκτίμηση των αποτελεσμάτων στηρίζεται βέβαια και στην ποσοτική, κυρίως όμως στην ποιοτική απόδοση των σχεδίων του. Για το πέραςμά του δίνεται χρόνος μίας ώρας.

Το τεστ του R.Veder(1939) στηρίζεται στην αντιγραφή διαφόρων γεωμετρικών σχημάτων και μαζί με τη διανοητική ωριμότητα εκτιμάει και ορισμένες πρακτικές δεξιότητες.

Τέλος εκείνο της Buysse-Decroly, για παιδιά από 3-7 ετών, αποτελείται από πέντε φύλλα με εικόνες, που πρέπει να συμπληρωθούν από τον εξεταζόμενο. (Μπέλλας, 1986).

"ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ"

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΤΕΣΤ

Το τεστ αποτελείται από τέσσερις σελίδες. Στην πρώτη σελίδα συμπληρώνονται τα στοιχεία του ατόμου που αξιολογείται. Πιο αναλυτικά ζητείται η συμπλήρωση του ονόματος και του επίθετο του παιδιού, του φύλλου του -αγόρι ή κορίτσι-, το σχολικό πλαίσιο στο οποίο ανήκει, η τάξη την οποία παρακολουθεί, η ημερομηνία της ζωγραφιάς, η ημερομηνία της γέννησής του, η ηλικία του και το επάγγελμα του πατέρα του. Επίσης, στην ίδια σελίδα υπάρχει ειδικό πλαίσιο στο οποίο γράφονται συνοπτικά οι τελικές βαθμολογίες των ζωγραφιών του κάθε παιδιού. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στο σύνολο των βαθμών που συγκέντρωσε τι παιδί από τα στοιχεία που συνάρθρωσε στο κάθε μέρος (άντρας-γυναίκα-εαυτός-σύνολο), το αντίστοιχο στην παραπάνω βαθμολογία πραγματικό σκορ, και η θέση που κατέκτησε η ζωγραφιά με αναλογία επί της εκατό. Ακόμα στην πρώτη σελίδα συμπληρώνονται και οι αντίστοιχες τιμές των κλιμάκων ποιότητας για τον άντρα, τη γυναίκα και το σύνολό τους. Τέλος η πρώτη σελίδα εμπεριέχει κάποιο κενό χώρο, στον οποίο ο εξεταστής σημειώνει σχόλια, εξακριβώσεις και παρατηρήσεις που απορρέουν από τις ζωγραφιές των παιδιών.

Στη δεύτερη σελίδα ζητάτε από το παιδί να φτιάξει την πρώτη του ζωγραφιά. Η εκφώνηση συγκεκριμένα είναι η εξής: "Ζωγράφισε έναν άντρα. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον άντρα και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους". Στο κέντρο της σελίδας υπάρχει το πλαίσιο το οποίο θα περικλείσει τη ζωγραφιά, και στο κάτω μέρος του φυλλαδίου απαριθμούνται οι αριθμοί από το ένα (1) έως το εβδομήντα τρία (73), τα οποία αποτελούν τον μέγιστο αριθμό στοιχείων της ζωγραφιάς, για τα οποία θα αξιολογηθεί το παιδί και το σύνολο των στοιχείων που συγκέντρωσε η ζωγραφιά.

Τα στοιχεία αυτά είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών. Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Λεπτομέρεια ματιού: αναλογία, Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα, Παρουσία μύτης, Μύτη, δυο διαστάσεις, Παρουσία στόματος, Χείλη, δύο διαστάσεις, Μύτη και χείλη σε δύο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Γέφυρα της μύτης, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Μαλλιά 4, Παρουσία αυτιών, Παρουσία αυτιών:

αναλογία και θέση , Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων, Λεπτομέρειες για την ορθότητα των δαχτύλων, Αντίθεση στην εμφάνιση του αντίχειρα , Παρουσία χεριών , Ο καρπός ή ο αστράγαλος να φαίνονται, Παρουσία βραχίονα, Ώμοι 1, Ώμοι 2, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία , Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται , Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Γοφοί 2, Η άρθρωση του γόνατου να φαίνεται, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη , Πατούσα 2: αναλογία, Πατούσα 3: φτέρνα, Πατούσα 4: άποψη, Πατούσα 5: λεπτομέρεια, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία, δύο διαστάσεις, Αναλογία: κεφάλι 1 , Αναλογία: κεφάλι 2, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: βραχίονας 2, Αναλογία: πόδια, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Ντύσιμο 1, Ντύσιμο 2, Ντύσιμο 3, Ντύσιμο 4, Ντύσιμο 5 , Προφίλ 1, Προφίλ 2 , Αμφάς , Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός ανώτερου επιπέδου, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κεφαλιού, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: βραχίονες και πόδια, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου, Τεχνική “ σκίτσου”, Τεχνική modeling, Κίνηση χεριού, Κίνηση ποδιού.

Η βαθμολόγηση των στοιχείων γίνεται με τον αριθμό 1 εάν είναι θετική και με τον αριθμό 0 εάν είναι αρνητική.

Η τρίτη σελίδα είναι όμοια με τη δεύτερη, με τη διαφορά ότι εδώ ζητάτε από το παιδί να φτιάξει μια γυναίκα. Συγκεκριμένα η εκφώνηση λέει: "Ζωγράφισε μία εικόνα μίας γυναίκας. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψουν ότι φτιάχνεις ολόκληρη την γυναίκα και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους της. Τα στοιχεία που είναι προς βαθμολόγηση είναι πάλι εβδομήντα ένα (71). Τα στοιχεία αυτά είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδι ή βλέφαρα, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Λεπτομέρεια ματιού: αναλογία, Μάγουλα, Παρουσία μύτης, Μύτη, δύο διαστάσεις, Γέφυρα της μύτης, Ρουθούνια να φαίνονται, Παρουσία στόματος, Χείλη, δύο διαστάσεις, ‘Καλλιτεχνικά χείλη’, Μύτη και χείλη σε δύο διαστάσεις, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Γραμμή σαγονού που υποδεικνύεται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Μαλλιά 4, Κολιέ ή σκουλαρίκια, Παρουσία βραχίονα, Ώμοι, Βραχίονες στο πλάι (είτε εμπλέκονται στο πλάι είτε είναι πίσω από τη μέση), Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός δαχτύλων που φαίνονται, Λεπτομέρειες των σωστών δαχτύλων, Ο διαχωρισμός του αντίχειρα, Παρουσία από τις παλάμες, Παρουσία ποδών, Γοφοί, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Πατούσα 3: λεπτομέρεια, Παπούτσι

1: “Γυναικείο” , Παπούτσι 2: στιλ, Τοποθέτηση των ποδιών κατάλληλα στη φιγούρα, Σύνδεση χεριών και ποιών 1, Σύνδεση χεριών και ποιών 2, Υπόδειξη ρουχισμού, Μανίκι 1, Μανίκι 2, Μανίκι 2, Ντεκολτέ 2: γιακάς, Μέση 1, Μέση 2, Φούστα “πρότυπο” που δείχνει πιέτες ή είναι κοσμημένη από ύφασμα, Όχι διαφάνειες στη φιγούρα, Γυναικείο ένδυμα, Ολοκληρωμένη ενδυμασία χωρίς δυσαρμονίες, Ένδυμα με συγκεκριμένο στιλ, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού, δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Χέρια σε αναλογία με τον κορμό, Θέση της μέσης, Φόρεμα, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός ανώτερου επιπέδου, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κεφαλιού, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: στήθος Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα γοφών, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: στένωμα χεριού, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: γάμπα ποδιού, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου

Στην τέταρτη και τελευταία σελίδα το παιδί πρέπει να φτιάξει την τρίτη του ζωγραφιά. Η τρίτη ζωγραφιά δεν είναι κάτι το σταθερό σε όλα τα παιδιά αλλά διαφέρει ανάλογα με το φύλλο του παιδιού. Είναι και αυτή όμοια με τις προηγούμενες με τη διαφορά ότι σε αυτήν την περίπτωση ζητάμε από το παιδί να φτιάξει τον εαυτό του. Συγκεκριμένα η εκφώνηση λέει: "Ζωγράφισε μια εικόνα του εαυτού σου. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον εαυτό σου και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους σου. Τα στοιχεία που βαθμολογούνται παραμένουν εβδομήντα τρία και διαφέρουν ανάλογα με το φύλλο του παιδιού -αγόρι, κορίτσι-.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΟΥ ΤΕΣΤ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Goodenough- Harris Τεστ Ζωγραφικής

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

Από την DALE B. HARRIS

Αυτό το εγχειρίδιο είναι ανατυπωμένο από το βιβλίο *Οι Ζωγραφιές των Παιδιών ως Μέτρο της Διανοητικής Ωριμότητας: Η τροποποίηση και η επέκταση του Goodenough Draw-a-Man Test*, από την Dale b. Harris, έχει δημοσιευτεί από τον Harcourt Brace Jovanovich, στη Νέα Υόρκη, το 1963. Είναι διανεμημένο ξεχωριστά για τη διευκόλυνση των ψυχολόγων, οι οποίοι εύχονται να μεταφέρουν τις πιο ουσιώδεις πληροφορίες του κειμένου και στον δικό τους τομέα. Παρόλα αυτά ο ολοκληρωμένος τόμος παραμένει η βασική αναφορά για τη χρήση του τεστ, και αυτό το εγχειρίδιο δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση την αντικατάσταση

ολόκληρου του τεστ.

Το Εγχειρίδιο του Τεστ

Η Χορήγηση του Τεστ

Το Goodenough-Harris Drawing Test μπορεί να χορηγηθεί σε παιδιά ατομικά ή σε ομάδες χρησιμοποιώντας ουσιαστικά τις ίδιες κατευθύνσεις. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας και τα παιδιά που διδάσκονται κλινικά, πρέπει να εξετάζονται ένας-ένας. Τα παιδιά του νηπιαγωγείου και των πρώτων τάξεων μπορούν να εξεταστούν επιτυχώς σε ομάδες, εφόσον ένας πανεπιστημιακός υπάλληλος είναι παρών για να βοηθήσει παιδιά που έχουν κάποια δυσκολία να ακολουθούν τις οδηγίες. Παρόλο που αυτά τα παιδιά έχουν την ικανότητα γενικά να αποτυπώνουν το όνομά τους, ο εξεταστής ή ο δάσκαλος της τάξης πρέπει να συμπληρώσει τις υπόλοιπες πληροφορίες στο μπροστινό μέρος του εγχειριδίου.

Οι ατομικές εξετάσεις πρέπει πάντα να ακολουθούνται από κάποιες ανεπίσημες ερωτήσεις για να αποσαφηνίζουν κάθε διφορούμενη πλευρά των ζωγραφιών. Ο εξεταστής πρέπει να ξεκινάει λέγοντας: ‘Πες μου για τη ζωγραφιά σου.’ Καθ’ όλη τη διάρκεια της περιόδου ερωτήσεων ο εξεταστής πρέπει να προσπαθήσει να καταλάβει την πρόθεση του παιδιού μέσα από τις ζωγραφιές, και πρέπει να αποφεύγει να δείχνει αποδοχή ή να κάνει ευθείες υποδείξεις. Για παράδειγμα, εάν ένα παιδί δεν εξακριβώνει αυθόρμητα ένα διφορούμενο μέρος στις ζωγραφιές του, ο εξεταστής θα ρωτήσει (σχολιάζοντας): ‘Τι μπορεί να είναι αυτό; Η απάντηση του παιδιού πρέπει να ηχογραφηθεί, και η δική του εξακρίβωση να γραφτεί αμέσως επάνω στις ζωγραφιές.

Στο κάθε παιδί πρέπει να παρέχεται ένα μολύβι και το φυλλάδιο εγχειριδίου.¹ Παστέλ ζωγραφικής δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται. Οι αριθμοί μολυβιού που προτιμούνται είναι δύο ή δύο-και-ενάμιση. Να γνωρίζετε ότι οι εικόνες και τα βιβλία δίνονται ξεχωριστά, για να μειωθεί η πιθανότητα αντιγραφής.

Πρέπει τα παιδιά να συμπληρώσουν τις πληροφορίες που ζητούνται στο εξώφυλλο του εγχειριδίου του τεστ. Με τα παιδιά του δημοτικού σχολείου είναι καλύτερο, να τους ζητάμε να συμπληρώνουν σε ομάδες τα αντικείμενα, ένα κάθε φορά, και ο εξεταστής να καθοδηγεί το συγκεκριμένο έργο, όπως ακολουθεί:

Όπου λέει “Όνομα”, γράψε το όνομά σου. Γράψε πρώτα το μικρό σου όνομα, και ύστερα το επίθετο.

Τώρα κύκλωσε τη λέξη “Αγόρι” ή “Κορίτσι”, για να δείξεις εάν είσαι αγόρι ή κορίτσι.

Τώρα γράψε το όνομα αυτού του σχολείου.

Όπου λέει “Ημερομηνία της ζωγραφιάς”, γράψε τη σημερινή ημερομηνία. Αυτή είναι_____.

Όπου λέει “Τάξη”, γράψε την τάξη σου στο σχολείο. (Στις ομάδες ,πες: Αυτή είναι η _____ τάξη.)

Όπου λέει “Ηλικία”, γράψε πόσο χρονών είσαι τώρα.

Τώρα άκου προσεκτικά: Πότε γεννήθηκες; Όπου λέει “Ημερομηνία γέννησης”, πρώτα γράψε το μήνα που γεννήθηκες, και μετά τη μέρα που γεννήθηκες. Είναι Νοέμβριος δεκατέσσερις, ή Ιανουάριος δύο; Γράψε οποιαδήποτε ημερομηνία και αν είναι. Ύστερα γράψε το έτος που γεννήθηκες. Την ξέρεις; Εάν ναι, γράψε την. Εάν όχι, τότε άφησέ το κενό.

1 Εκδομένο από τον Harcourt Brace Jovanovick, Inc.

(Σημείωση: Η ημερομηνία γέννησης πρέπει πάντα να ελέγχεται από έγκυρες καταγραφές. Οι ηλικίες πρέπει να λαμβάνονται στον πιο κοντινό μήνα.)

Τώρα, όπου λέει «Απασχόληση του Πατέρα», γράψε τι κάνει για το προς το ζην. Πες τι κάνει, και όχι απλά πού δουλεύει. Για παράδειγμα: “Αυτός έχει και φροντίζει μία φάρμα”, “Είναι προϊστάμενος στην εταιρία μηχανών Smith”, ή “Θέτει σε λειτουργία μηχανές στο μοντέλο εργασίας του Williams”. Γράψε ακριβώς το είδος της δουλειάς που κάνει για να βγάλει χρήματα.

Αφού το παιδί έχει σταματήσει να παρέχει πληροφορίες για τον εαυτό του στο φύλλο χαρτιού, κρατήστε αυτές τις πληροφορίες σε ένα φάκελο κάπου πίσω, έτσι ώστε ο χώρος για την πρώτη ζωγραφιά, και μόνο για την πρώτη ζωγραφιά, να ελευθερωθεί. Τώρα λέμε:

Πρόκειται να σου ζητήσω να φτιάξεις τρεις εικόνες για μένα σήμερα. Θα τις κάνουμε μία κάθε φορά. Σε αυτήν την πρώτη σελίδα θέλω από σένα να μου φτιάξεις μία εικόνα με έναν άντρα. Κάνε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Πάρε το χρόνο σου και δούλεψε πολύ προσεκτικά. Θέλω να δω εάν τα αγόρια και τα κορίτσια στο _____ σχολείο μπορούν να κάνουν αυτές τις ζωγραφιές τόσο καλά, όσο άλλα παιδιά σε άλλα σχολεία. Προσπάθησε σκληρά, και δες πόσο καλές εικόνες μπορείς να φτιάξεις. Να είσαι σίγουρος/η ότι έφτιαξες ολόκληρο τον άντρα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους.

Αφού η ζωγραφιά ολοκληρωθεί, πείτε λίγες λέξεις επαίνου στο παιδί έτσι ώστε να γυρίσει τη σελίδα στο νέο χώρο, στον οποίο θα φτιάξει τη δεύτερη ζωγραφιά. Τότε πείτε:

Αυτή τη φορά θέλω να μου φτιάξεις μία εικόνα με μία γυναίκα. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Πάρε το χρόνο σου και δούλεψε πολύ προσεκτικά. Να είσαι σίγουρος/η ότι έφτιαξες ολόκληρο την γυναίκα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους. (Σημείωση: Με τα

πολύ μικρά παιδιά θα ήταν πρόπων να πείτε: εικόνα με μία γυναίκα, μία μαμά.)

Όταν ολοκληρωθεί αυτή η ζωγραφιά επαινέστε λίγο παραπάνω γενναιόδωρα από ότι πριν σαν ένα μέσο για να του κρατήστε αυξημένο το ενδιαφέρον. Εξηγήστε του πώς να ξαναβάλει μέσα στο φάκελο το φυλλάδιο έτσι ώστε και οι δύο ολοκληρωμένες ζωγραφιές να είναι μέσα, και ο χώρος για την τρίτη ζωγραφιά να είναι μπροστά του. Τώρα πείτε:

Αυτή η εικόνα πρόκειται να είναι κάποιος που ξέρετε πολύ καλά, για αυτό πρέπει να είναι η καλύτερη από όλες. Θέλω ο/η κάθε ένας /μία από εσάς να μου κάνει μία εικόνα του εαυτού του/της- ολόκληρο τον εαυτό του/της-και όχι μόνο το πρόσωπό του/της. Ίσως να το ξέρετε, αλλά σε πολλούς από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες αρέσει να σχεδιάζουν τα δικά τους πορτρέτα, και αυτά συχνά αποτελούν τα καλύτερα και πιο διάσημα έργα τους. Για αυτό φροντίστε αυτήν την τελευταία ζωγραφιά, την πιο καλή από τις τρεις.

Τα παιδιά ηλικίας κάτω των οκτώ ή εννέα ετών θα πρέπει να έχουν ένα μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ της δεύτερης και της τρίτης ζωγραφιάς. Ζητήστε από τα παιδιά να αφήσουν κάτω τα μολύβια, να τεντώσουν τους ώμους τους, και να διπλώσουν τα δάκτυλά τους, για να χαλαρώσουν από την ένταση που επιβάλλει η συγκέντρωση και προσπάθεια.

Ενώ τα παιδιά ζωγραφίζουν, κάντε μία βόλτα στην αίθουσα, και ενθαρρύνετε αυτά που είναι αργά, ή που φαίνεται να συναντούν δυσκολίες, με το να λέτε: “Αυτές οι ζωγραφιές είναι πολύ ωραίες, εσείς αγόρια και κορίτσια τα πάτε πολύ καλά.” Μην κάνετε αντίθετα σχόλια ή κριτική, και μην δίνετε οδηγίες. Εάν κάποιο παιδί θέλει να γράψει σχετικά με την εικόνα του, μπορεί να το κάνει στο κάτω μέρος της σελίδας.

Εάν το παιδί ρωτήσει για περισσότερες οδηγίες, όπως εάν ο άντρας πρέπει να κάνει κάτι συγκεκριμένο όπως να δουλεύει ή να τρέχει, του λέμε: “Κάντο με οποιονδήποτε τρόπο νομίζεις ότι είναι καλύτερος.” Να αποφεύγετε να απαντάτε με “Ναι” ή “Όχι” ή να δίνετε περαιτέρω οδηγίες στα παιδιά.

Η σημαντικότητα του να αποφεύγεται το να κάνετε εισηγήσεις δεν μπορεί να υπερτονιστεί. Ο εξεταστής πρέπει να συγκρατηθεί από το να κάνει σχόλια, τα οποία θα μπορούσαν να επηρεάσουν την φύση της ζωγραφιάς. Πρέπει να καταλάβει ότι όλες οι ιδέες-προτάσεις πρέπει να είναι των παιδιών. Δεν πρέπει να κρατάνε ψηλά τις ζωγραφιές τους για θαυμασμό ή σχόλια. Τα μικρά παιδιά μερικές φορές συνοδεύουν το έργο τους με κάποια γρήγορα σχόλια, όπως: “Έδωσα στον άντρα ένα στρατιωτικό καπέλο” ή “Ο δικός μου ένας μεγάλος, μεγάλος άντρας”. Σκληρό αλλά καλής φύσης, “Κανείς δεν πρέπει να λέει για την εικόνα του τώρα. Περιμένετε μέχρι όλοι να έχουν τελειώσει” θα σας απαλλάξει από τέτοιες

περιπτώσεις, χωρίς να επηρεάσετε το γενικό ενδιαφέρον και χωρίς να καταπνίξετε τον παιδικό ενθουσιασμό για το έργο τους.

Δεν υπάρχει χρονικός περιορισμός για το τεστ, αλλά τα μικρά παιδιά χρειάζονται πάνω από δέκα με δεκαπέντε λεπτά για αυτές τις τρεις ζωγραφιές. Αν ένα ή δύο παιδιά είναι πιο αργά από τα υπόλοιπα, είναι καλύτερο να μαζέψετε τα χαρτιά από αυτούς που έχουν ήδη τελειώσει, και να τους επιτρέψετε να συνεχίσουν με την κανονική τους δουλειά, ενώ οι πιο αργοί μαθητές τελειώνουν.

Σε μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες, πάνω από την Πέμπτη και έκτη τάξη, θα ήταν απαραίτητο να προσφέρετε ισχυρή ενθάρρυνση σε κάποια παιδιά, που θα πουν ότι δεν μπορούν να κάνουν την άσκηση. Σε αυτές τις ομάδες θα ήταν επίσης επιθυμητό να πούμε:

Έχεις να κάνεις τρεις ζωγραφιές, σε κάθε μία από τις τρεις σελίδες του φάκελου. Οι οδηγίες βρίσκονται στο πάνω μέρος της σελίδας. Όταν έχεις τελειώσει την μία ζωγραφιά, συνέχισε στην επόμενη, μέχρι να τελειώσεις και τις τρεις.

Σε αυτήν την περίπτωση, είναι καλό να υπάρχουν δύο εξεταστές που θα περπατάν μέσα στην αίθουσα και θα μιλούν τα άτομα που φαίνονται απρόθυμα να επιχειρήσουν την άσκηση.

Οι ακόλουθες ειδικές περιστάσεις πρέπει να σημειωθούν: (1) Το παιδί μπορεί να χαλάσει τη ζωγραφιά του και να ξεκινήσει από την αρχή. Σε αυτήν την περίπτωση, πρέπει να του δοθεί ένα καθαρό φυλλάδιο και να του επιτραπεί να προσπαθήσει ξανά. Όλες αυτές οι χαρακτηριστικές περιπτώσεις πρέπει να σημειωθούν στο περιθώριο του φυλλαδίου αφού το παιδί τελειώσει το έργο του. (2) Μετά τη δευτέρα τάξη (σπάνια πιο πριν), το παιδί μπορεί να ζωγραφίσει μόνο από το στήθος και πάνω. Όταν είναι φανερό ότι αυτή ήταν η πρόθεση, ένα καθαρό φυλλάδιο του τεστ πρέπει να δίνεται, και να λέγεται στο παιδί “Κάνε έναν ολόκληρο άντρα”. Και οι δύο ζωγραφιές πρέπει κρατούνται σε καλή κατάσταση για σύγκριση.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΜΑΚΕΣ

Το τεστ μπορεί να βαθμολογηθεί από κάθε άτομο ικανό να ακολουθεί τις οδηγίες πιστά. Το να μάθει κανείς να βαθμολογεί δεν είναι δύσκολο, αλλά απαιτεί μελέτη, υπομονή και θέληση να ακολουθήσει τις οδηγίες προσεκτικά. Είναι επιτακτική η ανάγκη για πολύ προσεκτική μελέτη αυτού του εγχειριδίου για να έχουν αξία τα αποτελέσματα. Με εξάσκηση, η απόκτηση ταχύτητας και ακρίβειας είναι αξιοσημείωτη. Το έμπειρο άτομο μπορεί να

βαθμολογήσει είκοσι με τριάντα ζωγραφίες την ώρα, παρόλο που το αρχάριο άτομο μπορεί να ολοκληρώσει όχι παραπάνω από πέντε την ώρα.

Επειδή απαιτείται υποκειμενική κρίση για να βαθμολογήσει κάποιος μερικά στοιχεία, η τέλεια συμφωνία μεταξύ δύο βαθμολογιών δεν μπορεί να αναμένεται. Στην πράξη, παρόλα αυτά, η συμφωνία θα είναι αρκετά ψηλή. (Δείτε κεφάλαιο V για τις οδηγίες ενδοβαθμολόγησης). Στους τομείς που χρειάζονται περισσότερη υποκειμενικότητα, ο βαθμολογητής θα αναπτύξει τα δικά του πρότυπα και να μειώσει τα “τυχαία λάθη” στη βαθμολόγησή του. Παρ’ όλα αυτά, θα εισάγει “σταθερά λάθη” με σεβασμό στην κρίση κάποιου άλλου βαθμολογητή.

Αυτές οι γενικές βαθμολογικές οδηγίες πρέπει να ακολουθούνται:

- Για να μάθετε να βγάζετε αποτελέσματα στη βαθμολογική Κλίμακα του Άντρα, μελετήστε προσεκτικά τα ερμηνευτικές ζωγραφίες στις σελίδες 264-269 αυτού του Εγχειριδίου. Διαβάστε τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση των διαφόρων αντικειμένων στην κλίμακα του Άντρα, στις σελίδες 248-263. Προσέξτε στις εικονογραφήσεις σε ποιά αντικείμενα έχει δοθεί βαθμός, κατά την εξέταση και σταθεροποιείστε ξεκάθαρα μέσα στο μυαλό σας τους κανόνες που κατευθύνουν τη βαθμολόγηση. Αφού αυτοί οι κανόνες κατανοηθούν επαρκώς, γυρίστε στις ζωγραφίες στις σελίδες 270-272 και εξασκηθείτε βγάζοντας τη δική σας ανεξάρτητη βαθμολογία.

Ο τομέας που σχετίζεται με τα απαιτούμενα για την βαθμολόγηση της Γυναικείας Κλίμακας, σελίδες 276-291 πρέπει να μελετηθούν παρ’ ομοίως. Οι ζωγραφίες της γυναικείας φιγούρας στις σελίδες 79-86 στο κεφάλαιο IV μπορούν έπειτα να χρησιμοποιηθούν για εξάσκηση. (Το αποδεκτό σκορ αυτών των ζωγραφιών φαίνεται στο παράρτημα, σελ. 322-327).

Ο βαθμολογητής πρέπει να ανατρέξει στις ενότητες που σχετίζονται με τα απαιτούμενα βαθμολόγησης, όταν υπάρχει κάποια αμφιβολία. Ακόμα και αφού αποκτήσει σημαντική εμπειρία, η επανάληψη ενός σημείου περιστασιακά είναι απαραίτητη, επειδή υπάρχει η τάση να παρερμηνεύουμε κάποια στοιχεία στη βαθμολόγηση, ειδικά εκείνα που απαιτούν πιο υποκειμενική κρίση.

- Κάθε αντικείμενο βαθμολογείται είτε ως περασμένο είτε ως κομμένο, σύμφωνα με τους κανόνες, που θέτονται στο μπροστινό μέρος αυτού του εγχειριδίου. (Η επιτυχής βαθμολογία είναι το μόνο το “περασμένο” και όχι μία ενδιάμεση βαθμολογία)

Το συνολικό σκορ είναι το άθροισμα αυτών των (επιτυχών βαθμολογιών), και αποτελεί το σκορ το οποίο χρησιμοποιείται για να βρεθεί το πρότυπο σκορ στους κατάλληλους πίνακες.

- Η χρήση τα κενών πρότυπων τεστ ή του εγχειριδίου θα διευκολύνει σημαντικά τη δουλεία σας. Παρέχεται χώρος για να εισαχθεί η βαθμολογία, μετά από κάθε ζωγραφιά. Σημειώστε το “σημείου πρόσθεσης” ή το “τσεκάρισμα” για κάθε αντικείμενο που είναι περασμένο, και ένα “μηδενικό” και κάθε αντικείμενο που είναι κομμένο. Αυτή η καταγραφή κάνει δυνατό τον επανέλεγχο των σκορ σημείο προς σημείο-μία διαδικασία ιδιαίτερα που είναι ελκυστική κυρίως στους μη έμπειρους βαθμολογητές όταν την χρησιμοποιούν. Επίσης αυτή η διαδικασία εγγυάται ότι κανένα αντικείμενο δεν θα παραληφθεί στην βαθμολογία.
- Ένας ειδικός Περιληπτικός Οδηγός Βαθμολογίας για κάθε μία από τις κλίμακες βρίσκεται στις σελίδες 275 και 292 αυτού του εγχειριδίου. Αυτοί οι Οδηγοί είναι για χρήση μόνο από τους έμπειρους βαθμολογητές. Ύστερα από μία λογική ποσότητα εξάσκησης, η συνοπτική αρίθμηση και οι συνθηματικές φράσεις που περιέχονται στους Οδηγούς μπορεί να είναι ικανοποιητικές, και η συνεχής ανασκόπηση στις λεπτομερείς βαθμολογικές απαιτήσεις να μην είναι απαραίτητες.
- Στην πράξη, ο εξεταστής μπορεί να είναι ανίκανος να βαθμολογήσει τις ζωγραφιές απόλυτα. Σύμφωνα με σταθμισμένες μελέτες, αυτές οι εξαιρετικά παράξενες ζωγραφιές δεν είναι περισσότερες από μία με δύο ανάμεσα στις χιλιάδες περιπτώσεις σε ηλικία άνω των πέντε ετών. Όταν συναντιούνται τέτοιες περιπτώσεις, είναι καλό να ρωτάτε το παιδί, ιδιαιτέρως να δώσει τις δικές του εξηγήσεις για τις ζωγραφιές του. Συχνά, φαινομενικά ανόμοια χαρακτηριστικά απλά καθρεπτίζουν την ανικανότητα του παιδιού να απεικονίσει τις ιδέες του ξεκάθαρα. Η Goodenough χαρακτήρισε ως “τάξης Α” εκείνες τις ζωγραφιές, στις οποίες το θεματικό περιεχόμενο δεν μπορεί να αναγνωρισθεί. Η περιγραφή της ακολουθεί:

Στις ζωγραφιές αυτής της τάξης το θέμα δεν μπορεί να αναγνωρισθεί. Το συνολικό πιθανό σκορ είναι είτε 0 είτε 1. Εάν η ζωγραφιά αποτελείται απλά από έλλειψη σκοπού, και ανεξέλεγκτες μουντζούρες . . . [βλέπε εικ.51, σελ.244]² το σκορ είναι 0. Εάν οι γραμμές είναι κάπως ελεγχόμενες και φαίνεται να έχουν καθοδηγηθεί σε ένα βαθμό από το παιδί, το σκορ είναι 1. Οι ζωγραφιές αυτού του τύπου συνήθως παίρνουν τη μορφή ανώμαλων τετραγώνων, τριγώνων, ή κύκλων τα οποία είναι άκρως κακοσχεδιασμένα. Όχι σπάνια πολλές από αυτές

τις μορφές περιέχονται σε μία και μόνο ζωγραφιά. . .[εικ. 52]. Εάν η ζωγραφιά αυτού του τύπου περιέχει περισσότερες λεπτομέρειες, είναι πάντα καλό να καλούμε το παιδί για επεξηγήσεις, διότι περιστασιακά έχει βρεθεί ότι μία τέτοια ζωγραφιά ανήκει στην “τάξη Β” και όχι στην “τάξη Α”. Η εικόνα . . .[53] είναι ένα τέτοιο παράδειγμα.

Καθώς ρωτάτε το παιδί σχετικά με τη ζωγραφιά του, πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή για να αποφύγετε να προτείνετε την αναμενόμενη απάντηση. Να είστε σίγουροι ότι η αυτοπεποίθησή του έχει αποκτηθεί πριν να κάνετε κάθε ευθεία ερώτηση. Μετά, αφού επαινέσετε τη ζωγραφιά του, πείτε, “Τώρα πες μου για τη ζωγραφιά σου. Τι είναι όλα αυτά τα πράγματα που έχεις ζωγραφίσει; ” Εάν αυτό δεν καταφέρει να εκμαιεύσει απάντηση από το παιδί, δείξτε ένα από τα αντικείμενα και πείτε σε ενθαρρυντικό τόνο,, “Τι είναι αυτό;” Εάν παραμείνει ακόμα ανίκανο να απαντήσει, ή αν, όπως είναι συνήθης η περίπτωση, ονομάσει κάθε αντικείμενο ως “είναι ένας άντρας”, τότε η ζωγραφιά πρέπει να βαθμολογηθεί σαν Τάξης Α. Αντίθετα, αν ονομάζει τα ποικίλα μέρη με ένα λογικό τρόπο, πρέπει να βαθμολογηθεί, σύμφωνα με τους κανόνες που δίνονται για την Τάξη Β

² Οι εικόνες στις παρενθέσεις αναφέρονται στις εικόνες στον παρών τόμο.

³ Οι Goodenough ζωγραφιές της “Τάξη Β” περιλαμβάνουν όλες εκείνες που μπορούν να αναγνωρισθούν καθώς επιχειρούν να αναπαραστήσουν την ανθρώπινη εικόνα, χωρίς να μας νοιάζει πόσο κακοσχηματισμένα αυτό γίνεται. Η εικόνα 54 είναι ένα τέτοιο παράδειγμα.

FIG. 51.

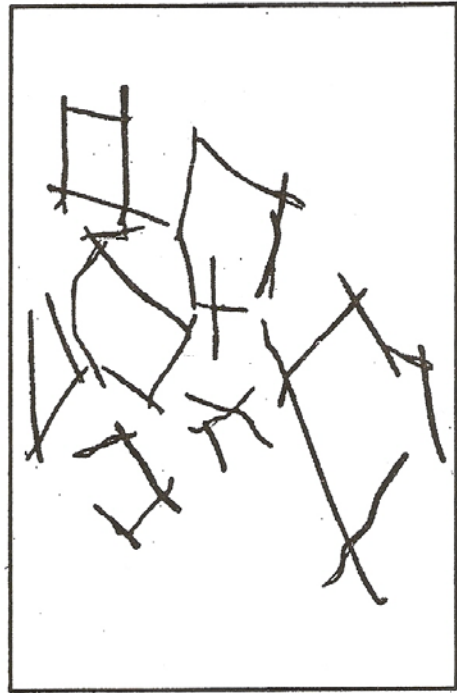

FIG. 52.

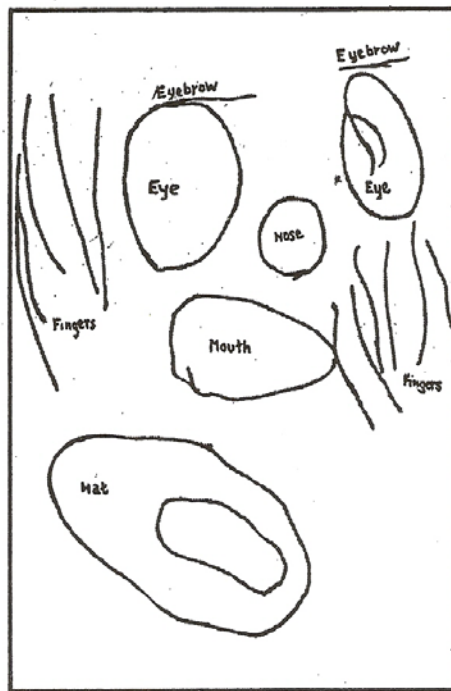

FIG. 53.

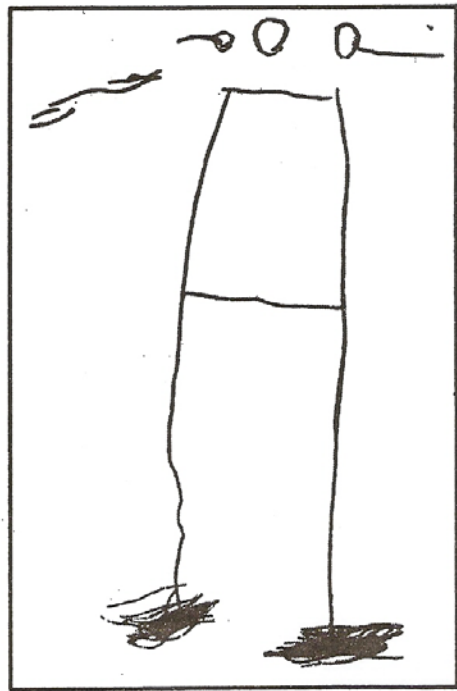

FIG. 54.

Εικ.51. Άντρας από αγόρι, 4-2. Τάξη Α. Συνολικό σκορ 0, Πρότυπο σκορ 55 ή λιγότερο, Επί τοις εκατό κατάταξη : 1

Εικ.52 Άντρας από κορίτσι, 4-2. Τάξη Α. Συνολικό σκορ 1, Πρότυπο σκορ 62, Επί τοις εκατό κατάταξη: 1

Εικ.53 Άντρας από αγόρι, 4-11. Τάξη Β. Συνολικό σκορ 6, Πρότυπο σκορ 83, Επί τοις εκατό κατάταξη: 13, Αντικείμενα που διακρίθηκαν: 4,5,9,11,24,55

Εικ.54 Άντρας από κορίτσι, 5-0. Συνολικό σκορ 8, Πρότυπο σκορ 73, Επί τοις εκατό κατάταξη: 4, Αντικείμενα που διακρίθηκαν: 4,9,30, 35,39,46,47,53

- Το εξώφυλλο του εγχειριδίου σταθμισμένων τεστ παρέχει χώρους για εισαγωγή των συνολικών σκορ, των αντίστοιχων πραγματικών σκορ, τις επί τις εκατό κατατάξεις και του μέσου όρου πραγματικών σκορ, ο οποίος αναπαριστά το συνολικό υπολογισμό της (διανοητικής) ωριμότητας του παιδιού. Δεν είναι επιτρεπτό να συνδυάζονται μερικά σκορ επιλεγμένα από δύο ζωγραφιές για το ολικό σκορ, ούτε είναι θεμιτό να συνδυάζονται βαθμολογίες από τα καλύτερα χαρακτηριστικά των δύο ζωγραφιών. Το ολικό γενικό σκορ πρέπει πρώτα να επιτευχθεί στην κάθε ζωγραφιά ξεχωριστά.
- Οι ποικίλες ποιοτικές πλευρές των ζωγραφιών, όπως πίεση στο μολύβι, διάταξη στη σελίδα, το μέγεθος, τα σβησίματα, δεν βαθμολογούνται αλλά πρέπει να σημειώνονται. Στην απουσία άλλων αποδεικτικών στοιχείων, είναι καλύτερο να ερμηνεύουμε τα σβησίματα σαν ένδειξη της μη ικανοποίησης του παιδιού με το έργο του, παρά σαν ένδειξη της προσωπικής του ανασφάλειας ή δυσαρέσκειας με τον εαυτό του. Ουσιαστικά όλα τα παιδιά κάποια στιγμή θα σβήσουν και θα ξαναζωγραφίσουν κάποια χαρακτηριστικά στις ζωγραφιές τους, ειδικά τα μεγαλύτερα σε ηλικία παιδιά, που κρίνουν αυστηρότερα το έργο τους. Κάποια παιδιά σβήνουν και ξαναγράφουν σε έντονο βαθμό, και είναι πιθανό το σκορ που θα αποκτηθεί, να υποτιμάει την πραγματική διανοητική τους ωριμότητα.

ΟΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΕΣΤ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ.

Ενώ σχεδόν κάθε ενήλικας μπορεί να μάθει να βαθμολογεί τις ζωγραφιές με λογική ακρίβεια, η ψυχολογική εκπαίδευση είναι απαραίτητη για να κατανοηθούν τα αποτελέσματα

επαρκώς. Αυτή η εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει, το λιγότερο, παρακολούθηση σε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα μαθημάτων που σχετίζονται με στατιστική θεωρίες και καταμετρήσεις των τεστ, καθώς και πρακτική εξάσκηση υπό επιτήρηση σε χορηγήσεις και βαθμολογήσεις διάφορων ψυχολογικών τεστ. Επιπλέον, όσο ο εξεταστής θα αποκτά εμπειρία στο να χρησιμοποιεί ποικιλία από τεστ, η κατανόηση των πιθανοτήτων και των περιορισμών των τεστ θα αυξάνεται. Η δική του έρευνα και η μελέτη δημοσιευμένων ερευνών θα βοηθήσουν απείρως πολύ στην κατανόησή του.

Αυτό το Τεστ Ζωγραφικής δεν αποδίδει σκορ αντίστοιχο του πραγματικού IQ, που απορρέει από ένα καλά-χορηγημένο ατομικό τεστ νοημοσύνης. Παρόλο που η συσχέτιση των αποτελεσμάτων μεταξύ ενός ατομικού τεστ νοημοσύνης και του Goodenough-Harris τεστ ζωγραφικής είναι κάπως δυνατή για παιδιά ηλικίας από πέντε έως δέκα, ο εξεταστής δεν πρέπει να παραπλανηθεί. Όταν πρέπει να παρθούν σημαντικές αποφάσεις για το παιδί, όπως η παρακολούθηση σε ειδικό σχολείο, η παροχή οικονομικής βοήθειας, πρέπει να είναι διαθέσιμες οι πιο πλήρεις και ακριβείς ψυχολογικές καταμετρήσεις. Πρέπει να δίνονται ένα ή περισσότερα ατομικά τεστ νοημοσύνης χορηγημένα από έναν πτυχιούχο ή εγκεκριμένο ψυχολόγο. Τα αποτελέσματα του Τεστ Ζωγραφικής μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να διαλέξουμε εκείνα τα παιδιά που πρέπει να λάβουν περισσότερο λεπτομερή προσοχή. Το Τεστ Ζωγραφικής μπορεί να παρέχει σημαντικά επιπρόσθετα στοιχεία μίας σοβαρής διανοητικής και αντιληπτικής καθυστέρησης

Ένας ψυχολόγος μπορεί να χρησιμοποιήσει το Τεστ Ζωγραφικής για να έχει μία πρώτη εντύπωση για το επίπεδο γενικής ικανότητας του παιδιού. Επειδή στα περισσότερα παιδιά αρέσει να ζωγραφίζουν, το τεστ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κερδίσουμε τη συνεργασία του παιδιού, για να ακολουθήσει πιο σύνθετες ασκήσεις. Οι ψυχολόγοι ίσως θελήσουν να αποκτήσουν κάποια ιδέα για τις δυνατότητες ενός κωφού παιδιού, που δεν μπορεί να δοκιμαστεί με τα συνήθη λεκτικά τεστ. Οι ανθρωπολόγοι και οι ψυχολόγοι έχουν χρησιμοποιήσει αυτό το τεστ για να κατέχουν έναν αδρό δείκτη της διανοητικής βελτίωσης των παιδιών, στα οποία κανένα κατάλληλο σταθμισμένο τεστ δεν είναι διαθέσιμο. Παρόλα αυτά, όπως έχει τονιστεί στο κεφάλαιο VIII, τέτοια αποτελέσματα μπορεί να είναι εξασθενημένα, σε ένα βαθμό από την έλλειψη εκπαιδευτικών εμπειριών των παιδιών αυτών.

Μια δασκάλα δημοτικού σχολείου που θέλει να κατατάξει τα παιδιά της σε σειρά ανάλογα με την γνωστική τους ανάπτυξη, μπορεί να χρησιμοποιήσει την Κλίμακα Ποιότητας. Θα αποκτήσει μια πιο ακριβή σειρά με βάση τη γνωστική ωριμότητα, εάν χρησιμοποιήσει την

Βαθμολογικά Κλίμακα. Σε κάθε μία από τις δύο κλίμακες, μπορεί να υποτιμήσει μερικά παιδιά στην ομάδα της, αλλά εάν αυτή είναι μία παρατηρήτρια σε επιφυλακή, η οποία καταλαβαίνει τις ποικίλες ενδείξεις της διανοητικής και αντιληπτικής ωριμότητας, θα διορθώσει γρήγορα αυτά τα αρχικά λάθη. Μερικά αποτελέσματα του τεστ που υποτιμούν την ικανότητα του παιδιού οφείλονται στην απροσεξία του παιδιού το ανεπαρκές κίνητρο, ή την έλλειψη ενδιαφέροντός του. Μία κάπως μεγαλύτερη αναλογία των μέτρων του τεστ, που διαφέρουν μεταξύ τους, οφείλεται πιθανώς στις διαφορές στα πρότυπα ικανοτήτων.

Οι ψυχολόγοι συχνά εκφράζουν τις δικές τους κρίσεις για τα παιδιά, βασισμένοι στις αποκλίσεις μεταξύ των σκορ των τεστ, ειδικά όπου τα τεστ διαφέρουν στον τύπο του περιεχομένου τους. Όταν δίνεται μία ποικιλία από τεστ, οι διαφορές από τεστ σε τεστ, της σχετικής τους εξαιρετικότητας, για το κάθε παιδί ξεχωριστά, λαμβάνονται μερικές φορές για να αναδείξουν "συμπεριφορές" στη γενική ικανότητα του παιδιού ή ακόμα και να προτείνουν την λειτουργία χαρακτηριστικών, ατόμων με ειδική προσωπικότητα. Αυτό το τεστ ζωγραφικής ταιριάζει απόλυτα με αυτό το σκεπτικό, διότι το περιεχόμενό του είναι πολύ διαφορετικό από αυτό των συνηθισμένων τεστ νοημοσύνης.

Όπως έχει τονιστεί σε αυτό το βιβλίο, οι αποκλίσεις μεταξύ των σκορ, που θεωρούνται να είναι "πρότυπα" τεστ, είναι αμβίβολης αξίας. Έρευνα συχνά δείνει ότι πολλές υποθέσεις που σχετίζονται με τέτοιες χρήσεις είναι αβάσιμες, ακόμα και αν οι ερμηνείες γίνονται από καλά εκπαιδευμένους κλινικούς ψυχολόγους. Για παράδειγμα, πιστεύεται ότι παιδιά με σοβαρή κρανιακή κάκωση μπορεί να αποδώσουν πολύ λιγότερο στο "Τεστ Ζωγραφικής" από ότι σε ένα καλά σταθμισμένο τεστ λεξιλογίου. Αυτό πράγματι μπορεί να ισχύει, αλλά όχι βάσιμα. Μόνο ένα άτομο που είναι άκρως εξοικωμένο με χαρακτηριστικά τέτοιων συγκεκριμένων τεστ και έχει επίγνωση των ιδιοτροπιών των ψυχολογικών μετρήσεων γενικά, θα πρέπει να αποπυραθεί να ερμηνεύσει τις αποκλίσεις μεταξύ των αποτελεσμάτων του τεστ ζωγραφικής και άλλων τεστ διανοητικής ικανότητας.

Υπάρχει η τάση στα πρόσφατα χρόνια να ερμηνεύονται οι ζωγραφιές ενός παιδιού σαν "δημιουργικότητά" και "ειδικά ταλέντα" ή βαθιά ψυχολογικά προβλήματα ή συγκρούσεις. Η επισκόπηση βιογραφίας στο κεφάλαιο 3 δείχνει ότι υπάρχει μικρή επιβεβαίωση για τέτοιες ζωγραφιές παιδιών. Μάλλον όπως δείχνουν τα στοιχεία αφτού του βιβλίου, οι ζωγραφιές του παιδιού αντανakλούν τα στοιχεία που αναπτύσσονται μαζί με το διανοητικό του επίπεδο, την εμπειρία το και τις γνώσεις του. Κατά συνέπεια, το goodenough Harris τεστ ζωγραφικής χρησιμοποιείται σαν μέτρο της πνευματικής ωριμότητας και δεν θα

πρέπει να χρησιμοποιείται για άλλους σκοπούς.

Απαιτούμενα για την βαθμολόγηση της κλίμακας Ζωγράφισε- έναν-Άντρα

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

1.Παρουσία κεφαλιού

Κάθε ξεκάθαρη μέθοδος ανάστασης του κεφαλιού. Τα χαρακτηριστικά από μόνα τους, χωρίς το περίγραμμα του κεφαλιού, δεν είναι αποδεκτά σε αυτό το σημείο

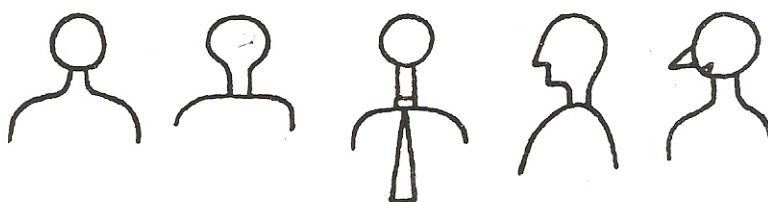
2.Παρουσία λαιμού

Κάθε ξεκάθαρη ένδειξη του λαιμού που ξεχωρίζει από το κεφάλι και τον κορμό. Απλή αντιπαράθεση του λαιμού και του κορμού δεν είναι αποδεκτή.

3.Λαιμός, δύο διαστάσεις

Το περίγραμμα του λαιμού ως συνέχεια του περιγράμματος του κεφαλιού, του κορμού, ή και των δύο. Η γραμμή του λαιμού πρέπει να “εκβάλει” στη γραμμή του κεφαλιού ή στη γραμμή του κορμού. Όταν ο λαιμός παρενθέτεται μεταξύ του κεφαλιού και του κορμού σαν στήλη, δεν είναι αποδεκτός αν δεν δείχνει σαφώς τη συνέχεια μεταξύ του λαιμού και του κεφαλιού ή του κορμού ή και των δύο, σαν ένα γιακά, ή γραμμές σε σχήμα καμπύλης.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

4.Παρουσία ματιών

Πρέπει να φαίνεται το ένα ή και τα δύο μάτια. Κάθε μέθοδος είναι ικανοποιητική. Ένα

αόριστο χαρακτηριστικό, όπου συναντάται συχνά σε ζωγραφιές των παιδιών, είναι αποδεκτό.

5. Λεπτομέρεια ματιού: φρύδι ή βλεφαρίδα: Να φαίνονται φρύδια, βλεφαρίδες, ή και τα δύο.

6. Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού

Κάθε ένδειξη της κόρης του οφθαλμού ή της ίριδας, που θα ξεχωρίζει από τη γραμμή του ματιού. Πρέπει να εμφανίζονται δύο, εάν φαίνονται και τα δύο μάτια

7. Λεπτομέρεια ματιού: αναλογία

Η οριζόντια διάσταση του ματιού πρέπει να είναι μεγαλύτερη από την κάθετη. Τα απαιτούμενα πρέπει να πληρούνται και στα δύο μάτια, εάν αυτά φαίνονται και έχουν υψηλό βαθμό, το μάτι φαίνεται πλαγίως. Σε αυτές τις ζωγραφιές κάθε τριγωνική μορφή που προσεγγίζει τα παραδείγματα που ακολουθούν, είναι αποδεκτή.

Αποδεκτά

8. Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα

Αμφάς : Τα μάτια να κοιτούν ξεκάθαρα. Δεν πρέπει να υπάρχει καθόλου σύγκλιση, ή απόκλιση από τις κόρες οφθαλμού, ούτε οριζόντια, ούτε κάθετα.

Αποδεκτά

Προφίλ: Τα μάτια πρέπει να φαίνονται είτε όπως προηγουμένως έχει υποδειχθεί, είτε, εάν η συνήθης αμυγδαλωτή μορφή έχει διατηρηθεί, οι κόρες πρέπει να έχουν τοποθετηθεί κοντά στο μπροστά μέρος του ματιού και όχι στο κέντρο. Η βαθμολόγηση πρέπει να είναι αυστηρή.

9. Παρουσία μύτης

Κάθε ξεκάθαρη μέθοδος αναπαράστασης. Στα σύνθετα προφίλ το σκορ είναι (+) ακόμα

και αν φαίνονται δύο μύτες.

10. Μύτη, δύο διαστάσεις

Αμφάς : Είναι αποδεκτές όλες οι προσπάθειες να απεικονίσουν τη μύτη σε δύο διαστάσεις , όταν η ράχη της μύτης είναι μακρύτερη από ότι το πλάτος της βάσης ή της άκρης της μύτης.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ: Είναι αποδεκτές όλες οι "αδρές " απόπειρες να δείξουν τη μύτη σε προφίλ, με την προϋπόθεση να φαίνεται η κορυφή ή η βάση με κάποιο τρόπο. Δεν είναι αποδεκτό ένα απλό "κουμπί".

Αποδεκτά

Μη αποδεκτό

11. Παρουσία στόματος

Κάθε ξεκάθαρη αναπαράσταση.

12. Χείλη, δύο διαστάσεις

Αμφάς: Πρέπει να φαίνονται δύο χείλη ευκρινώς.

Αποδεκτά

Προφίλ:

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

13. Μύτη και χείλη μαζί, σε δύο διαστάσεις.

Πρόσθετος βαθμός δίνεται όταν τα αντικείμενα 10 και 12 είναι περασμένα. Παρατηρήστε τα αντικείμενα που προηγήθηκαν για να δείτε τις μορφές που είναι αποδεκτές.

14. Πιγούνι και μέτωπο

Αμφάς : Πρέπει να υπάρχουν τα μάτια και το στόμα και αρκετός χώρος πάνω από τα μάτια, που να αναπαριστά το μέτωπο. Επίσης να υπάρχει χώρος κάτω από το στόμα που να αναπαριστά το πιγούνι. Η βαθμολόγηση πρέπει να είναι κάπως επιεικής. Όταν ο λαιμός είναι συνεχόμενος με το πρόσωπο, η τοποθέτηση του στόματος σε σωστή αναλογία με το στένωμα του κατώτερου τμήματος του κεφαλιού είναι απαραίτητη. Τα πρόχειρα σχέδια παρακάτω απεικονίζουν τη σωστή τοποθέτηση του στόματος.

Αποδεκτό

Μη αποδεκτό

15. Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος.

Αμφάς: Το περίγραμμα του πιγουνιού πρέπει να υποδεικνύεται με κάποιο τρόπο σαν

μία καμπυλωτή γραμμή κάτω από το στόμα ή το χείλος. Επίσης το σημείο του πιγουνιού μπορεί να υποδεικνύεται με το κατάλληλο σχέδιο προσώπου ή με μία τελεία ή γραμμή τοποθετημένη κάτω από το στόμα κοντά στο κατώτερο όριο του προσώπου. Το ασαφές, κρυμμένο από γένια πιγούνι, δεν βαθμολογείται. Σημείωση: Να το διακρίνεται από το έχει γίνει συγκεκριμένα μία προσπάθεια που να παρουσιάζει έντονα σχηματισμένο πιγούνι για να είναι αποδεκτό αυτό το αντικείμενο 16. Πρέπει να έχει γίνει συγκεκριμένα μία προσπάθεια που να παρουσιάζει έντονα σχηματισμένο πιγούνι για να είναι αποδεκτό αυτό το αντικείμενο. Αυτό το σημείο είναι αποδεκτό πιο συχνά σε προφίλ.

Αποδεκτά (Α,Β,Γ)

Α) Αντικείμενα 15 και 16

Β) Αντικείμενο 15 αλλά όχι 16

Γ) Αντικείμενο 16 αλλά όχι 15

16.Γραμμή σαγονιού που υποδεικνύεται.

Αμφάς: Η γραμμή του σαγονιού και του πιγουνιού ζωγραφισμένη σταυρωτά του λαιμού αλλά όχι σε ορθή γωνία με αυτόν. Ο λαιμός πρέπει να είναι αρκετά φαρδύς και το πιγούνι πρέπει να είναι σχηματισμένο με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε η γραμμή του σαγονιού να σχηματίζει μία καλοχαραγμένη οξεία γωνία με τη γραμμή του λαιμού. Βαθμολογήστε αυστηρά στο απλό οβάλ πρόσωπο.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ: Η γραμμή του σαγονιού εκτείνεται προς το αυτί.

Αποδεκτό

17.Ράχη της μύτης

Αμφάς: Η μύτη να τοποθετείται και να σχηματίζεται όπως πρέπει. Η βάση της μύτης πρέπει να εμφανίζεται τόσο καλά όσο μία επίπεδη γέφυρα. Η τοποθέτηση του ανώτερου τμήματος της ράχης είναι σημαντική, πρέπει να εκτείνεται πάνω από ή μεταξύ των ματιών. Η ράχη πρέπει να είναι στενότερη από τη βάση.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ: Η μύτη πρέπει να σχηματίζει γωνία με το πρόσωπο περίπου 35-45 μοίρες. Ο διαχωρισμός της μύτης από το μέτωπο γίνεται ξεκάθαρα στο ύψος του ματιού.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

18. Μαλλιά 1

Κάθε ένδειξη μαλλιού, όσο επιπόλαια και αν γίνει.

19. Μαλλιά 2

Τα μαλλιά μοιάζουν με κάτι παραπάνω από την περιφέρεια του κεφαλιού να είναι μία μουτζούρα. Δεν είναι ευδιάκριτο εκτός αν είναι ξεκάθαρο ότι απεικονίζεται ένας φαλακρός άντρας. Μία απλή γραμμή μαλλιών διαγώνια του κρανίου, στην οποία δεν έχει γίνει καμία προσπάθεια να δοθεί άλλη απόχρωση στα μαλλιά δεν βαθμολογείται θετικά. Εάν έχει γίνει κάποια προσπάθεια μέσα στο περίγραμμα σχεδιάζοντας σε γενικές γραμμές ή βάζοντας λίγη σκίαση για να αναπαραστήσει ότι τα μαλλιά έχουν υλική σύσταση, βαθμολογείται θετικά.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτό

20. Μαλλιά 3

Κάθε ξεκάθαρη απόπειρα να δείξει κούρεμα ή styling με τη χρήση φωτεινών σκιών, φράτζας, αφέλειας ή προσαρμογής στη βασική γραμμή ενός style. Όταν ζωγραφίζεται ένα καπέλο, σημειώστε το βαθμό εάν φαίνονται μαλλιά μπροστά ή πίσω από το αυτί, ή η γραμμή των μαλλιών στον αυχένα ή διαγώνια του μετώπου, τα οποία συνθέτουν ένα styling.

21. Μαλλιά 4

Τα μαλλιά σκιασμένα για να δείξουν κάποιο μέρος του , η να υπονοήσουν ότι έχουν χτενιστεί ή βουρτσιστεί με τη μορφή ευθειών γραμμών. Το αντικείμενο 21 ποτέ δεν είναι αποδεκτό εάν δεν είναι και το 20. Είναι κατά συνέπεια σημείο που δίνει υψηλή βαθμολογία.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

22. Παρουσία αυτιών

Κάθε ένδειξη αυτιού.

23. Παρουσία αυτιών: αναλογία και θέση

Οι κατακόρυφες διαστάσεις πρέπει να είναι μεγαλύτερες από τις οριζόντιες διαστάσεις. Τα αυτιά πρέπει να τοποθετούνται κατά μέσο όρο στα δύο τρίτα του κεφαλιού.

Αμφάς: Η κορυφή του αυτιού πρέπει να διαχωρίζεται από την γραμμή του κεφαλιού, και, και τα δύο αυτιά πρέπει να εκτείνονται από το κεφάλι.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ: Κάποια λεπτομέρεια, όπως η κουκίδα, που αναπαριστά το ακουστικό κανάλι πρέπει να φαίνεται. Το περίβλημα του αυτιού πρέπει να εκτείνεται προς το πίσω μέρος του κεφαλιού. (Μερικά παιδιά, ειδικά τα αγόρια με ειδικές ανάγκες, τείνουν να αντιστρέφουν αυτή τη θέση, κάνοντας το αυτί να εκτείνεται προς το πρόσωπο. Σε αυτές τις ζωγραφιές αυτό το αντικείμενο ποτέ δεν λαμβάνεται ως αποδεκτό.)

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΞΙΟΥ

24. Παρουσία δαχτύλων

Κάθε πρόταση για παρουσία δαχτύλων, που διαχωρίζονται από τα χέρια ή την παλάμη. Στις ζωγραφιές από τα μεγαλύτερα παιδιά, όπου υπάρχει η τάση να σκισάρουν, αποδεχτείτε αυτό το σημείο εάν υπάρχει κάποια ένδειξη δαχτύλων.

25. Σωστός αριθμός των ορατών δακτύλων

Και στα δύο χέρια, εάν και τα δύο χέρια φαίνονται. Αποδεχτείτε αυτό το αντικείμενο σαν σωστό σε ζωγραφιές-σκίτσα, που γίνονται από μεγαλύτερα παιδιά, ακόμα και αν δεν είναι απόλυτα διακριτά και τα πέντε δάκτυλα.

26. Λεπτομέρειες για την ορθότητα των δακτύλων

Τα "στρογγυλά" και οι "ράβδοι" δεν βαθμολογούνται θετικά. Το μήκος των χεριών του ατόμου που απεικονίζεται πρέπει να είναι έντονα μεγαλύτερο από το πλάτος. Στις καλά εκτελεσμένες ζωγραφιές που τα χέρια μπορεί να εννοούνται, ή τα δάχτυλα φαίνονται με τη μορφή σκίτσου, αποδεχτείτε αυτό το αντικείμενο. Αποδεχτείτε επίσης εκείνες τις περιπτώσεις, στις οποίες, επειδή το χέρι είναι φανερά σε γροθιά, μόνο οι αρθρώσεις του χειρός ή μέρος των δακτύλων φαίνεται. Αυτό το τελευταίο μπορεί να συμβεί μόνο σε υψηλής ποιότητας ζωγραφιές, όπου υπάρχει σημαντική χρήση της προοπτικής

27. Αντίθεση στην εμφάνιση του αντίχειρα

Τα δάχτυλα πρέπει να δείχνονται με μία ξεκάθαρη διαφορετικότητα από τον αντίχειρα των δακτύλων. Η βαθμολόγηση πρέπει να είναι πολύ αυστηρή. Το αντικείμενο είναι αποδεκτό, εάν ένα από τα πλευρικά δάχτυλα είναι σαφώς κοντύτερο από καθένα από τα υπόλοιπα (σύγκρινε ειδικά με το μικρότερο δάκτυλο), ή εάν η γωνία μεταξύ αυτού και του δείκτη δεν είναι μικρότερη από το διπλάσιο της απόστασης μεταξύ οποιωνδήποτε άλλων δακτύλων, ή εάν η σύνδεσή του με το χέρι γίνεται χαρακτηριστικά πιο κοντά στον καρπό παρά στα δάχτυλα. Οι προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται και στα δύο χέρια, εάν και τα δύο χέρια φαίνονται. Τα δάχτυλα πρέπει να υπάρχουν ή να υποδεικνύονται. Το χέρι- γροθιά δεν βαθμολογείται θετικά, εκτός εάν η φιγούρα είναι ντυμένη με χειμερινά ρούχα, φορώντας γάντια χωρίς διαχωρισμό σταδάχτυλα.

Αποδεκτό

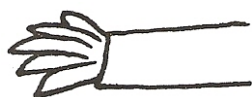
Μη αποδεκτό

28. Παρουσία χεριών

Κάθε αναπαράσταση του χεριού, εκτός από τα δάχτυλα. Όταν φαίνονται δάχτυλα, πρέπει να μένει ένα κενό ανάμεσα στη βάση των δαχτύλων και στην άκρη του μανικιού. Όταν δεν υπάρχει μανίκι, το χέρι πρέπει να εκτείνεται με τέτοιο τρόπο ώστε, να υποδεικνύει την παλάμη ή το πίσω μέρος της σαν ξεχωριστό μέρος από τον καρπό. Αυτά τα χαρακτηριστικά πρέπει να εμφανίζονται και στα δύο χέρια, εάν και τα δύο χέρια φαίνονται.

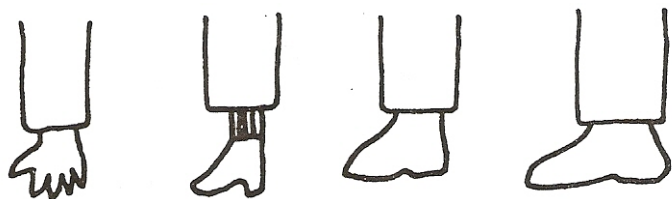
Οριακά αποδεκτό

29. Ο καρπός ή ο αστράγαλος να φαίνονται

Είτε ο καρπός είτε ο αστράγαλος να υποδεικνύονται σαν ξεχωριστά μέρη από το πουκάμισο ή το παντελόνι. Μία γραμμή διαγώνια του άκρου του σώματος, η οποία θα δείχνει το τέλος του μανικιού ή του παντελονιού, παρόλο που είναι αποδεκτό στο αντικείμενο 55, εδώ δεν θεωρείται σωστό.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

30. Παρουσία βραχίονα

Κάθε μέθοδος αναπαράστασης που έχει σκοπό να δείξει ξεκάθαρα το βραχίονα. Τα δάχτυλα από μόνα τους δεν επαρκούν, αλλά το αντικείμενο είναι περασμένο εάν κάποιο διάστημα χώρου υπάρχει ανάμεσα στη βάση των δαχτύλων και σε εκείνο το σώματος, στο οποίο αυτά προσαρτώνται. Ο αριθμός των βραχιόνων πρέπει να είναι σωστός, εκτός της περίπτωσης των ζωγραφιών σε προφίλ, όπου μπορεί να φαίνεται μόνο ένας.

31. Ωμοί 1

Αμφάς: Η αλλαγή στην κατεύθυνση του περιγράμματος του ανώτερου τμήματος του

κορμού, το οποίο προκαλεί κοιλότητα αντί κυρτότητα. Το σημείο αυτό βαθμολογείται κάπως αυστηρά. Η συνήθης ελλειπτική μορφή δεν είναι ποτέ αποδεκτή, και η βαθμολογία είναι πάντα αρνητική, εάν δεν αποδεικνύει ότι υπάρχει η αναγνώριση ενός απότομου φαρδέματος του κορμού κάτω από το λαιμό, το οποίο δημιουργείται από το πτερύγιο του ώμου και κόκαλο γύρο από το λαιμό. Ένας τέλειος τετράγωνος ή ορθογώνιος κορμός δεν βαθμολογείται, αλλά εάν οι γωνίες έχουν στρογγυλευτεί, το αντικείμενο είναι αποδεκτό.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ: Η βαθμολόγηση θα πρέπει να είναι κάπως πιο επιεικής, από ότι στις ζωγραφιές- αμφάς, διότι είναι πιο δύσκολο να αναπαρασταθούν οι ώμοι επακριβώς στη θέση προφίλ. Μια ζωγραφιά προφίλ, σε αυτό το σημείο σύνδεσης, πρέπει να είναι ένα σημείο όπου ο κορμός καθώς και το κεφάλι, θα φαίνονται σε προφίλ. Εάν οι γραμμές σκιαγραφούν το περίγραμμα του ανώτερου τμήματος του κορμού έτσι ώστε να το διαχωρίζουν από την βάση του λαιμού με τέτοιο τρόπο ώστε να φαίνεται η επέκταση του στήθους, το σημείο βαθμολογείται θετικά.

32. Ώμοι 2

Αμφάς: Βαθμολογήστε πιο αυστηρά από ότι στο προηγούμενο αντικείμενο. Οι ώμοι πρέπει να είναι συνεχόμενοι με το λαιμό και τα μπράτσα, και το "τετράγωνο" να μην γέρνει. Εάν το μπράτσο κρατιέται από το σώμα, πρέπει να φαίνεται η μασχάλη.

Προφίλ: Η άρθρωση του ώμου να βρίσκεται κατά προσέγγιση στη σωστή θέση.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

33. Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία.

Αμφάς: Τα μικρά παιδιά γενικά ζωγραφίζουν τα μπράτσα ψυχρά έξω από το σώμα. Αποδεχτείτε αυτό το σημείο όταν τουλάχιστον ένας ώμος βρίσκεται κάτω στο πλάι, σχηματίζοντας γωνία λιγότερο από 10 μοίρες με το γενικότερο κάθετο άξονα του κορμού, εκτός εάν τα μπράτσα συμμετέχουν σε κάποια ενέργεια, όπως να φροντίζουν κάποιο άλλο αντικείμενο. Αποδεχτείτε επίσης όταν τα χέρια είναι στις τσέπες, ή στους γοφούς ή πίσω στη μέση.

Αποδεκτά

10° ή λιγότερο

Προφίλ: Αποδεχτείτε εάν τα χέρια είναι σε ενασχόληση με κάποια συγκεκριμένη δραστηριότητα, ή αν το ανώτερο μέρος του μπράτσου αιωρείται ακόμα και αν ο αντιβραχίων είναι σε έκταση.

34. Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται

Πρέπει να υπάρχει ένα απότομο σπάσιμο (όχι κοίλωμα) κατά προσέγγιση στο μέσο του χεριού. Ένα χέρι είναι αρκετό. Η τσάκιση ή η υπόδειξη στο μανίκι είναι αποδεκτό.

Αμφάς:

Αποδεκτά

Προφίλ:

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

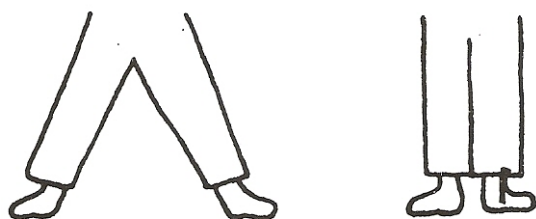
35. Παρουσία ποδιών

Κάθε μέθοδος αναπαράστασης που έχει σκοπό να δείξει ξεκάθαρα πόδια. Οι αριθμοί πρέπει να είναι σωστοί: δύο σε ζωγραφιές που δείχνουν το άτομο από μπροστά, και ένα ή δύο στα προφίλ. Χρησιμοποιήστε κοινή λογική και όχι απόλυτη αυστηρή βαθμολόγηση. Αν υπάρχει μόνο ένα πόδι, αλλά περιλαμβάνεται ένα πρόχειρο σχέδιο μιας διχάλας, που δείχνει ξεκάθαρα τι έχει το παιδί στο μυαλό του, βαθμολογήστε θετικά το αντικείμενο. Αντίθετα, τρία ή περισσότερα πόδια, ή ακόμα ένα πόδι χωρίς λογική εξήγηση, πρέπει να βαθμολογηθεί αρνητικά. Το ένα πόδι, στο οποίο προσάπτονται δύο πατούσες βαθμολογήστε θετικά. Τα πόδια μπορούν να προσκολληθούν οπουδήποτε στη φιγούρα του ατόμου.

36. Γοφός 1(διχάλα)

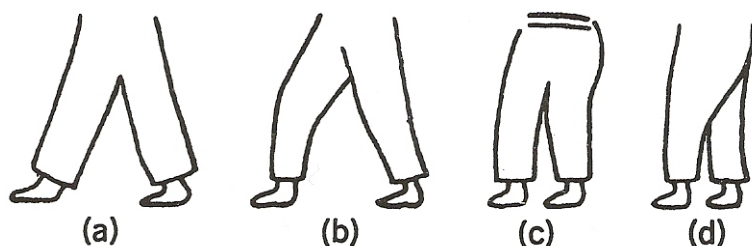
Αμφάς: Να υπάρχει διχάλα. Αυτό είναι πιο σύννηθες φανερό από εσωτερικές γραμμές των δύο ποδιών που συναντώνται στο σημείο της ένωσης με το σώμα. (Τα μικρά παιδιά συνήθως τοποθετούν τα πόδια όσο το δυνατόν πιο μακριά το ένα από το άλλο, και αυτό ποτέ δεν βαθμολογείται θετικά.)

Αποδεκτά

Προφίλ: Εάν φαίνεται μόνο το ένα πόδι , πρέπει να σχηματίζονται οι γλουτοί.

Αποδεκτά

37. Γοφοί 2

Το προηγούμενο αντικείμενο ενισχυμένο με περισσότερα αποδεκτά χαρακτηριστικά. Ο σχεδιασμός περιγράφει καλύτερα τους γλουτούς από ότι το προηγούμενο αντικείμενο. Τα παραδείγματα b και d στο αντικείμενο 36 είναι αποδεκτά. Το a και το c δεν είναι αποδεκτά.

38. Άρθρωση του γονάτου που φαίνεται

Πρέπει να υπάρχει, όπως στην περίπτωση του αγκώνα, ένα απότομο λύγισμα (όχι κύρτωση) περίπου στο μέσο του ποδιού, ή όπως το συναντάμε σε κάποιες υψηλής ποιότητας ζωγραφιές μία στένωση του παιδιού σε εκείνο το σημείο. Τα μακριά παντελόνια δεν επαρκούν για τη λήψη αυτού του βαθμού. Η τσάκιση ή η σκίαση με σκοπό να δείξουν γόνατο, βαθμολογούνται θετικά.

39. Πόδια 1: Κάθε ένδειξη

Τα πόδια υποδεικνύονται με κάθε τρόπο: δύο πόδια από τη μπροστινή όψη είτε ένα ή δύο πόδια σε προφίλ. Τα μικρά παιδιά μπορούν να φανερώσουν την ύπαρξη ποδιών με το να προσθέτουν δάχτυλα στο τέλος του ποδιού. Αυτό είναι αποδεκτό στη βαθμολογία.

Αποδεκτά

40. Πόδια 2 :Αναλογία

Οι πατούσες και τα πόδια πρέπει να φαίνονται σε δύο διαστάσεις. Οι πατούσες δεν πρέπει να έχουν κορυνοειδές σχήμα. Αυτό θα πει ότι το μήκος της πατούσας πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το ύψος από το πέλμα έως το κουντουπιέ. Το μήκος της πατούσας δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το ένα τρίτο ή μικρότερο από ένα δέκατο ολόκληρου του ποδιού. Το αντικείμενο είναι επίσης έγκυρο σε ζωγραφιές “αμφάς” στις οποίες το πόδι φαίνεται σε προοπτική, μακρύτερο παρά φαρδύ αρκεί το πόδι να διαχωρίζεται από το υπόλοιπο πόδι, και όχι απλώς να διαχωρίζεται με μία γραμμή διαγώνια του παιδιού.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

41. Πόδια 3

Φτέρνα Κάθε ξεκάθαρη μέθοδος για υπόδειξη φτέρνας. Στις ζωγραφιές “αμφάς” θεωρείστε έγκυρο το αντικείμενο αυθαίρετα όταν το πόδι φαίνεται όπως παρακάτω, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει κάποια χάραξη ορίων μεταξύ της πατούσας και του ποδιού. Στο προφίλ, το κουντεπιέ πρέπει να υποδεικνύεται.

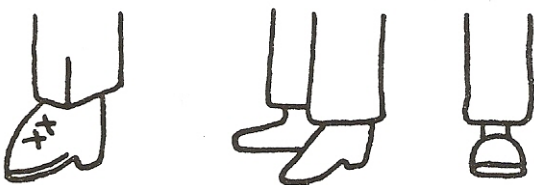
Αποδεκτά

42. Πόδια 4

Άποψη Προσπάθεια σχεδιασμού άποψης σε τουλάχιστον ένα πόδι.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτό

43. Πόδια 5

Λεπτομέρεια Κάθε αντικείμενο λεπτομέρειας όπως κορδόνι, δέσιμο κορδονιού ή σόλα παπουτσιού που μαρτυρείται από διπλή γραμμή.

44. Σύνδεση βραχιόνων και ποδιών 1

Και οι δύο βραχίονες και τα δύο πόδια συνδεδεμένα με τον κορμό του σώματος σε οποιοδήποτε σημείο, ή βραχίονες συνδεδεμένοι με το λαιμό, ή στο σημείο ένωσης του κεφαλιού με το σώμα, όταν ο λαιμός έχει παραληφθεί. Αν ο κορμός του σώματος έχει παραληφθεί, η βαθμολογία είναι πάντα μηδέν. Αν τα πόδια είναι συνδεδεμένα οπουδήποτε αλλού παρά στον κορμό του σώματος, ανεξάρτητα από τη σύνδεση των βραχιόνων, η βαθμολογία είναι μηδέν. Μόνο αν ένας βραχίονας ή ένα πόδι φαίνεται, σχεδιασμένο είτε αμφάς είτε προφίλ, μπορεί να δοθεί βαθμός στη βάση του άκρου που φαίνεται. Αν φαίνονται και οι βραχίονες και τα πόδια, τα μέλη του κάθε ζεύγους πρέπει να είναι συνδεδεμένα κατά προσέγγιση συμμετρικά. Βραχίονες που είναι συνδεδεμένοι με τα πόδια παίρνουν βαθμολογία μηδέν.

45. Σύνδεση βραχιόνων και ποδιών 2

Πόδια συνδεδεμένα με τον κορμό του σώματος, και βραχίονες συνδεδεμένοι στον κορμό στο σωστό σημείο. Δε δίνεται βαθμολογία αν η σύνδεση των βραχιόνων καταλαμβάνει το μισό ή παραπάνω από την περιοχή του στήθους (από το λαιμό ως τη μέση). Όταν δεν παρουσιάζεται λαιμός, οι βραχίονες πρέπει να είναι συνδεδεμένοι *ακριβώς* στο ανώτερο σημείο του κορμού.

Αμφάς: Όταν το αντικείμενο 31 έχει πάρει βαθμό, το σημείο σύνδεσης πρέπει να είναι ακριβώς στους ώμους. Αν το σημείο 31 δεν έχει πάρει βαθμό, η σύνδεση πρέπει να είναι ακριβώς στο σημείο το οποίο θα υποδεικνύονταν σαν ώμοι. Βαθμολογήστε πολύ αυστηρά, ειδικά σε εκείνες τις περιπτώσεις που το αντικείμενο 31 δεν έχει πάρει βαθμό.

Προφίλ: Μη δώσετε βαθμό αν και οι δύο γραμμές που σκιαγραφούν τον βραχίονα εκτείνονται από το περίγραμμα της πλάτης, ή αν το σημείο της σύνδεσης είτε προσεγγίζει τη βάση του λαιμού, είτε πέφτει κάτω από τη μεγαλύτερη επέκταση από τη γραμμή του στήθους.

46. Κορμός σώματος παρών: Οποιαδήποτε καθαρή υπόδειξη κορμού, είτε μιας είτε δύο διαστάσεων. Όπου δεν υπάρχει καθαρή διαφοροποίηση μεταξύ του κεφαλιού και του κορμού, εκτός από τα χαρακτηριστικά που εμφανίζονται στο ανώτερο άκρο ενός μονού χαρακτηριστικού, το σημείο βαθμολογείται ως έγκυρο αν τα χαρακτηριστικά δεν καταλαμβάνουν πάνω από το μισό μήκος του χαρακτηριστικού. Σε άλλη περίπτωση, η βαθμολογία είναι μηδέν, εκτός και αν μια διαχωριστική γραμμή έχει ζωγραφιστεί για να υποδείξει τη λήξη του κεφαλιού. Ένα μονό χαρακτηριστικό τοποθετημένο ανάμεσα στο κεφάλι και τα πόδια πάντα μετρίεται ως κορμός, αν και το μέγεθος και το σχήμα του μπορεί να θυμίζει λαιμό παρά κορμό σώματος. (Αυτός ο κανόνας βασίζεται στο γεγονός ότι, όταν

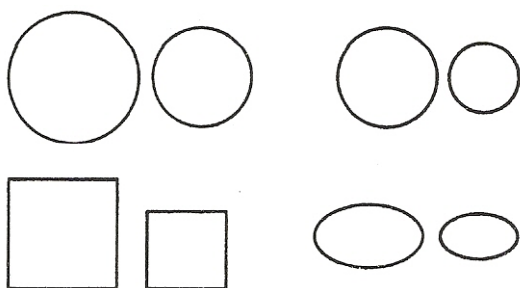
ρωτήθηκαν, μεγάλος αριθμός παιδιών των οποίων οι ζωγραφιές έδειξαν ιδιομορφία, ονόμασαν το μέρος κορμό.) Μια σειρά κουμπιών που εκτείνονται κάτω ανάμεσα στα πόδια βαθμολογείται με μηδέν για τον κορμό αλλά παίρνει βαθμό για το ντύσιμο, εκτός και αν μια διαγώνια γραμμή έχει ζωγραφιστεί για να δείξει τη λήξη του κορμού.

47. Κορμός σώματος σε αναλογία, δύο διαστάσεις

Το μήκος του κορμού πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το πλάτος του. Τα μέτρα πρέπει να παίρνονται στα σημεία με το μεγαλύτερο μήκος και το μεγαλύτερο πλάτος. Αν οι δύο διαστάσεις είναι ίσες, ή τόσο κοντά που η διαφορά τους δύσκολα διακρίνεται, η βαθμολογία είναι μηδέν. Στις περισσότερες περιπτώσεις η διαφορά θα είναι αρκετά διακριτή ώστε να αναγνωρίζεται με την πρώτη ματιά, χωρίς καν να μετρηθεί.

48. Αναλογία: κεφάλι 1

Η περιοχή του κεφαλιού όχι περισσότερο από τη μισή ή λιγότερη από το ένα δέκατο αυτής του κορμού. Βαθμολογήστε κατά προτίμηση με επιείκεια. Δείτε πιο κάτω μια σειρά από στάνταρ τύπους από τους οποίους ο πρώτος είναι διπλάσιος σε εμβαδό από το δεύτερο σε κάθε ζευγάρι.

49. Αναλογία: κεφάλι 2

Το κεφάλι περίπου το ένα τέταρτο από το εμβαδό του κορμού. Βαθμολογήστε αυστηρά. Λιγότερο από το ένα τρίτο ή κάτω από περίπου το ένα πέμπτο δεν παίρνει βαθμολογία. Όπου το καβάλο δεν είναι ορατό, όπως σε κάποια προφίλ, υπολογίστε τη ζώνη ή τη μέση περίπου στα δύο τρίτα κάτω από το συνολικό μήκος του κορμού του σώματος.

50. Αναλογία: πρόσωπο:

Αμφάς: Το μήκος του κεφαλιού μεγαλύτερο από το πλάτος του. Πρέπει να έχει ένα γενικό σχήμα οβάλ.

Προφίλ: Το κεφάλι απόλυτα επίμηκες. Το πρόσωπο μακρύτερο από την 'κεφαλή' του κορμού.

51. Αναλογία: βραχίονας 1

Οι βραχίονες τουλάχιστον ίσα με τον κορμό σε μήκος. Τα άκρα των χεριών εκτείνονται στη μέση του γοφού αλλά όχι στο γόνατο. Οι παλάμες δεν εκτείνονται απαραίτητα μέχρι ή κάτω από καβάλο, ειδικά αν τα πόδια είναι ασυνήθιστα κοντά. Σε ζωγραφιές αμφάς, και οι δύο παλάμες πρέπει να εκτείνονται τόσο. Βαθμολογήστε σχετικά με το μήκος, όχι τη θέση των βραχιόνων.

52. Αναλογία: βραχίονας 2

Οι βραχίονες λεπταίνουν και γίνονται μυτεροί στο άκρο. Ο πήχυς (το κάτω μισό μέρος) στενότερος από τον ανώτερο βραχίονα. Κάθε κλίση προς στένωση του πήχυ εκτός δεξιά του καρπού βαθμολογείται. Αν φαίνονται και οι δύο βραχίονες, πρέπει και οι δύο να λεπταίνουν και να γίνονται μυτεροί στο άκρο.

53. Αναλογία: Πόδια

Το μήκος των ποδιών όχι λιγότερο από το κατακόρυφο μήκος του κορμού ούτε μεγαλύτερο από το διπλάσιο αυτού του μήκους. Το πλάτος του κάθε ποδιού λιγότερο από εκείνο του κορμού.

54. Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις

Τα πόδια και οι βραχίονες παρουσιάζονται με δύο διαστάσεις. Αν οι βραχίονες και τα πόδια είναι σε δύο διαστάσεις, το σημείο βαθμολογείται, αν και οι παλάμες και τα πέλματα ζωγραφίζονται στη γραμμοειδή διάσταση.

55. Ντύσιμο 1

Κάθε ξεκάθαρη αναπαράσταση ντυσίματος. Σαν κανόνας οι πιο πρόσφατοι τύποι αποτελούνται από μια σειρά κουμπιών που πηγαίνουν προς τα κάτω στο κέντρο του κορμού, ή ένα καπέλο ή και τα δύο. Το καθένα ξεχωριστά παίρνει βαθμό. Μια τελίτσα ή ένα μικρό κυκλάκι τοποθετημένο στο κέντρο του κορμού είναι πάντα πρακτικά σχεδιασμένο για να αναπαραστήσει τον ομφαλό και δε θα πρέπει να βαθμολογείται ως ντύσιμο. Μια σειρά από κάθετες ή οριζόντιες γραμμές ζωγραφισμένες κατά μήκος του κορμού (και μερικές φορές στα άκρα του σώματος εξίσου) είναι ένας κάπως παρόμοιος τρόπος υπόδειξης του ντυσίματος, και πρέπει να βαθμολογείται ως τέτοιος. Σημεία που υποδηλώνουν τσέπες ή τέλος του μανικιού επίσης λαμβάνονται ως έγκυρα.

56. Ντύσιμο 2

Τουλάχιστον δύο αντικείμενα ντυσίματος (όπως καπέλο και παντελόνια) αδιαφανή. Αυτό σημαίνει, απόκρυψη του σημείου του σώματος που υποτίθεται πως καλύπτουν. Στη βαθμολογία αυτού του σημείου πρέπει να σημειωθεί πως ένα καπέλο που είναι απλά σε

επαφή με την κορυφή του κεφαλιού αλλά δεν καλύπτει κανένα μέρος του δεν παίρνει βαθμό. Μοναδικά κουμπιά, χωρίς καμία άλλη ένδειξη του παλτού, δεν παίρνουν βαθμολογία. Δύο από τα ακόλουθα πρέπει να υπάρχουν για να υποδείξουν παλτό: μανίκια, γιακάς ή γραβάτα, κουμπιά, ή τσέπες. Τα μπατζάκια πρέπει να σχεδιάζονται καθαρά από τη ζώνη, το μπροστινό άνοιγμα του παντελονιού, τις τσέπες, το ρεβέρ, ή κάθε διαχωρισμός του πέλματος ή του ποδιού από το χαμηλότερο σημείο του παντελονιού. Το πέλμα σαν επέκταση του ποδιού δε βαθμολογείται, όταν μια γραμμή ζωγραφισμένη κατά μήκος του ποδιού είναι ο μόνος τρόπος να υποδείξεις το χωρισμό του πέλματος από το πόδι.

57. Ντύσιμο 3

Ολόκληρη ζωγραφιά χωρίς διαφανείς επιφάνειες κάθε είδους. Τα μανίκια και τα παντελόνια πρέπει να δείχνονται διαφοροποιημένα από τους καρπούς ή τις παλάμες και τα πόδια ή τα πέλματα.

58. Ντύσιμο 4

Τουλάχιστον τέσσερα αντικείμενα ντυσίματος που φαίνονται. Τα αντικείμενα πρέπει να είναι μεταξύ αυτών της ακόλουθης λίστας: καπέλο, παπούτσια, παλτό, πουκάμισο, γιακάς, γραβάτα, ζώνη, παντελόνια, ζακέτα, αθλητικό μπλουζάκι, φόρμες ολόσωμες, κάλτσες(μοτίβο). *Σημείωση* :τα παπούτσια πρέπει να έχουν κάποια λεπτομέρεια, όπως κορδόνια, αψίδιο, ή διπλή γραμμή για τη σόλα. Μόνο η φτέρνα του παπουτσιού δεν είναι επαρκής. Το παντελόνι πρέπει να έχει κάποιο χαρακτηριστικό, όπως μπροστινό άνοιγμα, τσέπες, ρεβέρ. Το παλτό ή το πουκάμισο πρέπει να έχουν είτε γιακά, μανίκια, τσέπες, πέτο σακακιού ή σκιάσεις που ξεχωρίζουν, όπως κουκίδες ή ρίγες. Τα κουμπιά μόνα τους δεν είναι αρκετά. Ο γιακάς δεν πρέπει να μπερδεύεται με τον λαιμό που φαίνεται απλά σαν παρεμβολή. Η γραβάτα είναι συχνά δυσδιάκριτη και δεν πρέπει να δίνεται προσοχή στο να την παρατηρήσουμε, αλλά είναι απίθανο να την μπερδέψουμε με κάτι άλλο.

59. Ντύσιμο 5

Ολόκληρη φορεσιά χωρίς δυσαρμονία. Αυτό μπορεί να είναι ένα “τυποποιημένο” κοστούμι (πχ: καουμποί, στρατιώτης) ή φορεσιά καθημερινή. Αν ισχύει το δεύτερο, πρέπει να είναι απόλυτα αναγνωρίσιμο ως κατάλληλο, πχ: αθλητική αντρική φόρμα, καπέλο που ταιριάζει σε ντύσιμο ενός κυνηγού, ολόσωμες φόρμες αγροτών. Αυτό παίρνει έναν παραπάνω βαθμό, και πρέπει να έχει παραπάνω από τα απαραίτητα του αντικειμένου 58.

60. Προφίλ 1

Το κεφάλι, ο κορμός του σώματος και τα πόδια πρέπει να δείχνονται σε προφίλ χωρίς

λάθος. Ο κορμός δεν πρέπει να θεωρείται πως έχει σχηματιστεί σε προφίλ, εκτός και αν η χαρακτηριστική γραμμή των κουμπιών έχει μετακινηθεί από το κέντρο στην πλευρά της ανθρώπινης μορφής, ή κάποια άλλη ένδειξη, όπως η θέση των χεριών, των τσεπών, ή της γραβάτας δείχνουν ξεκάθαρα το αποτέλεσμα αυτής της θέσης. Ολόκληρη η ζωγραφιά είναι πιθανό να έχει ένα, αλλά όχι περισσότερα από ένα από τα ακόλουθα τρία λάθη:

- 1: Μία διαφάνεια σώματος, όπως το περίγραμμα του κορμού που φαίνεται μέσω του χεριού.
- 2: Τα πόδια όχι σε προφίλ. Σε ένα αληθινό προφίλ τουλάχιστον το πάνω μέρος του ποδιού το οποίο δε φαίνεται πρέπει να καλύπτεται από αυτό που φαίνεται.
- 3: Τα χέρια συνδεδεμένα στο περίγραμμα της πλάτης και εξέχει από μπροστά.

61. Προφίλ 2

Η μορφή πρέπει να είναι σε πραγματικό προφίλ, χωρίς λάθος ή αδιαφάνεια στο σώμα.

62. Αμφάς

(Συμπεριλαμβάνει μερικό προφίλ, όπου γίνεται προσπάθεια φανεί η μορφή προοπτικά.) Όλα τα μέρη του κύριου σώματος σε κατάλληλη θέση και σωστά συνδεδεμένα εκτός και αν κρύβονται από την προοπτική ή το ντύσιμο.

Βασικά μέρη: πόδια, χέρια, μάτια, μύτη, στόμα, αυτιά, λαιμός, κορμός σώματος, παλάμες και πέλματα. Τα μέρη πρέπει να έχουν δύο διαστάσεις. Τα πόδια ίσως είναι σε προοπτική, αλλά όχι σε προφίλ, εκτός και αν στρέφονται προς τα έξω στην αντίθετη κατεύθυνση.

63.Κινητικός συντονισμός: γραμμές⁴

Κοιτάξτε στις μακριές γραμμές στα χέρια, στα πόδια και στον κορμό. Οι γραμμές πρέπει να είναι σταθερές, καλά ελεγχόμενες και χωρίς περιστασιακό κυματισμό. Μερικές μακριές γραμμές ίσως είναι αναχαραγμένες ή σβησμένες. Η ζωγραφιά δε χρειάζεται να έχει λείες ‘χωρίς διακοπές’ γραμμές για να κερδίσει βαθμό. Τα μικρά παιδιά μερικές φορές χρωματίζουν με τα μολύβια τους. Εξετάστε προσεκτικά τις βασικές γραμμές των ζωγραφιών τους. Τα μεγαλύτερα παιδιά συχνά χρησιμοποιούν τεχνική με σκίτσα που εύκολα διακρίνεται από τις αβέβαιες κυματώδεις γραμμές που είναι αποτέλεσμα του ανώριμου συντονισμού τους. Αν το γενικό αποτέλεσμα είναι ότι οι σταθερές και ‘σίγουρες’ γραμμές δείχνουν ότι το μολύβι ήταν υπό έλεγχο, βαθμολογήστε θετικά το αντικείμενο. Η ζωγραφιά ίσως είναι κάπως ανώριμη αλλά ακόμα κ έτσι βαθμολογήστε θετικά σε αυτό το σημείο.

64. Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις

Κοιτάξτε στα σημεία σύνδεσης των γραμμών. Πρέπει να ενώνονται καθαρά χωρίς κάποια φανερή τάση να τέμνονται ή να υπερκαλύπτει η μία την άλλη ή να αφήνει κενά πριν

το τέλος. Μια ζωγραφιά με λίγες γραμμές βαθμολογείται πιο αυστηρά από μια άλλη με συχνές αλλαγές στην κατεύθυνση της γραμμής. Μια ζωγραφιά ‘σκίτσο’ συνήθως βαθμολογείται, παρόλο που οι συνδέσεις των γραμμών μπορεί να φαίνονται αβέβαιες, ωστόσο αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό που περιορίζεται σχεδόν σε όλες τις ζωγραφιές ώριμης μορφής. Κάποια λάθη επιτρέπονται.

65. Κινητικός συντονισμός ανώτερου επιπέδου

Αυτός είναι ένας έξτρα βαθμός για τις καλοδουλεμένες ζωγραφιές όσον αφορά τόσο τις λεπτομερείς όσο και τις βασικές γραμμές. Κοιτάζτε στις μικρές λεπτομέρειες καθώς και στο χαρακτήρα των βασικών γραμμών. Όλες οι γραμμές πρέπει να είναι σταθερές και να έχουν καλή σύνδεση. Οι ζωγραφιές με τέλειες λεπτομέρειες- χαρακτηριστικά προσώπου, μικρά αντικείμενα ρούχων κτλ- δείχνουν καλό έλεγχο του μολυβιού. Η βαθμολογία πρέπει να είναι αρκετά αυστηρή. Τα λάθη και/ή ο επανασχεδιασμός ακυρώνουν αυτό το αντικείμενο.

66. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κεφαλιού⁵

Το περίγραμμα του κεφαλιού πρέπει να είναι σχεδιασμένο χωρίς φανερές ακούσιες ασυμμετρίες. Μπαίνει βαθμός μόνο σε ζωγραφιές όπου το σχήμα έχει κάτι παραπάνω από το αρχικό αδόουλετο κυκλικό ή ωοειδές σχήμα.

Στις ζωγραφιές προφίλ, ένα απλό οβάλ σχήμα στο οποίο έχει προστεθεί μια μύτη, δε βαθμολογείται. Η βαθμολόγηση πρέπει να είναι κάπως αυστηρή. Το περίγραμμα του προσώπου πρέπει να έχει αναπτυχθεί σαν ένα σύνολο και όχι με πρόσθετα μέρη.

67. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού

Το ίδιο με το προηγούμενο αντικείμενο αλλά εδώ με αναφορά στον κορμό. Σημειώστε ότι το αρχικό μονοκόμματο κυκλικό ή ωοειδές σχήμα δε βαθμολογείται. Οι γραμμές του σώματος πρέπει να δείχνουν μια προσπάθεια να ακολουθούν μια σκόπιμη απόκλιση από την απλή ωοειδή μορφή.

68. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χέρια και πόδια

Τα χέρια και τα πόδια πρέπει να είναι σχεδιασμένα χωρίς ασυμμετρίες όπως και στο παραπάνω αντικείμενο, και χωρίς την τάση να στενεύουν στα σημεία σύνδεσης με το σώμα. Και τα πόδια και τα χέρια πρέπει να έχουν δυο διαστάσεις.

69. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου

τα χαρακτηριστικά του προσώπου πρέπει να είναι συμμετρικά από όλες τις απόψεις, τα μάτια, η μύτη και το στόμα πρέπει να φαίνονται σε δυο διαστάσεις.

Αμφάς: Τα χαρακτηριστικά πρέπει να τοποθετηθούν συμμετρικά, έχοντας μια

ξεκάθαρη εμφάνιση της ανθρώπινης μορφής.

Προφύλ: Το μάτι πρέπει να είναι συμμετρικό στο περίγραμμα ή να έχει τοποθετηθεί στο μπροστινό ένα τρίτο του κεφαλιού. Η μύτη πρέπει να σχηματίζει μια αμβλεία γωνία με το μπροστινό μέρος του κεφαλιού. Η βαθμολογία πρέπει να είναι αυστηρή. Η μύτη ‘γελοιογραφία’ δεν είναι έγκυρη.

70. Τεχνική “σκίτσου”: Γραμμές σχεδιασμένες από καλά ελεγχόμενα σύντομα σπασίματα. Οι επαναλαμβανόμενοι σχεδιασμοί μερών της μακριάς γραμμής δεν είναι έγκυρη. Η τεχνική σκισσαρίσματος φανερώνει δουλειά μεγαλύτερου παιδιού και σχεδόν ποτέ δε την συναντάμε κάτω από την ηλικία των 11 ή 12.

71. Τεχνική “modeling”: Οι γραμμές ή η σκίαση πρέπει να δείχνει ένα ή παραπάνω από τα ακόλουθα: τσάκιση ρούχου, ζάρες ή χρωματισμοί ή χαρακτηριστικά του φόντου. τσάκιση άλλες από αυτές που οφείλονται στην πίεση του παντελονιού, ύφασμα, μαλλιά, παπούτσια, χρωματισμός ή χαρακτηριστικά του φόντου.

72. Κίνηση χεριού: Η φιγούρα πρέπει να εκφράζει ελευθερία κινήσεων και στους δυο ώμους και αγκώνες. Το ένα χέρι αρκεί. Θεωρήστε έγκυρα τα χέρια στους γοφούς ή στις τσέπες, αν και οι δύο ώμοι και αγκώνες είναι εμφανείς. Μια απόλυτη δραστηριότητα δεν είναι ανάγκη να υποδεικνύεται. Η ελευθερία κινήσεων απεικονίζεται στους γοφούς και στα γόνατα της φιγούρας.

73. Κίνηση ποδιών: Ελευθερία κίνησης που απεικονίζεται στους γοφούς και στα γόνατα της φιγούρας.

^{4:} Αντικείμενα 63, 64 και 65 αφορούν την ποιότητα του ελέγχου του μολυβιού από το παιδί.. αυτά τα αντικείμενα αξιολογούν τη σταθερότητα των γραμμών, την ποιότητα των γραμμών σύνδεσης, τις ‘γωνίες’ κτλ.

^{5:} Τα αντικείμενα 66-69 αφορούν την κατεύθυνση που δίνει σκόπιμα το παιδί στο μολύβι, για να σχηματίσει μια καλή μορφή. Η δουλειά του παιδιού πρέπει να δείχνει ότι έχει εξασκηθεί στον έλεγχο του μολυβιού, σταθερά και σίγουρα.

Παραδείγματα Βαθμολογίας

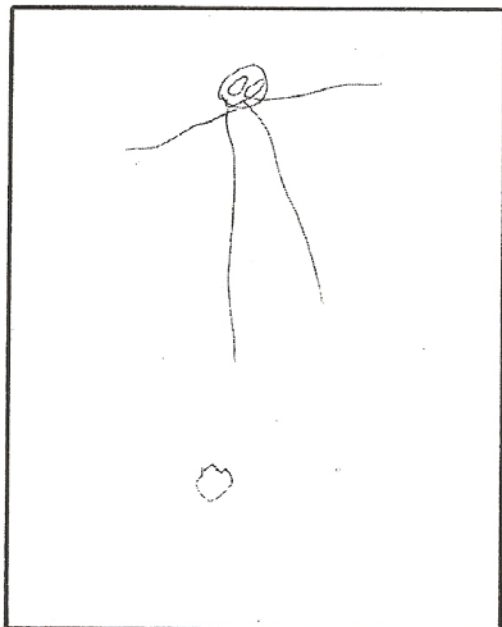

FIG. 55.

FIG. 56.

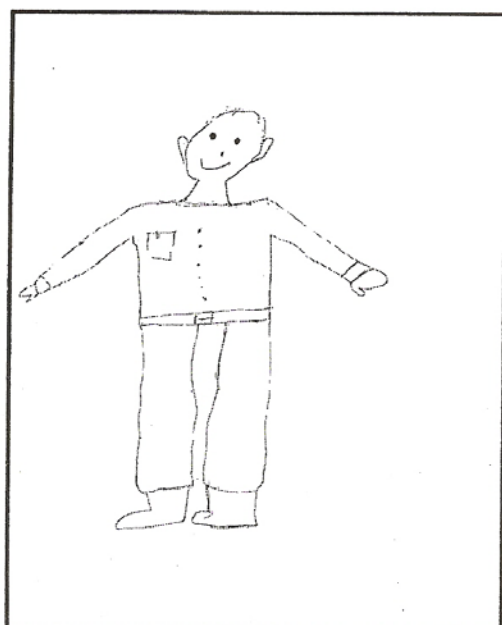

FIG. 57.

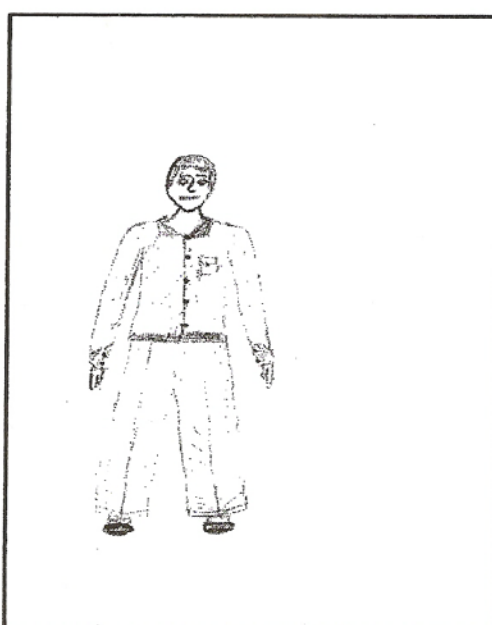

FIG. 58.

Φιγούρα 55: Άντρας από κορίτσι, 3-11. Συνολικό σκορ 5, Πρότυπο σκορ 87, Επί τοις εκατό κατάταξη 19, Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 4, 11, 30, 35

Φιγούρα 56: Άντρας από κορίτσι, 5-0. Συνολικό σκορ 19. Πρότυπο σκορ 105. Επί τοις εκατό κατάταξη 63. Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 4, 6, 9, 11, 18, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 30, 35, 39, 44, 46, 48, 55

Υπάρχουν ξεκάθαρα 5 δάχτυλα σε κάθε χέρι, κάθε ένα από τα οποία προσανατολίζεται αρκετά διαφορετικά από τα άλλα σε κάθε περίπτωση.

Φιγούρα 57: Άντρας από κορίτσι, 9-6. Συνολικό σκορ 34. Πρότυπο σκορ 104. Επί τοις εκατό κατάταξη 61, Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 2, 3, 4, 9, 11, 14, 18, 22, 23, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 39, 40, 44, 45, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 64

Η φιγούρα θεωρείται πως φοράει αδιάβροχο χιονιού.

Φιγούρα 58: Άντρας από κορίτσι, 12-6. Συνολικό σκορ 53. Πρότυπο σκορ 117. Επί τοις εκατό κατάταξη 87, Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 71

Αν η ζωγραφιά δείχνει το χέρι σε προφίλ, προτείνεται η επιεικής βαθμολόγηση. Να είστε αυστηροί με τον αριθμό των δακτύλων (αντικείμενο 25), αλλά γενναιόδωροι με το σχήμα τους (αντικείμενο 26) και με την παρουσία του παιδιού (αντικείμενο 28).

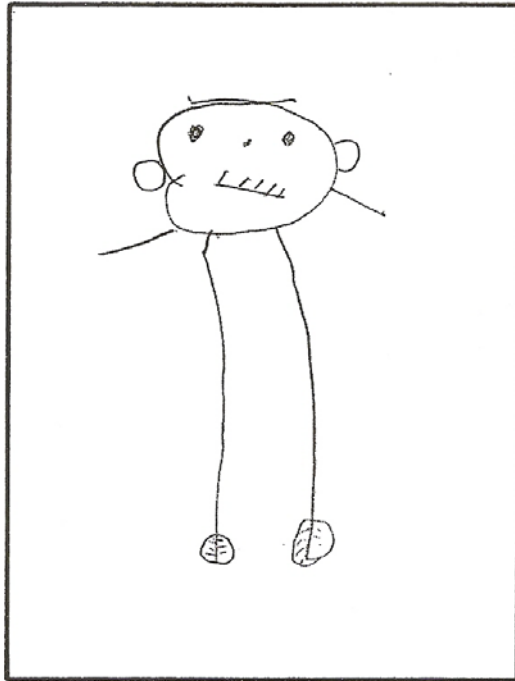

FIG. 59.

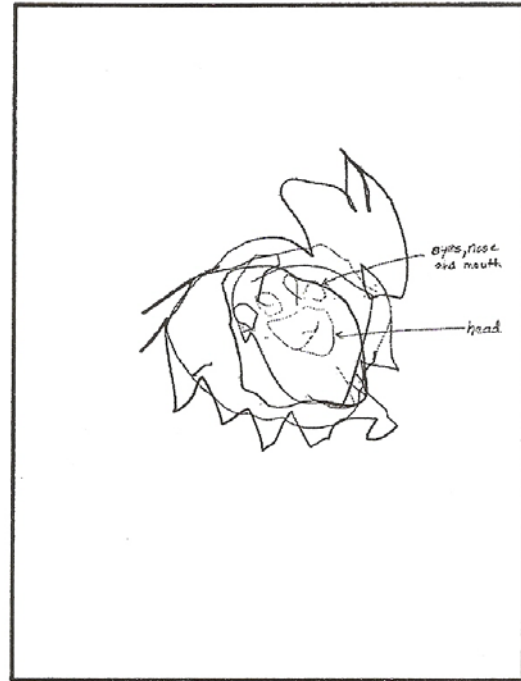

FIG. 60.

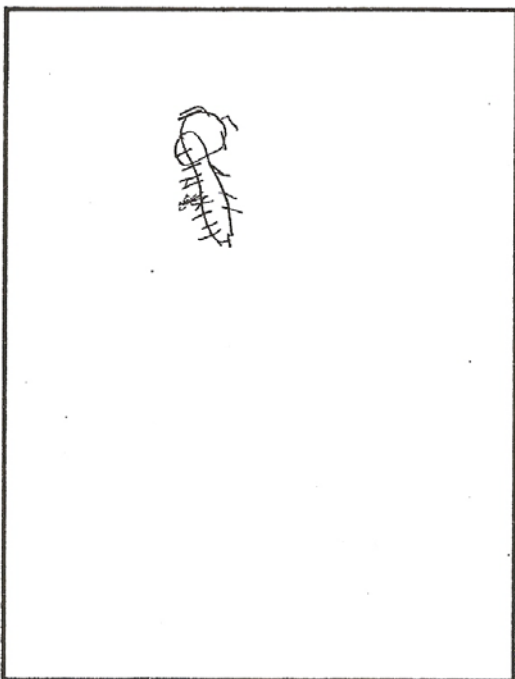

FIG. 61.

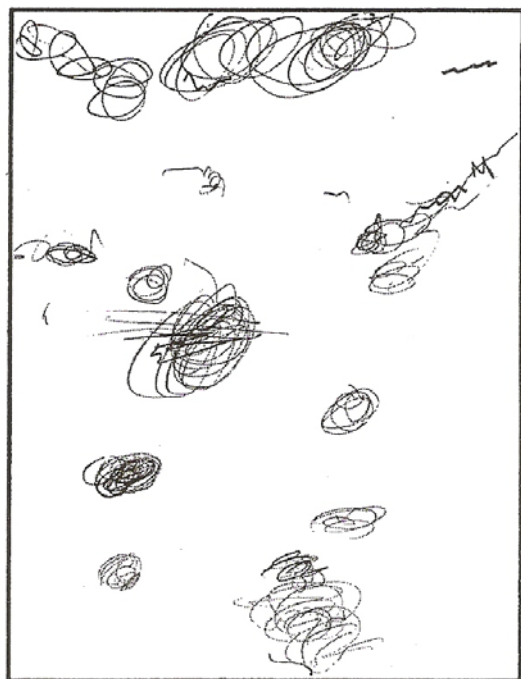

FIG. 62.

Φιγούρα 59: Άντρας από κορίτσι, 6-6. Συνολικό σκορ 9. Πρότυπο σκορ 72. Επί τοις εκατό κατάταξη 3

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1,4,9,11,14,22,30,35,39

Stanford-Bonnet (L) IQ 82

Φιγούρα 60: Άντρας από αγόρι, 6-9. Συνολικό σκορ 4. Πρότυπο σκορ 62. Επί τοις εκατό κατάταξη 1

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1,4,9,11

Stanford-Binnet (L) IQ 65. Παιδί σε ειδική τάξη.

Σημαντική έλλειψη συνεργασίας με επιφυλακτική διάγνωση για ήπια εγκεφαλική πάρεση.

Φιγούρα 61: Άντρας από αγόρι, 7-10. Συνολικό σκορ 4. Πρότυπο σκορ 59. Επί τοις εκατό κατάταξη 1

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 24, 46, 47

Stanford-Binnet (L) IQ 47. Παιδί σε ειδική τάξη. Ο λεκτικός και ο κινητικός έλεγχος είναι πολύ φτωχός.

Θα μπορούσατε να δώσετε βαθμό στα αντικείμενα 30 και 35. Το αντικείμενο 24 βαθμολογείται γιατί υπάρχουν πολλά σημεία που υποδεικνύουν την ύπαρξη "πολλών δακτύλων".

Φιγούρα 62: Άντρας από αγόρι, 8-6. Ζωγραφιά "επιπέδου Α". Δεν βαθμολογείται.

Stanford-Binnet (L) IQ 34. Παιδί σε ειδική τάξη.

Φιγούρα 63: Άντρας από αγόρι, 9-11. Συνολικό σκορ 15. Πρότυπο σκορ 74. Επί τοις εκατό κατάταξη 4.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 4, 9, 11, 18, 22, 24, 26, 30, 33, 35, 44, 46, 47, 55.

Stanford-Binnet (M) IQ 81. Παιδί σε ειδική τάξη. Σπαστική παράλυση.

Φιγούρα 64: Άντρας από αγόρι, 12-5. Συνολικό σκορ 31. Πρότυπο σκορ 87. Επί τοις εκατό κατάταξη 19.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 2, 4, 5, 9, 10, 11, 24, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64.

Stanford-Binnet (L) IQ 80 .

Σημείωση: Η γέφυρα της μύτης (αντικείμενο 17) είναι αμφισβητήσιμη. Δεν μπορεί να ειπωθεί πόσο ψηλά εκτείνεται.

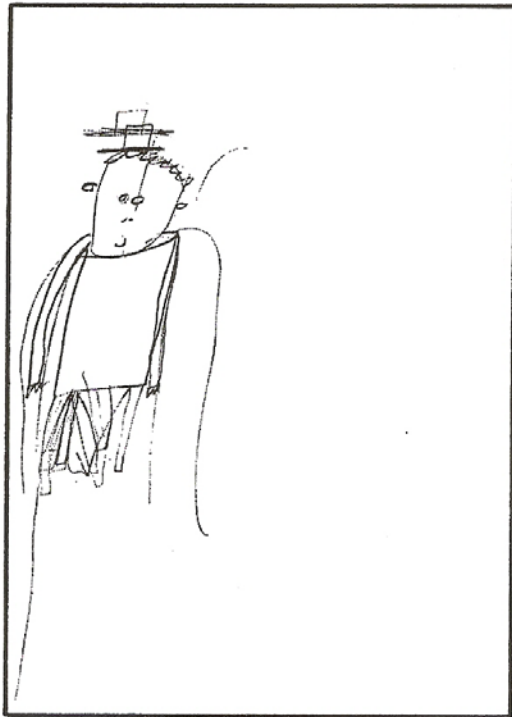

FIG. 63.

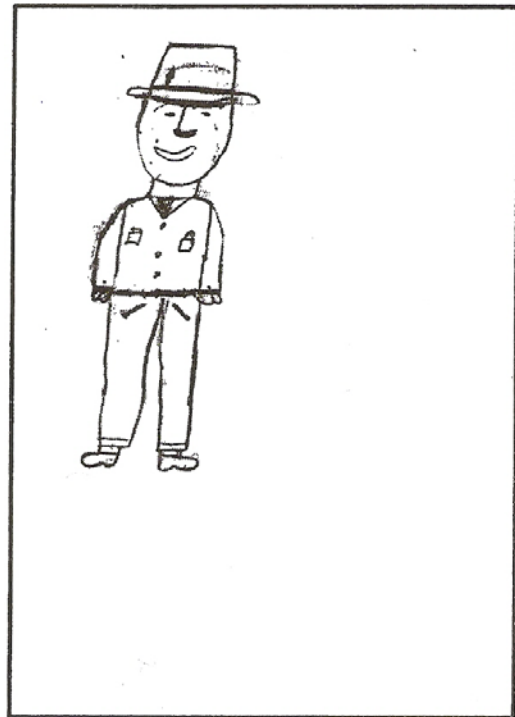

FIG. 64.

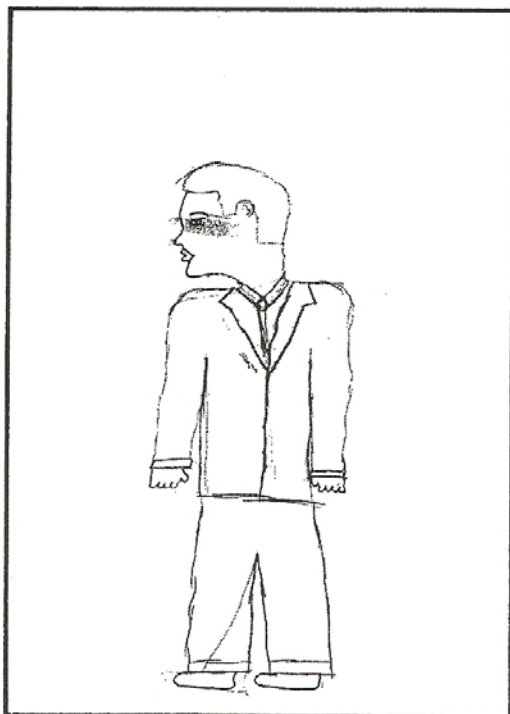

FIG. 65.

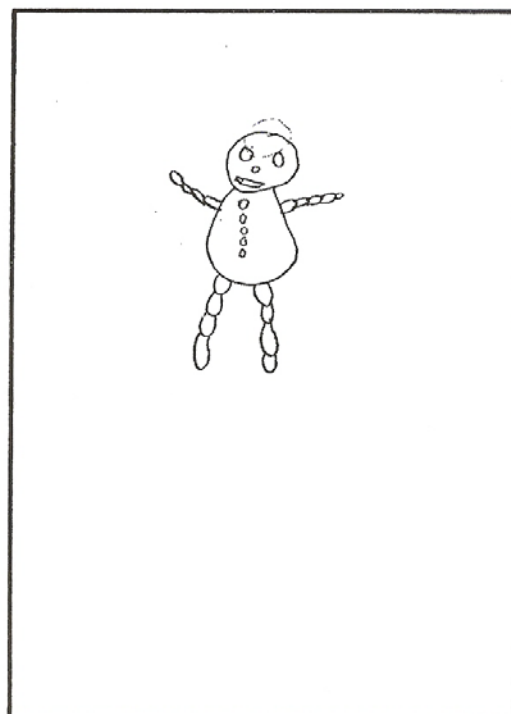

FIG. 66

Φιγούρα 65: Άντρας από κορίτσι, 15-8. Συνολικό σκορ 48. Πρότυπο σκορ 105. Επί τοις εκατό κατάταξη 63.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 64, 66, 69, 70.

Stanford-Binnet (L) IQ 76. WISC 72 (V, 69. P.82). Παιδί σε ειδική τάξη. Σημειώστε την ασυμφωνία στα αποτελέσματα του τεστ.

Φιγούρα 66: Άντρας από αγόρι, 16-6. Συνολικό σκορ 12. Πρότυπο σκορ 53. Επί τοις εκατό κατάταξη 1.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 4, 9, 11, 30, 35, 44, 45, 46, 55, 63, 64.

WISC IQ '5 (V, 46. P.43) Παιδί σε τάξη "ατόμων που μπορούν να εκπαιδευτούν".

Σημειώστε την τμηματική μορφή, που έχουν τα χέρια και τα πόδια, ένα κοινό χαρακτηριστικό, καθόλου ασυνήθιστο στα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Συντονισμός αρκετά καλός.

Τα παιδιά που είναι μεγαλύτερα από τις νόρμες που δίνονται στους πίνακες 32- 35 πρέπει να θεωρούνται ότι είναι ηλικίας 15.

Φιγούρα 67: Άντρας από κορίτσι, 3-9. Συνολικό σκορ 12. Πρότυπο σκορ 117. Επί τοις εκατό κατάταξη 87.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό 1, 4, 9, 11, 18, 19, 24, 28, 30, 44, 46, 63.

Φιγούρα 68: Άντρας από κορίτσι, 5-6. Συνολικό σκορ 12. Πρότυπο σκορ 85. Επί τοις εκατό κατάταξη 16.

Αντικείμενο που παίρνουν βαθμό 1, 4, 9, 11, 14, 18, 22, 30, 35, 39, 55, 63.

Φιγούρα 69: Άντρας από αγόρι, 10-9. Συνολικό σκορ 41. Πρότυπο σκορ 110. Επί τοις εκατό κατάταξη 75.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό : 1, 2, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 14, 18, 19, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 54, 55, 56, 57, 64, 66, 67, 68, 72.

Σημειώστε ότι το σχήμα των δαχτύλων (αντικείμενο 26) παίρνει βαθμό, ακόμα και αν ο σωστός αριθμός δαχτύλων (αντικείμενο 25) δεν παίρνει.

Φιγούρα 70: Άντρας από αγόρι, 10-6. Συνολικό σκορ 50. Πρότυπο σκορ 124, Επί τοις εκατό κατάταξη 95.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 63, 64, 70

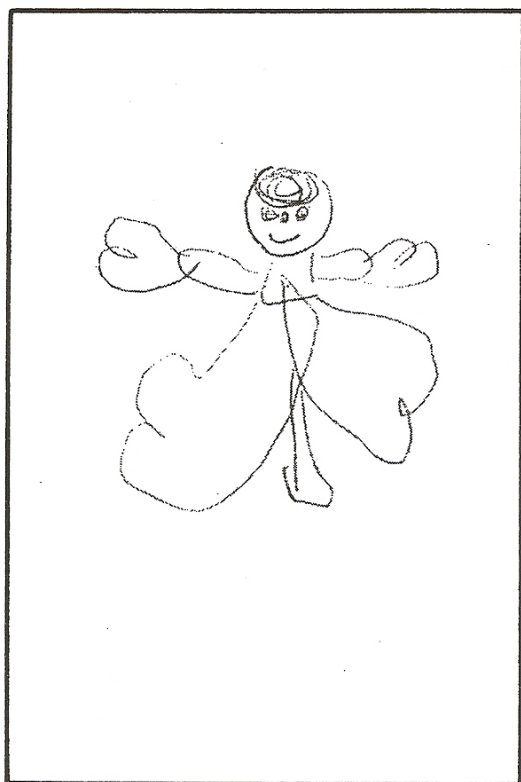

Fig.67. Άντρας, από κορίτσι, 3-9

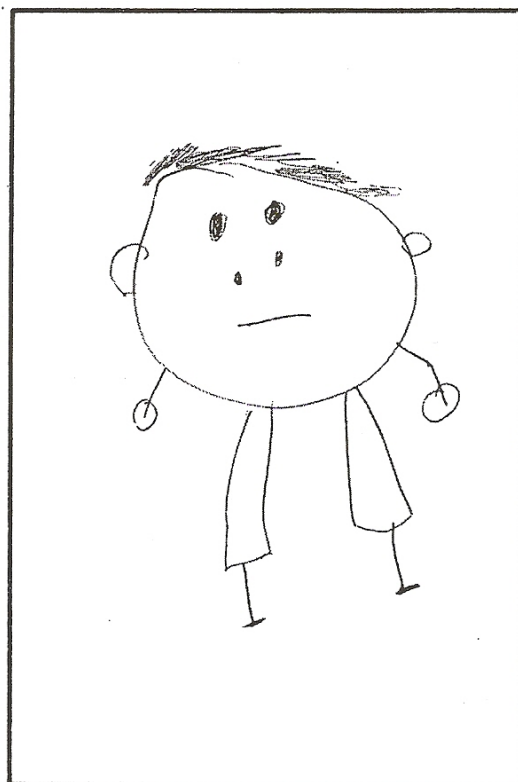

Fig.68. Άντρας, από κορίτσι, 5-6

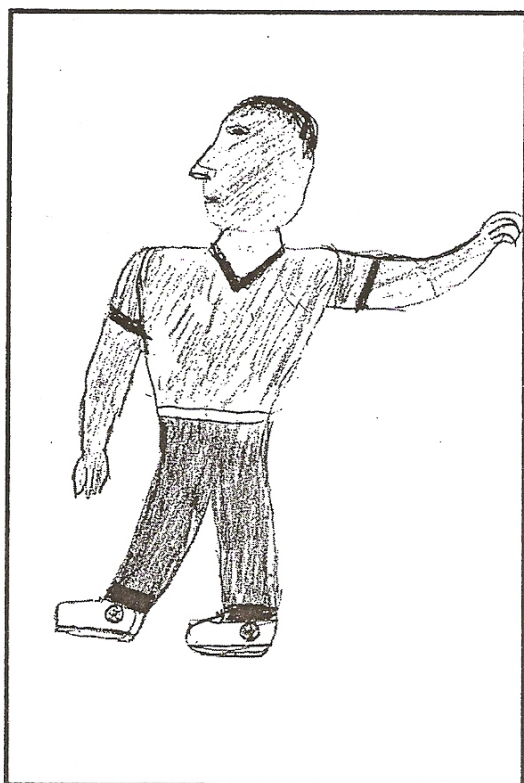

Fig.69. Άντρας, από αγόρι, 10-9

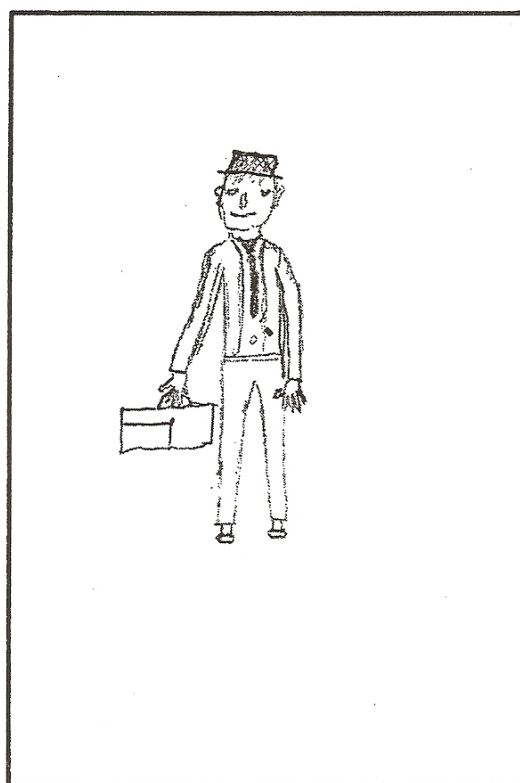

Fig.70 Άντρας, από αγόρι, 10-6

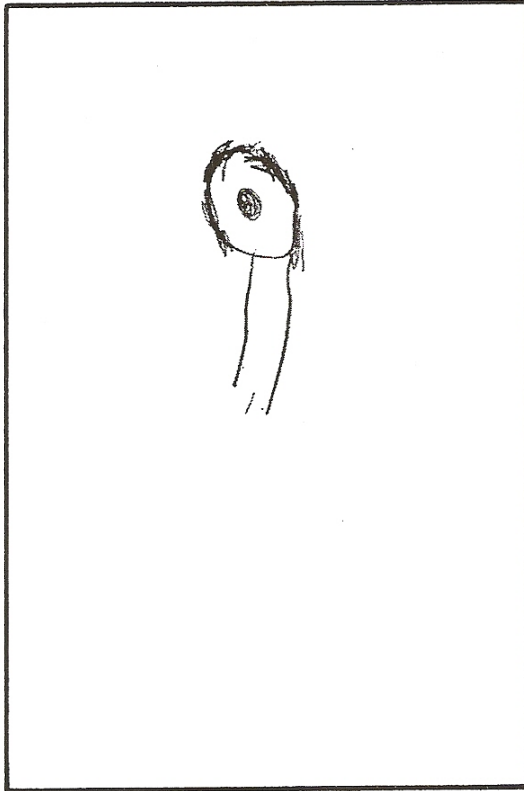

Fig.71. Άντρας, από αγόρι, 10-9

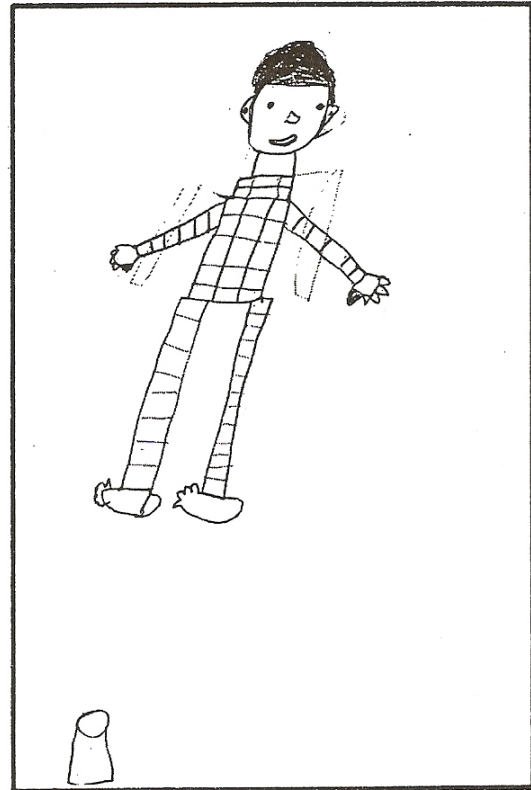

Fig.72. Άντρας, από αγόρι, 10-8

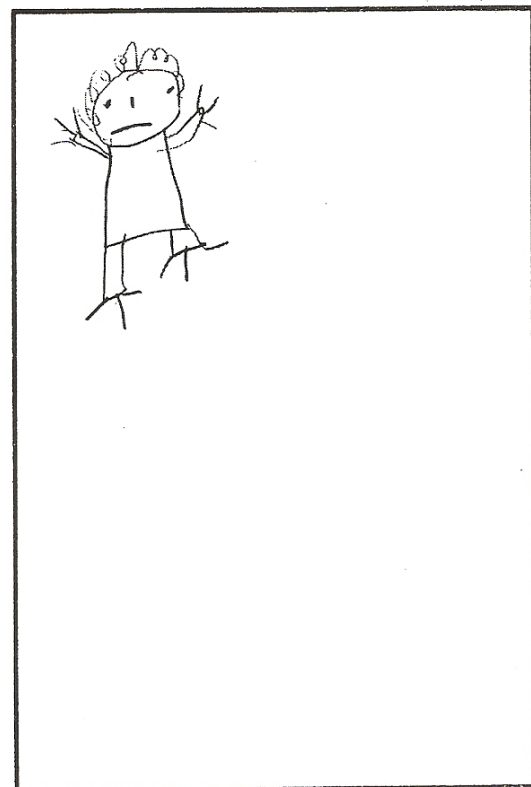
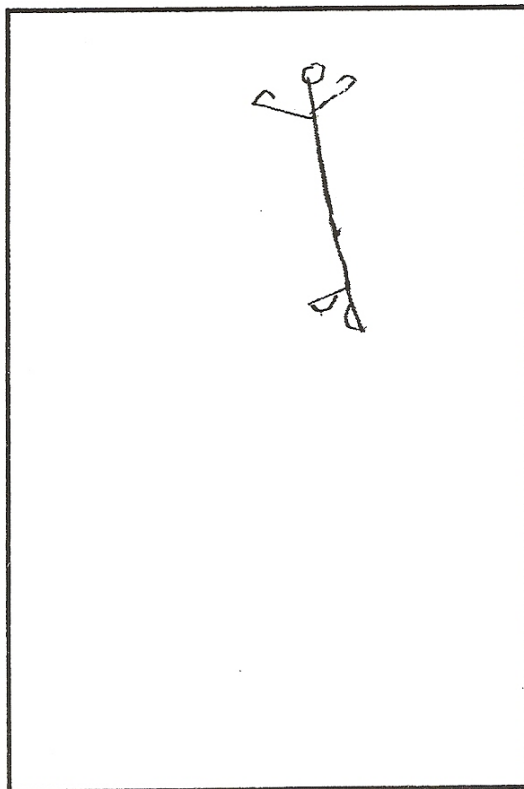

Fig.73. Άντρας, από κορίτσι, 12-9

Fig.74. Άντρας, από αγόρι, 8-9

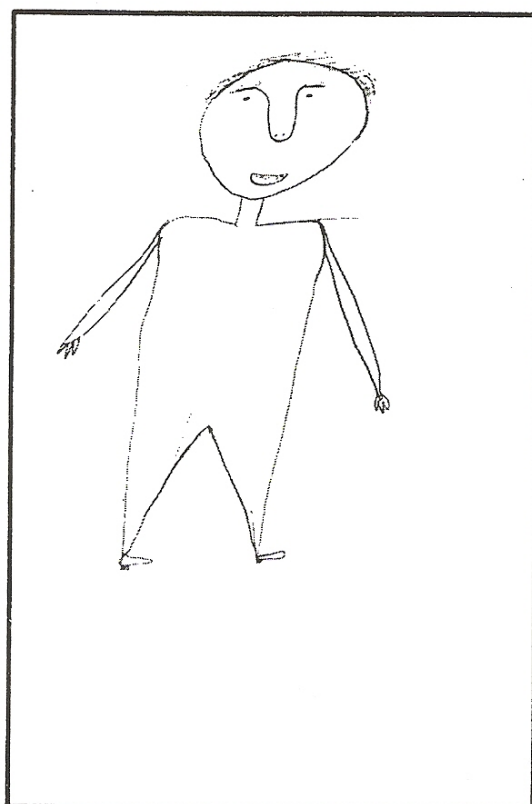
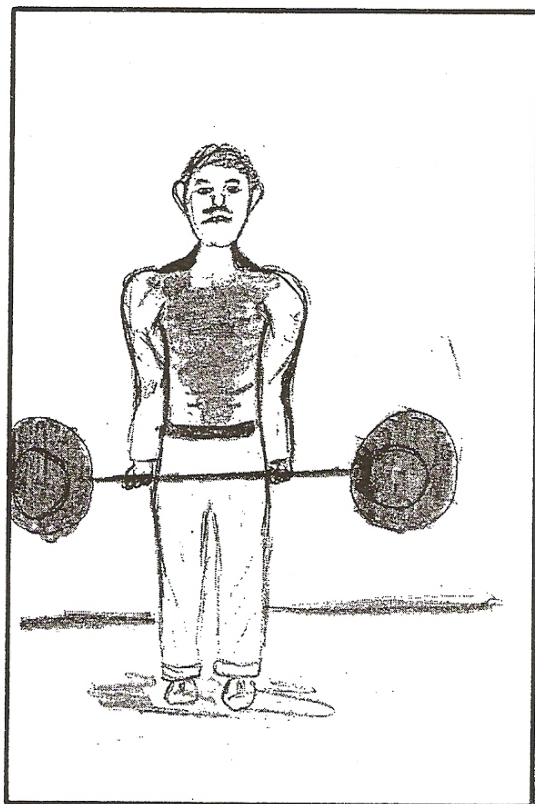

Fig.75. Άντρας, από αγόρι, 15-8

Fig.76. Άντρας, από αγόρι, 17-2

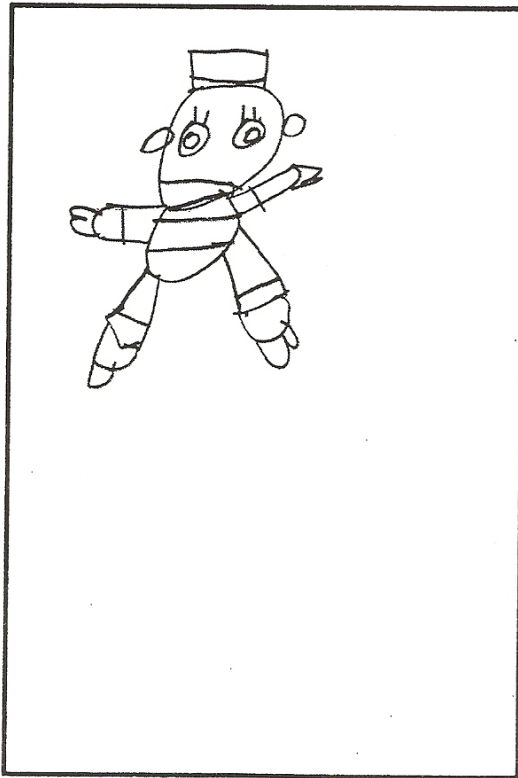

Fig.77. Άντρας, από κορίτσι, 17-0

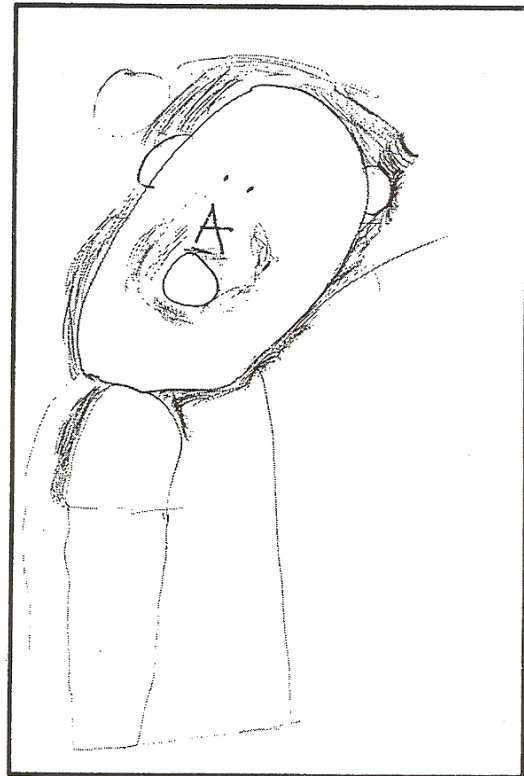

Fig.78. Άντρας, από αγόρι, 19-0

Φιγούρα 71: Άντρας από αγόρι, 10-9. Συνολικό σκορ 4. Πρότυπο σκορ 54. Επί τοις εκατό κατάταξη 1.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 11, 18, 35

Stanford-Binnet (M) IQ 42, (L) 41. Παιδί σε τάξη 'ατόμων που μπορούν να εκπαιδευτούν'.

Το μοναδικό χαρακτηριστικό του προσώπου θα μπορούσε να βαθμολογηθεί είτε σαν στόμα είτε σαν μύτη, το στόμα είναι συνηθέστερα προορισμένο να βαθμολογηθεί.

Φιγούρα 72: Άντρας από αγόρι 10-8. Συνολικό σκορ 28. Πρότυπο σκορ 90. Επί τοις εκατό κατάταξη 25.

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 2, 4, 9, 11, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 35, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 55, 63, 64

Stanford-Binnet (M) IQ 88, WISC 76 (V, 84, P, 72). Παιδί σε ειδική τάξη.

Φιγούρα 73: Άντρας από κορίτσι 12-9. Συνολικό σκορ 7. Πρότυπο σκορ 45 (εκτιμάται). Επί τοις εκατό κατάταξη 1

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 2, 30, 35, 39, 44, 46

Stanford-Binnet (L) IQ 45, (M) IQ 39. Παιδί σε τάξη ἑαυτῶν που μποροῦν νὰ εκπαιδευτοῦν.

Φιγούρα 74: Ἄντρας ἀπὸ αγόρι 8-9. Συνολικὸ σκορ 14. Πρότυπο σκορ 77. Εἰς τοὺς ἑκατὸ κατάταξη 6.

Ἀντικείμενα που παίρνουν βαθμὸ: 1, 4, 9, 11, 18, 24, 30, 35, 39, 44, 45, 46, 47, 54

Stanford-Binnet (L) IQ 53. Παιδί σε εἰδική τάξη.

Φιγούρα 75: Ἄντρας ἀπὸ αγόρι 15-8. Συνολικὸ σκορ 56. Πρότυπο σκορ 115. Εἰς τοὺς ἑκατὸ κατάταξη 84

Ἀντικείμενα που παίρνουν βαθμὸ: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 62, 63, 64, 67, 68, 69, 70, 71

WISC IQ 89 (V, 79, P, 102)

Αὕτη εἶναι μία υψηλῆς ποιότητος ζωγραφία ἀπὸ ἕνα αγόρι, τοῦ οὐοίου ἡ λεκτικὴ τοῦ ἐπίδοση σε ἕνα τεστ νοημοσύνης τοῦ ατόμου εἶναι ἐξαιρετικὰ χαμηλή.

Φιγούρα 76: Ἄντρας ἀπὸ αγόρι 17-2. Συνολικὸ σκορ 19. Πρότυπο σκορ 63. Εἰς τοὺς ἑκατὸ κατάταξη 1

Ἀντικείμενα που παίρνουν βαθμὸ: 1, 2, 4, 5, , 10, 11, 19, 18, 24, 30, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 64

WISC IQ 54 (V,55, P,54) . Παιδί σε εἰδική τάξη.

Τὸ φρύδι (αντικ. 5) υποδεικνύεται ἀχνὰ στο πρότυπο σε ἀντίθεση με τὴν γέφυρα τοῦ υπερκόγχια..Οἱ ζωγραφίες τῶν νέων παιδιῶν ἡλικίας μεγαλύτερης ἀπὸ τὰ πρότυπα , βαθμολογοῦνται με τὶς τιμές που ἀντιστοιχοῦν σε ἕνα παιδί δεκαπέντε χρονῶν.

Φιγούρα 77: Ἄντρας ἀπὸ κορίτσι 17-10. Συνολικὸ σκορ 15. Πρότυπο σκορ 50. Εἰς τοὺς ἑκατὸ κατάταξη 1

Ἀντικείμενα που παίρνουν βαθμὸ: 1, 4, 5, 6, 22, 24, 30, 35, 39, 44, 46, 54, 55, 63, 64

Stanford-Binnet (M) IQ 18. WISC 30 (V,43, P,38). Παιδί σε τάξη ἑαυτῶν που μποροῦν νὰ εκπαιδευτοῦν.

Φιγούρα 78: Ἄντρας ἀπὸ αγόρι 19-0. Συνολικὸ σκορ 8. Πρότυπο σκορ 47 (εκτιμάται). Εἰς

τοις εκατό κατάταξη 1

Αντικείμενα που παίρνουν βαθμό: 1, 4, 9, 11, 18, 22, 30, 46

Stanford-Binnet (M) IQ 51.

Υπάρχει έντονη ένδειξη ύπαρξης μαλλιού σε ολόκληρη τη γύρω περιοχή του κεφαλιού και γύρω από το περίγραμμα του κορμού. Οι ώμοι είναι αμφισβητήσιμοι αλλά βαθμολογούνται θετικά, με γενναιοδωρία.

Σύντομος Οδηγός Βαθμολόγησης* **ΚΛΙΜΑΚΑ ΓΙΑ ΒΑΘΜΟΥΣ ΑΝΤΡΑ**

Παρουσία κεφαλιού

Παρουσία λαιμού

Λαιμός, δύο διαστάσεις

Παρουσία ματιών

Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες

Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού

Λεπτομέρεια ματιού: αναλογία

Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα

Παρουσία μύτης

Μύτη, δυο διαστάσεις

Παρουσία στόματος

Χείλη, δύο διαστάσεις

Μύτη και χείλη σε δύο διαστάσεις

Πιγούνι και κούτελο

Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος.

Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται

Γέφυρα της μύτης

Μαλλιά 1

Μαλλιά 2

Μαλλιά 3

Μαλλιά 4

Παρουσία αυτιών

Παρουσία αυτιών: αναλογία και θέση

Παρουσία δαχτύλων
Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων
Λεπτομέρειες για την ορθότητα των δαχτύλων
Αντίθεση στην εμφάνιση του αντίχειρα
Παρουσία χεριών
Ο καρπός ή ο αστράγαλος να φαίνονται
Παρουσία βραχίονα
Ωμοι 1
Ωμοι 2
Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία
Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται
Παρουσία ποδιών
Γοφοί 1
Γοφοί 2
Η άρθρωση του γόνατου να φαίνεται
Πατούσα 1: κάθε ένδειξη
Πατούσα 2: αναλογία
Πατούσα 3: φτέρνα
Πατούσα 4: άποψη
Πατούσα 5: λεπτομέρεια
Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1
Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2
Παρουσία κορμού
Κορμός σε αναλογία, δύο διαστάσεις
Αναλογία: κεφάλι 1
Αναλογία: κεφάλι 2
Αναλογία: πρόσωπο
Αναλογία: βραχίονας 1
Αναλογία: βραχίονας 2
Αναλογία: πόδια
Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις
Ντύσιμο 1

Ντύσιμο 2

Ντύσιμο 3

Ντύσιμο 4

Ντύσιμο 5

Προφίλ 1

Προφίλ 2

Αμφάς

Κινητικός συντονισμός: γραμμές

Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις

Κινητικός συντονισμός ανώτερου επιπέδου

Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κεφαλιού

Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού

Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: βραχίονες και πόδια

Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου

Τεχνική “ σκίτσου”

Τεχνική modeling

Κίνηση χεριού

Κίνηση ποδιού

*για χρήση μόνο όταν έχουν κατακτηθεί σε άριστο βαθμό τα απαιτούμενα για βαθμολόγηση

Απαιτούμενα για την βαθμολόγηση της κλίμακας Ζωγράφισε- μία-Γυναίκα

1.Παρουσία κεφαλιού

Κάθε ξεκάθαρη μέθοδος ανάστασης του κεφαλιού. Τα χαρακτηριστικά από μόνα τους, χωρίς το περίγραμμα του κεφαλιού, δεν είναι αποδεκτά σε αυτό το σημείο.

2.Παρουσία λαιμού

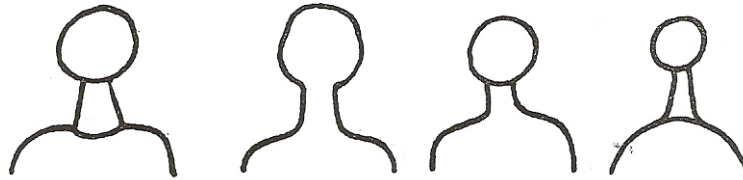
Κάθε ξεκάθαρη ένδειξη του λαιμού που ξεχωρίζει από το κεφάλι και τον κορμό. Απλή αντιπαράθεση του λαιμού και του κορμού δεν είναι αποδεκτή.

3.Λαιμός, δύο διαστάσεις

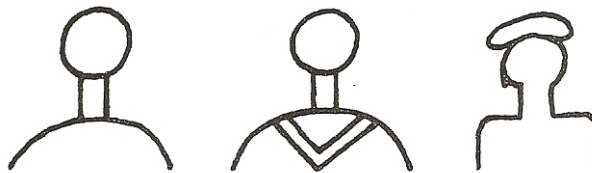
Το περίγραμμα του λαιμού ως συνέχεια του περιγράμματος του κεφαλιού, του κορμού, ή και των δύο. Η γραμμή του λαιμού πρέπει να “εκβάλει” στη γραμμή του κεφαλιού ή στη γραμμή του κορμού. Όταν ο λαιμός παρενθέτεται μεταξύ του κεφαλιού και του κορμού

σαν στήλη, δεν είναι αποδεκτός αν δεν δείχνει σαφώς τη συνέχεια μεταξύ του λαιμού και του κεφαλιού ή του κορμού ή και των δύο, σαν ένα γιακά, ή γραμμές σε σχήμα καμπύλης.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

4. Παρουσία ματιών

Πρέπει να φαίνεται το ένα ή και τα δύο μάτια. Κάθε μέθοδος είναι ικανοποιητική. Ένα αόριστο χαρακτηριστικό, όπου συναντάται συχνά σε ζωγραφιές των παιδιών, είναι αποδεκτό. Αποδεχτείτε επίσης, σε ζωγραφιές υψηλού επιπέδου που προσεγγίζουν μία προοπτική, κάθε ένδειξη του ματιού με μορφή περιγράμματος σε προφίλ, όπως:

5. Λεπτομέρεια ματιού: φρύδι και βλεφαρίδες

Αμφάς:

Αποδεκτό:

Προφίλ:

Αποδεκτό:

Μη αποδεκτό:

6. Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού

Κάθε ένδειξη της κόρης του οφθαλμού ή της ίριδας, που θα ξεχωρίζει από τη γραμμή του ματιού. Πρέπει να εμφανίζονται δύο, εάν φαίνονται και τα δύο μάτια.

7. Λεπτομέρεια ματιού: αναλογία

Η οριζόντια διάσταση του ματιού πρέπει να είναι μεγαλύτερη από την κάθετη. Τα απαιτούμενα πρέπει να πληρούνται και στα δύο μάτια, εάν φαίνονται και τα δύο. Ένα μάτι επαρκεί εάν μόνο ένα φαίνεται. Στις ζωγραφιές προφίλ, κάθε τριγωνική μορφή, η οποία προσεγγίζει το παράδειγμα παρακάτω είναι αποδεκτή.

Προφίλ:

Αποδεκτό:

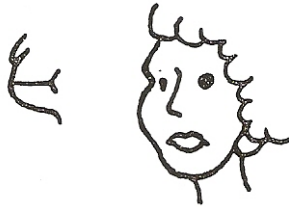
Μη αποδεκτά:

8. Μάγουλα:

Αποδεχτείτε το σχηματισμό ή τη 'σκίαση' στα μάγουλα ή στις γωνίες του στόματος. Αποδεχθείτε επίσης τα 'μακιγιαρισμένα μάγουλα'- κυκλικά σημάδια στα μάγουλα. Στις ζωγραφιές όπου γίνεται προσπάθεια να δοθεί προοπτική, βαθμολογήστε κάθε ένδειξη στο περίγραμμα του προσώπου.

Αποδεκτά:

9. Παρουσία μύτης:

Κάθε ξεκάθαρη μέθοδος αναπαράστασης. Στα 'μεικτά προφίλ' δίνεται βαθμός ακόμη και αν υπάρχουν 2 μύτες.

10. Μύτη, δυο διαστάσεις:

Αμφάς: Βαθμολογήστε όλες τις προσπάθειες απεικόνισης της μύτης σε δυο διαστάσεις, όπου η γέφυρα είναι πιο μακριά απ' ότι το πλάτος της βάσης ή της κορυφής.

Μη αποδεκτά:

Προφίλ: Είναι αποδεκτές όλες οι "αδρές " απόπειρες να δείξουν τη μύτη σε προφίλ, με την προϋπόθεση να φαίνεται η κορυφή ή η βάση με κάποιο τρόπο. Δεν είναι αποδεκτό ένα απλό "κουμπί".

Μη αποδεκτό

11. Ράχη της μύτης

Αμφάς: Η μύτη να τοποθετείται και να σχηματίζεται όπως πρέπει. Η βάση της μύτης πρέπει να εμφανίζεται τόσο καλά όσο μία επίπεδη γέφυρα. Η τοποθέτηση του ανώτερου τμήματος της ράχης είναι σημαντική, πρέπει να εκτείνεται πάνω από ή μεταξύ των ματιών. Η ράχη πρέπει να είναι στενότερη από τη βάση.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ: Η μύτη πρέπει να σχηματίζει γωνία με το πρόσωπο περίπου 35-45 μοίρες. Ο διαχωρισμός της μύτης από το μέτωπο γίνεται ξεκάθαρα στο ύψος του ματιού.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

12. Ρουθούνια να φαίνονται:

Κάθε προσπάθεια να απεικονίσει τα ρουθούνια σαν τρύπες, κουκίδες, ή να δείξουν τα 'φτερά'.

Αποδεκτά:

Μη αποδεκτά:

13. Παρουσία στόματος:

Κάθε ξεκάθαρη αναπαράσταση.

14. Χείλη, δύο διαστάσεις:

Τα χείλη πρέπει να φαίνονται ξεκάθαρα.

Αμφάς:

Αποδεκτά:

Προφίλ:

Αποδεκτά:

Μη αποδεκτά:

15. Καλλιτεχνικά χείλη: Κάθε ξεκάθαρη προσπάθεια να δείξει "μια αριστοκρατική υπερβολή". Το σκορ εξαρτάται από το εξωτερικό περίγραμμα. Δεν είναι απαραίτητο να φαίνονται και τα δύο χείλη.

Αποδεκτά:

16. Μύτη και χείλη σε δύο διαστάσεις:

Επιπλέον βαθμός δίνεται όταν τα αντικείμενα 10 και 14 είναι έγκυρα.

17. Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται:

Αμφάς: Επαρκής χώρος πρέπει να αφήνεται πάνω από τα μάτια για να αναπαραστήσει το μέτωπο και κάτω από το στόμα για να αναπαραστήσει το πιγούνι, η βαθμολόγηση πρέπει να είναι κάπως επιεικής. Όταν ο λαιμός είναι συνεχόμενος με το πρόσωπο, είναι απαραίτητος χώρος μεταξύ του στόματος και του στενότερου και χαμηλότερου τμήματος του κεφαλιού.

Αποδεκτό:

Μη αποδεκτά:

Προφίλ: Το αντικείμενο είναι έγκυρο όταν τα μάτια και το στόμα παραλείπονται, αν το περίγραμμα του προσώπου δείχνει ξεκάθαρα τα όρια του πιγουνιού και του μετώπου. Βαθμολογήστε επιεικώς εάν το μέτωπο καλύπτεται από την άκρη του καπέλου και πιο αυστηρά εάν καλύπτεται από μαλλιά.

18. Γραμμή σαγονιού που υποδεικνύεται.

Αμφάς: Η γραμμή του σαγονιού και του πιγουνιού ζωγραφισμένη σταυρωτά του λαιμού αλλά όχι σε ορθή γωνία με αυτόν. Ο λαιμός πρέπει να είναι αρκετά φαρδύς και το πιγούνι πρέπει να είναι σχηματισμένο με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε η γραμμή του σαγονιού να σχηματίζει μία καλοχαραγμένη οξεία γωνία με τη γραμμή του λαιμού. Βαθμολογήστε αυστηρά στο απλό οβάλ πρόσωπο.

Αποδεκτό

Προφίλ: Η γραμμή του σαγονιού εκτείνεται προς το αυτί (όχι από όλες τις κατευθύνσεις) ή διαγώνια του λαιμού.

Αποδεκτό

Μη αποδεκτό

19. Μαλλιά 1: Κάθε ένδειξη ακόμα και αν είναι κακοσχηματισμένη.

20. Μαλλιά 2: Μουτζούρες προσαρμοσμένες κοντά στο κεφάλι, ή

Αμφάς: Φορμαρισμένος όγκος μαλλιού που εκφράζει πλεξούδες ή μπούκλες σε κάθε μία από τις μεριές του προσώπου.

Αποδεκτά:

Προφίλ: Ο όγκος του μαλλιού οδηγείται προς τα πίσω

Αποδεκτό:

21. Μαλλιά 3

Μέσω του style υπονοούνται φράντζα ή αφέλειες ή μύτες στο κάτω μέρος του μαλλιού, ή και τα δύο. Πετυχαίνεται το γενικό "style". Σαφώς το design είναι καλύτερο από εκείνο του αντικειμένου 20.

22. Μαλλιά 4

Γίνεται η χρήση κατευθυνόμενων γραμμών για να υποδείξει χώρισμα, ύφανση ή χτένισμα. Επιτυγχάνεται υψηλού επιπέδου style.

Προσοχή: Βαθμολογήστε αυστηρά. Το "υψηλού επιπέδου style" μπορεί να επιτευχθεί σκιαγραφώντας περίγραμμα, αλλά αυτό δεν βαθμολογείται θετικά. Οι κατευθυνόμενες γραμμές που έχουν ως σκοπό να υποδείξουν την υφή του μαλλιού, πρέπει να εμφανίζονται, και είναι προτιμότερο από ότι "ο χρωματισμός".

23. Κολιέ ή σκουλαρίκια

Κάθε ξεκάθαρη ένδειξη. Ξεχωρίστε το κολιέ από τη γραμμή του λαιμού ή το κολάρο του φορέματος. Τα σκουλαρίκια χωρίς την ύπαρξη αυτιού (τα οποία μπορεί να κρύβονται από τα μαλλιά) πρέπει να θεωρούνται έγκυρα.

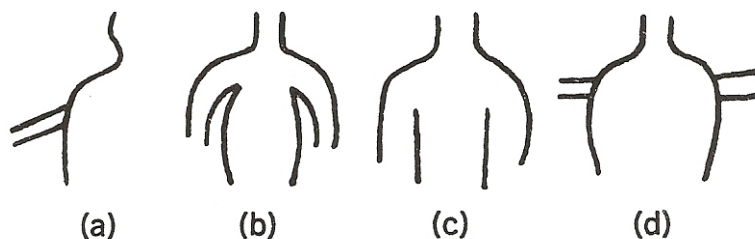
24. Παρουσία βραχίονα

Κάθε μέθοδος αναπαράστασης που έχει σκοπό να δείξει ξεκάθαρα το βραχίονα. Τα α δάχτυλα από μόνα τους δεν επαρκούν, αλλά το αντικείμενο είναι περασμένο εάν κάποιο διάστημα χώρου υπάρχει ανάμεσα στη βάση των δαχτύλων και σε εκείνο το σώματος, στο οποίο αυτά προσαρτώνται. Ο αριθμός των βραχιόνων πρέπει να είναι σωστός, εκτός της περίπτωση των ζωγραφιών σε προφίλ, όπου μπορεί να φαίνεται μόνο ένας.

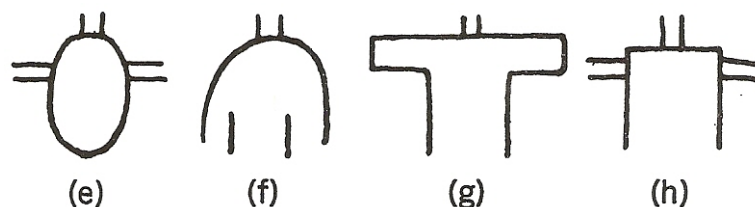
25. Ωμοι

Αμφάς: Μία ευδιάκριτη αλλαγή στην κατεύθυνση του ανώτερου μέρους του κορμού που σχηματίζει μία "κυκλική γωνία". Η συνηθισμένη ελλειπτική μορφή δεν γίνεται ποτέ αποδεκτή. Πρέπει να υπάρχει μία απότομη διαπλάτυνση του κορμού κάτω από το λαιμό, η οποία στη συνέχεια γυρνάει προς τα κάτω, μέσα στους βραχίονες ή προς τα πλάγια του κορμού. Οι τετραγωνισμένες γωνίες δεν γίνονται αποδεκτές.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ:

Εδώ βαθμολογείτε πιο επιεικώς διότι ο κορμός καθώς όπως και το κεφάλι φαίνονται σε προφίλ. Εάν οι γραμμές που σχηματίζουν το ανώτερο μέρος του κορμού αποκλίνουν η μία από την άλλη στη βάση του λαιμού, με σκοπό να δείξουν την έκταση του θώρακος, βαθμολογήστε θετικά.

26. Βραχίονες στο πλάι (ή εμπλέκονται σε δραστηριότητα ή πίσω από τη μέση)

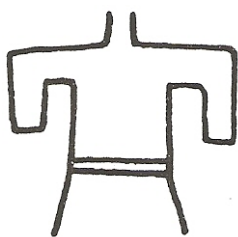
Αμφάς: Τα μικρά παιδιά ζωγραφίζουν γενικά τους βραχίονες κρατημένους με ακαμψία έξω από το σώμα. Θεωρείστε αυτό το αντικείμενο έγκυρο όταν τουλάχιστον ο ένας βραχίονας είναι στο πλάι, σχηματίζοντας γωνία όχι περισσότερο από 10 μοίρες με το γενικό κάθετο άξονα του κορμού, εκτός εάν οι βραχίονες συμμετέχουν σε κάποια σαφή δραστηριότητα, όπως το κουβάλημα ενός αντικειμένου.

Αποδεκτό

10° ή λιγότερο

Μη αποδεκτό

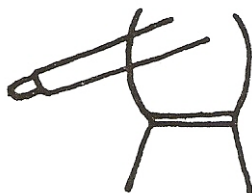

Προφίλ: Θεωρείστε το έγκυρο εάν τα χέρια συμμετέχουν σε κάποια δραστηριότητα , ή το ανώτερο τμήμα του βραχίονα αιωρείται ακόμα και αν το αντιβράχιο είναι σε έκταση.

Αποδεκτό

Μη αποδεκτό

27. Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται

Πρέπει να υπάρχει ένα απότομο λύγισμα (όχι καμπύλη) περίπου στο μέσο του βραχίονα. Ένας βραχίονας επαρκεί. Η σχεδίαση ή ο σχηματισμός τσάκισης στο μανίκι είναι αποδεκτοί.

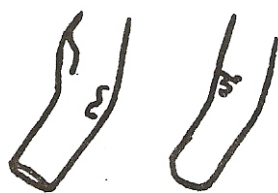
Αμφάς:

Αποδεκτά:

Προφίλ:

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

28. Παρουσία δαχτύλων

Κάθε ένδειξη δαχτύλων. Το χέρι με μορφή “γάντια του μπέιζμπολ” δεν βαθμολογούνται θετικά ακόμα και αν φαίνεται ο αντίχειρας.

29. Ο σωστός αριθμός των δαχτύλων που φαίνονται.

Εάν φαίνονται και τα δύο χέρια, ο σωστός αριθμός δαχτύλων στο κάθε ένα χέρι είναι απαραίτητος, εκτός εάν υπάρχει κάποια ξεκάθαρη προσπάθεια να απεικονιστεί μία δραστηριότητα του χεριού που θα συγκάλυπτε το σωστό αριθμό. Αποδεχτείτε τις ζωγραφιές που φτιάχνονται από μεγαλύτερα παιδιά που αποπειρώνται να σκιστάρουν, ακόμα και αν δεν είναι απόλυτα ευδιάκριτα και τα πέντε δάχτυλα.

Αποδεκτά

30. Λεπτομέρειες σωστών δαχτύλων

Τα στρογγυλά ή τα δάχτυλα με μορφή από “ξυλάκια” δεν βαθμολογούνται. Το μήκος του ανθρώπινου δαχτύλου πρέπει να είναι ευδιάκριτα μεγαλύτερο από το πλάτος του. Στις άριστα-εκτελεσμένες ζωγραφιές όπου το χέρι μπορεί να εννοείται ή που έχει χρησιμοποιηθεί η τεχνική του σκίτσου, βαθμολογείστε θετικά. Βαθμολογείστε θετικά επίσης στις ζωγραφιές στις οποίες, επειδή η παλάμη είναι ολοφάνερα σε γροθιά, φαίνονται μόνο οι αρθρώσεις ή ένα μέρος των δαχτύλων φαίνεται. Αυτό το τελευταίο συμβαίνει μόνο σε υψηλού επιπέδου ζωγραφιές όπου υπάρχει μία αξιόλογη χρήση “προοπτικής”.

31. Ο διαχωρισμός του αντίχειρα

Μία ξεκάθαρη διαφοροποίηση του αντίχειρα από τα υπόλοιπα δάχτυλα. Η

βαθμολόγηση πρέπει να είναι πολύ αυστηρή. Το αντικείμενο θεωρείται αποδεκτό αν κάποιο από τα παράπλευρα δάχτυλα είναι κοντύτερο από ότι τα άλλα (συγκρίνεται ειδικά με το μικρό δάχτυλο), ή αν η γωνία μεταξύ αυτού και του δείκτη είναι τόση όσο η διπλάσια απόσταση που υπάρχει σε κάποια δύο άλλα δάχτυλα. Οι προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται και στα δύο χέρια εάν φαίνονται και τα δύο χέρια, εκτός εάν το χέρι αρπάζει κάτι. Το ένα χέρι επαρκεί εάν μόνο αυτό φαίνεται. Είναι απαραίτητη η ύπαρξη πέντε δαχτύλων για να βαθμολογηθεί ο αντίχειρας. Τα δάχτυλα πρέπει να υπάρχουν ή να υποδεικνύονται. Το χέρι σε μορφή γαντιού δεν είναι αποδεκτό εκτός εάν το υποκείμενο της ζωγραφιάς έχει ντυθεί χειμωνιάτικα, φορώντας γάντια.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

32. Παρουσία χεριών

Κάθε αναπαράσταση του χεριού εκτός των δαχτύλων. Όταν φαίνονται τα δάχτυλα πρέπει να αφήνεται ένα κενό μεταξύ της βάσης των δαχτύλων και της άκρης του μανικιού. Όταν δεν υπάρχει μανίκι το χέρι πρέπει να φαρδαίνει με κάποιο τρόπο για να δείξει την ύπαρξη παλάμης ή το επάνω μέρος του χεριού να ξεχωρίζει από τον καρπό. Τα χαρακτηριστικά πρέπει να εμφανίζονται και στα δύο χέρια, εάν και τα δύο χέρια φαίνονται. Το χέρι σε μορφή "γαντιού" με αντίχειρα δεν βαθμολογείται θετικά εκτός εάν είναι ξεκάθαρο ότι η φιγούρα της ζωγραφιάς φοράει γάντια.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Αποδεκτό οριακά

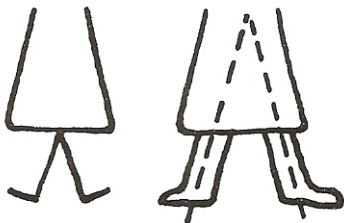
33. Παρουσία ποδιών

Κάθε μέθοδος ξεκάθαρης αναπαράστασης που έχει σκοπό να δείξει τα πόδια. Πρέπει να υπάρχουν δύο πόδια στις αμφάς ζωγραφιές και ένα ή δύο στις ζωγραφιές προφίλ. Αποδεχτείτε όπου η μακριά φούστα κρύβει τα πόδια ή τις πατούσες.

34. Γοφοί

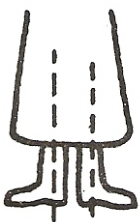
Αμφάς: Ο κύριος άξονας των ποδιών πρέπει να σχηματίζει μία εμφανή γωνία. Η απόσταση μεταξύ των αστραγάλων πρέπει να είναι μεγαλύτερη από ότι αυτή των εσωτερικών επιφανειών ανάμεσα στα πόδια στο ύψος της γραμμής της φούστας και η διαφορά πρέπει να είναι μεγαλύτερη από ότι μπορεί να υπολογιστεί _____? _____? Μην βαθμολογείτε σε περίπτωση που υπάρχει πολύ μάζι φόρεμα.

Αποδεκτά

(γωνία)

Μη αποδεκτό

(παράλληλες γραμμές)

Προφίλ: Δώστε βαθμό όταν τα πόδια σχηματίζουν γωνία, σαν να περπατάνε. Επίσης

βαθμολογείστε θετικά τις στατικές φιγούρες, όταν ένα πόδι φαίνεται, ή όταν δύο πόδια εμφανίζονται σε πραγματικό προφίλ.

Αποδεκτά

35. Πατούσα 1: Κάθε ένδειξη

Οι πατούσες να φαίνονται με κάθε τρόπο: δύο πόδια σε αμφάς, ένα ή δύο σε προφίλ. Σε περίπτωση που υπάρχει μακρύ φόρεμα, βαθμολογείστε αυτό το αντικείμενο θετικά.

36. Πόδια 2: Αναλογία

Αμφάς: Το μήκος του πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το πλάτος του ή να είναι ζωγραφισμένο με προοπτική.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

Προφίλ: Η οριζόντια διάσταση του μπροστινού μέρους της πατούσας πρέπει να είναι μεγαλύτερη από την κάθετη διάσταση. Σε περίπτωση που υπάρχει μακρύ φόρεμα, αποδεχτείτε μόνο όταν το πόδι φαίνεται με κάποιο τρόπο κάτω από το τελείωμα του φορέματος.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

37. Πόδια 3: Λεπτομέρεια

Η πατούσα ή το παπούτσι πρέπει να φανερώνουν κάποιο καλλωπισμό, όπως λύγισμα,

δέσιμο, κορδόνι ή σόλα. Σε περίπτωση ύπαρξης μακριού φορέματος μην βαθμολογείτε εάν δεν φαίνεται το πόδι.

38. Παπούτσι 1: ‘γυναικείο’

Βαθμολογείτε κάθε εμφανή προσπάθεια να απεικονιστεί το γυναικείο παπούτσι σε αντίθεση με κάποιο ‘χοντροπάπουτσο’ ή κάποιο άλλο παχύ και στερεό παπούτσι. Σημειώστε ειδικά τις προσπάθειες του παιδιού να απεικονίσει λεπτά δάχτυλα ή καμάρα ποδιού, υπερυψωμένη φτέρνα, άνοιγμα του παπουτσιού στο ύψος του δαχτύλου ή κορδόνια. Εάν η φτέρνα είναι το κρίσιμο σημείο, πρέπει να είναι το λιγότερο το ένα τρίτο του συνολικού ύψους του παπουτσιού. Το παπούτσι πρέπει να ξεχωρίζει από το πόδι είτε με μία γραμμή είτε με το σχηματισμό σε προφίλ. Σε περίπτωση που υπάρχει μακρύ φόρεμα, αποδεχτείτε μόνο αν φαίνεται το παπούτσι.

Αποδεκτό

39. Παπούτσι 2: στιλ

Το παπούτσι πρέπει να είναι καθαρά γυναικείο και στιλάτο. Πχ γόβα, κορδόνια, άνοιγμα στο δάχτυλο του ποδιού, τριγωνικού σχήματος, γλώσσα παπουτσιού κλπ Σε περίπτωση μακριού φορέματος αποδεχτείτε μόνον όταν φαίνεται το στιλ ξεκάθαρα.

40. Τοποθέτηση των ποδιών κατάλληλα στη φιγούρα

Αμφάς: Οι πατούσες να κλίνουν προς τα μέσα ή προς τα έξω ή να φαίνονται ‘‘προοπτικά’’. Μην αποδεχτείτε τα πόδια που είναι σχηματισμένα με απλοϊκή τεχνική.

Μη αποδεκτό

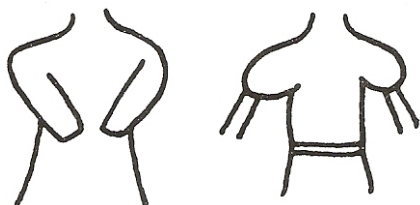
Προφίλ: Θεωρείστε έγκυρο όταν και τα δύο πόδια είναι γυρισμένα προς την κατεύθυνση του κεφαλιού. Μη δώστε βαθμό όταν οι πατούσες λείπουν, εκτός στις ζωγραφιές όπου το μακρύ φόρεμα κρύβει τις πατούσες.

41. Σύνδεση χεριών και ποιών 1

Τα χέρια και τα πόδια προσάπτονται στον κορμό σε οποιοδήποτε σημείο, ή τα χέρια

προσάπτονται στο λαιμό, ή στην ένωση με το κεφάλι και τον κορμό όταν ο λαιμός παραλείπεται. Μη δώσετε βαθμό εάν είτε τα χέρια είτε τα πόδια λείπουν. Δώστε βαθμό όπου το φόρεμα κρύβει τα πόδια και/ή τις πατούσες. Εάν ο κορμός απουσιάζει, το σκορ είναι πάντα μηδέν. Εάν τα πόδια προσάπτονται κάπου αλλού εκτός από τον κορμό χωρίς να υπολογίζεται η σύνδεση των χεριών, το σκορ είναι μηδέν. Εάν φαίνεται μόνο ένα πόδι ή χέρι είτε σε αμφάς είτε σε προφίλ ζωγραφιές, ο βαθμός ίσως μπορεί να δοθεί για τη βάση του μέλους, το οποίο φαίνεται. Εάν φαίνονται και τα δύο πόδια και χέρια, τα μέλη του κάθε ζεύγους πρέπει να προσάπτονται κάπως συμμετρικά. Θεωρείστε το αντικείμενο έγκυρο, όταν το μακρύ φόρεμα κρύβει τα πόδια και/ή τις πατούσες. Να είστε πολύ προσεκτικοί, και να διαχωρίσετε αυτό το αντικείμενο από το αντικείμενο 25.

Αποδεκτά

42. Σύνδεση χεριών και ποδιών 2

Τα χέρια επισυνάπτονται στον κορμό στη σωστή θέση. Τα πόδια προσκολλώνται στη βάση του κορμού ή της φούστας και όχι συνεχόμενα με την κάθετη γραμμή του κορμού ή των πτυχών της φούστας. Βαθμολογίστε θετικά αυτό το σημείο εάν και τα πόδια και οι πατούσες κρύβονται από ένα μακρύ φόρεμα.

Πόδια:

Αποδεκτά

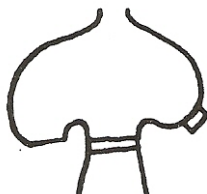

Μη αποδεκτά

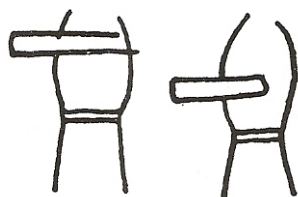

Χέρια: Αμφάς: Όταν το αντικείμενο 25 δεν παίρνει βαθμό, η σύνδεση πρέπει να είναι ακριβώς στο σημείο όπου οι ώμοι θα έπρεπε να είχαν υποδειχθεί. Βαθμολογίστε πολύ

αυστηρά, ειδικά όταν το αντικείμενο 25 πήρε μηδέν. Μην δίνετε βαθμό εάν οι ώμοι στο μέρος που επισυνάπτονται καταλαμβάνουν όσο το ένα/δεύτερο της απόστασης από το λαιμό έως την μέση, ή παραπάνω. Το ακόλουθο σχέδιο απεικονίζει πώς είναι το σχέδιο όταν το αντικείμενο 41 βαθμολογείται ενώ το 42 όχι.

Χέρια: Προφίλ: Η ένωση των χεριών πρέπει να γίνεται σε ένα σημείο περίπου στη μεσαία γραμμή του κορμού, σε μικρή απόσταση κάτω από το λαιμό. Αυτό το σημείο συμπίπτει με το άνοιγμα του κορμού που φανερώνει το θώρακα και τους ώμους. Εάν τα χέρια εξέρχονται από τη γραμμή που σκιαγραφεί την πλάτη, ή αν το σημείο σύνδεσης φτάνει τη βάση του λαιμού, ή πέφτει κάτω από μεγαλύτερη έκταση του θώρακος, το αντικείμενο δεν παίρνει βαθμό. Βαθμολογίστε το αντικείμενο 41 αλλά όχι το 42.

43. Υπόδειξη ρουχισμού

Η ένδυση υποδεικνύεται με κουμπιά ή τσέπες σε ωοειδές, τριγωνικό ή τραπεζοειδές σχήμα. Βαθμολογίστε θετικά εάν υπάρχει μία φούστα, ακόμα και αν δεν φαίνονται κουμπιά ή τσέπες

44. Μανίκι 1

Υποδεικνύεται με κάθε τρόπο.

45. Μανίκι 2

Υποδεικνύεται με κάτι παραπάνω από ότι μία απλή διαγώνιο γραμμή. Πρέπει να φαίνεται κάποιο κουμπί, μανικέτι, διπλή γραμμή, διογκωμένο μανίκι (μακρύ ή κοντό), ή μανίκι αναμφίβολα φαρδύτερο απ' το χέρι, το οποίο να προεξέχει από αυτό. Όταν υποδεικνύεται ξεκάθαρα ένα φόρεμα με ή χωρίς τιράντες, δώστε βαθμό και στο αντικείμενο 44 και στο αντικείμενο 45. Όταν τα χέρια είναι έτσι τοποθετημένα ώστε το πιθανό μανίκι κρύβεται, μη δίνετε βαθμό εάν δεν είναι ολοφάνερο ένα κοντό μανίκι. *Σημείωση:* Να είστε προσεκτικοί έτσι ώστε να μην μπερδέψετε το βραχιόλι ή το ρολόι χεριού με το μανίκι.

46. Ντεκολτέ 1

Κάθε γραμμή φορέματος στο λαιμό διαφορετικός από αυτή που παράγεται από το πηγούνι ή το σαγόνι. Κάθε πρόχειρη γραμμή, ευθεία ή ημικυκλική. Διαχωρίστε την προσεκτικά από το κολιέ.

47. Ντεκολτέ 2: γιακάς

Φαίνεται ο γιακάς. Η γραμμή του λαιμού πρέπει να σχηματίζει V'd ή να σχηματίζεται γιακάς με κάποιο άλλο τρόπο.

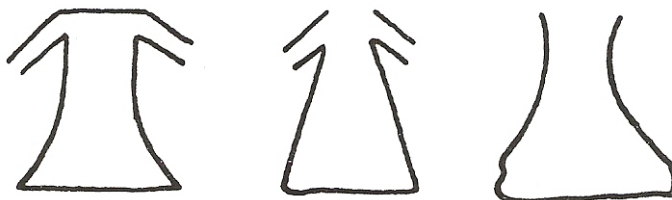
48. Μέση 1

Είτε αν υπάρχει ζώνη είτε όχι, η κατεύθυνση του περιγράμματος του σώματος πρέπει να αλλάζει αισθητά στη μέση και/ή κάτω από αυτήν. Εάν δεν είναι ζωγραφισμένη κάποια ζώνη ή μέση, μία ελαφρά συνεχόμενη καμπύλη δεν παίρνει βαθμό. Πρέπει να υπάρχει μία απότομη αλλαγή στη γραμμή του σώματος .

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

49. Μέση 2

Μία διακριτή ζώνη (δύο γραμμών), ζώνη από ύφασμα, ζακέτα, ή στρίφωμα μπλούζας πρέπει να υποδεικνύεται με τρόπο καλύτερο από μία απλή μία απλή οριζόντια γραμμή.

50. Φούστα “πρότυπο” που δείχνει πιέτες ή πτυχώσεις.

Ο ακανόνιστος ποδόγυρος δεν επαρκεί. Πρέπει να υπάρχουν γραμμές, σκίαση ή σκιαγραφήσεις.

Αποδεκτό

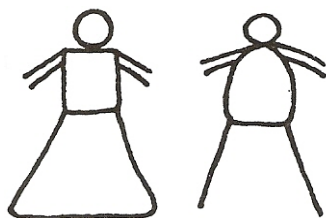
51. Όχι διαφάνειες στη φιγούρα

Πρέπει να υπάρχει ένα ένδυμα στη φιγούρα που να είναι ξεκάθαρο και ολοκληρωμένο. Στο ένδυμα πρέπει να φαίνεται το ντεκολτέ, τα μανίκια, στρίφωμα φούστας, γυναικείο παντελόνι. Δεν πρέπει να φαίνονται οι γραμμές του σώματος διαμέσου των ρούχων που θα συνήθως σβήνονται.

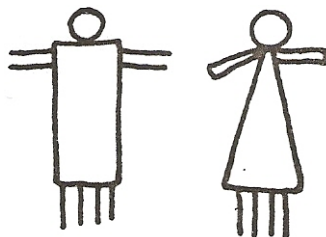
52. Γυναικείο ένδυμα

Μικρά παιδιά (κάτω των 8): Η φούστα πρέπει να είναι ένα χαρακτηριστικό στοιχείο και το σώμα πρέπει να εμφανίζεται σε δύο ευδιάκριτα τμήματα.

Αποδεκτά

Με αποδεκτά

Μεγαλύτερα παιδιά (8 και πάνω): Αποδεχτείτε κάθε φόρεμα ή φούστα. Όπου υπάρχει παντελόνι καθημερινής χρήσης, μακρύ παντελόνι ή ολόσωμη φόρμα, αποδεχτείτε μόνο εάν το στιλ της μπλούζας ή του παντελονιού είναι ξεκάθαρα γυναικείο, πέρα από την ένδειξη μαλλιού, προσώπου, ή γυναικείου μπούστου. Το γυναικείο παντελόνι μπορεί να κριθεί από την απουσία ανοίγματος στο μπροστινό μέρος του και από ύπαρξη τσεπών.

53. Ολοκλήρωση ενδυμασίας χωρίς δυσαρμονίες

Η ενδυμασία πρέπει να περιλαμβάνει όλα αυτά τα στοιχεία: παπούτσια, μανίκια (τα χέρια πρέπει να προεξέχουν), φόρεμα και ντεκολτέ ή μανίκια, ή φούστα και μπλούζα (ή ζακέτα). *Εξαιρέσεις:* Το γυναικείο παντελόνι, τα μπλε τζιν, η αθλητική ενδυμασία, το επίσημο φόρεμα το οποίο μπορεί να κρύβει τα παπούτσια. Αυτά είναι αποδεκτά.

54. Η ενδυμασία να φανερώνει ένα ξεκάθαρο “στιλ”.

Τα στιλ μπορεί να περιλαμβάνουν: επίσημο μακρύ φόρεμα, αθλητική ενδυμασία (σορτσάκι, παντελόνι), σχολική ενδυμασία, μεταμφίεση, ενδυμασία σπιτιού (πρέπει να περιλαμβάνεται και ποδιά κουζίνας), ή ταγέρ (ζακέτα και φούστα).

55. Παρουσία κορμού

Κάθε ξεκάθαρη υπόδειξη του κορμού, είτε μίας είτε δύο διαστάσεων.

56. Κορμός σε αναλογία, δύο διαστάσεων

Το μήκος του κορμού πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το πλάτος του. Στις ζωγραφιές μικρότερων παιδιών, όπου ο κορμός μπορεί να μην είναι διαφοροποιημένος από τη φούστα, κρίνεται την περιοχή του σώματος σαν να συμπεριλαμβάνει και τη φούστα.

57. Αναλογία κεφαλιού-κορμού

Μικρά παιδιά (κάτω των 8): Βαθμολογήστε σε σχέση με την περιοχή του σώματος, εξαιρουμένου του κεφαλιού εφόσον δεν υπάρχει καμία διαφοροποίηση μεταξύ της μέσης και του τελικού μέρους του κορμού, ή δεν φαίνεται καμία υπόδειξη φούστας.

Μεγαλύτερα παιδιά (άνω των 8): Βαθμολογήστε θετικά τις ζωγραφιές που δείχνουν ένα φόρεμα αλλά δεν τονίζουν την γραμμή της μέσης, εάν το κεφάλι δεν είναι μεγαλύτερο από το ένα/τέταρτο ή μικρότερο από το ένα/ όγδοο της περιοχής του σώματος (συμπεριλαμβανομένου και του φορέματος).

Προφίλ: Βαθμολογήστε πιο επιεικώς. Κρίνετε περισσότερο το μήκος του κεφαλιού σε σχέση με το μήκος της περιοχής του θώρακα. Εάν και τα δύο μήκη είναι περίπου ίσα, ή εάν το κεφάλι έχει μικρότερο μήκος αλλά όχι λιγότερο από το ένα/τέταρτο του μήκους του θώρακα, δώστε βαθμό στο αντικείμενο.

58. Αναλογία κεφαλιού

Αμφάς: Το μήκος του κεφαλιού μεγαλύτερο από το πλάτος του. Πρέπει να έχει γενικά ένα οβάλ σχήμα.

Προφίλ: Ό, τι απαιτείται και στις ζωγραφιές αμφάς, αλλά εξαιρείται το πλάτος του μαλλιού.

59. Αναλογία των άκρων Το μήκος των χεριών και των ποδιών μεγαλύτερο από τι πλάτος. Όταν παίρνουν βαθμό τα χέρια, βαθμολογήστε το αντικείμενο ακόμα και αν τα πόδια κρύβονται από μακρύ φόρεμα.

60. Χέρια σε αναλογία με τον κορμό: Και τα δύο χέρια να είναι μακρύτερα από το μήκος του κορμού από τον ώμο(ή τη βάση του λαιμού) έως τη μέση, αλλά όχι μεγαλύτερα από το διπλάσιο αυτού του μήκους.

Μικρότερα παιδιά(κάτω των 8): Τα χέρια πρέπει να είναι ισάξια του μήκους του σώματος. Μεγαλύτερα παιδιά(8 και άνω): Βαθμολογήστε θετικά τις ζωγραφιές που απεικονίζουν φόρεμα ή φούστα εάν το μήκος του χεριού είναι τουλάχιστον το μισό του

μήκους του φορέματος(από τον ώμο έως τον ποδόγυρο της φούστας) αλλά όχι τόσο μακρύ όσο μέχρι τον ποδόγυρο.

61. Θέση της μέσης: Αυτό το αντικείμενο αξιολογεί την ικανότητα του παιδιού να προσδιορίσει τοπικά τη μέση. Η μέση είναι τοποθετημένη κάτω από το ένα τρίτο του συνολικού μήκους της φιγούρας, από την κορυφή της κεφαλής ως τα δάχτυλα του ποδιού, αλλά όχι κάτω από το μισό του συνολικού μήκους. (Κορυφή της κεφαλής θεωρείται ότι είναι η το ανώτερο μέρος του κεφαλιού, συμπεριλαμβανομένου του μαλλιού αλλά όχι του καπέλου). Η γραμμή της μέσης πρέπει να επισημαίνεται με ζώνη, ή με μια ευδιάκριτη αλλαγή στο περίγραμμα του σώματος. Μη βαθμολογήστε όταν ο κορμός και το φόρεμα επισημαίνονται από μια συνεχόμενη καμπύλη, χωρίς καμία ένδειξη της γραμμής της μέσης.

62. Φόρεμα: Η περιοχή του φορέματος κάτω από τη μέση πρέπει να είναι το ίδιο μεγάλη ή μεγαλύτερη από την περιοχή του θώρακα πάνω από τη μέση αλλά όχι μεγαλύτερη από το διπλάσιο μέγεθός του(τρεις φορές το μέγεθος σε προφίλ). Βαθμολογήστε θετικά αν το επίσημο μακρύ φόρεμα αναπαριστάται ξεκάθαρα. Για παντελόνια, συμπεριλάβετε την περιοχή που καταλαμβάνεται από τα πόδια αλλά όχι από τις πατούσες. Ορίστε σαν μέση μία γραμμή μέσης με οποιονδήποτε τρόπο και αν υποδεικνύεται, ή εκτιμήστε την περιοχή από ένα εμφανές στένωμα του σώματος, ή διαπλάτυνσης των γοφών. Μη βαθμολογήστε ζωγραφιές από μικρά παιδιά που δεν αναπαριστούν κορμό ή περίγραμμα του σώματος.

63. Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις:

Όλες οι γραμμές συναντώνται ξεκάθαρα, χωρίς να υπερκαλύπτονται ή να προεξέχουν στο χώρο. Δίνεται έμφαση στη σύνδεση των γραμμών, ανεξάρτητα από τη μορφή των γραμμών.

64. Κινητικός συντονισμός: γραμμές:

Οι γραμμές είναι σταθερές, ξεκάθαρες, συνεχόμενες και “ελεγχόμενες”. Αν έχει τη μορφή “σκίτσου” κρίνετε τη βασική μορφή των γραμμών του σώματος που φτιάχτηκαν από τις πιο μικρές μολυβιές. Και οι καμπύλες και οι ευθείες γραμμές πρέπει να έχουν χαραχτεί με σιγουριά. Μην δώσετε βαθμό σε μία ζωγραφιά με συνεχόμενες επαναχαράξεις ή σβησίματα.

65. Κινητικός συντονισμός ανώτερου επιπέδου:

Βαθμολογήστε αυτό το σημείο σε όλες τις περιπτώσεις όπου το αντικείμενο 64 έχει επιτευχθεί χωρίς επαναχαράξεις ή σβησίματα και όπου το συνολικό αποτέλεσμα των γραμμών είναι καλοφτιαγμένο, καθαρό και “σίγουρο”.

66. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κεφαλιού:

Η ζωγραφιά πρέπει να δείχνει το περίγραμμα του κεφαλιού και /ή του προσώπου. Ένας απλός κύκλος ή οβάλ σχήμα στο οποίο προβαλλόμενα χαρακτηριστικά έχουν προστεθεί δεν βαθμολογούνται.

Μη αποδεκτά

67. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: στήθος:

Κάθε προσπάθεια για σχηματισμό ή δημιουργία περιγράμματος που υποδεικνύει το θηλυκό μπούστο. Στις ζωγραφίες αμφάς βαθμολογήστε το μακρύ φόρεμα χωρίς τιράντες εάν στη θέση του μπούστου είναι καμπυλωτό.

Αποδεκτό

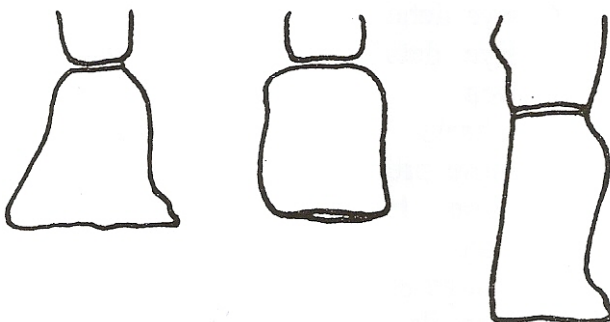

68. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα γοφών

Αμφάς: Οι γοφοί υποδεικνύονται από ξεκάθαρη κυρτότητα κάτω από τη γραμμή της μέσης. Αυτό πρέπει να συμβαίνει και στις δύο πλευρές του σώματος. Σημειώστε ότι η φαρδιά ομοιόμορφα καμπυλωτή, με σχήμα καμπάνα “φουσκωτή” φούστα δεν βαθμολογείται.

Προφίλ: Η κυρτότητα πρέπει να επισημαίνεται πάνω από τους γοφούς και τους γλουτούς.

Αποδεκτά

Μη αποδεκτά

69. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: στένωμα χεριού

Καρπός και/ή πύχης πρέπει να είναι σαφώς πιο στενά από το ανώτερο τμήμα το χεριού. Βαθμολογήστε το σημείο είτε αν αυτό επιτυγχάνεται με τη στένωση του μανικιού, είτε δίνοντας σχήμα στο γυμνό χέρι. Όπου επισημαίνονται ξεκάθαρα μακριά μανίκια, βαθμολογήστε αυτό το αντικείμενο.

70. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: γάμπα ποδιού

Το πόδι σχηματίζεται καλύτερα από μια στένωση. Πρέπει να φαίνεται μια σαφής γάμπα. Βαθμολογήστε αυστηρά.

71. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου

Τα χαρακτηριστικά του προσώπου πρέπει να είναι συμμετρικά από όλες τις πλευρές. Τα μάτια και το στόμα πρέπει να φαίνονται σε δυο διαστάσεις, η μύτη μπορεί να υποδεικνύεται με βούλες.

Αμφάς: Τα χαρακτηριστικά πρέπει να είναι κατάλληλα τοποθετημένα, ομαλά και συμμετρικά, δίνοντας μια ξεκάθαρη εμφάνιση της ανθρώπινης μορφής.

Προφίλ: Το περίγραμμα του ματιού πρέπει να είναι ομαλό και να τοποθετείται στο μπροστινό ένα τρίτο του κεφαλιού. Η γέφυρα της μύτης πρέπει να σχηματίζει αμβλεία γωνία με το μπροστά μέρος του κεφαλιού. Η βαθμολόγηση πρέπει να γίνεται αυστηρά. Η μύτη ‘καρτούν’ δε βαθμολογείται.

Σύντομος Οδηγός Βαθμολόγησης*

ΚΛΙΜΑΚΑ ΓΙΑ ΒΑΘΜΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

1. Παρουσία κεφαλιού
2. Παρουσία λαιμού
3. Λαιμός, δύο διαστάσεις
4. Παρουσία ματιών
5. Λεπτομέρεια ματιού: φρύδι ή βλέφαρα
6. Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι
7. Λεπτομέρεια ματιού: αναλογία

8. Μάγουλα
9. Παρουσία μύτης
10. Μύτη, δύο διαστάσεις
11. Γέφυρα της μύτης
12. Ρουθούνια να φαίνονται
13. Παρουσία στόματος
14. Χείλη, δύο διαστάσεις
15. ‘Καλλιτεχνικά χείλη’
16. Μύτη και χείλη σε δύο διαστάσεις
17. Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται
18. Γραμμή σαγονού που υποδεικνύεται
19. Μαλλιά 1
20. Μαλλιά 2
21. Μαλλιά 3
22. Μαλλιά 4
23. Κολιέ ή σκουλαρίκια
24. Παρουσία βραχίονα
25. Ωμοί
26. Βραχίονες στο πλάι (είτε εμπλέκονται στο πλάι είτε είναι πίσω από τη μέση)
27. Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται
28. Παρουσία δαχτύλων
29. Σωστός αριθμός δαχτύλων που φαίνονται
30. Λεπτομέρειες των σωστών δαχτύλων
31. Ο διαχωρισμός του αντίχειρα
32. Παρουσία από τις παλάμες
33. Παρουσία ποδών
34. Γοφοί
35. Πατούσα 1: κάθε ένδειξη
36. Πατούσα 2: αναλογία
37. Πατούσα 3: λεπτομέρεια
38. Παπούτσι 1: “Γυναικείο”
39. Παπούτσι 2: στιλ

40. Τοποθέτηση των ποδιών κατάλληλα στη φιγούρα
41. Σύνδεση χεριών και ποιών 1
42. Σύνδεση χεριών και ποιών 2
43. Υπόδειξη ρουχισμού
44. Μανίκι 1
45. Μανίκι 2
46. Μανίκι 2
47. Ντεκολτέ 2: γιακάς
48. Μέση 1
49. Μέση 2
50. Φούστα “πρότυπο” που δείχνει πιέτες ή είναι κοσμημένη από ύφασμα
51. Όχι διαφάνειες στη φιγούρα
52. Γυναικείο ένδυμα
53. Ολοκληρωμένη ενδυμασία χωρίς δυσαρμονίες
54. Ένδυμα με συγκεκριμένο στιλ
55. Παρουσία κορμού
56. Αναλογία κορμού, δύο διαστάσεις
57. Αναλογία κεφαλιού-κορμού
58. Αναλογία κεφαλιού
59. Αναλογία των άκρων
60. Χέρια σε αναλογία με τον κορμό
61. Θέση της μέσης
62. Φόρεμα
63. Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις:
64. Κινητικός συντονισμός: γραμμές:
65. Κινητικός συντονισμός ανώτερου επιπέδου:
66. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κεφαλιού:
67. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: στήθος:
68. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα γοφών
69. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: στένωμα χεριού
70. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: γάμπα ποδιού
71. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΑΠΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ ΣΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΚΟΡ

Για να βρεις τα ισοδύναμο πρότυπο σε ένα παιδί, είναι απαραίτητες είναι οι σίγουρες εκτιμήσεις- η ηλικία του παιδιού και το συνολικό σκορ σε κάθε ζωγραφιά. Υπολογίστε την ηλικία του σε χρόνια και μήνες. Βαθμολογήστε την κάθε ζωγραφιά για να βρείτε το συνολικό του σκορ- το συνολικό αριθμό βαθμών που έχει κερδίσει. Στην πρώτη σελίδα του εγχειριδίου του τεστ, εισάγετε ένα ξεχωριστό συνολικό σκορ για κάθε ζωγραφιά. Στραφείτε στον κατάλληλο πίνακα μετατροπών σε αυτήν την ενότητα (πίνακες 32-35). Ξεχωριστοί πίνακες δίνονται για αγόρια και κορίτσια, και για τις κλίμακες αντρών και γυναικών. Επειδή η σταθεροποίηση των δειγμάτων έχουν κατασκευαστεί ώστε να εστιάζουν στο μέσο όρο ηλικίας για κάθε ηλικιακή ομάδα, ένα παιδί 6 ετών και κανενός επιπλέον μήνα αι ένα παιδί 6 ετών και 11 μηνών θεωρούνται ότι είναι 6 ετών. Εισάγετε τον πίνακα μετατροπής στην κατάλληλη στήλη ηλικίας και στη σειρά που ανταποκρίνεται στο υπολογισμένο συνολικό σκορ. Η αξία στον πίνακα, στο σημείο ένωσης της γραμμής και της στήλης, είναι το πρότυπο σκορ του παιδιού. Όπως εξηγείται στο κεφάλαιο iv, αυτό το σκορ εκφράζει τη σχετική στάση του παιδιού στο τεστ σε σχέση με την ηλικία και το φύλλο του, in terms of ένα μέσο 100 και μία πρότυπη απόκλιση 15. Έτσι ένα πρότυπο σκορ των 120 μας λέει με τη μία ότι το παιδί είναι πάνω από το μέσο όρο της ηλικίας του και του φύλλου του κατά 1 και 1/3 πρότυπες αποκλίσεις.

Επειδή μπορεί να βρεθεί ο μέσος όρος των πρότυπων μέτρων είναι πιθανό να βρεθεί το μέσο μέτρο σε μία ζωγραφιά “Αντρα” ή “Γυναίκα” αθροίζοντας τα δύο πρότυπα σκορ και διαιρώντας τα δια δύο. Το αποτέλεσμα είναι μία πιο αξιόπιστη εκτίμηση της ωριμότητας του παιδιού όπως μετρήθηκε από τις ζωγραφιές, παρά από τη βαθμολογία του σε κάθε τεστ μεμονωμένα. Ωστόσο, επειδή ο συσχετισμός των δύο μέτρων είναι κάπως πιο χαμηλός σε αξιοπιστία από κάθε κλίμακα, μετρημένη σε μία βάση εξέτασης και επανεξέτασης, οι δύο κλίμακες μπορεί να θεωρούνται ότι αξιολογούν κάπως διαφορετικές λειτουργίες. Οι ψυχολόγοι εύχονται ωστόσο, να κρατήσουν τις δύο εκτιμήσεις ξεχωριστές.

Είναι πιθανόν να βαθμολογήσετε τη ζωγραφιά του εαυτού με την κλίμακα βαθμών του κατάλληλου φύλλου και να τη χρησιμοποιήσετε σαν μια τρίτη εκτίμηση της διανοητικής ωριμότητας, όπως μετριέται από το Drawing Test. Ωστόσο υπάρχει ελάχιστο προηγούμενο στη διαδικασία βαθμολόγησης του εαυτού, διότι η εμπειρική ενασχόληση βασισμένη στη

χρήση των βαθμολογικών κλιμάκων έως τώρα δεν είναι μεγάλη. Το πορτραίτο το εαυτού δεν έχει ακόμη σταθμιστεί και πρέπει, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί σαν ένα δοκιμαστικό μέτρο της ωριμότητας του παιδιού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 32
**ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΣΚΟΡ ΣΕ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ**
Ζωγραφιά ενός Άντρα, από Αγόρια

ΣΥΝΟΛΙ ΚΟ ΣΚΟΡ	3*	4*	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ
0	68	55	53	52	51	50	49							0
1	73	61	56	54	53	52	50							1
2	77	66	59	57	55	54	52	50	51					2
3	82	70	62	60	57	56	54	52	52					3
4	86	74	65	62	59	58	55	54	54	51				4
5	91	78	68	65	62	60	57	55	55	52				5
6	95	83	71	68	64	62	59	57	56	53				6
7	100	87	74	70	66	63	60	58	58	55	50			7
8	104	91	77	73	68	65	62	60	59	56	51			8
9	109	96	80	75	70	67	63	61	60	57	53			9
10	113	100	83	78	72	69	65	63	62	59	54	50	50	10
11	118	104	86	81	75	71	67	64	63	60	56	52	52	11
12	122	109	89	83	77	73	69	66	65	61	57	53	53	12
13	127	113	92	86	79	75	70	67	66	63	58	55	55	13
14	131	117	95	89	81	77	72	69	68	64	60	56	56	14
15	136	122	98	91	84	79	74	70	69	66	61	58	57	15
16	140	126	101	94	86	81	75	72	70	67	63	59	59	16
17	145	130	104	96	88	83	77	73	72	68	64	60	60	17
18	149	134	107	99	90	85	79	75	73	70	65	62	62	18
19	154	139	110	102	92	87	80	76	74	71	67	63	63	19
20	158	143	113	104	94	89	82	78	76	72	68	65	64	20
21	163	147	116	107	97	90	84	79	77	73	70	66	66	21
22	168	152	119	110	99	92	85	81	78	75	71	68	67	22
23	172	156	122	112	101	94	87	82	80	76	73	69	69	23
24		160	125	115	103	96	89	84	81	78	74	70	70	24
25		164	128	117	105	98	90	86	83	80	75	72	72	25
26		169	131	120	108	100	92	87	84	81	77	73	74	26
27		173	134	123	110	102	94	89	85	82	78	75	74	27
28		177	137	125	112	104	95	90	87	83	80	76	76	28
29			140	128	114	106	97	92	88	85	81	78	77	29
30			143	131	116	108	99	93	90	86	82	79	79	30
31			146	133	119	110	100	95	91	87	84	80	80	31
32			149	136	121	112	102	96	92	89	85	82	81	32
33			152	138	123	114	104	98	94	90	87	83	83	33
34				141	125	116	105	99	95	92	88	85	84	34
35				144	127	118	107	101	97	93	89	86	86	35

*Αυτές οι τιμές έχουν υπολογιστεί από δείγματα παιδιών, τα οποία δεν είναι τόσο αντιπροσωπευτικά όσο τα δείγματα παιδιών ηλικίας από 5 έως 15 ετών. Είναι πιθανόν να είναι λίγο υψηλές για τα μη επιλεγμένα ή για τα περισσότερα αντιπροσωπευτικά δείγματα. Προσφέρονται σαν μη τελεσίδικοι οδηγοί για χρήση στις προσχολικές ομάδες παιδιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 32 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

ΣΥΝΟΛ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΕ ΕΤΗ														ΣΥΝ
ΙΚΟ ΣΚΟΡ	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΟΛΙ ΚΟ ΣΚΟ Ρ	
36				146	130	119	109	102	98	94	91	88	87	36	
37				149	132	121	110	104	99	96	92	89	88	37	
38					134	123	112	105	101	97	94	90	90	38	
49					136	125	114	107	102	98	95	92	91	39	
40					138	127	116	108	103	100	96	93	93	40	
41					141	129	117	110	105	101	98	95	94	41	
42					143	131	119	111	106	102	99	96	96	42	
43					145	133	121	113	108	104	101	98	97	43	
44					147	135	122	115	109	105	102	99	98	44	
45					149	137	124	116	110	106	103	100	100	45	
46						139	126	118	112	108	105	102	101	46	
47						141	127	119	113	109	106	103	103	47	
48						143	129	121	114	111	108	105	104	48	
49						145	131	122	116	112	109	106	105	49	
50						146	133	124	117	113	110	108	107	50	
51						148	134	125	119	115	112	109	108	51	
52						150	136	127	120	116	113	110	110	52	
53							137	128	121	117	115	112	111	53	
54							139	130	123	119	116	113	113	54	
55							141	131	124	120	118	115	114	55	
56							142	133	125	121	119	116	115	56	
57							144	134	127	123	120	118	117	57	
58							146	136	128	124	122	119	118	58	
59							147	137	130	126	123	120	120	59	
60							149	139	131	127	125	122	121	60	
61								140	132	128	126	123	122	61	
62								142	134	130	127	125	124	62	
63								143	135	131	129	126	125	63	
64								145	137	132	130	128	127	64	
65								146	138	134	132	129	128	65	
66								148	139	135	133	130	130	66	
67								150	141	136	134	132	131	67	
68									142	138	136	133	132	68	
69									143	139	137	135	134	69	
70									145	140	139	137	135	70	
71									146	142	140	138	137	71	

72	148	143	141	139	138	72
73	149	145	143	140	139	73

ΠΙΝΑΚΑΣ 33 **ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΣΚΟΡ ΣΕ ΠΡΟΤΥΠΟ**
ΣΚΟΡ
Ζωγραφίζοντας έναν άντρα, από κορίτσια

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ	3*	4*	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ
0	66	58	50	50	49									0
1	70	62	53	52	51	50								1
2	74	66	56	55	53	51								2
3	78	70	59	57	55	53	50							3
4	83	74	62	60	58	55	52							4
5	87	78	65	62	60	57	54	50						5
6	91	81	68	65	62	59	55	51						6
7	96	85	70	67	64	61	57	53	49					7
8	100	89	73	70	66	63	59	55	51	49				8
9	104	92	76	72	69	65	61	56	52	51				9
10	108	96	79	75	71	67	62	58	54	52				10
11	113	100	82	77	73	69	64	59	55	54	50			11
12	117	104	85	80	75	70	66	61	57	55	51			12
13	121	107	87	82	77	72	67	63	58	56	53	50		13
14	126	111	90	85	79	74	69	64	60	58	54	51		14
15	130	115	93	87	82	76	71	66	61	59	56	53	50	15
16	134	119	96	90	84	78	73	67	63	61	57	54	51	16
17	139	122	99	93	86	80	74	69	64	62	59	56	53	17
18	143	126	102	95	88	82	76	71	66	64	60	57	55	18
19	147	130	105	98	90	83	78	72	68	65	62	59	56	19
20	152	134	107	100	92	86	80	74	69	66	63	61	58	20
21	156	137	110	103	95	88	81	75	71	68	65	62	60	21
22	160	141	113	105	97	89	83	77	72	70	66	64	61	22
23	165	149	116	108	99	91	85	79	74	71	68	65	63	23
24	169	152	119	110	101	93	86	80	75	72	69	67	65	24
25	173	156	122	113	103	95	88	82	77	74	71	68	66	25
26	179	160	124	115	105	97	90	83	78	75	72	70	68	26
27		164	127	118	108	99	92	85	80	77	74	72	70	27
28		168	130	120	110	101	93	87	81	78	75	73	71	28
29		171	133	123	112	103	95	88	83	80	77	75	73	29
30		175	136	125	114	105	97	90	84	81	78	76	75	30
31			139	128	116	106	98	91	86	83	80	78	76	31
32			142	130	118	108	100	93	87	84	81	79	78	32
33			144	133	121	110	102	95	89	86	83	81	80	33

34	147	135	123	112	104	96	91	87	84	83	81	34
35	150	138	125	114	105	98	92	88	86	84	83	35

*Αυτές οι τιμές έχουν υπολογιστεί από δείγματα παιδιών, τα οποία δεν είναι τόσο αντιπροσωπευτικά όσο τα δείγματα παιδιών ηλικίας από 5 έως 15 ετών. Είναι πιθανόν να είναι λίγο υψηλές για τα μη επιλεγμένα ή για τα περισσότερο αντιπροσωπευτικά δείγματα. Προσφέρονται σαν μη τελεσίδικοι οδηγοί για χρήση στις προσχολικές ομάδες παιδιών

ΠΙΝΑΚΑΣ 33 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

ΣΥΝΟΛΙΚΟ					ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΕ ΕΤΗ										ΣΥΝΟΛ.
ΣΚΟΡ	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΣΚΟΡ	
36				140	127	116	107	100	94	90	87	86	85	36	
37				143	129	118	109	101	95	91	89	87	86	37	
38				146	131	120	111	103	97	93	91	89	88	38	
39				148	134	122	112	104	98	94	92	90	90	39	
40				151	136	124	114	106	100	96	94	92	91	40	
41					138	125	116	108	101	97	95	94	93	41	
42					140	127	118	109	103	99	97	95	95	42	
43					142	129	119	111	104	100	98	97	96	43	
44					144	131	121	112	106	102	100	98	98	44	
45					147	133	123	114	107	103	101	100	100	45	
46					149	135	124	116	109	104	103	101	101	46	
47					151	137	126	117	110	106	104	103	103	47	
48						139	128	119	112	107	106	104	105	48	
49						141	130	120	114	109	107	106	106	49	
50						142	131	122	115	110	109	108	108	50	
51						144	133	124	117	112	110	109	110	51	
52						146	135	125	118	113	112	111	111	52	
53						148	137	127	120	115	113	112	113	53	
54						150	138	128	121	116	115	114	115	54	
55							140	130	123	118	116	115	116	55	
56							142	132	124	119	118	117	118	56	
57							143	133	126	120	119	119	120	57	
58							145	135	127	122	121	120	121	58	
59							147	136	129	123	122	122	123	59	
60							149	138	130	125	124	123	125	60	
61							150	140	132	126	125	125	126	61	
62								141	133	128	127	126	128	62	
63								143	135	129	128	128	130	63	
64								144	137	131	130	130	131	64	
65								146	138	132	131	131	133	65	
66								148	140	134	133	133	135	66	
67								149	141	135	134	134	136	67	
68								151	143	136	136	136	138	68	
69									144	138	138	137	140	69	
70									146	139	139	139	141	70	
71									147	141	141	141	143	71	
72									149	142	142	142	145	72	
73									150	144	144	144	146	73	

**ΠΙΝΑΚΑΣ 34 ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΣΚΟΡ ΣΕ
ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΚΟΡ**

Ζωγραφίζοντας μία Γυναίκα, από Αγόρια

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΛΙΚΟ ΣΚΟΡ	3*	4*	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ
0	68	55	56	56	51									0
1	73	61	59	58	53	50								1
2	77	66	61	61	56	52								2
3	82	70	64	63	58	53								3
4	86	74	67	65	60	55	50	49						4
5	91	78	70	68	62	57	51	51	49					5
6	95	83	73	70	64	59	53	52	51					6
7	100	87	75	73	66	61	55	54	52					7
8	104	91	78	75	68	63	57	56	54	50				8
9	109	96	81	77	70	65	59	57	55	52				9
10	113	100	84	80	72	67	60	59	57	54	50			10
11	118	104	86	82	74	69	62	61	59	55	52			11
12	122	109	89	84	76	70	64	62	60	56	53			12
13	127	113	92	87	79	72	66	64	62	58	55	50		13
14	131	117	95	89	81	74	67	66	63	60	56	52	51	14
15	136	122	97	91	83	76	69	67	65	61	58	54	53	15
16	140	126	100	94	85	78	71	69	66	63	59	55	54	16
17	145	130	103	96	87	80	73	70	68	64	61	57	56	17
18	149	134	106	98	89	82	75	72	70	66	63	58	57	18
19	154	139	108	101	91	84	76	74	71	68	64	60	59	19
20	158	143	111	103	93	86	78	75	73	69	66	62	61	20
21	163	147	114	105	95	87	80	77	74	71	67	63	62	21
22	168	152	117	108	97	89	82	79	76	72	69	65	64	22
23	172	156	119	110	99	91	84	80	78	74	70	66	65	23
24		160	122	112	102	93	85	82	79	75	72	68	67	24
25		164	125	115	104	95	87	84	81	77	73	70	69	25
26		169	128	117	106	97	89	85	82	78	75	71	70	26
27		173	131	119	108	99	91	87	84	80	77	73	72	27
28		177	133	122	110	101	93	89	85	82	78	74	74	28
29			136	124	112	103	94	90	87	83	80	76	75	29
30			139	126	114	104	96	92	89	85	81	78	77	30
31			142	129	116	106	98	93	90	86	83	79	78	31
32			144	131	118	108	100	95	92	88	84	81	80	32
33				133	120	110	102	97	93	89	86	82	82	33
34				136	122	112	103	98	95	91	88	84	83	34
35				138	125	114	105	100	96	93	89	86	85	35

*Αυτές οι τιμές έχουν υπολογιστεί από δείγματα παιδιών, τα οποία δεν είναι τόσο αντιπροσωπευτικά όσο τα δείγματα παιδιών ηλικίας από 5 έως 15 ετών. Είναι πιθανόν να είναι λίγο υψηλές για τα μη επιλεγμένα ή για τα περισσότερα αντιπροσωπευτικά δείγματα. Προσφέρονται σαν μη τελεσίδικοι οδηγοί για χρήση στις προσχολικές ομάδες παιδιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 34 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

ΣΥΝΟΛ ΙΚΟ ΣΚΟΡ	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ
36				140	127	116	107	102	98	94	91	87	86	36
37				143	129	118	109	103	100	96	92	89	88	37
38				145	131	120	110	105	101	97	94	90	90	38
39					133	121	112	107	103	99	95	92	91	39
40					135	123	114	108	104	100	97	94	93	40
41					137	125	116	110	106	102	98	95	94	41
42					139	127	118	111	107	103	100	97	96	42
43					141	129	119	113	109	105	102	98	98	43
44					143	131	121	115	111	107	103	100	99	44
45					145	133	123	116	112	108	105	101	101	45
46					148	135	125	118	114	110	106	103	103	46
47					150	137	127	120	115	111	108	105	104	47
48						139	128	121	117	113	109	106	106	48
49						140	130	123	118	114	111	108	107	49
50						142	132	125	120	116	112	109	109	50
51						144	134	126	122	117	114	111	111	51
52						146	136	128	123	119	116	113	112	52
53						148	137	129	125	121	117	114	114	53
54						150	139	131	126	122	119	116	115	54
55							141	133	128	124	120	117	117	55
56							143	134	129	125	122	119	119	56
57							145	136	131	127	123	121	120	57
58							146	138	133	128	125	122	122	58
59							148	139	134	130	127	124	123	59
60							150	141	136	132	128	125	125	60
61								143	137	133	130	127	127	61
62								144	139	135	131	129	128	62
63								146	140	136	133	130	130	63
64								148	142	138	134	132	132	64
65								149	144	139	136	133	133	65
66								151	145	141	137	135	135	66
67									147	142	139	137	136	67
68									148	144	141	138	138	68
69									150	146	142	140	140	69
70										147	144	141	141	70
71										149	145	143	143	71

ΠΙΝΑΚΑΣ 35
ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΣΚΟΡ ΣΕ
ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΚΟΡ
Ζωγραφίζοντας μία Γυναίκα, από Κορίτσια

ΣΥΝ ΟΛΙ ΚΟ ΣΚΟ Ρ	3*	4*	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ
0	62	55	52	52	49									0
1	66	59	54	54	50	48								1
2	70	63	57	56	52	50								2
3	74	67	59	58	54	51								3
4	78	70	62	60	56	53								4
5	83	74	64	62	58	55	48							5
6	87	78	67	64	60	56	50							6
7	91	81	69	66	62	58	52							7
8	96	85	72	69	64	60	54	49						8
9	100	89	74	70	66	62	55	51						9
10	104	92	77	73	68	63	57	53						10
11	109	96	79	75	70	65	59	54						11
12	113	100	82	77	71	67	60	56	50					12
13	117	104	84	79	73	68	62	57	52					13
14	121	108	87	81	75	70	64	59	53	50				14
15	126	111	89	83	77	72	65	61	55	52				15
16	130	115	92	86	79	74	67	62	56	53	50			16
17	134	119	94	88	81	75	69	64	58	55	51	48		17
18	139	122	97	90	83	77	71	65	60	56	53	50		18
19	143	126	99	92	85	79	72	67	61	58	55	51		19
20	147	130	102	94	87	81	74	69	63	60	56	53	50	20
21	151	134	104	96	89	82	76	70	64	61	58	55	52	21
22	156	137	107	98	90	84	77	72	66	63	59	56	54	22
23	160	141	100	100	92	86	79	73	68	64	61	58	56	23
24	164	145	112	103	94	87	81	75	69	66	63	60	57	24
25	169	149	114	105	96	89	82	77	71	67	64	61	59	25
26	173	152	117	107	98	91	84	78	72	69	66	63	61	26
27	177	156	119	109	100	93	86	80	74	71	67	65	63	27
28		160	122	111	102	94	88	81	76	72	69	66	64	28
29		164	124	113	104	96	89	83	77	74	71	68	66	29
30		168	126	115	106	97	91	85	79	75	72	70	68	30
31		171	129	117	108	99	93	86	80	77	74	71	70	31
32		175	131	119	109	101	94	88	82	78	75	73	71	32
33					111	103	96	89	84	80	77	75	73	33
34					113	105	98	91	85	82	79	76	75	34
35					115	106	100	93	87	83	80	78	77	35

*Αυτές οι τιμές έχουν υπολογιστεί από δείγματα παιδιών, τα οποία δεν είναι τόσο αντιπροσωπευτικά όσο τα δείγματα παιδιών ηλικίας από 5 έως 15 ετών. Είναι πιθανόν να είναι λίγο υψηλές για τα μη επιλεγμένα ή για τα περισσότερα αντιπροσωπευτικά δείγματα. Προσφέρονται σαν μη τελεσίδικοι οδηγοί για χρήση στις προσχολικές ομάδες παιδιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ
36			141	128	117	108	101	94	88	85	82	80	78	36
37			144	130	119	110	103	96	90	86	83	81	80	37
38			146	132	121	111	105	97	91	88	85	83	82	38
39			149	134	123	113	106	99	93	89	87	85	84	39
40				136	125	115	108	101	95	91	88	86	86	40
41				139	127	117	110	102	96	92	90	88	87	41
42				141	129	118	111	104	98	94	91	90	89	42
43				143	130	120	113	105	99	96	93	91	91	43
44				145	132	122	115	107	101	97	95	93	93	44
45				147	134	123	117	109	103	99	96	95	94	45
46				149	136	125	118	110	104	100	98	96	96	46
47					138	127	120	112	106	102	99	98	98	47
48					140	129	122	113	107	103	101	100	100	48
49					142	130	123	115	109	105	103	101	101	49
50					144	132	125	117	111	107	104	103	103	50
51					146	134	127	118	112	108	106	105	105	51
52					148	136	128	120	114	110	107	106	107	52
53					149	137	130	121	115	111	109	108	109	53
54					151	139	132	123	117	113	111	110	110	54
55						141	134	124	119	114	112	111	112	55
56						142	135	126	120	116	114	113	114	56
57						144	137	128	122	118	115	115	116	57
58						146	139	129	123	119	117	116	117	58
59						148	140	131	125	121	119	118	119	59
60						149	142	132	126	122	120	120	121	60
61						151	144	134	128	124	122	121	123	61
62							146	136	130	125	123	123	124	62
63							147	137	131	127	125	125	126	63
64							149	139	133	128	127	126	128	64
65							151	140	134	130	128	128	130	65
66								142	136	132	130	130	132	66
67								144	138	133	131	131	133	67
68								145	139	135	133	133	135	68
69								147	141	136	125	135	137	69
70								148	142	138	136	136	139	70
71								150	144	139	138	138	140	71

Οδηγίες για τη Χρήση των Κλίμακων Ποιότητας

Οι κλίμακες ποιότητας, οι οποίες έχουν περιγραφεί πλήρως στο κεφάλαιο VII, επιτρέπουν μία πολύ πιο γρήγορη αξιολόγηση των ζωγραφιών από ότι οι Βαθμολογικές Κλίμακες, αλλά τα αποτελέσματα δεν είναι τόσο ακριβή. Όταν μία πρόχειρη εκτίμηση του επιπέδου ωριμότητας του παιδιού θα είναι επαρκές, τότε αυτές οι κλίμακες θα είναι χρήσιμες. Παρατάξετε "τις πλάκες" πίσω σας, ένα φύλλο (αρσενικό, θηλυκό) κάθε φορά, ή καρφίτσώστε τα διαδοχικά στον τοίχο μπροστά από το γραφείο σας. Κάθε ζωγραφιά αναπαριστά στην κλίμακα το επίπεδο ωριμότητας. Από το 1.0, όπου αναπαριστά τη ζωγραφιά με το μικρότερο επίπεδο ωριμότητας, έως το 12.0, όπου αναπαριστά τη ζωγραφιά με το μεγαλύτερο επίπεδο ωριμότητας.

Αρχικά διαβάστε την κλίμακα για λίγα λεπτά. Κοιτάξτε την κάθε ζωγραφιά με τη σειρά. Παρατηρείστε ότι υπάρχει βελτίωση στην ακρίβεια της λεπτομέρειας και της αναλογίας από την πρώτη ζωγραφιά μέχρι την τελευταία.

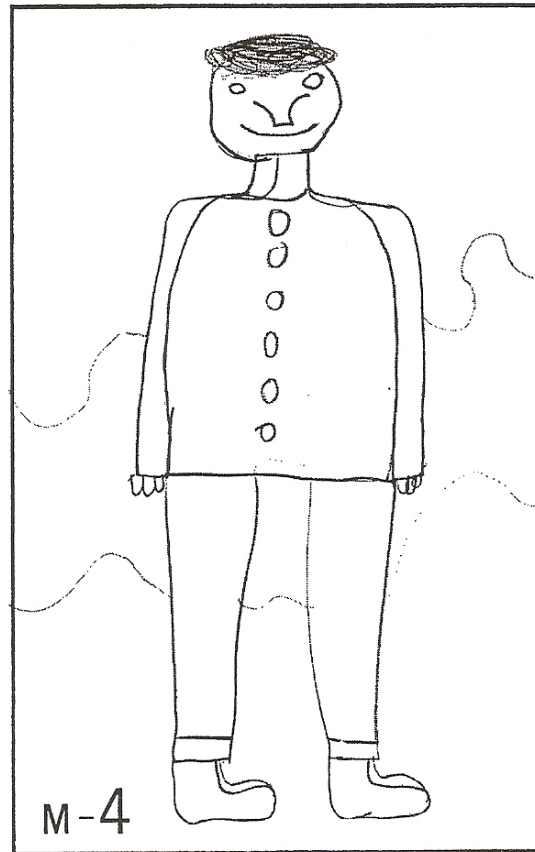
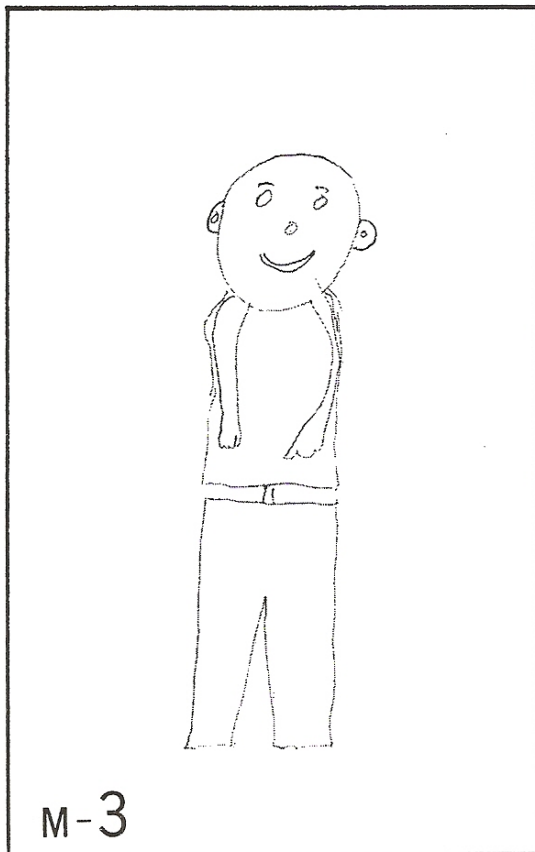
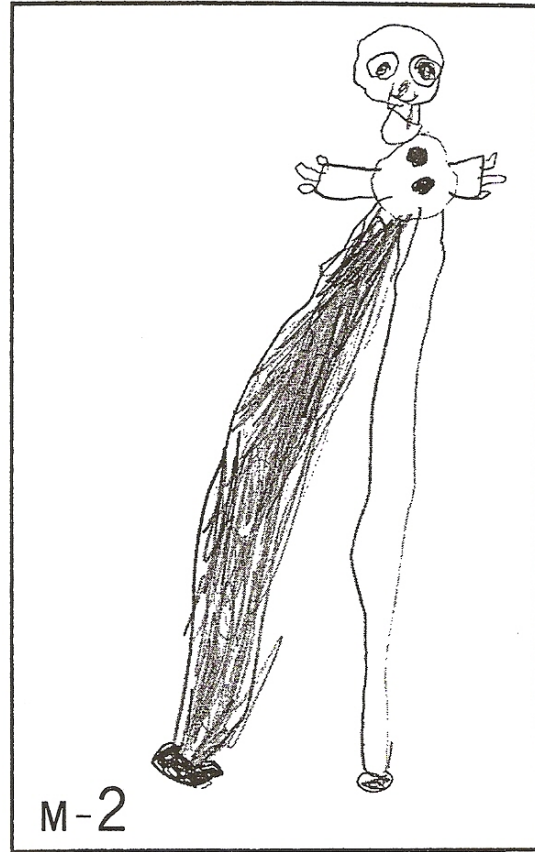
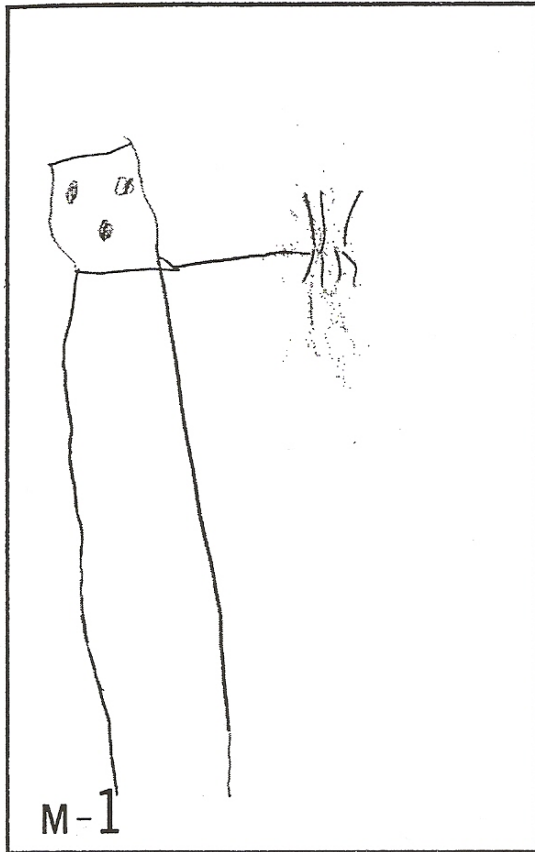
Πάρτε τις ζωγραφιές που είναι για βαθμολόγηση και συγκρίνετέ τις με τις εικόνες των δειγμάτων της κλίμακας. Όταν αντιληφθείτε ποια ζωγραφιά της κλίμακας μοιάζει περισσότερο με αυτή που εσείς πρόκειται να "κρίνετε", δώστε την τιμή της κλίμακας από το δείγμα στην ζωγραφιά αυτή. Εισάγετε την βαθμολογία αυτή στο φυλλάδιο του εξώφυλλου από το εγχειρίδιο του τεστ κάτω από την Κλίμακα Ποιότητας για Άντρα ή Γυναίκα, όπως η κάθε περίπτωση απαιτεί.

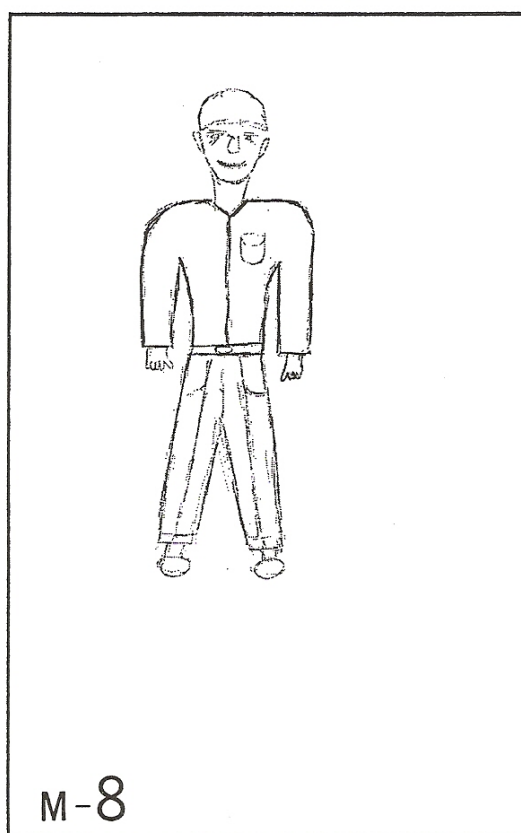
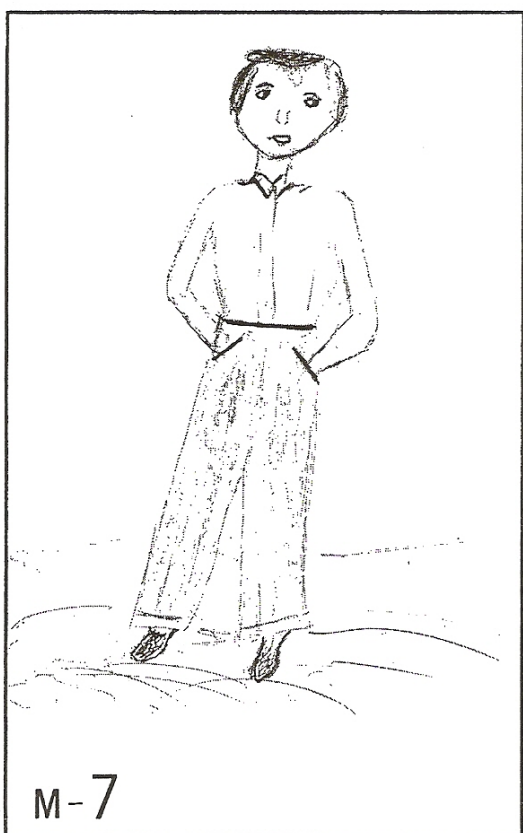
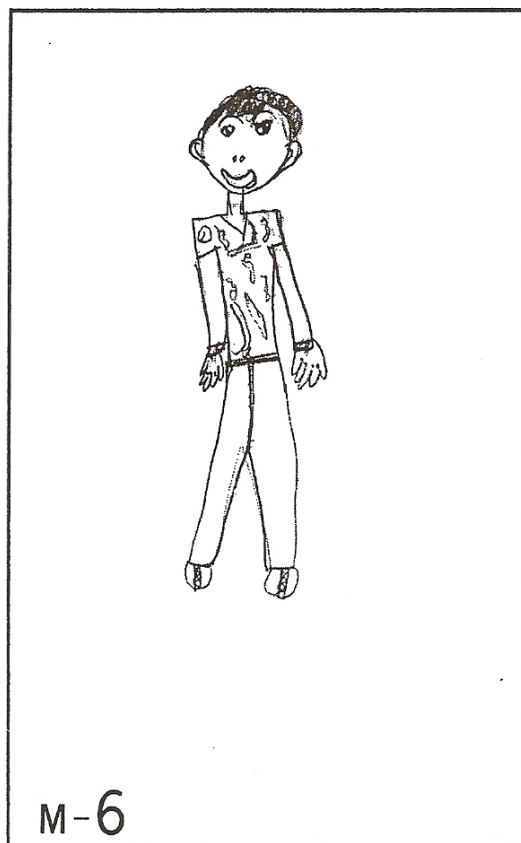
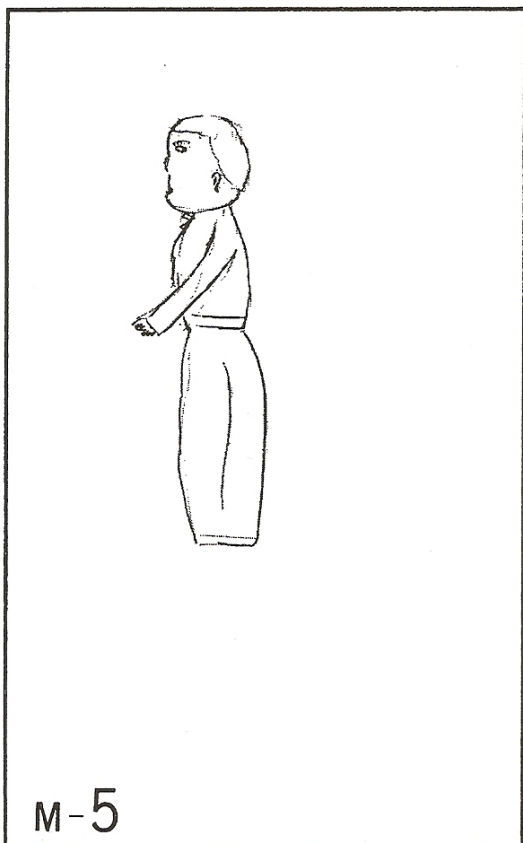
Εάν έχετε να βαθμολογήσετε πολλές ζωγραφιές, τοποθετήστε τις σε ομάδες πάνω στο τραπέζι σύμφωνα με τις τιμές που τους απονέμονται. Έτσι, θα έχετε διάφορες στοίβες από ζωγραφιές, τοποθετώντας εκείνες που εκτιμώνται για 2.0 όλες μαζί, τοποθετώντας εκείνες που εκτιμώνται για 3.0 όλες μαζί κλπ. Όταν θα έχετε βγάλει συμπέρασμα για τις τιμές όλων των ζωγραφιών, πάρτε την κάθε στοίβα με τη σειρά, και ελέγξτε την, για να σιγουρευτείτε αν οι ζωγραφιές τις ομάδας αυτής είναι περισσότερο ή λιγότερο όμοιες με την Κλίμακα. Αλλάξτε την τιμή που έχετε δώσει σε κάθε ζωγραφιά, μέχρι να την τοποθετήσετε στην κατηγορία που αναπαριστά καλύτερα από τις υπόλοιπες την ωριμότητα της.

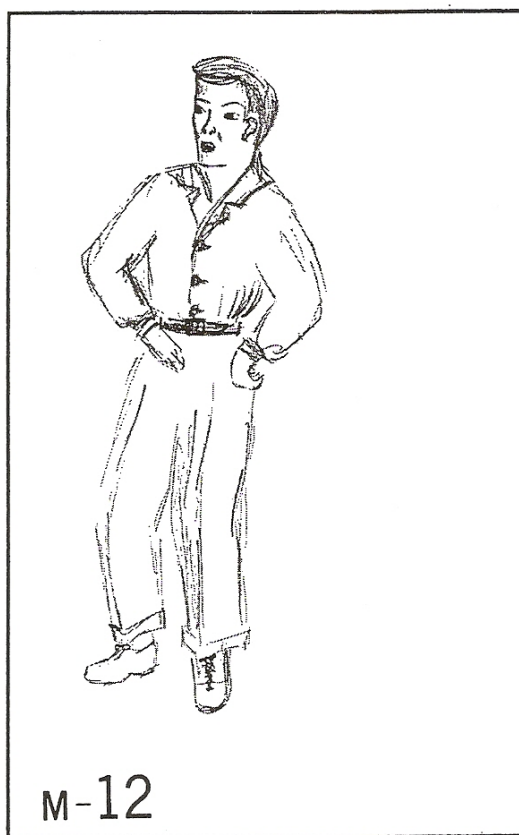
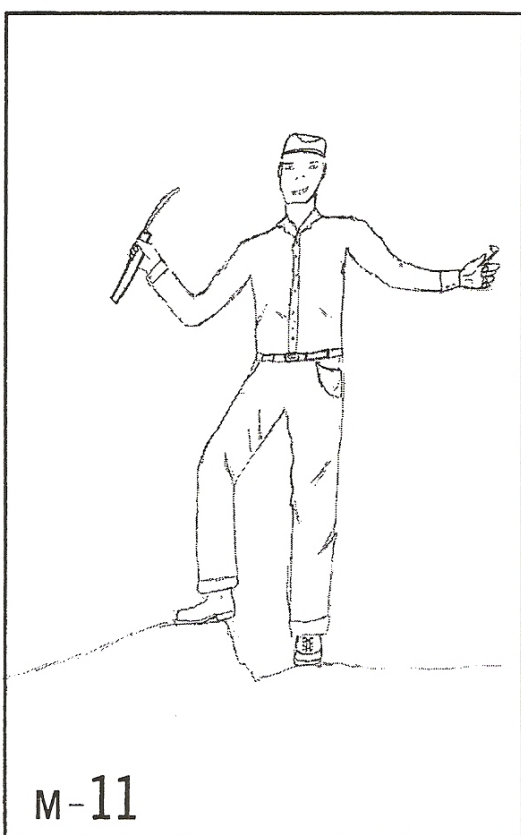
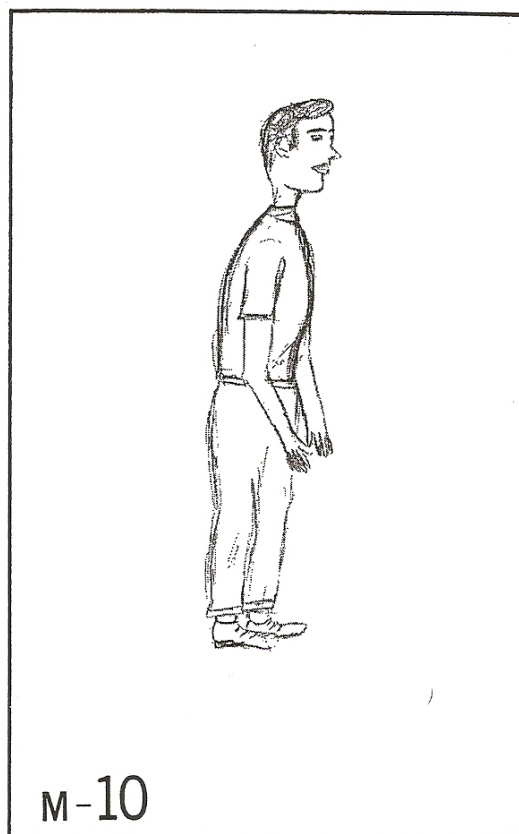
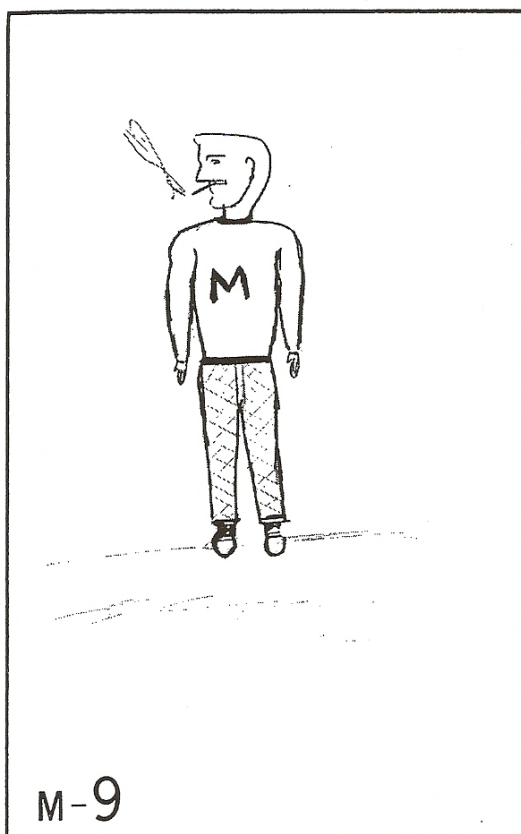
Καμία Κλίμακα Ποιότητας δεν έχει δημιουργηθεί για τις ζωγραφιές που αναπαριστούν τον Εαυτό και φαίνεται ανάρμοστο να χρησιμοποιήσετε τα δείγματα της Κλίμακας του Άντρα ή της Γυναίκας για να τις "κρίνετε". Τα παιδιά πάνω από επτά ή οχτώ χρονών περικλείουν πολλά παιδικά χαρακτηριστικά στα πορτραίτα του εαυτού τους-αντικείμενα ρουχισμού, αξεσουάρ, και άλλα- τα οποία μπορεί να επηρεάσουν τη συνολική εντύπωση της ζωγραφιάς,

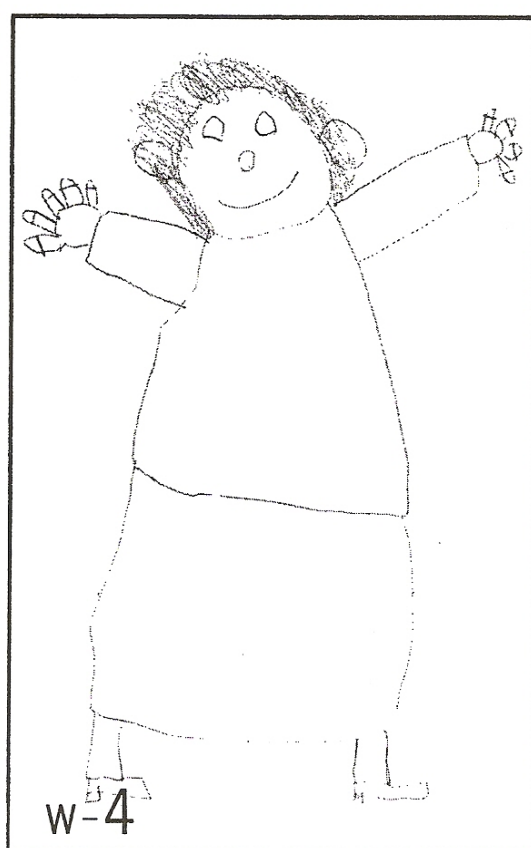
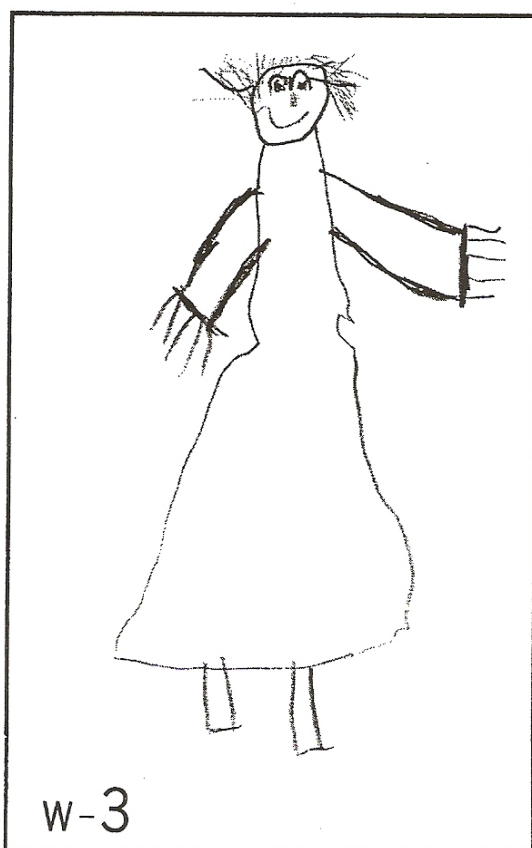
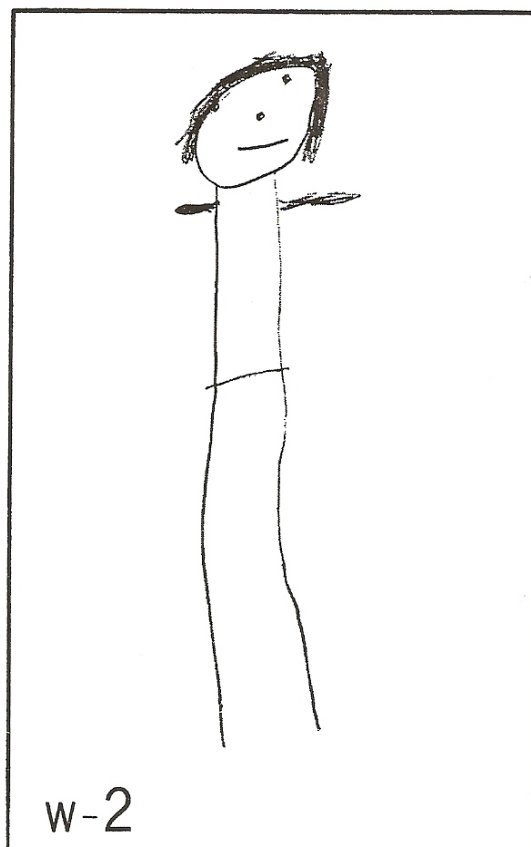
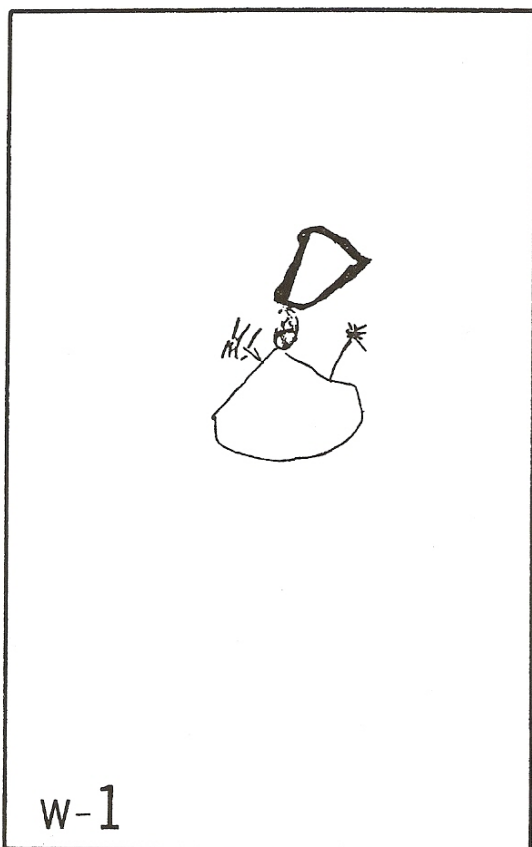
και κυρίως τη μέθοδο της Κλίμακας Ποιότητας. Η επίδραση αυτών των παιδικών χαρακτηριστικών δεν έχουν μελετηθεί, αλλά μπορεί να είναι αξιοσημείωτα.

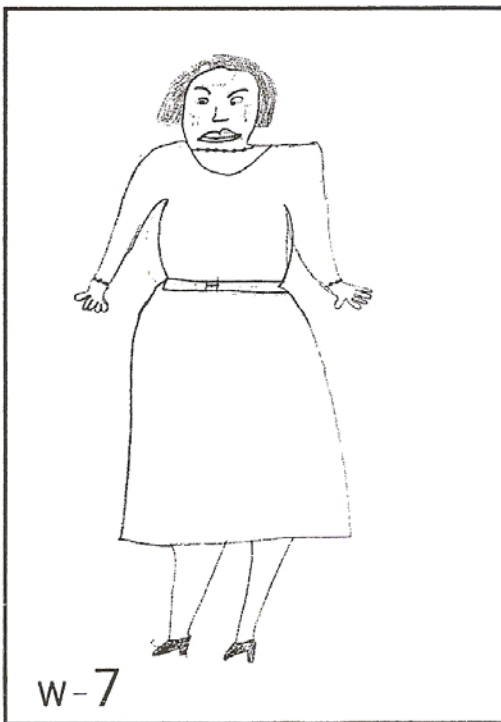
Τα δείγματα της Κλίμακας Ποιότητας αναπαριστώνται στις σελίδες που ακολουθούν: M-1 έως M-12 για την κλίμακα του Άντρα, και W-1 έως W-12 για την κλίμακα της Γυναίκας.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΣΚΟΡ-ΚΛΙΜΑΚΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΠΡΟΤΥΠΑ ΣΚΟΡ.

Οι ισότιμες τιμές των Πρότυπων σκορ με τα σκορ της Κλίμακας Ποιότητας έχουν παραταχτεί στους Πίνακες 36 έως 39. Αυτοί οι Πίνακες χρησιμοποιούνται όπως περιγράφεται στη σελίδα 293 σε σχέση με τους Πίνακες 32-35. Το Πρότυπο σκορ που απορρέει από το σκορ της Κλίμακας Ποιότητας είναι παρεμφερές με το Πρότυπο σκορ που απορρέει από το συνολικό σκορ της Βαθμολογικής Κλίμακας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 36 Ισότιμες τιμές των Πρότυπων Σκορ με τα Σκορ των Κλιμάκων Ποιότητας.
Ζωγραφίζοντας έναν Άντρα, από Αγόρια

ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑ ΚΑΣ ΠΟΙΟΤΗ ΤΑΣ	ΗΛΙΚΙΑ											ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	76	71	64	61	59	58	57	56	56	53	51	1
2	92	84	76	71	68	67	65	64	64	61	60	2
3	108	97	88	81	78	75	73	72	72	70	69	3
4	124	110	100	92	87	84	82	81	80	79	78	4
5	140	123	112	102	96	93	90	89	88	87	87	5
6	156	136	124	112	106	102	98	97	96	96	96	6
7		149	136	123	115	111	107	105	104	104	105	7
8		162	148	133	124	119	115	113	113	113	114	8
9			160	143	134	128	123	121	121	121	123	9
10				154	143	137	132	129	129	130	132	10
11					153	146	140	137	137	139	141	11
12						155	148	145	145	147	150	12

ΠΙΝΑΚΑΣ 37 Ισότιμες τιμές των Πρότυπων Σκορ με τα Σκορ των Κλιμάκων Ποιότητας.

Ζωγραφίζοντας έναν Άντρα, από Κορίτσια

ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑ ΚΑΣ ΠΟΙΟΤ ΗΤΑΣ	ΗΛΙΚΙΑ											ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	74	68	61	59	56	56	53	52	52	49	48	1
2	88	80	73	69	65	65	61	60	60	58	57	2
3	101	92	85	79	75	74	70	69	68	66	66	3
4	115	105	97	90	85	82	78	77	77	75	74	4
5	128	118	109	100	94	91	87	85	85	83	83	5
6	142	130	121	110	104	100	96	94	93	92	92	6
7	156	142	133	121	114	109	104	102	102	100	101	7
8		155	145	131	123	118	113	110	110	109	110	8
9			157	141	133	126	121	119	118	118	119	9
10			169	152	143	135	130	127	127	126	127	10
11				162	152	144	138	135	135	135	136	11
12					162	153	147	144	143	143	145	12

ΠΙΝΑΚΑΣ 38 Ισότιμες τιμές των Πρότυπων Σκορ με τα Σκορ των Κλιμάκων Ποιότητας.

Ζωγραφίζοντας μία Γυναίκα, από Αγόρια

ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑΚΑ Σ ΠΟΙΟΤΗΤΑ Σ	ΗΛΙΚΙΑ											ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	70	65	60	56	53	50	49	46	42	39	35	1
2	85	78	71	66	62	59	58	55	51	48	45	2
3	100	90	82	76	72	68	66	63	60	58	55	3
4	115	102	93	86	81	77	75	72	69	67	65	4
5	130	115	104	96	91	86	84	80	78	76	75	5
6	145	128	116	106	100	95	92	89	87	86	85	6
7	160	140	127	116	109	104	101	97	96	95	95	7
8		152	138	126	119	114	109	106	105	105	105	8
9			149	136	128	123	118	115	114	114	115	9
10			160	146	138	132	126	123	124	123	125	10
11				156	147	141	135	132	133	133	135	11
12					156	150	144	140	142	142	145	12

ΠΙΝΑΚΑΣ 39 Ισότιμες τιμές των Πρότυπων Σκορ με τα Σκορ των Κλιμάκων Ποιότητας.

Ζωγραφίζοντας μία Γυναίκα, από κορίτσια

ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑ ΚΑΣ ΠΟΙΟΤ ΗΤΑΣ	ΗΛΙΚΙΑ											ΣΚΟΡ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	70	65	60	56	53	50	49	46	42	39	35	1
2	85	78	71	66	62	59	58	55	51	48	45	2
3	100	90	82	76	72	68	66	63	60	58	55	3
4	115	102	93	86	81	77	75	72	69	67	65	4
5	130	115	104	96	91	86	84	80	78	76	75	5
6	145	128	116	106	100	95	92	89	87	86	85	6
7	160	140	127	116	109	104	101	97	96	95	95	7
8		152	138	126	119	114	109	106	105	105	105	8
9			149	136	128	123	118	115	114	114	115	9
10			160	146	138	132	126	123	124	123	125	10
11				156	147	141	135	132	133	133	135	11
12					156	150	144	140	142	142	145	12

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΣΚΟΡ ΣΕ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΕΚΑΤΟ ΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ.

Οι δάσκαλοι που χρησιμοποιούν το Τεστ Ζωγραφικής ίσως προτιμούν να ερμηνεύουν τα συνολικά σκορ σε επί τοις εκατό κατάταξη παρά σε πρότυπα σκορ. Η επί τοις εκατό κατάταξη δείχνει τη σχετική κατάσταση ενός παιδιού σε μία θεωρητική ομάδα των 100, αναπαριστώντας έναν συγκεκριμένο πληθυσμό. Το 65 στην επί τοις εκατό κατάταξης στο Τεστ Ζωγραφικής σημαίνει ότι το παιδί κατατάσσεται 65^{ος} από τη βάση της θεωρητικής ομάδας των 100 παιδιών, τα οποία αναπαριστούν όλο τον παιδικό πληθυσμό της Αμερικής της ηλικίας του.

Στην πραγματικότητα, το πρότυπο σκορ υπερτερεί στο ότι μπορεί να υπολογιστεί στο μέσον του, μια διαδικασία που δεν είναι κατάλληλη στις επί τοις εκατό κατατάξεις. Η επί τοις εκατό κατάταξη παρόλα αυτά, γίνεται πιο εύκολα κατανοητή και την παρούσα στιγμή χρησιμοποιείται περισσότερο στη σχολική εξέταση.

Ο πίνακας 40 παρέχει την επί τοις εκατό κατάταξη για το κάθε πρότυπο σκορ. Εισάγετε τον πίνακα με το πρότυπο σκορ, που απορρέει είτε από τη Βαθμολογική κλίμακα είτε από την κλίμακα Ποιότητας. Επειδή υπάρχει μια συνεχής σχέση μεταξύ των πρότυπων σκορ και των κατατάξεων επί τοις εκατό, αυτός ο πίνακας επαρκεί για τις βαθμολογικές κλίμακες του Άντρα και της Γυναίκας και τις κλίμακες Ποιότητας το ίδιο για τα αγόρια και

για τα κορίτσια. Το φυλλάδιο του εξώφυλλου του εγχειριδίου έχει ένα κενό για να εισάγετε τη επί τοις εκατό κατάταξη της κάθε ζωγραφιάς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40 Ισοτιμίες της Επί Τοις Εκατό Κατάταξης σε σχέση με τα Πρότυπα Σκορ.

Πρότυπο Σκορ	Επί Τοις Εκατό (%) Κατάταξη	Πρότυπο Σκορ	Επί Τοις Εκατό (%) Κατάταξη	Πρότυπο Σκορ	Επί Τοις Εκατό (%) Κατάταξη
133+	99	110	75	87	19
132	98	109	73	86	18
131	98	108	71	85	16
130	98	107	68	84	14
129	97	106	66	83	13
128	97	105	63	82	12
127	96	104	61	81	10
126	96	103	58	80	9
125	95	102	55	79	8
124	95	101	53	78	7
123	94	100	50	77	6
122	93	99	47	76	5
121	92	98	45	75	5
120	91	97	42	74	4
119	90	96	39	73	4
118	88	95	37	72	3
117	87	94	34	71	3
116	86	93	32	70	2
115	84	92	29	69	2
114	82	91	27	68	2
113	81	90	25	67-	1
112	79	89	23		
111	77	88	21		

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΟΥ ΤΕΣΤ.

Το ολοκληρωμένο εγχειρίδιο του τεστ αναπαριστάται στις επόμενες τέσσερις σελίδες για να απεικονίσει τη χρήση του. Παρόλο που αυτές οι συγκεκριμένες ζωγραφιές είναι καλύτερου επιπέδου, η ίδια μέθοδος ολοκλήρωσης του εγχειριδίου θα εφαρμοζόταν σε κάθε ζωγραφιά.

Τεστ Ζωγραφικής Goodenough-Harris
Από την Florence L. Goodenough και τον Dale B. Harris

Όνομα: KAREN SMITH

Σχολείο: PARKWAY Ημέρα: 8/Μαΐου/1963

Τάξη: δευτέρα Ημερομηνία γέννησης: 6/7/1955

Απασχόληση του Πατέρα: Βοσκός σε φάρμα πανεπιστημίου

Σημειώσεις εξεταστή	Συνοψίζοντας
---------------------	--------------

Συνολικό σκορ

Πρότυπο σκορ

% Κατάταξη

Βαθμολογική κλίμακα

Άντρας

Γυναίκα

Μέσος όρος

Εαυτός

Κλίμακες Ποιότητες

Άντρας

Γυναίκα

Μέσος όρος

ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Τεστ Ζωγραφικής Goodenough-Harris

Από την Florence L. Goodenough και τον Dale B. Harris

Όνομα _____ Αγόρι__ Κορίτσι__

Σχολείο _____ Ημέρα ζωγραφιάς _____

Τάξη _____ Ηλικία _____ Ημέρα γέννησης _____

Απασχόληση του Πατέρα _____

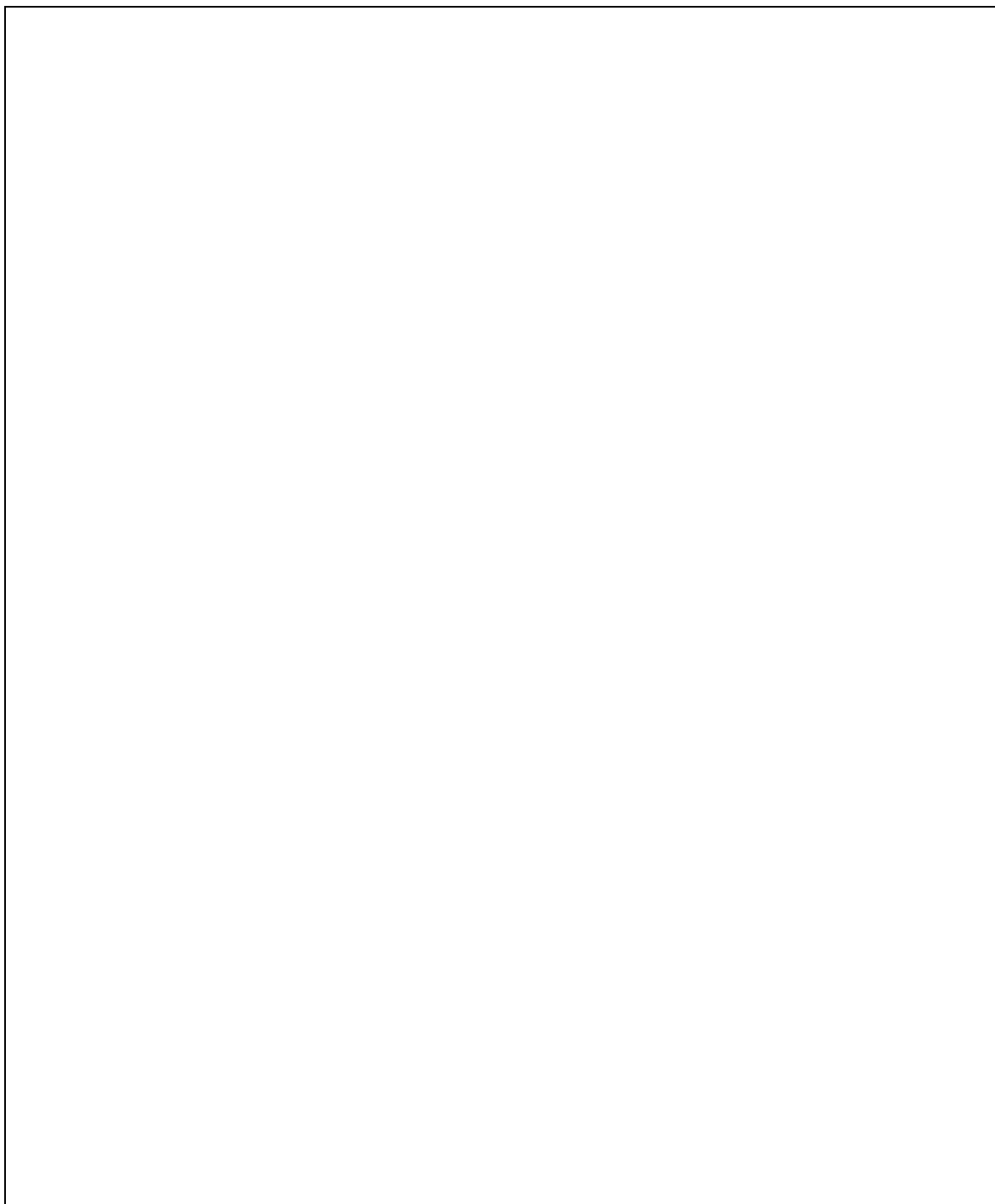
Σημειώσεις εξεταστή

Συνοψίζοντας

Συνολικό σκορ	Πρότυπο σκορ	% Κατάταξη
Βαθμολογική κλίμακα		
Αντρας		
Γυναίκα		
Μέσος όρος		
Εαυτός		
Κλίμακες Ποιότητες		
Αντρας		
Γυναίκα		
Μέσος όρος		

Φτιάξε την Πρώτη σου Ζωγραφιά Εδώ

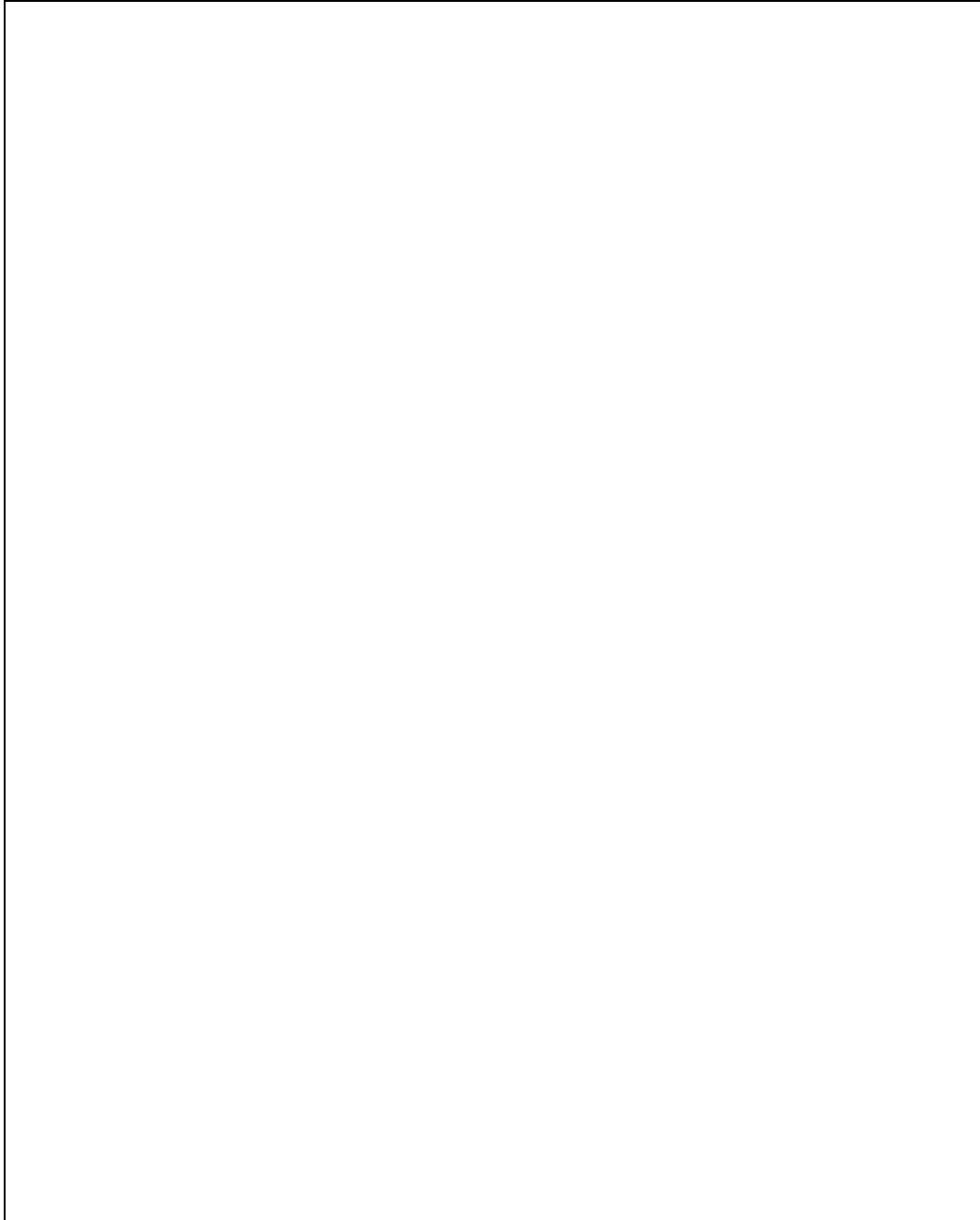
Ζωγράφισε μία εικόνα ενός άντρα. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον άντρα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους του.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	Σύν:		

Φτιάξε την Δεύτερη σου Ζωγραφιά Εδώ

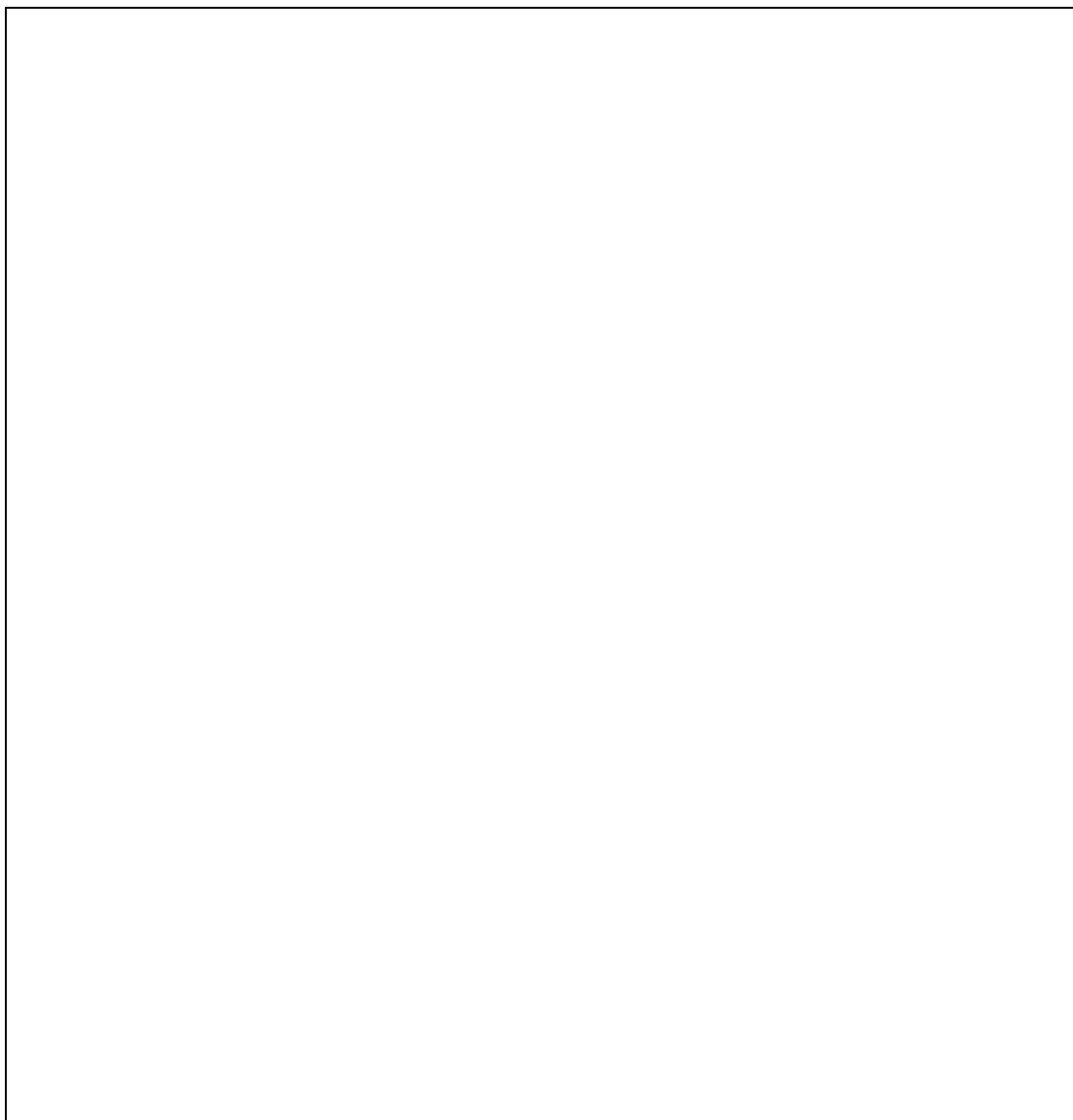
Ζωγράφισε μία εικόνα μίας γυναίκας. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρη τη γυναίκα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους του.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	Σύν:		

Φτιάξε την Τρίτη σου Ζωγραφιά Εδώ

Ζωγράφισε μία εικόνα του εαυτού σου. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον εαυτό σου, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους σου.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	Σύν		

:

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΤΕΣΤ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- fresh test booklet = νέο φύλλο αξιολόγησης
- be preserved = κρετούνται σε καλή κατάσταση
- interscorer studies = οδηγίες ενδοβαθμολόγησης
- Note in the illustrations wheather a score has been given for the item under consideration and fix clearly in mind the principles governing this scoring = προσέξτε στις εικονογραφήσεις σε ποιά αντικείμενα έχει δοθεί βαθμός κατά την εξέταση και σταθεροποιήστε ξεκάθαρα μέσα στο μυαλό σας τους κανόνες που κατευθύνουν τη βαθμολόγηση.
- Numbers and cue phrases = συνοπτική αρίθμηση και συνθηματικές φράσεις
- to get an initial impression = για να έχει μια πρώτη εντύπωση
- for example, it is thought that severely brain-damaged children may do such more poorly on the drawing test than on a well-standardized measure of vocabulary =

για παράδειγμα, πιστεύεται ότι παιδιά με σοβαρή κρανιοεγκεφαλική κάκωση μπορεί να αποδώσουν πολύ λιγότερο στο τεστ ζωγραφικής, από ότι σε ένα καλά-σταθμισμένο τεστ λεξιλογίου

- youth older than norms is interpreted in relation to values of 15 years old =

οι ζωγραφιές των νέων, ηλικίας μεγαλύτερης των προτύπων, βαθμολογούνται με τις τιμές που αντιστοιχούν σε παιδιά 15 χρονών

- two lips need not be shown = δεν είναι απαραίτητο να φαίνονται και τα δύο χείλη
- it cannot be emphasized too strongly that very careful study of this manual is imperative if rasults are to be of any value = είναι επιτακτική η ανάγκη για πολύ προσεκτική μελέτη ατυού του εγχειριδίου για να έχουν αξία τα αποτελέσματα

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΤΕΣΤ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η περιγραφή διαδικασίας χορήγησης ήταν η εξής: Αρχικά έγινε η επιλογή των παιδιών στα οποία εφαρμόστηκε το τεστ. Όλα τα παιδιά επιλέχθηκαν έτσι ώστε να ανήκουν σε ένα συγκεκριμένο ηλικιακό πλαίσιο. Στην συγκεκριμένη έρευνα χρειάστηκε η συμμετοχή παιδιών προσχολικής ηλικίας και συγκεκριμένα από 3.5 έως 6 ετών. Τον στόχο της έρευνας αποτέλεσε η μελέτη της ψυχοκινητικής ωριμότητας του κάθε παιδιού, εξετάζοντας αναλυτικά τις ζωγραφιές, καταμετρώντας τα εμπεριεχόμενα σε αυτές στοιχεία τα οποία βαθμολογήθηκαν θετικά και παρατηρώντας με προσοχή τον τρόπο και το ύφος του ιδεασμού του παιδιού.

Η χορήγηση του τεστ πραγματοποιήθηκε σε δύο πλαίσια. Το πρώτο αποτέλεσε ένα ιδιωτικό κέντρο λογοθεραπείας στη Θεσσαλονίκη και το δεύτερο υπήρξε ο παιδικός σταθμός Περίστασης Πιερίας. Τα φυλλάδια αξιολόγησης εφαρμόστηκαν στα συγκεκριμένα παιδιά έπειτα από ειδική άδεια από τον φορέα και υπεύθυνο του ιδιωτικού κέντρου και έπειτα από αίτηση για την εφαρμογή του test goodenough στο Δημαρχείο νομού Πιερίας και την ακόλουθη άδεια χορηγήσεως.

Η εφαρμογή του τεστ χρειάστηκε διήρκεσε δύο εβδομάδες περίπου. Οι κατηγορίες παιδιών που επιλέχθηκαν είναι πρώτον τα παιδιά με τυπική ανάπτυξη, δεύτερον τα παιδιά που παρουσιάζουν αρθρωτικές διαταραχές και φωνολογικά προβλήματα και τρίτον τα παιδιά τα οποία ανήκουν στο φάσμα των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε ανώνυμα. Τα στοιχεία των παιδιών που χρειάστηκαν ήταν μόνο το φύλλο του καθενός -αγόρι, κορίτσι- και η ακριβής ηλικία του.

Το τεστ σε αρκετές περιπτώσεις χορηγήθηκε ατομικά, εν ώρα παρακολούθησης από το παιδί της λογοθεραπευτικής συνεδρίας και σε άλλες περιπτώσεις χορηγήθηκε ομαδικά στα πλαίσια μιας τάξης παιδικού σταθμού κατά την ατομική χορήγηση του τεστ.

Κατά την ατομική χορήγηση του τεστ η διαδικασία ήταν η εξής: Αρχικά προηγήθηκε στο κάθε παιδί χαιρετισμός και γνωριμία. Στη συνέχεια του ζητήθηκε να φτιάξει τρεις ζωγραφιές στις οποίες θα έπρεπε να σχηματίσει αντίστοιχα στην πρώτη έναν άντρα, στη δεύτερη μια γυναίκα και στην τρίτη τον εαυτό του. Επειδή η έρευνα απευθύνθηκε σε μικρά παιδιά, έγινε προσπάθεια για μια περεταίρω επεξήγηση των απαιτούμενων για τις ζωγραφιές. Πιο συγκεκριμένα βοήθησα λεκτικά τα παιδιά για το τι ακριβώς επρόκειτο να ζωγραφίσουν, δηλαδή στη θέση του άντρα "φτιάξε έναν όμορφο κύριο, τον μπαμπά σου κ.α," στη θέση της γυναίκας "φτιάξε μια όμορφη κοπέλα, κυρία, τη μαμά σου κ.α". Στην τρίτη ζωγραφιά οι λεκτικές οδηγίες ήταν οι εξής: "ζωγράφισε τον εαυτό σου, ζωγράφισε εσένα όπως είσαι στον καθρέπτη, κοίτα εσένα,

τι φορές, πως είσαι και μετά ζωγράφισε, φτιάξε π.χ τον Νίκο, εάν το παιδί ονομαζόταν Νίκος".

Τα απαραίτητα υλικά για τις ζωγραφιές ήταν ένα μολύβι και μια σβήστρα, σε περίπτωση διόρθωσης κάποιου λάθους. Οδηγίες ακριβείς για τον τρόπο ιχνογράφησης δεν δίνονταν στα παιδιά, για το λόγο ότι το ζητούμενο ήταν να σκιαγραφηθεί εξολοκλήρου το δικό του ψυχοκινητικό προφίλ χωρίς τη βοήθεια του εξεταστή. Αντίθετα όμως η θετική ενίσχυση και η διακριτική επιβράβευση συνόδεψαν από την αρχή έως το τέλος τη διαδικασία ιχνογράφησης ενός ανθρώπου από τα παιδιά πρώτον λειτουργώντας έτσι σαν κίνητρο για την καλύτερη απόδοση από το παιδί και δεύτερον σαν ευχαρίστηση για την προσπάθειά τους. Για παράδειγμα "θέλω να όμορφα, να την κάνεις όσο πιο όμορφη μπορείς γιατί θα την φτιάξουν και άλλα παιδιά και η καλύτερη θα βραβευτεί".

Η ίδια διαδικασία ακολούθησε και στην ομαδική χορήγηση με την επιπλέον διαφορά ότι το ένα παιδάκι δεν θα έπρεπε να παρατηρεί τη ζωγραφιά του άλλου παιδιού. Κατά τη διάρκεια ή στο τέλος του κάθε μέρους ζητήθηκε από τα παιδιά να μου εξηγήσουν τις δημιουργίες τους και ιδιαίτερα τα δυσνόητα και διαφορούμενα στοιχεία του ιχνογραφήματος. Οι απαντήσεις τους σημειώθηκαν πάνω στο φύλλο αξιολόγησης, και συγκεκριμένα στο πλαίσιο "σημειώσεις του εξεταστή", έτσι ώστε να βοηθήσουν στην μετέπειτα βαθμολόγηση. Στο τέλος ευχαρίστησα το κάθε παιδί για την ανταπόκρισή του στο κάλεσμά μου και την επιτυχή ολοκλήρωση της ζωγραφιάς. Ακόμα, το επιβράβευσα, θαυμάζοντας το δημιούργημά του και δίνοντάς του ένα συμβολικό δωράκι.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Φύλλο 1ο Παιδί τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 4.8, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από αυτό το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Ντύσιμο 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: πόδια, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις.

Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 17 και η επί της εκατό κατάταξή του είναι 98.

Τα στοιχεία που συγκέντρωσε στη ζωγραφιά μίας γυναίκας αυτό το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Υπόδειξη ρουχισμού, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού σε δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 84.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού του από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα, Παρουσία μύτης, Μύτη σε δυο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Μαλλιά 1, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε

αναλογία-> δύο διαστάσεις, Ντύσιμο 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 20 και η επί της εκατό κατάταξη της ζωγραφιάς 99.

Φύλλο 2ο Παιδί τυπικής ηλικίας 3.11, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από αυτό το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 7 και η επί της εκατό κατάταξή του είναι 50

Τα στοιχεία που συγκέντρωσε στη ζωγραφιά μίας γυναίκας αυτό το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Παρουσία ποδιών, Υπόδειξη ρουχισμού, Γυναικείο ένδυμα, Παρουσία κορμού. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 7 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 50.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού του από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Παρουσία αυτιών, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 9 και η επί της εκατό κατάταξη της ζωγραφιάς 73.

Φύλλο 3ο Παιδί τυπικής , ηλικίας 5.9, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από αυτό το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: πόδια, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις. Κινητικός συντονισμός: γραμμές Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 20 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 81.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Παρουσία δαχτύλων Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: πόδια, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού, Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Παρουσία κορμού, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία των άκρων, Αναλογία κεφαλιού, Θέση της μέσης, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 19 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 71.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από αυτό το παιδί είναι: Παρουσία

κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Πιγούνι και κούτελο, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Παρουσία δαχτύλων, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: πόδια, Κινητικός συντονισμός: γραμμές Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 18 και η επι της εκατό κατάταξη είναι 68.

Φύλλο 4ο Παιδί τυπικής ηλικίας 4.10, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από αυτό το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Αναλογία: πόδια, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 18 και η επι της εκατό κατάταξη είναι 99.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Μάγουλα, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Κολιέ ή σκουλαρίκια, Μαλλιά 4, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 14 και η επι της εκατό κατάταξη είναι 71.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Γραμμή σαγονιού που υποδεικνύεται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 71.

Φύλλο 5ο Παιδί τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 4.4, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Γραμμή σαγονιού που υποδεικνύεται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 73.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα, Μύτη και χείλη σε

δύο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Μαλλιά 4, , Παρουσία χεριών Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Η άρθρωση του γόνατου να φαίνεται, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 5: λεπτομέρεια, Αναλογία: κεφάλι 2, Αναλογία: βραχίονας 2, Ντύσιμο 1, Ντύσιμο 2, Ντύσιμο 4, Ντύσιμο 5, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Μάγουλα, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Παπούτσι 1: “Γυναικείο”, Τοποθέτηση των ποδιών κατάλληλα στη φιγούρα, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Υπόδειξη ρουχισμού, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού σε δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία των άκρων, Φόρεμα, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 22 και η επι της εκατό κατάταξη είναι 99.

Φύλλο 6ο Παιδί τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 4.11, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία χεριών, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99+.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Μάγουλα, Γέφυρα της μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία ποδιών, διαφάνειες στη φιγούρα, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 15 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 77.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Βραχίονες στο πλάι (είτε εμπλέκονται στο πλάι είτε είναι πίσω από τη μέση), Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία από τις παλάμες, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Σύνδεση χεριών και ποδιών 2, Υπόδειξη ρουχισμού, Γυναικείο ένδυμα, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Φόρεμα, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 20 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 98.

Φύλλο 7ο Παιδί τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 4.6, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού,

Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Αναλογία: πρόσωπο. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 87.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Κολιέ ή σκουλαρίκια, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Υπόδειξη ρουχισμού, Όχι διαφάνειες στη φιγούρα, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 20 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 98.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού του από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Υπόδειξη ρουχισμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Παρουσία κορμού, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 18 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 93.

Φύλλο 8ο Παιδί τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 3.11, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Αναλογία: πρόσωπο. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 87.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Μάγουλα, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Μαλλιά 4, Παρουσία ποδιών, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 11 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 73.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού του από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Μάγουλα, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Μαλλιά 4, Παρουσία ποδιών, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 11 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 73.

Φύλλο 9ο: Παιδί τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 4.6, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το

πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Αναλογία: πρόσωπο. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 87.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Κολιέ ή σκουλαρίκια, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Υπόδειξη ρουχισμού, Όχι διαφάνειες στη φιγούρα, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 20 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 98

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού του από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Υπόδειξη ρουχισμού, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 18 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 93.

Φύλλο 10: Παιδί τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 4.7, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Χείλη-> δύο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία ποδιών, Αναλογία: πρόσωπο Ντύσιμο 1. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 11 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 61.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία ποδιών, Υπόδειξη ρουχισμού, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού, Φόρεμα. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 73.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι : Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Χείλη-> δύο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Η άρθρωση του γόνατου να φαίνεται, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: κεφάλι 1. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 87.

Φύλλο 11: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 5.5, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος,

Πιγούνι και κούτελο , Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία αυτιών, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 23.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδι ή βλέφαρα, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός δαχτύλων που φαίνονται, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 11 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 12.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι : Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο , Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία αυτιών, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 23.

Φύλλο 12: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 5.9, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Αναλογία: κεφάλι 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές . Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 15 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 45.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία από τις παλάμες, Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 15 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 32.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Αναλογία: κεφάλι 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές . Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 15 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 45.

Φύλλο 13: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 5.5, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι:

Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Παρουσία αυτιών, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 13 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 29.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Αναλογία των άκρων. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 37.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι:

Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Παρουσία αυτιών, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 13 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 29.

Φύλλο 14: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 5.7, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Μύτη και χείλη σε δύο διαστάσεις, Παρουσία δαχτύλων, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Πατούσα 3: φτέρνα, Ντύσιμο 1. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 6 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 2.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία ματιών, Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Παρουσία στόματος. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 5 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 1-.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία ματιών, Μαλλιά 1, Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Παρουσία στόματος. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 6 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 2.

Φύλλο 15: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 6.5, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Αναλογία: πρόσωπο, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 23.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα,

Βραχίονες στο πλάι, Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Παρουσία κορμού, Αναλογία κεφαλιού , Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 16 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 34.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Ώμοι 1, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Παρουσία κορμού, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 15 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 27.

Φύλλο 16: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 5.1, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία αυτιών, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Αναλογία: βραχίονας 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 16 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 53.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 11 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 18.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Παρουσία αυτιών, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Αναλογία: βραχίονας 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές , Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 13 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 29.

Φύλλο 17: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 5.11, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός-> δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Ώμοι 1, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών , Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Πατούσα 3: φτέρνα, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: κεφάλι 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 93.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά της γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός-> δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Ώμοι, Βραχίονες στο πλάι, Παρουσία

δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Τοποθέτηση των ποδιών κατάλληλα στη φιγούρα, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Μέση 1, Γυναικείο ένδυμα, Ολοκληρωμένη ενδυμασία χωρίς δυσαρμονίες, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού -> δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 24 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 93.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός-> δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 21 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 86.

Φύλλο 18: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 4.4, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 8 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 27.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Μαλλιά 1, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 5 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 7.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 8 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 27.

Φύλλο 19: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 4.7, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, Παρουσία βραχίονα, Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 73.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Υπόδειξη ρουχισμού, Παρουσία κορμού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 10 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 50.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού,

Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Η άρθρωση του αγκώνα να φαίνεται, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 13 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 81.

Φύλλο 20: Παιδί με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, ηλικίας 4, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Χείλη-> δύο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 61.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδι ή βλέφαρα, Παρουσία μύτης, Ρουθούνια να φαίνονται, Παρουσία στόματος, Χείλη -> δύο διαστάσεις, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 50.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Χείλη-> δύο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 12 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 61.

Φύλλο 21: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 4.11, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Ντύσιμο 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 68.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Γραμμή σαγονού που υποδεικνύεται, Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 68.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού του από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Παρουσία μύτης,

Παρουσία στόματος, Προεξοχή του πιγουνιού, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 14 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 68.

Φύλλο 22: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 5.8, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός-> δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 20 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 81.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Μάγουλα, Παρουσία μύτης, Μύτη σε δύο διαστάσεις, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Γραμμή σαγονιού που υποδεικνύεται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Ώμοι, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός δαχτύλων που φαίνονται, Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 2, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού σε δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τη γυναίκα είναι 26 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 95.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Παρουσία μύτης, Μύτη σε δυο διαστάσεις, Παρουσία στόματος, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: πόδια, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 93.

Φύλλο 23: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 6.1, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: κόρη οφθαλμού, Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα, Παρουσία στόματος, Παρουσία μύτης, Μύτη σε δυο διαστάσεις, Χείλη σε δύο διαστάσεις, Μύτη και χείλη σε δύο διαστάσεις, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού -> το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Γέφυρα της μύτης, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Σύνδεση

βραχιόνων και ποδιού 2, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 34 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός σε δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Λεπτομέρεια ματιού: αναλογία, Παρουσία στόματος, Χείλη-> δύο διαστάσεις, 'Καλλιτεχνικά χείλη', Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Γραμμή σαγονού που υποδεικνύεται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Βραχίονες στο πλάι, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία από τις παλάμες, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Όχι διαφάνειες στη φιγούρα, Γυναικείο ένδυμα, Ένδυμα με συγκεκριμένο στιλ, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Θέση της μέσης, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 32 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 90.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Λαιμός-> δύο διαστάσεις, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Παρουσία στόματος, Χείλη-> δύο διαστάσεις, 'Καλλιτεχνικά χείλη', Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Βραχίονες στο πλάι, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία από τις παλάμες, Παρουσία ποδιών, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Πατούσα 3: λεπτομέρεια, Παπούτσι 1: "Γυναικείο", Παπούτσι 2: στιλ, Τοποθέτηση των ποδιών κατάλληλα στη φιγούρα, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Όχι διαφάνειες στη φιγούρα, Γυναικείο ένδυμα, Ένδυμα με συγκεκριμένο στιλ, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού -> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Χέρια σε αναλογία με τον κορμό, Θέση της μέσης, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: χαρακτηριστικά προσώπου. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 35 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 95.

Φύλλο 24: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 4.6, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι:

Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού-> το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Γραμμή σαγονιού που ενδείκνυται, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99+.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιάς γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδι ή βλέφαρα, Παρουσία μύτης, Ρουθούνια να φαίνονται, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Βραχίονες στο πλάι, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού -> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός ανώτερου επιπέδου. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 21 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99+.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Προεξοχή του πιγουνιού-> το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99+.

Φύλλο 25: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 4.6, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ποδιών, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία, -> δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 5 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 7.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ποδιών, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία,-> δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού σε δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 8 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 27.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Το παιδί δεν συγκέντρωσε κανένα στοιχείο. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 0.

Φύλλο 26: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 5.2, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Αναλογία: πρόσωπο. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 9 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 9.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για

την γυναίκα είναι 9 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 10.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Παρουσία αυτιών, Παρουσία αυτιών: αναλογία και θέση, Παρουσία ποδιών, Αναλογία: πρόσωπο, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 11 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 18.

Φύλλο 27: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 5.10, κορίτσι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: βλέμμα, Παρουσία μύτης, Μύτη σε δύο διαστάσεις, Παρουσία στόματος, Γέφυρα της μύτης, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού Αναλογία: πόδια, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 21 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 75.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Παρουσία μύτης, Μύτη σε δύο διαστάσεις, Γέφυρα της μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, παρουσία βραχίονα, Βραχίονες στο πλάι, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Σύνδεση χεριών και ποδιών 2, Υπόδειξη ρουχισμού, Όχι διαφάνειες στη φιγούρα, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 50.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: μολύβι, Παρουσία μύτης, Μύτη σε δύο διαστάσεις, Γέφυρα της μύτης, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, παρουσία βραχίονα, Βραχίονες στο πλάι, Παρουσία ποδιών, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Σύνδεση χεριών και ποδιών 2, Υπόδειξη ρουχισμού, Όχι διαφάνειες στη φιγούρα, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού-> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού-κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 23 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 50.

Φύλλο 27: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 5.8, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: πόδια, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 17 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 61.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μίας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία

κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, νΠιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Σύνδεση χεριών και ποδιών 2, Υπόδειξη ρουχισμού, Παρουσία κορμού, Αναλογία κεφαλιού, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 15 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 42.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 2, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: πόδια, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 17 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 61.

Φύλλο 29: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 5, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού -> το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Μαλλιά 4, Παρουσία δαχτύλων, Σωστός αριθμός των ορατών δαχτύλων, Παρουσία χεριών, Ο καρπός ή ο αστράγαλος να φαίνονται, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: πόδια, Ντύσιμο 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 26 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 98.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιας γυναίκας από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Μάγουλα, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και μέτωπο να φαίνονται, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Μαλλιά 3, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία από τις παλάμες, Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Σύνδεση χεριών και ποδιών 2, Υπόδειξη ρουχισμού, Μέση 1, Φούστα “πρότυπο” που δείχνει πιέτες ή είναι κοσμημένη από ύφασμα, Απουσία διαφανειών στη φιγούρα, Γυναικείο ένδυμα, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού, δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Χέρια σε αναλογία με τον κορμό, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 30 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία λαιμού, Παρουσία ματιών, Παρουσία μύτης, Παρουσία στόματος, Πιγούνι και κούτελο, Προεξοχή του πιγουνιού-> το πιγούνι να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από το κατώτερο χείλος., Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία δαχτύλων, Παρουσία χεριών, Ο καρπός ή ο αστράγαλος να φαίνονται, Παρουσία βραχίονα, Τα μπράτσα στο πλάι ή εν ενεργεία, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Πατούσα 1: κάθε ένδειξη, Πατούσα 2: αναλογία, Πατούσα 4: άποψη, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία-> δύο διαστάσεις, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: βραχίονας

2, Αναλογία: πόδια, Ντύσιμο 1, Ντύσιμο 2, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 30 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 99+.

Φύλλο 30: Παιδί με φωνολογικές διαταραχές, ηλικίας 5.7, αγόρι

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά ενός άντρα από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία αυτιών, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: κεφάλι 1, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: πόδια, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Ντύσιμο 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού. Το συνολικό σκορ για τον άντρα είναι 20 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 81.

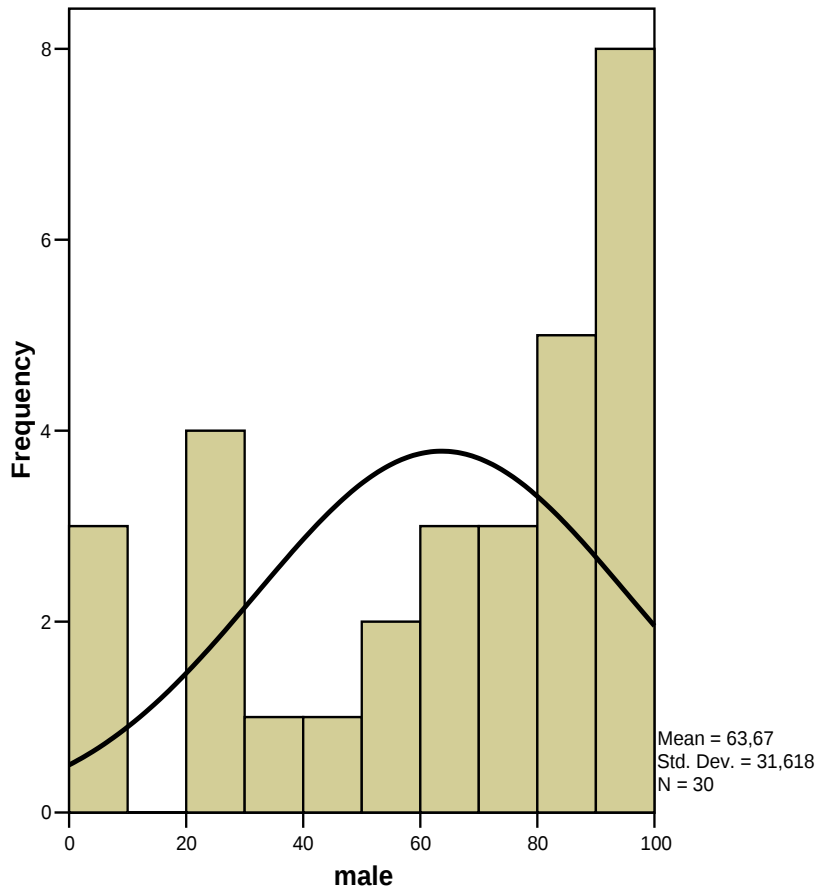
Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά μιάς γυναίκας από το παιδί είναι:

Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Βραχίονες στο πλάι (είτε εμπλέκονται στο πλάι είτε είναι πίσω από τη μέση), Παρουσία ποδιών, Γοφοί, Σύνδεση χεριών και ποδιών 1, Υπόδειξη ρουχισμού, Μανίκι 2, Παρουσία κορμού, Αναλογία κορμού -> δύο διαστάσεις, Αναλογία κεφαλιού, Αναλογία των άκρων, Κινητικός συντονισμός: γραμμές. Το συνολικό σκορ για την γυναίκα είναι 17 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 58.

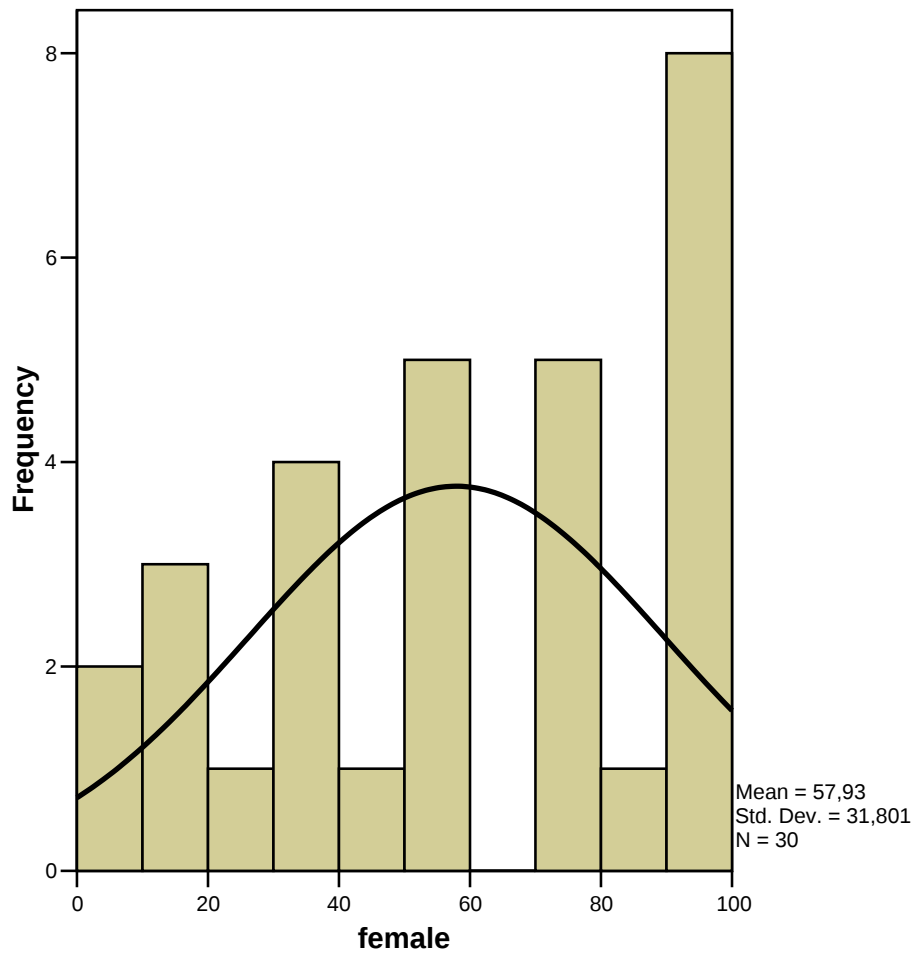
Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στη ζωγραφιά του εαυτού από το παιδί είναι: Παρουσία κεφαλιού, Παρουσία ματιών, Λεπτομέρεια ματιού: φρύδια και βλεφαρίδες, Παρουσία στόματος, Μαλλιά 1, Μαλλιά 2, Παρουσία βραχίονα, Παρουσία ποδιών, Γοφοί 1, Σύνδεση βραχιόνων και ποδιού 1, Παρουσία κορμού, Κορμός σε αναλογία -> δύο διαστάσεις, Αναλογία: κεφάλι 1, Αναλογία: πρόσωπο, Αναλογία: βραχίονας 1, Αναλογία: πόδια, Αναλογία: μέλη σε δύο διαστάσεις, Ντύσιμο 1, Κινητικός συντονισμός: γραμμές, Κινητικός συντονισμός: συνδέσεις, Ευθείες γραμμές και σχηματισμός: περίγραμμα κορμού. Το συνολικό σκορ για τον εαυτό είναι 21 και η επί της εκατό κατάταξη είναι 86.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

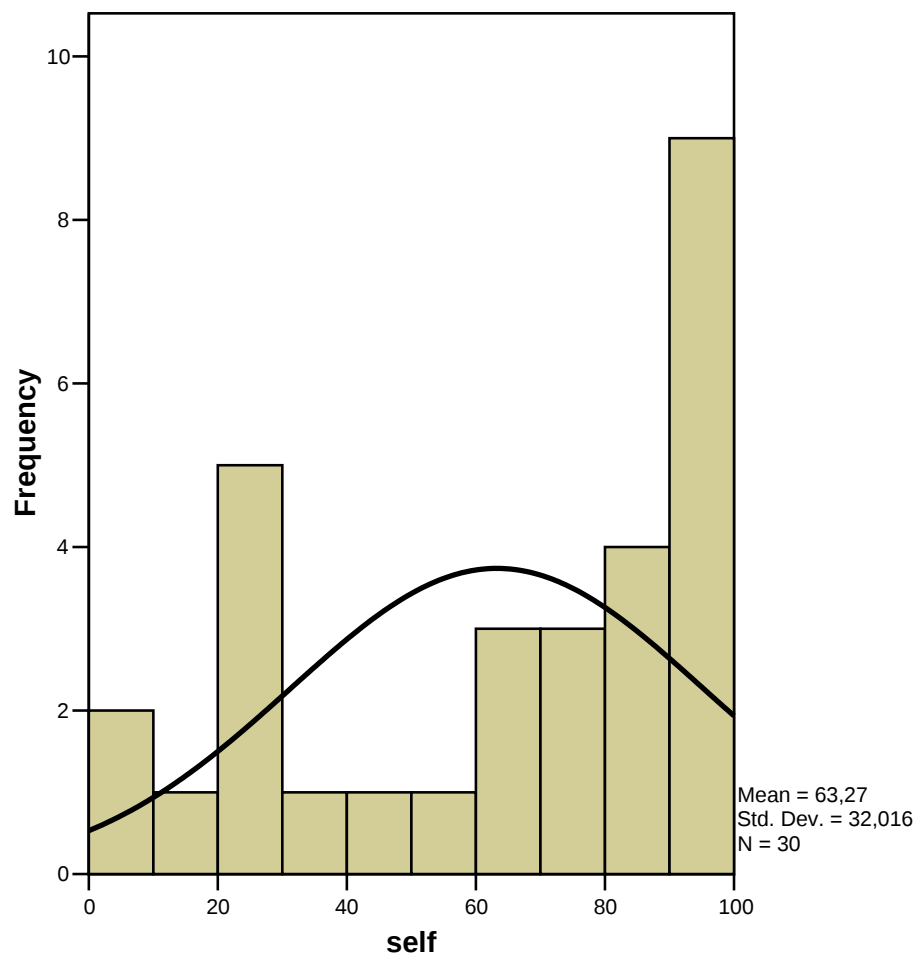
Ιστόγραμμα για male

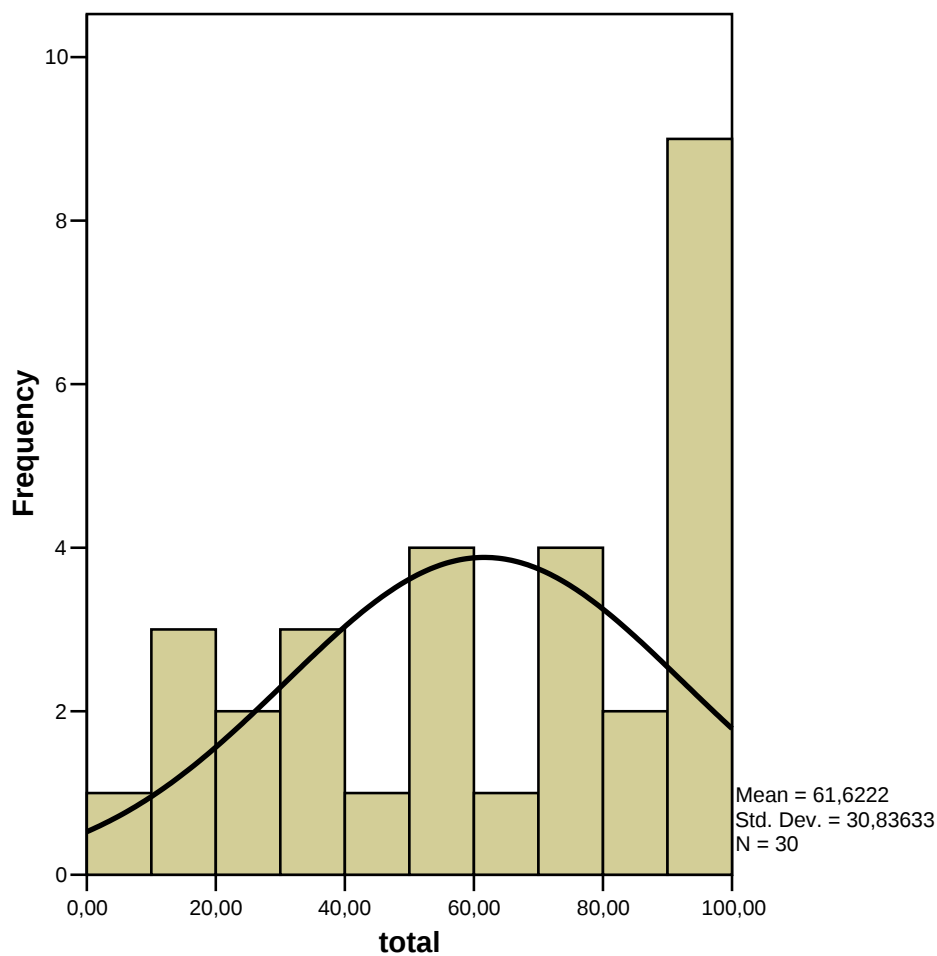
Ιστόγραμμα για female

Ιστόγραμμα για self

Ιστόγραμμα με το συνολικό (μέσο όρο των τριών male – female – self)

Διενεργούμε t-test (ανεξάρτητα δείγματα) ελέγχου μέσων τιμών (ορίζουμε ως στάθμη σημαντικότητας $\alpha=0,05$), προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η μέση τιμή διαφέρει σημαντικά με κριτήριο το φύλο (αγόρι/κορίτσι). Στον πίνακα δίνονται ομαδοποιημένα στατιστικά στοιχεία με ομαδοποίηση ως προς το φύλο.

Περίπτωση	Φύλο	N	Μέση Τιμή	Τυπική Απόκλιση
male	Αγόρι	20	56,45	30,643
	Κορίτσι	10	78,10	29,861
female	Αγόρι	20	51,55	31,169
	Κορίτσι	10	70,70	30,594
self	Αγόρι	20	58,35	32,396
	Κορίτσι	10	73,10	30,432
total	Αγόρι	20	55,45	30,453
	Κορίτσι	10	73,97	29,192

Στον πίνακα δίνονται τα αποτελέσματα του τεστ του Levene για τις διασπορές.

Περίπτωση	F	Sig.
male	0,796	0,380
female	0,374	0,546
self	1,423	0,243
total	0,868	0,360

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι για όλες τις περιπτώσεις (male, female, self, total) έχουμε $\text{sig} > 0,10$, συνεπώς μπορούν να υποτεθούν ίσες διασπορές.

Τα αποτελέσματα του t-test δίνονται στον πίνακα

Περίπτωση		t	df	Sig. (2-tailed)	Μέση διαφορά	Τυπικό σφάλμα διαφοράς
male	Υπόθεση ίσων διασπορών	-1,839	28	0,077	-21,650	11,771
female	Υπόθεση ίσων διασπορών	-1,596	28	0,122	-19,150	12,001

self	Υπόθεση ίσων διασπορών	-1,198	28	0,241	-14,750	12,308
total	Υπόθεση ίσων διασπορών	-1,591	28	0,123	- 18,51667	11,63961

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι $\text{sig}(2\text{-tailed}) > 0,05$ για όλες τις περιπτώσεις (male, female, self, total), συνεπώς δεν μπορούμε (σε στάθμη σημαντικότητας 0,05) να ισχυριστούμε ότι οι μέσες τιμές διαφέρουν σημαντικά σε σχέση με το φύλο (αγόρι/κορίτσι).

Στη συνέχεια, κάνουμε τον ακόλουθο έλεγχο υποθέσεων (έναν για κάθε μία από τις περιπτώσεις male, female, self, total): H_0 (μηδενική υπόθεση): οι μέσες τιμές της περίπτωσης για τα παιδιά όλων των ηλικιών (3, 4, 5, 6) είναι ίδιες, H_1 (εναλλακτική υπόθεση): όχι η H_0 . Ορίζουμε ως στάθμη σημαντικότητας $\alpha = 0,05$.

Κάνουμε One-way ANOVA (ένα για κάθε περίπτωση):

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
male	Between Groups	1435,551	3	478,517	0,452	0,718
	Within Groups	27555,115	26	1059,812		
	Total	28990,667	29			
female	Between Groups	2568,444	3	856,148	0,832	0,489
	Within Groups	26759,423	26	1029,209		
	Total	29327,867	29			
self	Between Groups	2689,713	3	896,571	0,862	0,473
	Within Groups	27036,154	26	1039,852		

	Total	29725,867	29			
total	Between Groups	2160,402	3	720,134	0,737	0,540
	Within Groups	25415,094	26	977,504		
	Total	27575,496	29			

Παρατηρούμε ότι και όλα τα test του παραπάνω πίνακα, Sig.>0,05, συνεπώς δεν μπορούμε να απορρίψουμε την H0, δηλαδή (σε στάθμη σημαντικότητας 0,05) δεν μπορούμε να απορρίψουμε το ότι (για κάθε μια από τις περιπτώσεις) οι μέσες τιμές της περίπτωσης για τα παιδιά όλων των ηλικιών είναι ίδιες. Τέλος, κάνουμε τον ακόλουθο έλεγχο υποθέσεων (έναν για κάθε μία από τις περιπτώσεις male, female, self, total): H0 (μηδενική υπόθεση): οι μέσες τιμές της περίπτωσης για τα παιδιά όλων των κατηγοριών (1, 2, 3) είναι ίδιες, H1 (εναλλακτική υπόθεση): όχι η H0. Ορίζουμε ως στάθμη σημαντικότητας $\alpha=0,05$.

Κάνουμε One-way ANOVA (ένα για κάθε περίπτωση):

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
male	Between Groups	8217,267	2	4108,633	5,340	0,011
	Within Groups	20773,400	27	769,385		
	Total	28990,667	29			
female	Between Groups	10833,267	2	5416,633	7,908	0,002
	Within Groups	18494,600	27	684,985		
	Total	29327,867	29			
self	Between Groups	9772,467	2	4886,233	6,612	0,005
	Within Groups	19953,400	27	739,015		
	Total	29725,867	29			
total	Between Groups	9565,185	2	4782,593	7,170	0,003

	Within Groups	18010,311	27	667,049		
	Total	27527,496	29			

Παρατηρούμε ότι και όλα τα test του παραπάνω πίνακα, Sig.<0,05, συνεπώς (σε στάθμη σημαντικότητας 0,05) μπορούμε να απορρίψουμε την H_0 , δηλαδή μπορούμε να απορρίψουμε το ότι (για κάθε μια από τις περιπτώσεις) οι μέσες τιμές της περίπτωσης για τα παιδιά όλων των κατηγοριών είναι ίδιες. Δηλαδή, μπορούμε να δεχτούμε (σε στάθμη σημαντικότητας 0,05) ότι οι μέσες τιμές εξαρτώνται από την κατηγορία. Ακολουθούν σχετικά γραφήματα μέσων τιμών:

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Αν θα θέλαμε να συγκρίνουμε τα δεδομένα μας με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε για τη μέτρηση της ψυχοκινητικότητας με το τεστ της Goodenough, θα πρέπει να τα παρουσιάσουμε συνοπτικά το κάθε ένα ξεχωριστά.

Είναι γνωστό ότι σχηματικά στο παιδί διακρίνονται τρεις βασικοί τομείς ανάπτυξης: Α) ο κινητικός, Β) ο νοητικός, και Γ) ο ψυχοκοινωνικός. Οι τομείς αυτοί αλληλοεπηρεάζονται, καθώς οι δεξιότητες σε κάθε έναν από αυτούς επηρεάζουν την απόκτηση ικανοτήτων στους υπόλοιπους.

Ο πρώτος (Α) τομέας, δηλαδή η κινητικότητα χωρίζεται σε αδρή και λεπτή. Στα παιδιά μεταβάλλεται προοδευτικά από αδρή και γενικευμένη σε λεπτή και εξειδικευμένη. Η εκτίμηση της γίνεται με λεπτομερή κλινική εξέταση του παιδιού και επιπλέον στα βρέφη με τον έλεγχο των αρχέγονων αντανakλαστικών. Η ανάπτυξη των κινητικών ικανοτήτων εξαρτάται από την ακεραιότητα του μυοσκελετικού και του νευρικού συστήματος, καθώς επίσης και από την ποιότητα και την ποσότητα των προσφερόμενων ερεθισμάτων από το περιβάλλον.

Πιθανότερες αιτίες κινητικής καθυστέρησης είναι η εγκεφαλική πάρεση, εκφυλιστικά νοσήματα, οι ανωμαλίες και οι τραυματισμοί της σπονδυλικής στήλης ή και των περιφερικών νεύρων, οι ανατομικές ανωμαλίες και η νοητική υστέρηση.

Ο δεύτερος (Β) τομέας, δηλαδή ο έλεγχος της νοητικής εξέλιξης βασίζεται κυρίως στην εκτίμηση α) της γλώσσας – έκφραση και κατανόηση- καθώς και της β)ανάπτυξης δεξιοτήτων.

Η κατανόηση της γλώσσας αντανakλά τη δυνατότητα κατανόησης του λόγου και εμφανίζεται νωρίτερα, ενώ η έκφραση της γλώσσας αντανakλά την δυνατότητα να γίνονται οι σκέψεις, οι ιδέες και οι επιθυμίες γνωστές στους άλλους και εμφανίζεται αργότερα. Η έκφραση της γλώσσας επιτυγχάνεται κυρίως με την ομιλία αλλά και με χειρονομίες, με το ιχνογράφημα, τη γραφή ή με την εκφραστική ικανότητα του σώματος. (γλώσσα του σώματος-εξωλεκτική επικοινωνία). Η ανάπτυξη της γλώσσας χωρίζεται σε δύο περιόδους: την προλεκτική (0-10 μηνών) και τη λεκτική περίοδο με δύο υποπεριόδους την περίοδο της ονοματοποίησης (10-18 μηνών) και του συνδυασμού των λέξεων (18-24 μηνών).

Κατά την προλεκτική περίοδο σημαντικό ορόσημο για το νεογνό αποτελεί ο προσανατολισμός στους ήχους. Στους τρεις μήνες παράγει ήχους φωνηέντων ως απάντηση στην ομιλία της μητέρας του. Στους πέντε μήνες μπορεί και μένει σιωπηλό όταν ακούει κάποιον να μιλάει, ενώ στους έξι προσθέτει σύμφωνα στους ήχους των φωνηέντων, φτιάχνοντας τυχαίες συλλαβές, τις οποίες χρησιμοποιεί και με επαναλαμβανόμενο τρόπο (μπα-μπα, μα-μα).

Κατά την περίοδο της ονοματοποίησης και συγκεκριμένα στους 10-12 μήνες αρχίζει να χρησιμοποιεί συνειδητά τις πρώτες λέξεις ενώ προοδευτικά αναγνωρίζει το δικό του όνομα και καταλαβαίνει την έννοια της λέξης "όχι". Στους δώδεκα μήνες τα περισσότερα βρέφη καταλαβαίνουν σχεδόν εκατό λέξεις- μπορούν να ακολουθούν μια απλή εντολή, αρχικά αν συνοδεύεται από χειρονομία, ενώ λίγους μήνες αργότερα αυτή η χειρονομία δεν είναι απαραίτητη. Δεκαοχτώ μηνών χρησιμοποιεί

περίπου εικοσιπέντε λέξεις.

Κατά την περίοδο συνδυασμού λέξεων: ο συνδυασμός των λέξεων αρχίζει 6-8 μήνες μετά την πρώτη λέξη. Στους 24 μήνες ένας ξένος μπορεί να καταλάβει το 50% της ομιλίας του παιδιού (προτάσεις με ρήμα). Μεταξύ του 2ου και 3ου χρόνου της ζωής, συντελείται πραγματική άνθηση στην ομιλία του παιδιού (το 75% της ομιλίας γίνεται αντιληπτό. Τέλος, στον 4ο χρόνο η ομιλία του παιδιού θα πρέπει να είναι 100% καταληπτή από τους ξένους.

Η δέσμη προγνωστικών παραγόντων-οι οποίοι προβλέπουν τα παιδιά που θα συνεχίσουν να παρουσιάζουν γλωσσική καθυστέρηση- περιλαμβάνει: το επίπεδο αντίληψης του προφορικού λόγου, το επίπεδο προσοχής και συγκέντρωσης προς τον προφορικό λόγο, την ταχύτητα γλωσσικής ανάπτυξης και κατάκτησης του λόγου μεταξύ ηλικίας 24-30 μηνών, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της οικογένειας του παιδιού, το συμβολικό παιχνίδι και την ύπαρξη θετικού οικογενειακού ιστορικού σε θέματα αργοπορίας στο λόγο και μαθησιακές δυσκολίες.

Από τα τελευταία, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι γλωσσική καθυστέρηση και κατά συνέπεια ψυχοκινητική καθυστέρηση μπορεί να παρουσιάσουν παιδιά με χαμηλό δείκτη νοημοσύνης, παιδιά με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, παιδιά με σύνδρομο down, παιδιά με κληρονομικότητα καθυστέρησης λόγου ή μαθησιακών δυσκολιών, παιδιά που δεν πήραν τα απαραίτητα ερεθίσματα, και τέλος παιδιά με γλωσσική διαταραχή ειδική γλωσσική διαταραχή.

Την δεύτερη υποκατηγορία του νοητικού τομέα αποτελεί η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η οποία συνίσταται στην ικανότητα χειρισμού αντικειμένων με σκοπό την επίτευξη ενός στόχου. Αναλυτικότερα, τις πρώτες εβδομάδες εξερευνά το περιβάλλον με την όραση. 6 μηνών αρχίζει να φέρνει αντικείμενα στο στόμα με σκοπό να τα εξερευνήσει. 8-10 μηνών εξετάζει το αντικείμενο που έχει στο χέρι του, αφενός κοιτάζοντάς το και αφετέρου ψάχνοντας με το άλλο χέρι. Κατά τους 12 μήνες η χρησιμοποίηση του δείκτη δίνει τη δυνατότητα λεπτών χειρισμών και λεπτομερέστερης αντίληψης της φύσης των αντικειμένων. Στην ηλικία, τέλος του 1ος έτους, αναγνωρίζει τα αντικείμενα και τα συνδέει με τις λειτουργίες τους.

Ο τρίτος (Γ) τομέας ανάπτυξης είναι η ψυχοκοινωνικότητα, όπου περιλαμβάνει τον συναισθηματικό και τον κοινωνικό τομέα καθώς και τις ικανότητες που χρειάζονται για την ανεξαρτησία και την προσαρμογή του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον. Ο συναισθηματικός τομέας περιλαμβάνει τα συναισθήματα του παιδιού και τον τρόπο έκφρασής τους. Ο κοινωνικός τομέας περιλαμβάνει τις ικανότητες εκείνες που είναι απαραίτητες για την δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων.

Ως ορόσημα ψυχοκινητικής εξέλιξης θα μπορούσαμε να παραθέσουμε τα παρακάτω: Το νεογνό έχει βλεμματική επαφή με τη μητέρα. Στον 2ο μήνα χαμογελά μόνο όταν του μιλάνε και παρακολουθεί πρόσωπα που κινούνται. Στον 4ο μήνα ανταποκρίνεται με περισσότερο χαμόγελο και ήχους φωνηέντων όταν κάποιος του χαμογελάει, του μιλάει ή το αγγίζει- δείχνει δυσαρέσκεια όταν ο ενήλικας φύγει από το πεδίο οπτικής ή ακουστικής επαφής του. Τον 6ο μήνα αισθάνεται φόβο προς τους ξένους. Τον 12ο μήνα εμφανίζεται το άγχος το αποχωρισμού από τους γονείς και όταν έρχεται σε επαφή με τους ανθρώπους χαμογελά, χρησιμοποιεί τη φωνή και το βλέμμα του. Τέλος, τον 2ο χρόνο οι επαφές και οι σχέσεις με τους

ανθρώπους γίνονται πιο πολύπλοκες και ποικίλες, συνειδητοποιεί τον εαυτό του ως ένα ξεχωριστό άτομο, με δικές του επιθυμίες και ιδέες.

Διαταραχές στη χρήση της γλώσσας -πραγματολογικές διαταραχές δηλαδή δυσκολίες στην κατανόηση κοινωνικών κανόνων και της μη λεκτικής επικοινωνίας παρουσιάζουν τα παιδιά με σύνδρομο Άσπεργερ, τα παιδιά με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή και τα παιδιά με σημασιολογική-πραγματολογική διαταραχή.

Αν θελήσουμε να σχολιάσουμε την παρούσα έρευνα τότε πρέπει να γίνει αναφορά στο ότι σε αντίθεση με τους παράγοντες "ηλικία" και "φύλλο", οι οποίοι δεν επηρεάζουν τα αποτελέσματά της, ο παράγοντας "κατηγορία" στην οποία ανήκει το παιδί -δηλαδή τυπική ανάπτυξη, φωνολογική διαταραχή, διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή- αποδεικνύουν ξεκάθαρα ότι επηρεάζει τα αποτελέσματα. Διενεργήθηκαν τέσσερα τεστ για την κάθε μεταβλητή (ηλικία, φύλλο, κατηγορία 1,2,3) α) τρία για τις επιδόσεις στην κάθε θεματική ξεχωριστά- ζωγραφιά ενός άντρα, ζωγραφιά μίας γυναίκας και ζωγραφιά του εαυτού, β) και ένα για το σύνολο του τεστ δηλαδή το μέσο όρο των προηγούμενων αποτελεσμάτων. Η στατιστική ανάλυση έγινε βασισμένη σε λογιστικό στατιστικής υπηρεσίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ⤴ Το 50% των παιδιών με φωνολογικά προβλήματα παρουσίασαν "ψυχοκινητική καθυστέρηση" και το υπόλοιπο 50% φάνηκε να πληρεί τις προϋποθέσεις της "ψυχοκινητικής ωριμότητας".
- ⤴ Το 90% των παιδιών τυπικής ανάπτυξης πληρούσαν τις προϋποθέσεις της "ψυχολογικής ωριμότητας" -παρά το γεγονός ότι στο σύνολό τους αποτελούσαν την μικρότερη ηλικιακά ομάδα, η οποία δεν φάνηκε να επηρεάζει τα αποτελέσματα-, ενώ το 10% παρουσίασε "ψυχοκινητική καθυστέρηση".
- ⤴ Το 70% των παιδιών με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή παρουσίασαν "ψυχοκινητική ανωριμότητα", το 20% ψυχοκινητική καθυστέρηση, ενώ μόλις το 10% ήταν "ώριμο ψυχοκινητικά".
- ⤴ Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, ανεξαρτήτως κατηγορίας, τείνουν να παραλείπουν τις παλάμες και τα δάχτυλα- φυσιολογικό για την ηλικία.
- ⤴ Τα παιδιά μικρής ηλικίας (3,4 χρονών) τείνουν να παραλείπουν τον κορμό, το οποίο είναι αναμενόμενο για αυτές τις ηλικιακές ομάδες.
- ⤴ Τα παιδιά μισρής ηλικίας (3,4 χρονών) τείνουν να ζωγραφίζουν μεγάλα πόδια, κάτι το οποίο αποδεικνύει ανάγκη σταθερότητας και ασφάλειας. Τα πολύ μακριά πόδια μπορεί να σημαίνουν την επιθυμία του παιδιού να μεγαλώσει γρήγορα για να φτάσει κάποιον ενήλικα που θαυμάζει.
- ⤴ Τα παιδιά μικρής ηλικίας (3,4 χρονών) τείνουν να ζωγραφίζουν μεγάλα χέρια (βραχίονες), ως ένδειξη της επιθυμίας τους για συχνή επικοινωνιακή συνδιαλλαγή.
- ⤴ Τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης τείνουν να κάνουν μεγάλα σχέδια, που αποτελούν ένδειξη σιγουριάς και εμπιστοσύνης στον εαυτό, εξωστρέφεια και πληθωρικότητα.
- ⤴ Τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης, αλλά μικρής ηλικίας τείνουν να παραλείπουν τις παλάμες αλλά όμως σχεδιάζουν δάχτυλα αλλά όχι σε σωστό αριθμό- φυσιολογικό για την ηλικία.
- ⤴ Τα παιδιά με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή τείνουν στην πλειοψηφία τους να χρησιμοποιούν ελάχιστη πίεση στο μολύβι. Η ελάχιστη πίεση στο μολύβι είναι ένδειξη μη ολοκληρωμένης λεπτής κινητικότητας και μιας ευαισθησίας ανταπόκρισης στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος τα οποία με ευκολία ενσωματώνονται στην πορεία ανάπτυξης του παιδιού, στοιχείο σημαντικό για την εξελιξη του, αλλά και ανασταλτικό ως προς την ικανότητα του να αντιμετωπίζει τις ματαιώσεις.
- ⤴ Τα παιδιά με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή τείνουν να παραλείπουν τον κορμό
- ⤴ Τα παιδιά με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή τείνουν να σχεδιάζουν μεγάλα μάτια και μεγάλα χέρια. Τα μεγάλα μάτια είναι η επιθυμία για κυριαρχία, περιέργεια ακόμα και για τα συναισθήματα των άλλων. Είναι πιθανή ένδειξη ότι το παιδί λαμβάνει αρνητικά μηνύματα πό τους γύρω του. Τα μεγάλα χέρια αποτελούν ένδειξη για έντονη και συχνή κοινωνική ανταλλαγή
- ⤴ Μόνο δύο παιδιά από την έρευνα εμφάνισαν τάσεις επιθετικότητας (σχεδιασμός δοντιών)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μάρκου Σ. Ν. (1998). Δυσλεξία- Αριστεροχειρία, Κινητική Αδεξιότητα και Υπερκινητικότητα. *Ελληνικά Γράμματα*
- Βαρνάβα- Σκούρα Τζέλα (1994). Θέματα Γνωστικής Ανάπτυξης Μάθησης και Αξιολόγησης. Αθήνα: *Παπαζήση*
- ZimmerRenate. Επιστημινική επιμέλεια Καμπάς Α.(2007). Εγχειρίδιο Ψυχοκινητικής- θεωρία και πράξη της ψυχοκινητικής παρέμβασης. Αθήνα: *Αθλότυπο*
- Δράκος Γ. Δ, Μπινιάς Ν. Γ. (2008). Ψυχοκινητική Αγωγή. *Πατάκη*
- Κοντοδήμας Δ. (1986). Εισαγωγή του παιδιού –κανονικού/ ειδικού- στα Μαθηματικά (Νηπιαγωγείο- Δημοτικό), Χωροχρονικότητα- Ψυχοκινητικότητα- Μαθηματικά. Αθήνα: *Ρακούγγα*.
- Μαρκοβίτης Μ, Τζουριάδου Μ (1991). Μαθησιακές Δυσκολίες, θεωρία και πράξη. Θεσσαλονίκη: *Προμηθεύς*
- Μπέλλας Θρασύβουλος (1986). Το ιχνογράφημα ως μέσο διαγνωστικό της προσωπικότητας. Αθήνα: *Ηράκλειτος*. Β' έκδοση
- Βλάχος Φ. Μ (1998). Αριστεροχειρία, μύθοι και πραγματικότητα. Αθήνα: *Ελληνικά Γράμματα*
- Λιβανίου Ε. (2004). Μαθησιακές Δυσκολίες και Προβλήματα συμπεριφοράς στην κανονική τάξη. *Κέδρος*
- Robert E. Slavin (2007). Μετάφραση: Εκκεκάκη Ελισσάβετ. Εκπαιδευτική Ψυχολογία, θεωρία και πράξη, *Μεταίχμιο*
- Κρουσταλάκη Γ. Σ. (2005). Παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες στην οικογένεια και το σχολείο. Ψυχοπαιδαγωγική Παρέμβαση. Αθήνα
- Στασινός Δ. Π. (2003). Δυσλεξία και Σχολείο: Η εμπειρία ενός αιώνα. *Gutenberg*
- Κανδαράκης Α. Γ.(2004). Συνυπάρχουν οι μαθησιακές Δυσκολίες με τα προβλήματα Συμπεριφοράς; Θεωρητική διερεύνηση- Πρακτική αντιμετώπιση. *Σαββάλας*
- Κυριακίδης Π.(2008). Το παιδικό ιχνογράφημα αποκαλύπτει την αρμονία ή δυσαρμονία στην οικογένεια.*Επτάλοφος*
- Cole M, Cole Sh. R. (2002), Μετάφραση: Μ. Σόλμαν. Η Ανάπτυξη των Παιδιών: γνωστική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη κατά την νηπιακή και μέση παιδική ηλικία. Β'. *Τυπωθήτω*
- De Meur A, Staes L. (1990). Μετάφραση: Βασδέκη Γ. Α. Ψυχοκινητική Αγωγή και Επανεκπαίδευση. Αθήνα: *Δίπτυχο*
- Κακαβούλη Αλεξάνδρου Κ. (1993). Γνωστική ανάπτυξη και Αγωγή. Αθήνα
- Κούγιαλη Γ. (1998). Ψυχοκινητικές Δραστηριότητες για νήπια και προνήπια: Μια δραστηριότητα για κάθε μέρα. *Καστανιώτης*
- Καραπέτσας. Α.Β. (1991). Η δυσλεξία στο παιδί: Διάγνωση & Θεραπεία. *Ελληνικά Γράμματα*

- Zimmer R.(2007) Επιμέλεια: Καμπάς. Α. Εγχειρίδιο Ψυχοκινητική. Αθήνα: *Αθλότυπο*
- Μπαμπλέκου Ζωή (2003). Η Ανάπτυξη της Μνήμης: γνωστική διαδρομή στην παιδική ηλικία. *Τυπωθήτω*
- Μερεντιέ Φλοράνς (1981). Το παιδικό σχέδιο. Αθήνα: *Υποδομή*
- Παρασκευόπουλος Ι. Ν. Εξελικτική ψυχολογία: η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση, 2^{ος} τόμος: προσχολική ηλικία. Αθήνα
- Παρασκευόπουλος Ι. Ν. Εξελικτική ψυχολογία: η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση, 3^{ος} τόμος: σχολική ηλικία. Αθήνα
- Προβατίδης Κ. (1993). Παιδική ζωγραφική ή έκφραση. *Μάτι*
- Τραυλός Αντώνης Κ. (1998) ,Ψυχοκινητική ανάπτυξη παιδιών ηλικίας 2-7 χρόνων. *Σαββάλας*
- Τσαπακίδου Αγγελική (1997). Κινητικές Δεξιότητες: προγράμματα ανάπτυξης κινητικών δεξιοτήτων σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Θεσσαλονίκη: *University Studio Press*
- Brick Johnstone, Henry H. Stonnington. Επιστημονική επιμέλεια ελληνικής έκδοσης: Λάμπρος Μεσσήνης, Ανδρέας Καστελλάκης (2006). Γνωστική Αποκατάσταση Νευροψυχολογικών Διαταραχών. *Φιλομάθεια*
- Epstein A.S, επιμέλεια-μετάφραση Τρίμη Ε.(2005). Εικαστικές τέχνες και μικρά παιδιά. Αθήνα: *Τυπωθήτω*
- Burt, C. (1921). MentaZ and schoZastic tests. London: P.S. King & Son.
- Goodenough, F. (1926). Measurement of intelligence by drawings. New York, Brace & World
- Kellogg, R. (1969). Analyzing children's art. Palo Alto: Mayfield. Κρότι, Ε., & Μάνι, Α. (2003). Πώς να ερμηνεύουμε τα παιδικά σχέδια. Η κρυφή γλώσσα των παιδιών. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Machover, K. (1949). Personality projection in the drawing of the human figure. Springfield: C. Thomas.
- Malchiodi, C. A. (2001). Κατανοώντας τη ζωγραφική των παιδιών (Επ. Εκδ. Ν. Αναγνωστοπούλου). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Σάλλα. Τ. Δοκουμετζίδη (1996). Δημιουργική φαντασία και παιδική τέχνη. *Εξάντας*
- Neale, L. E. & Rosal, M. L. (1993). What can art therapists learn from the research on projective drawings techniques for children: A review. *The arts in psychotherapy*, 20, 37-49.
- Oster, O. & Gould, P. (1987). Using drawings in assessment and therapy. New York: Brunner/Mazel.
- Steele, B. (1997). Trauma response kit: short term intervention model. Grosse Pointe Woods: Institute on trauma and Loss in Children.
- Winner, E. (1982). Invented worlds: The psychology of the Arts. Cambridge: Harvard University Press.
- Winnicott, D. (1971). Playing and reality. New York.
- Άρθρο Καραμπατζάκη. Ψυχοπαιδαγωγικές δοκιμασίες ανίχνευσης της αναπτυξιακής διαταραχής συντονισμού των κινήσεων σε παιδιά ηλικίας 4-8 ετών

ΔΙΔΥΚΤΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://www.eduportal.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=169>, Εκπαιδευτικό Υλικό -Η αξιολόγηση του παιδικού ιχνογραφήματος-, Δρ. Κ. Κουνενού, 20/8/2011
- http://www.bizeli.com/index.php?option=com_content&task=view&id=360&Itemid=46 Το παιδικό ιχνογράφημα, Γ. Πάζινο, 16/5/2012
- <http://www.smartkidscy.eu/.../themata-gl...-Κύπρος> Θέματα γλωσσικής καθυστέρησης στον προφορικό λόγο-Smartkids, 24/5/2012
- http://www.users.uoi.gr/paediatr/student/psychok_exel.pdf Ψυχοκινητική εξέλιξη και ανάπτυξη, 22/5/2012
- <http://www.speechtherapyinstitute.gr/children/glwssikes-diataraxes> Κέντρο λογοθεραπείας Δρ Ηλία Παπαθανασίου- Αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές, 24/5/2012

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εύηλο 29.

Τεστ Ζωγραφικής Goodenough-Harris

Από την Florence L. Goodenough και τον Dale B. Harris

Όνομα Παύλος Αγόρι Κορίτσι

Σχολείο _____ Ημέρα ζωγραφιάς 2.12.2011

Τάξη _____ Ηλικία 5 Ημέρα γέννησης _____

Απασχόληση του Πατέρα _____

Σημειώσεις εξεταστή

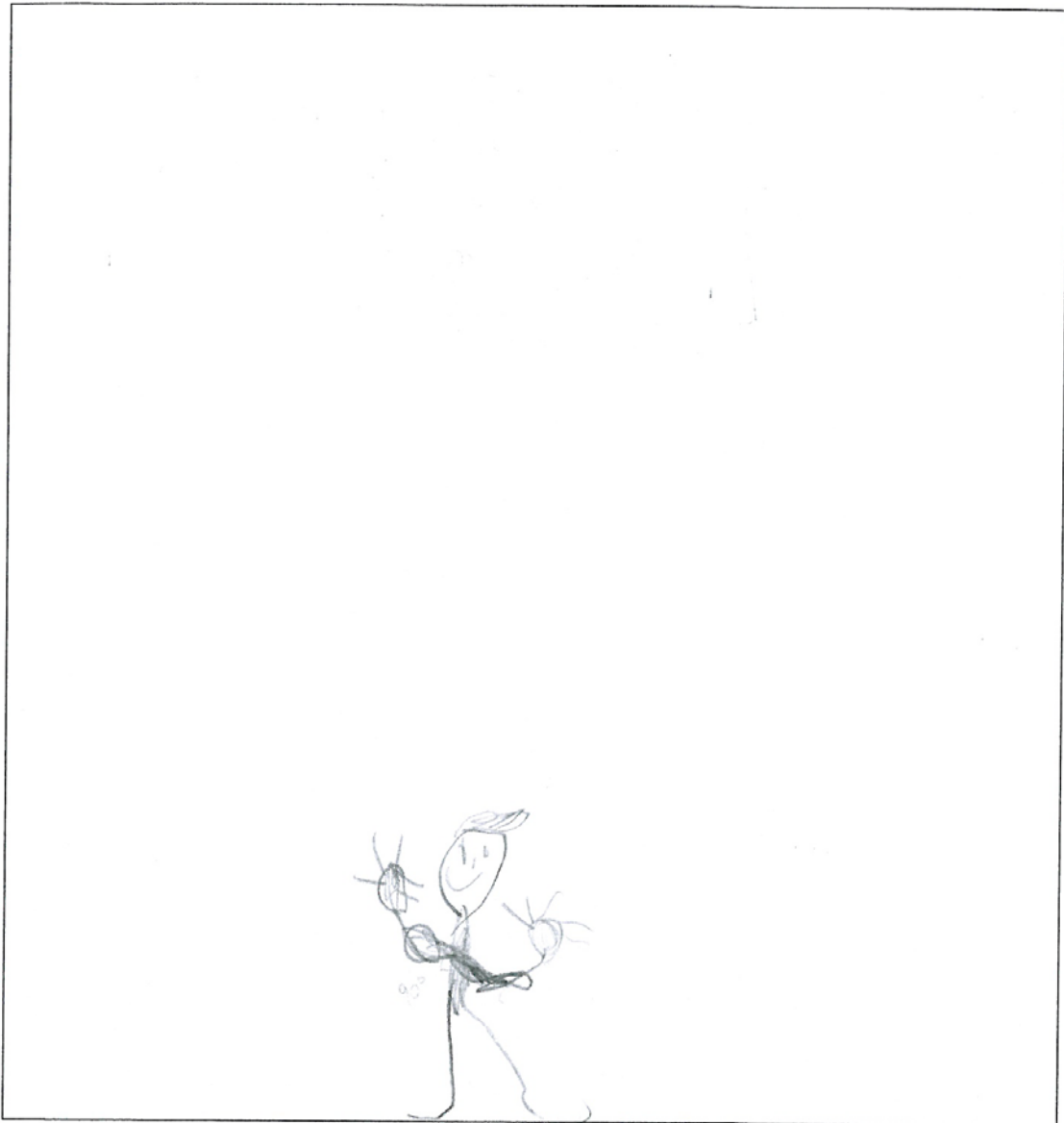
Αρθρωτικό -
Παιδί με φυσιολογικές
διαταραχές.

Συνοψίζοντας

Συνολικό σκορ	Πρότυπο σκορ	% Κατάταξη
Βαθμολογική κλίμακα		
Άντρας <u>26</u>	<u>131</u>	<u>98</u>
Γυναίκα <u>30</u>	<u>139</u>	<u>99</u>
Μέσος όρος		
Εαυτός <u>30</u>	<u>143</u>	<u>99+</u>
Κλίμακες Ποιότητες		
Άντρας <u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Γυναίκα <u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Μέσος όρος <u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>

Φτιάξε την Πρώτη σου Ζωγραφιά Εδώ

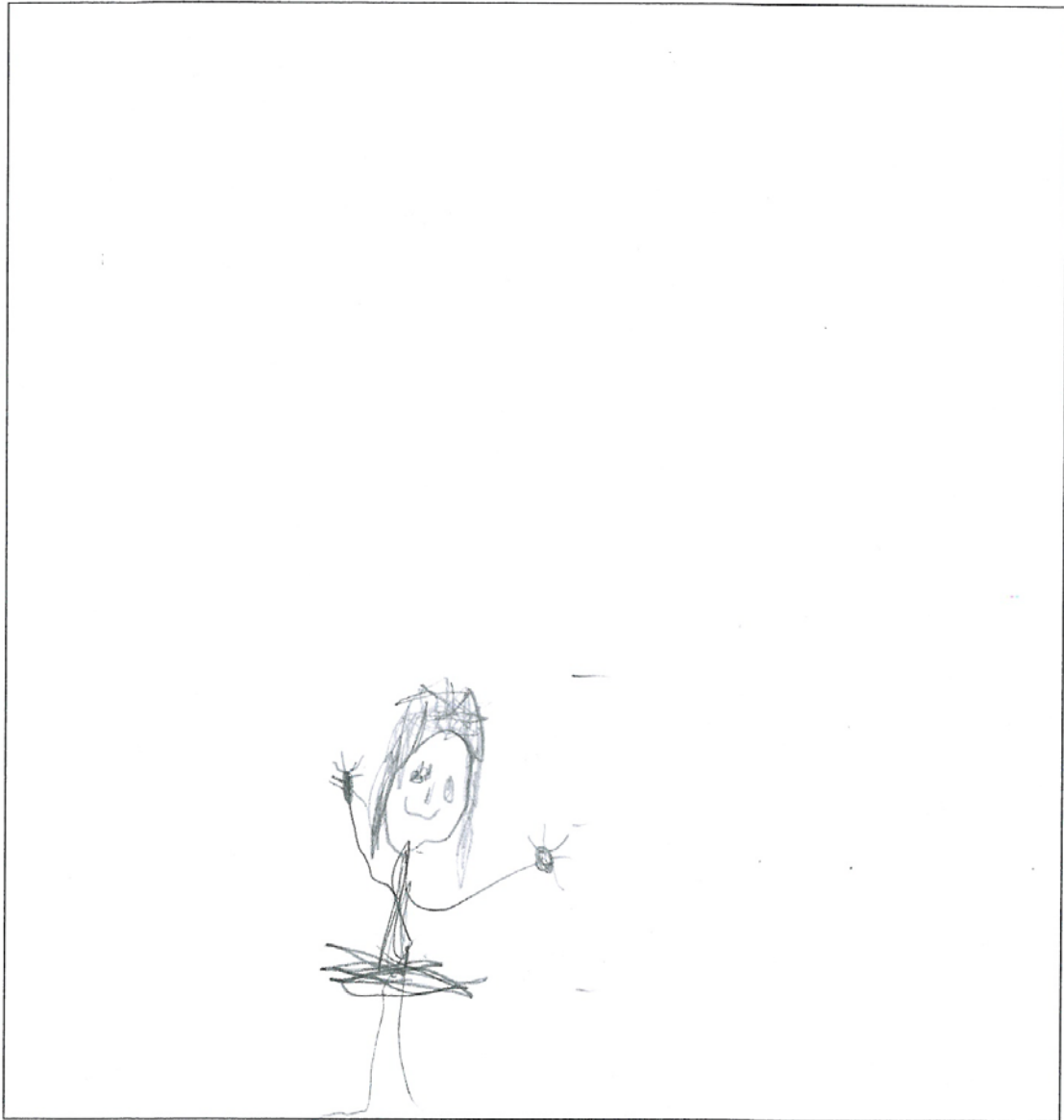
Ζωγράφισε μία εικόνα ενός άντρα. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον άντρα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους του.

1 + 2 + 3 0 4 + 5 0 6 0 7 0 8 0 9 + 10 0 11 + 12 0 13 0 14 + 15 + 16 0 17 0 18 + 19 +
 20 + 21 + 22 0 23 0 24 + 25 + 26 0 27 0 28 + 29 + 30 + 31 0 32 0 33 0 34 0 35 + 36 + 37 0 38 0
 39 + 40 0 41 0 42 0 43 0 44 + 45 0 46 + 47 + 48 0 49 0 50 + 51 0 52 0 53 + 54 0 55 + 56 0 57 0
 58 0 59 0 60 0 61 0 62 0 63 + 64 0 65 0 66 0 67 0 68 0 69 0 70 0 71 0 72 0 73 0 Σύν: 26

Φτιάξε την Δεύτερη σου Ζωγραφιά Εδώ

Ζωγράφισε μία εικόνα μίας γυναίκας. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρη τη γυναίκα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους του.

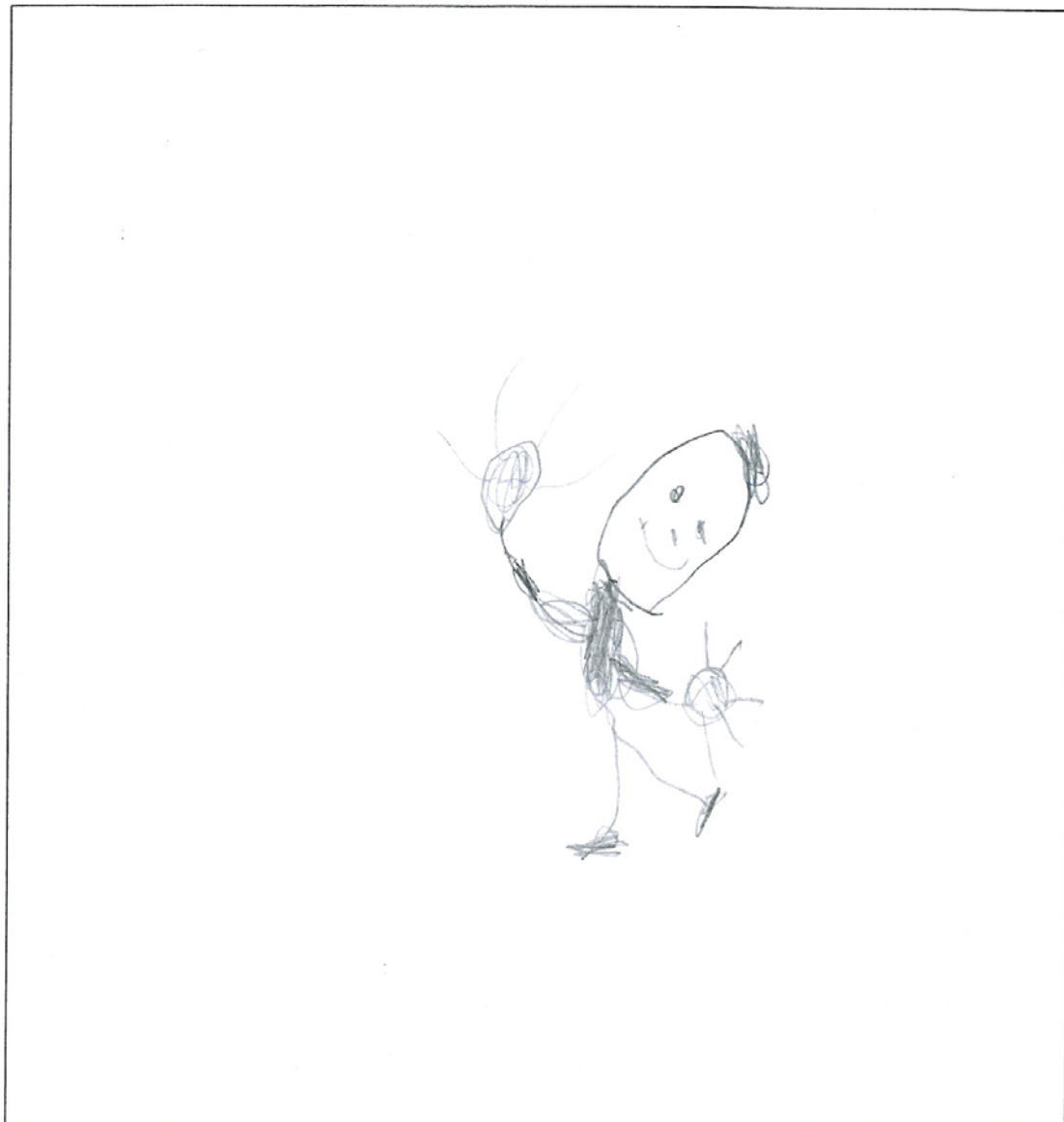

1 + 2 + 3 0 4 + 5 0 6 0 7 0 8 + 9 + 10 0 11 0 12 0 13 + 14 0 15 0 16 0 17 + 18 0 19 +
 20 + 21 + 22 0 23 0 24 + 25 0 26 0 27 0 28 0 29 0 30 0 31 0 32 + 33 + 34 + 35 + 36 + 37 0 38 0
 39 0 40 0 41 + 42 + 43 + 44 0 45 0 46 0 47 0 48 + 49 0 50 + 51 + 52 + 53 0 54 0 55 + 56 + 57 0
 58 + 59 + 60 + 61 0 62 0 63 0 64 + 65 0 66 0 67 0 68 0 69 0 70 0 71 0 72 0 73 0 Σύν:

30

Φτιάξε την Τρίτη σου Ζωγραφιά Εδώ

Ζωγράφισε μία εικόνα του εαυτού σου. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον εαυτό σου, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους σου.

1+ 2 + 3 0 4 + 5 0 6 0 7 0 8 0 9 + 10 0 11 + 12 0 13 0 14 + 15 + 16 0 17 0 18 + 19 +
 20 0 21 0 22 0 23 0 24 + 25 0 26 0 27 0 28 + 29 + 30 + 31 0 32 0 33 + 34 0 35 + 36 + 37 0 38 0
 39 + 40 + 41 0 42 + 43 0 44 + 45 46 + 47 + 48 0 49 0 50 + 51 + 52 + 53 + 54 0 55 + 56 + 57
 58 0 59 0 60 0 61 0 62 0 63 + 64 0 65 0 66 0 67 0 68 0 69 0 70 0 71 0 72 + 73 + Σύν: 30

Τεστ Ζωγραφικής Goodenough-Harris

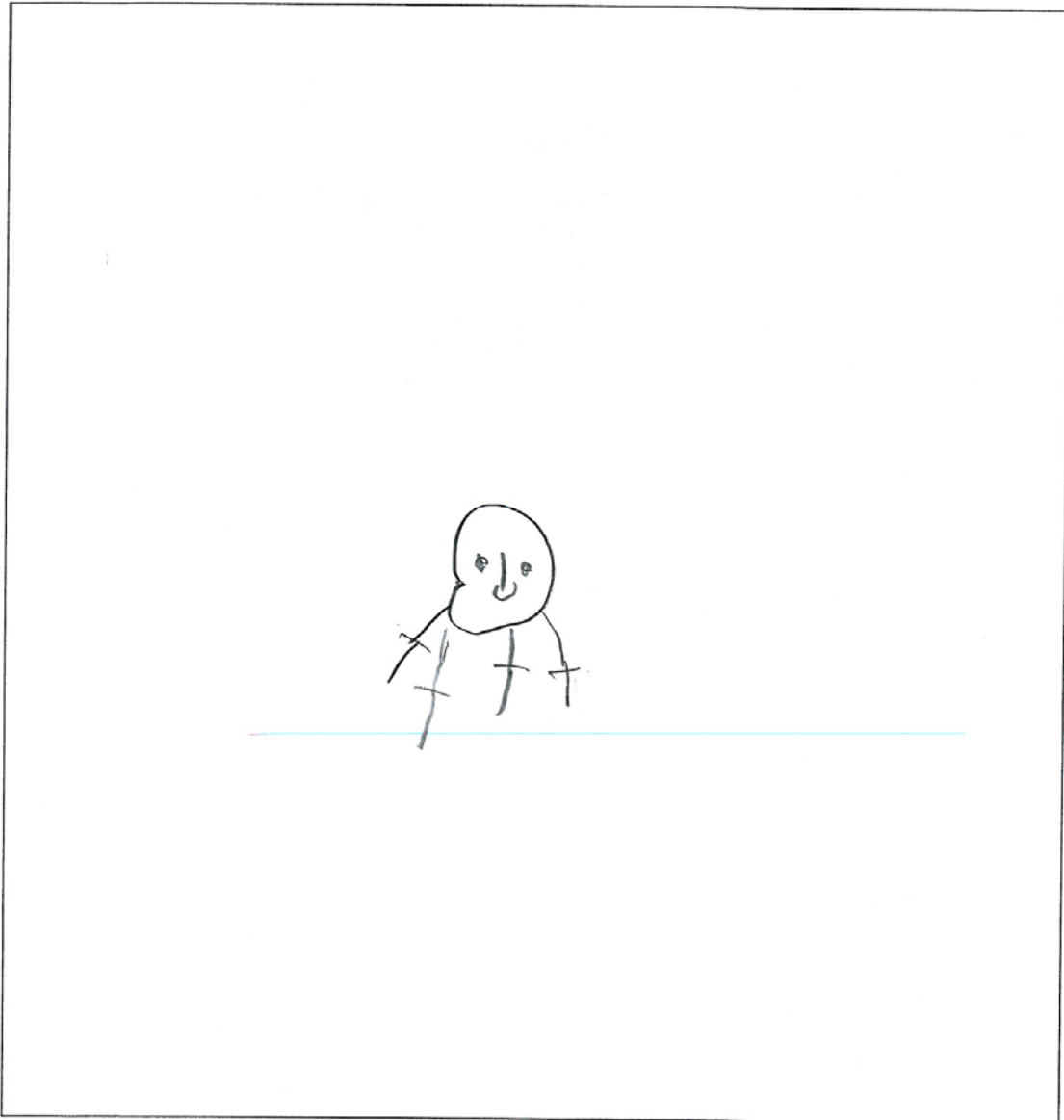
Από την Florence L. Goodenough και τον Dale B. Harris

Σημειώσεις εξεταστή
Παικτεφωλογικές Διαταραχές
(Χέρια-πόδια)

237

Φτιάξε την Πρώτη σου Ζωγραφιά Εδώ

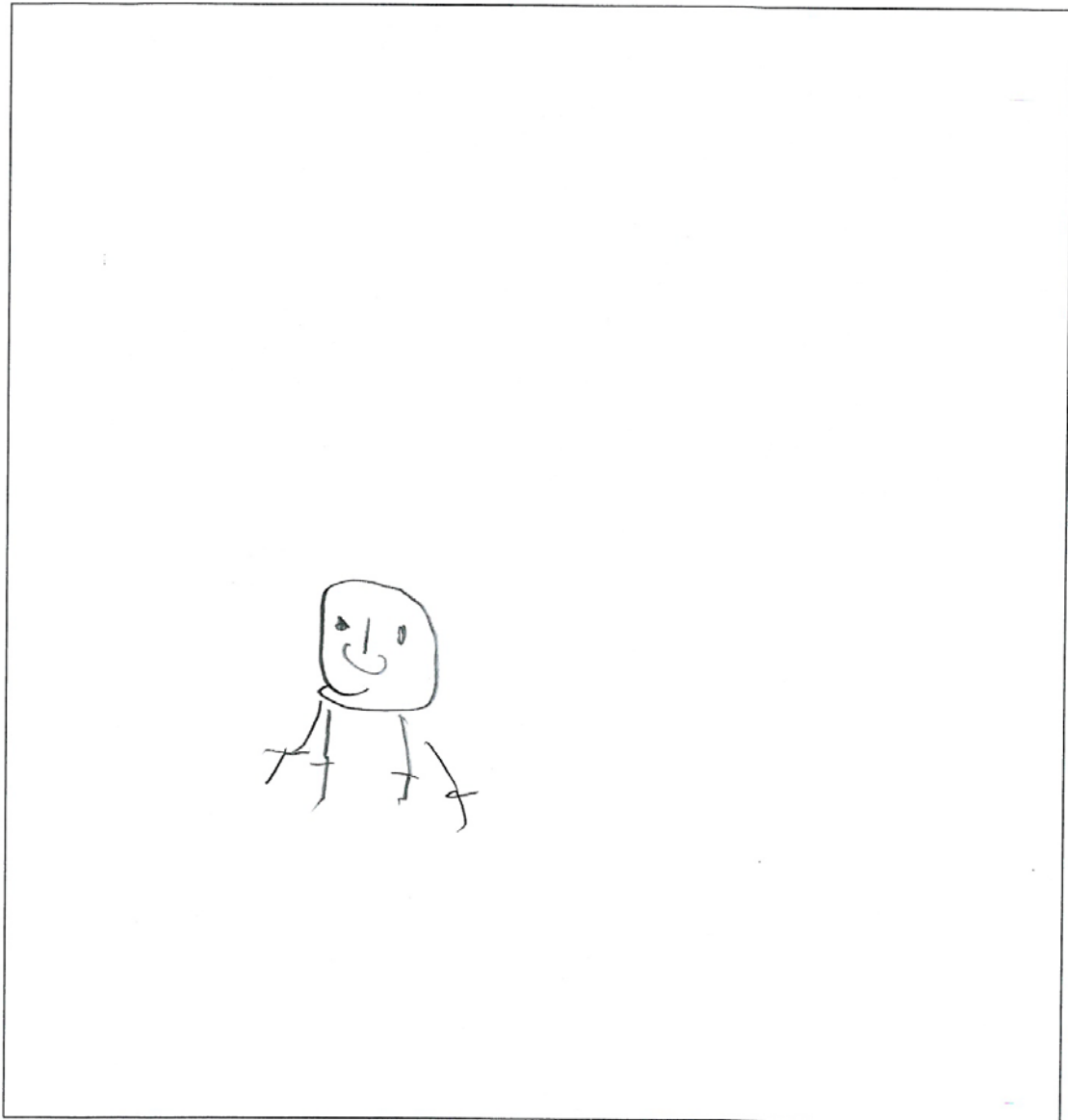
Ζωγράφισε μία εικόνα ενός άντρα. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον άντρα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους του.

1+ 2 0 3 0 4+ 5 0 6 0 7 0 8 0 9 + 10 0 11+ 12 0 13 0 14+ 15 0 16 0 17 0 18 0 19 0
 20 0 21 0 22 0 23 0 24 0 25 0 26 0 27 0 28 0 29 0 30 + 31 0 32 0 33 0 34 0 35 + 36 0 37 0 38 0
 39 0 40 0 41 0 42 0 43 0 44 0 45 0 46 0 47 0 48 0 49 0 50 + 51 0 52 0 53 0 54 0 55 0 56 0 57 0
 58 0 59 0 60 0 61 0 62 0 63 + 64 0 65 0 66 0 67 0 68 0 69 0 70 0 71 0 72 0 73 0 Σύν: 9

Φτιάξε την Δεύτερη σου Ζωγραφιά Εδώ

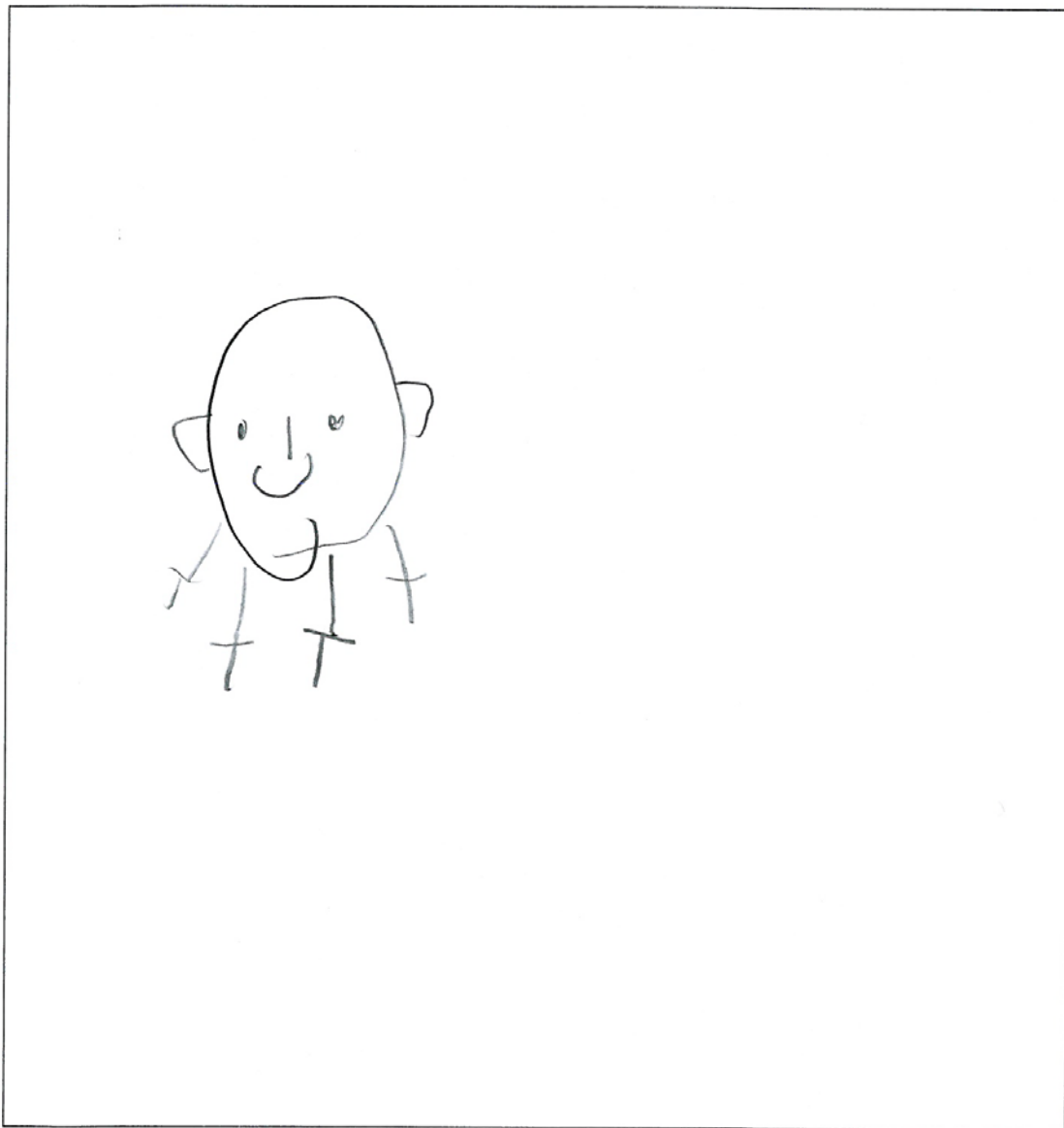
Ζωγράφισε μία εικόνα μίας γυναίκας. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρη τη γυναίκα, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους του.

1 + 2 0 3 0 4 + 5 0 6 0 7 0 8 0 9 + 10 0 11 0 12 0 13 + 14 0 15 0 16 0 17 + 18 0 19 0
 20 0 21 0 22 0 23 0 24 + 25 0 26 0 27 0 28 0 29 0 30 0 31 0 32 0 33 + 34 0 35 0 36 0 37 0 38 0
 39 0 40 0 41 0 42 0 43 0 44 0 45 0 46 0 47 0 48 0 49 0 50 0 51 0 52 0 53 0 54 0 55 0 56 0 57 0
 58 + 59 0 60 0 61 0 62 0 63 0 64 + 65 0 66 0 67 0 68 0 69 0 70 0 71 0 72 0 73 0 Σύν: 9

Φτιάξε την Τρίτη σου Ζωγραφιά Εδώ

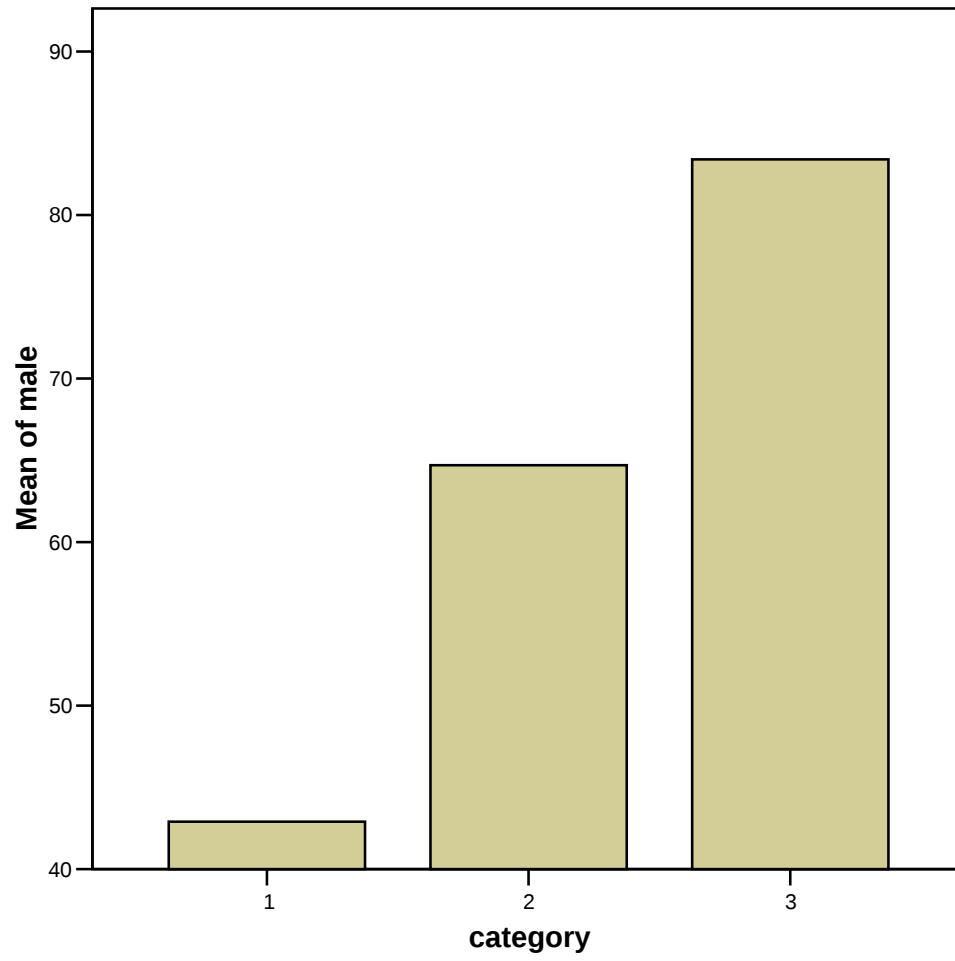
Ζωγράφισε μία εικόνα του εαυτού σου. Φτιάξε την καλύτερη εικόνα που μπορείς. Σιγουρέψου ότι φτιάχνεις ολόκληρο τον εαυτό σου, και όχι μόνο το κεφάλι και τους ώμους σου.

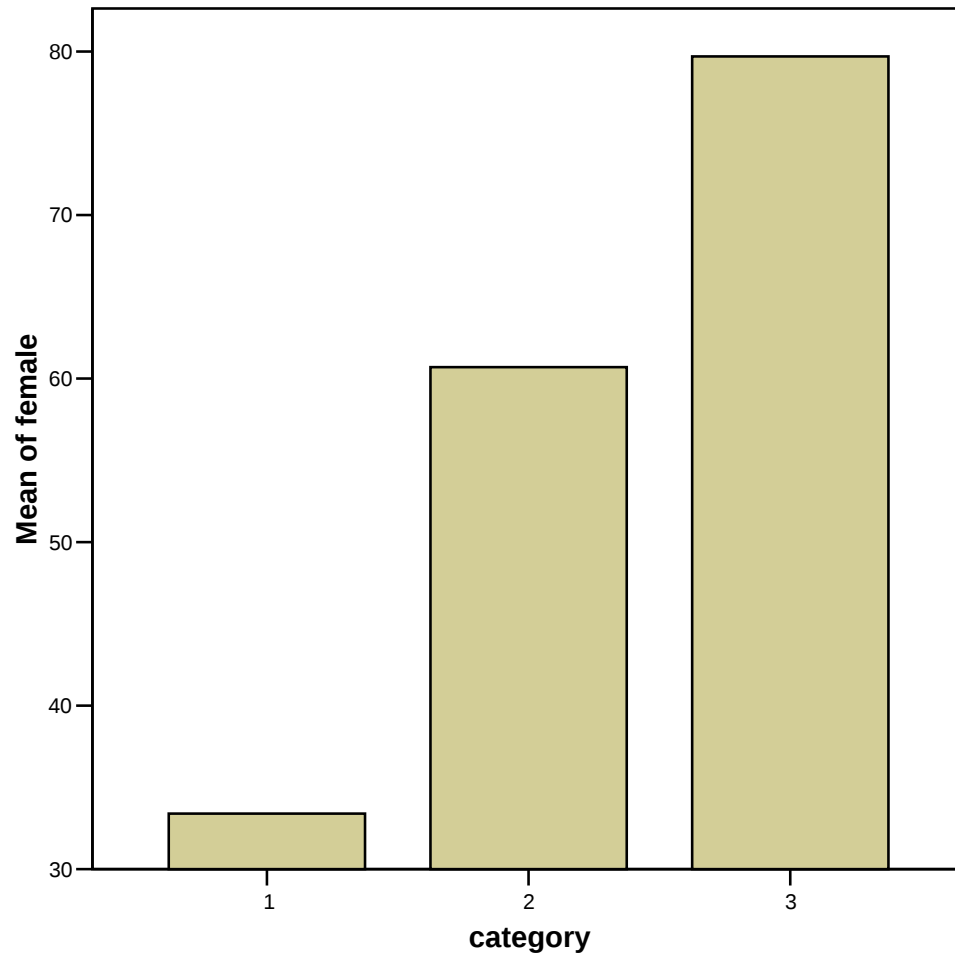
1+ 2 0 3 0 4+ 5 0 6 0 7 0 8 0 9+ 10 0 11+ 12 0 13 0 14+ 15 0 16 0 17 0 18 0 19 0
 20 0 21 0 22+ 23+ 24 0 25 0 26 0 27 0 28 0 29 0 30+ 31 0 32 0 33 0 34 0 35+ 36 0 37 0 38 0
 39 0 40 0 41 0 42 0 43 0 44 0 45 0 46 0 47 0 48 0 49 0 50+ 51 0 52 0 53 0 54 0 55 0 56 0 57 0
 58 0 59 0 60 0 61 0 62 0 63+ 64 0 65 0 66 0 67 0 68 0 69 0 70 0 71 0 72 0 73 0 Σύν:

11

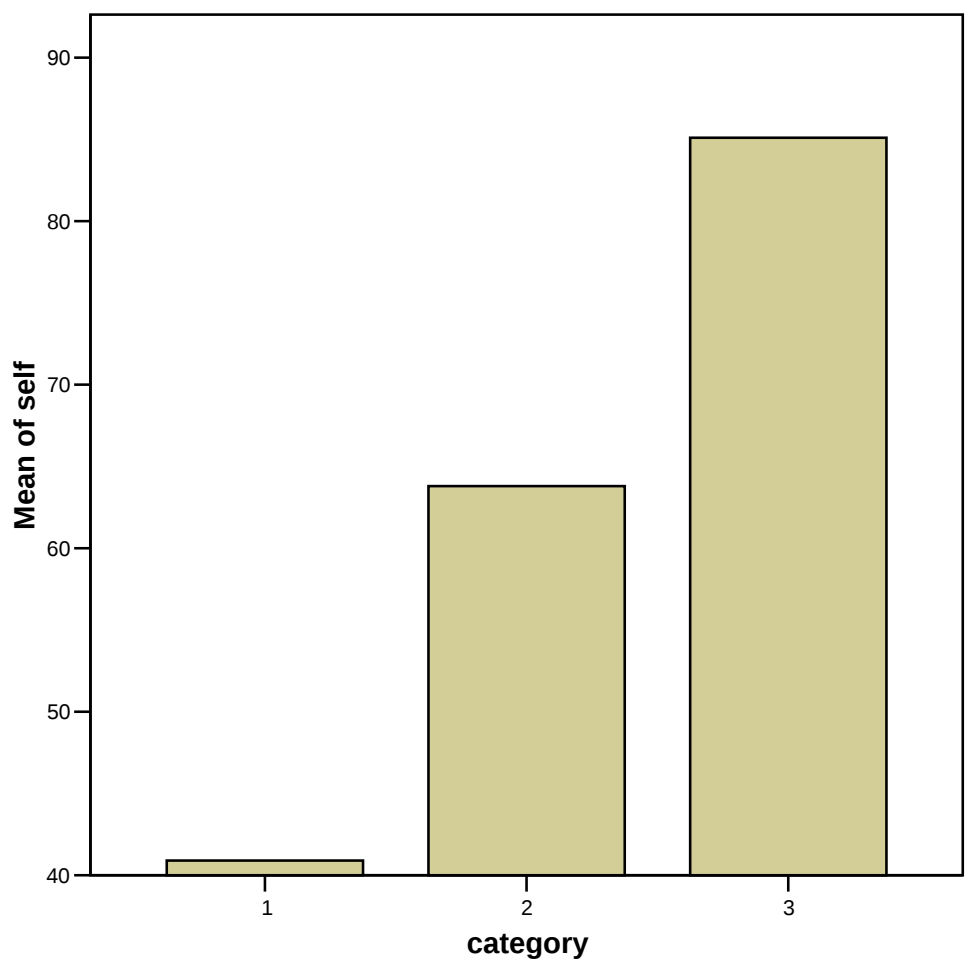
ΓΡΑΦΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ 1η ΖΩΓΡΑΦΙΑ: "ΖΩΓΡΑΦΙΣΕ ΕΝΑΝ ΑΝΤΡΑ"

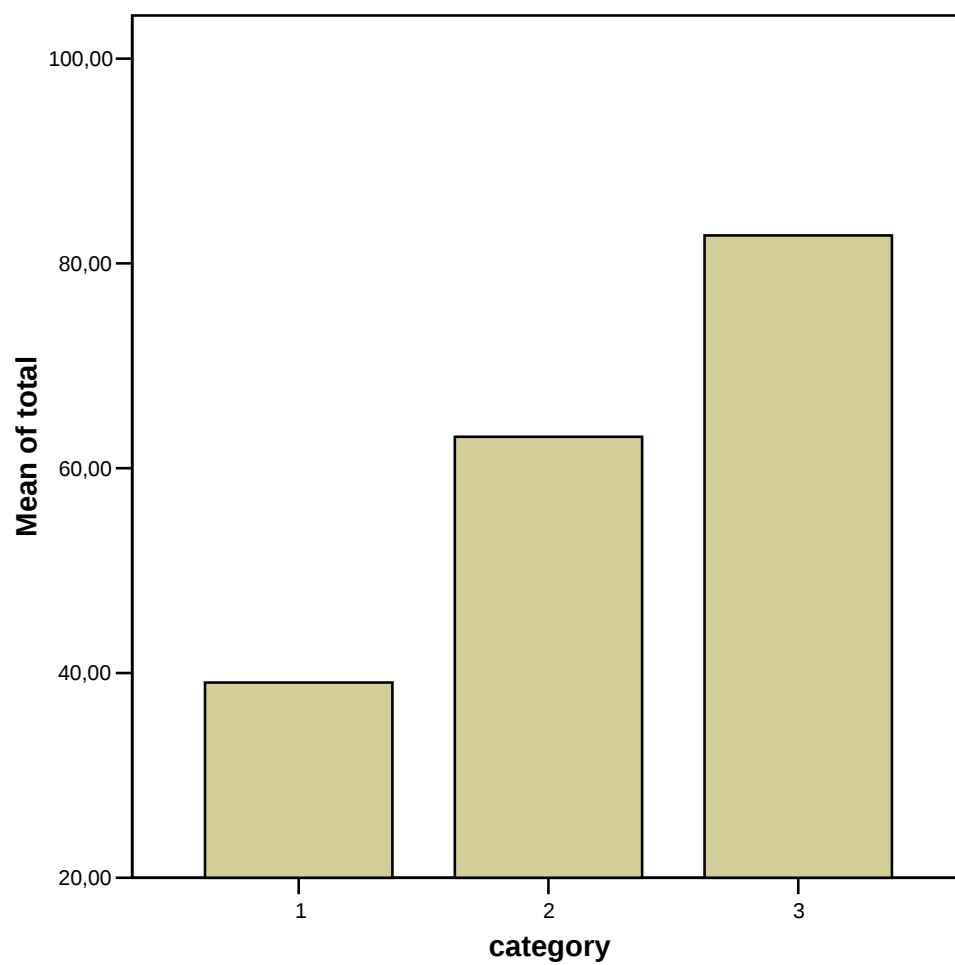
ΓΡΑΦΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ 2η ΖΩΓΡΑΦΙΑ: "ΖΩΓΡΑΦΙΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ"

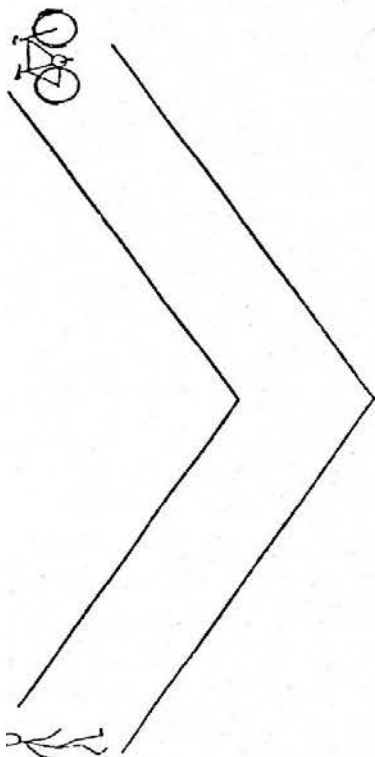

ΓΡΑΦΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ 3η ΖΩΓΡΑΦΙΑ: "ΖΩΓΡΑΦΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ"

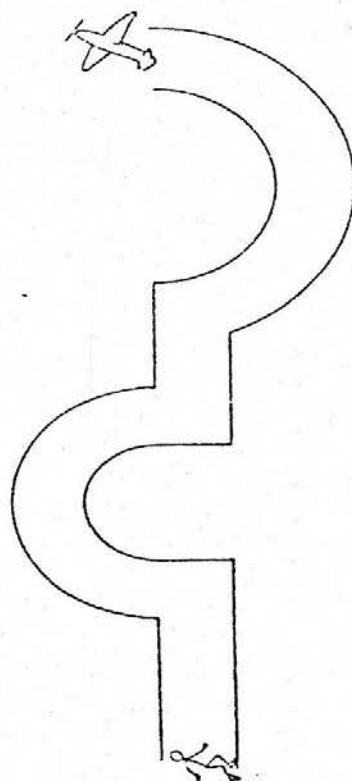

ΓΡΑΦΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΩΝ (ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ)

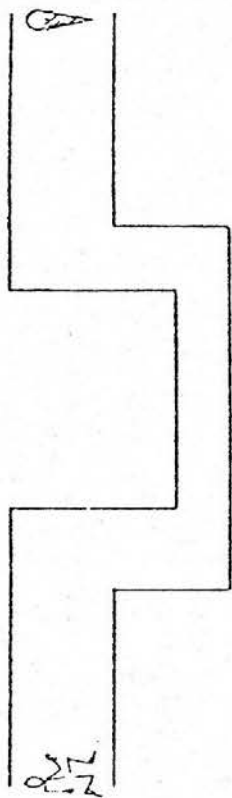
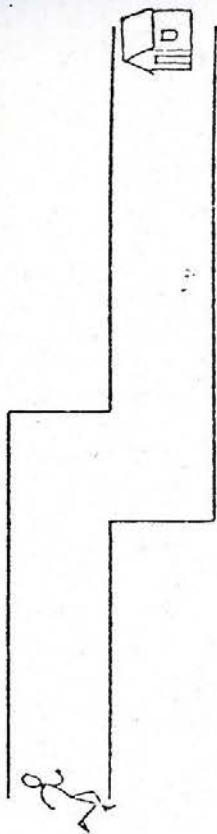

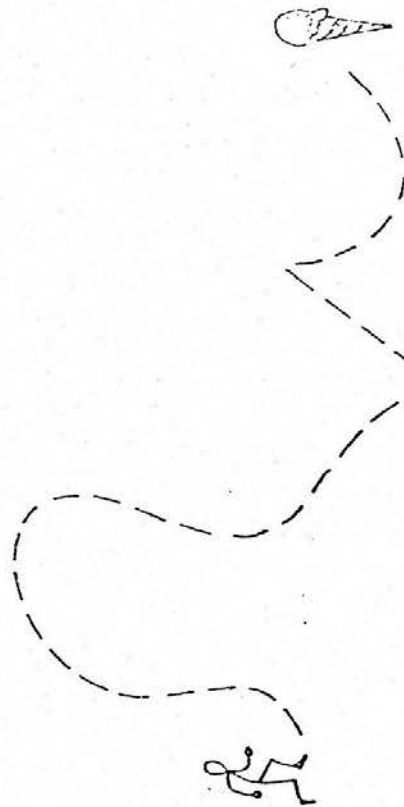
Άσκηση 11

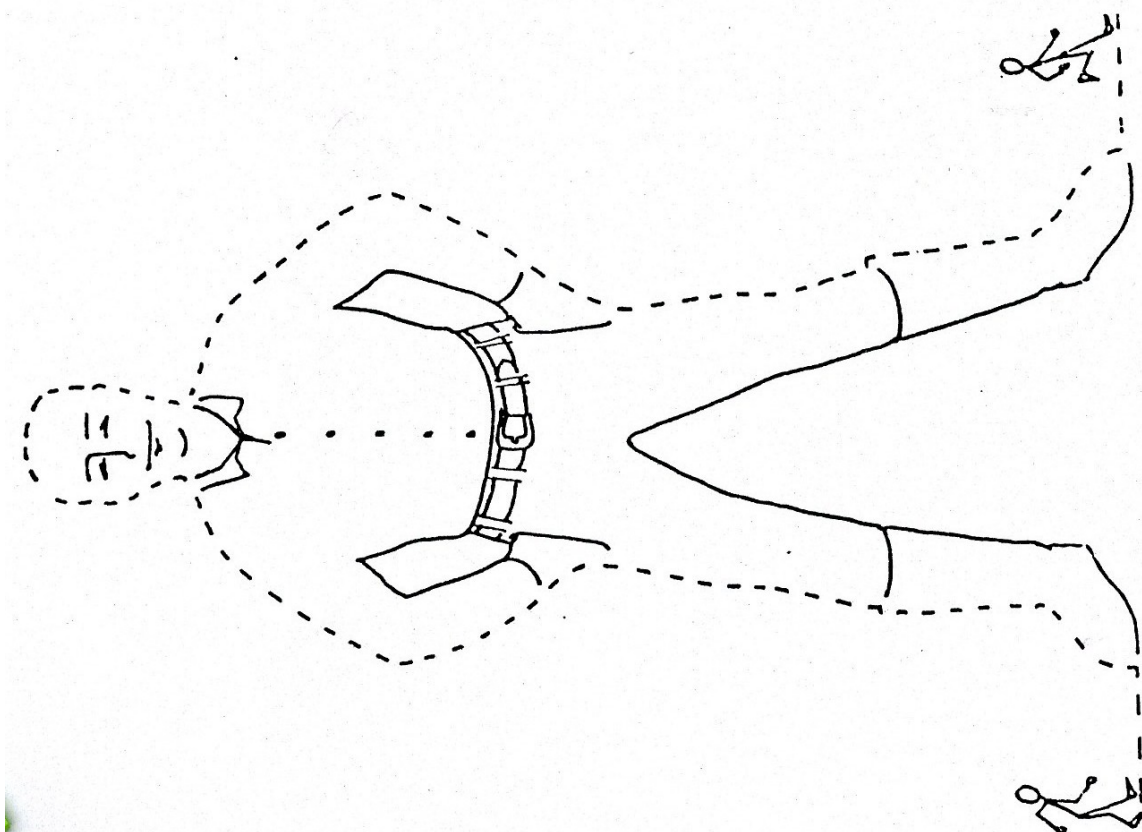
Άσκηση 12

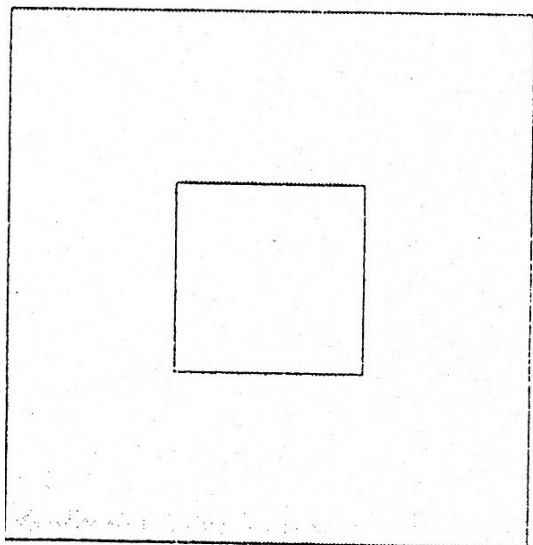
Άσκηση 13

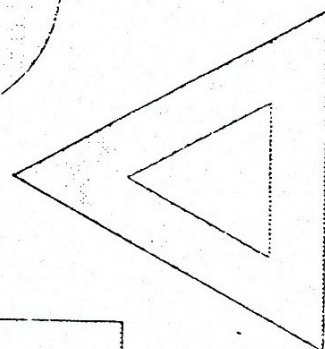
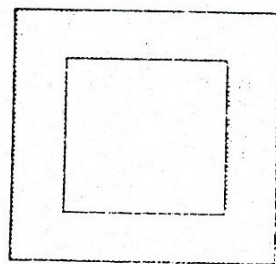
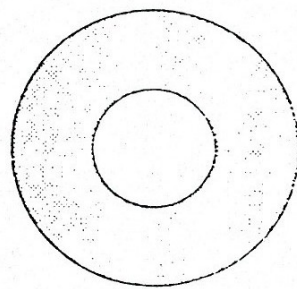
Άσκηση 14

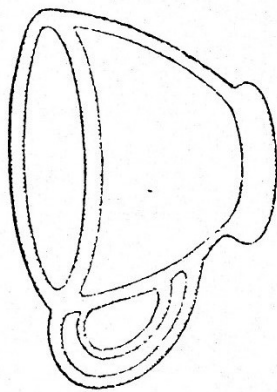
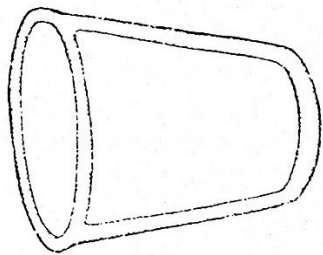
Άσκηση 15

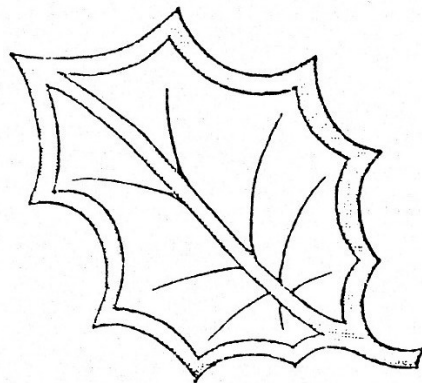
Άσκηση 16

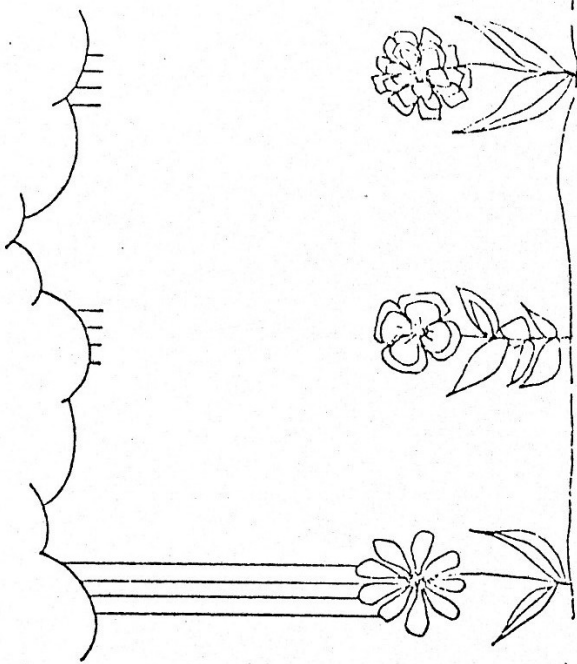
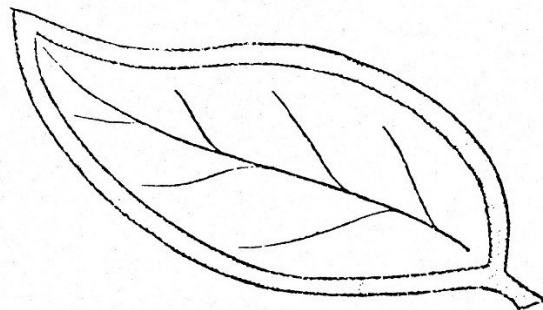
Άσκηση 17

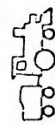
Άσκηση 18

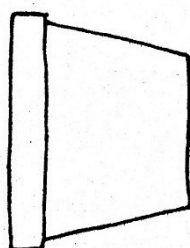
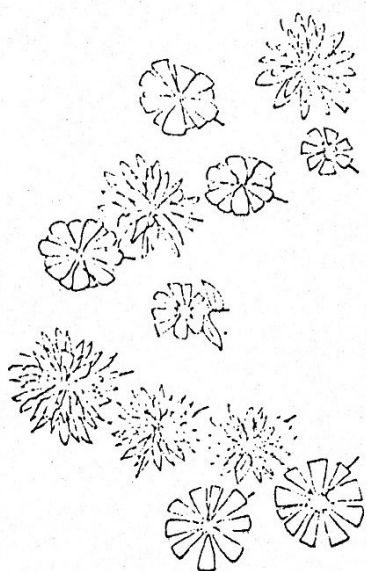
Άσκηση 19

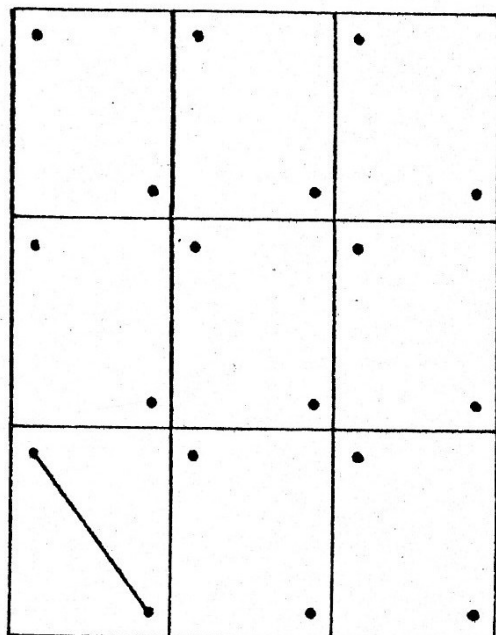
Άσκηση 20

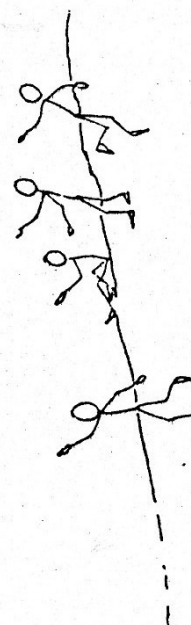
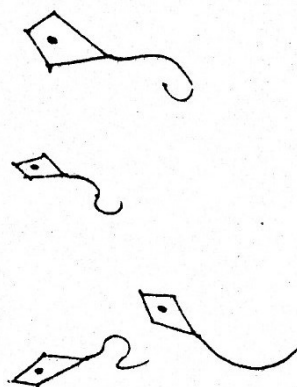
Άσκηση 21

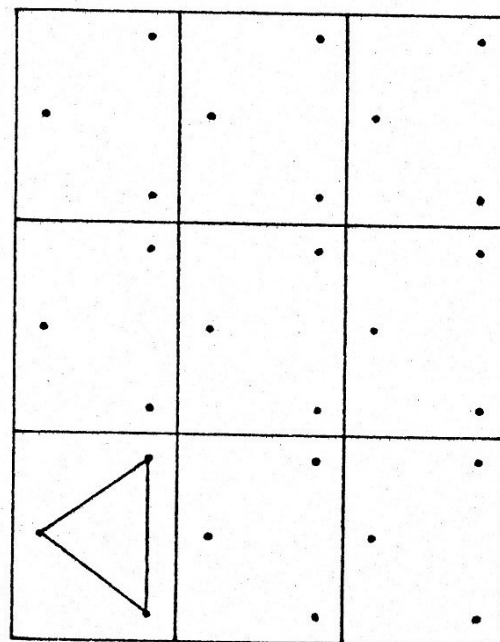
Άσκηση 22

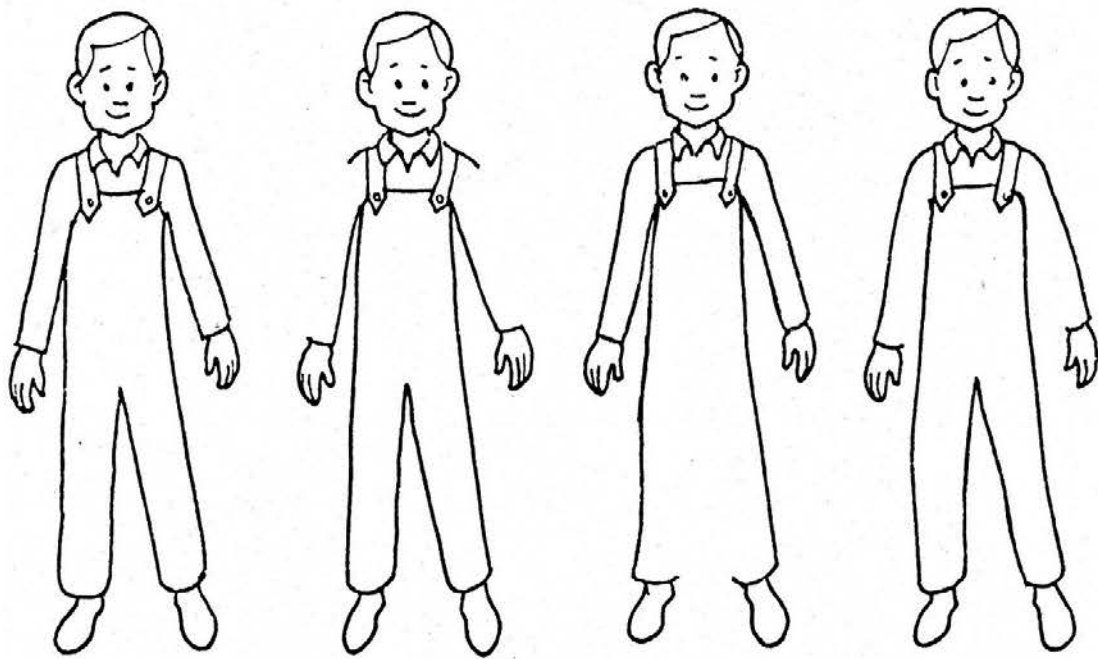
Άσκηση 24

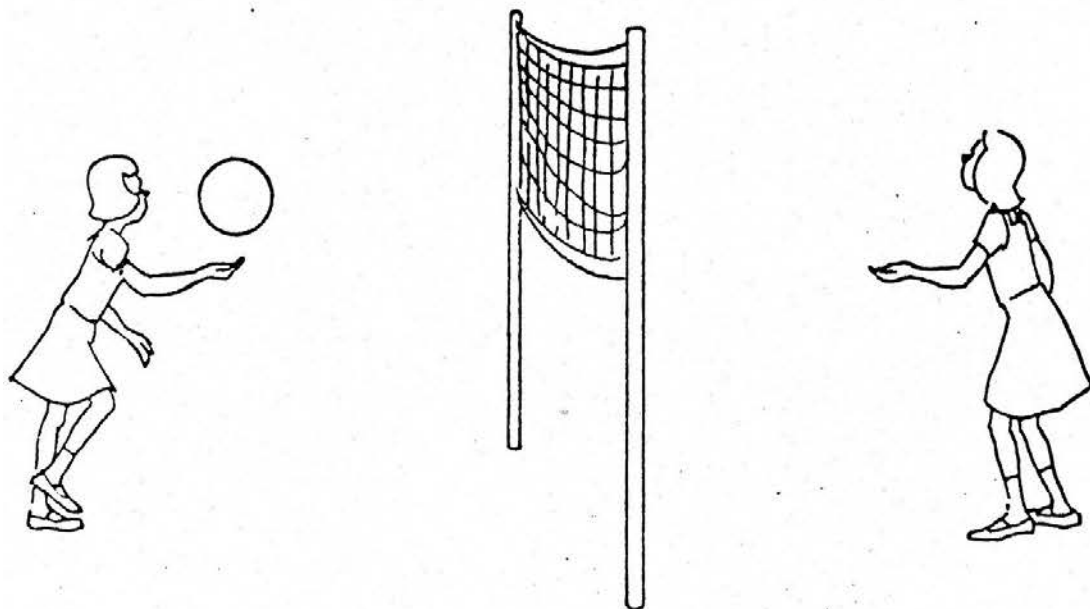
Άσκηση 23

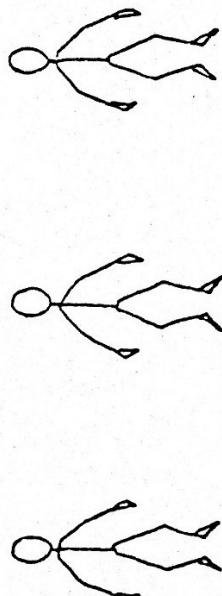
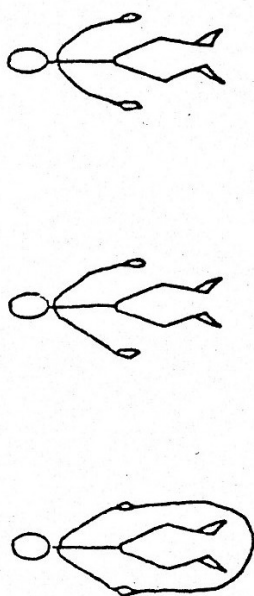
Άσκηση 25

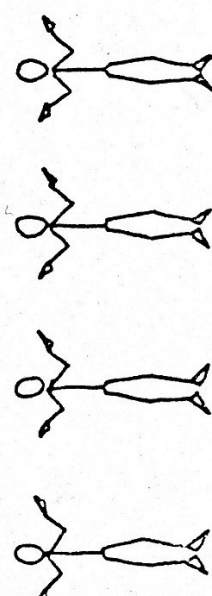
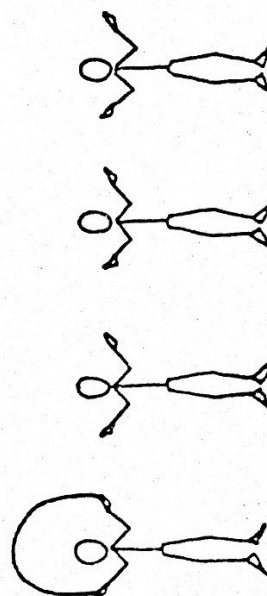
Άσκηση 26

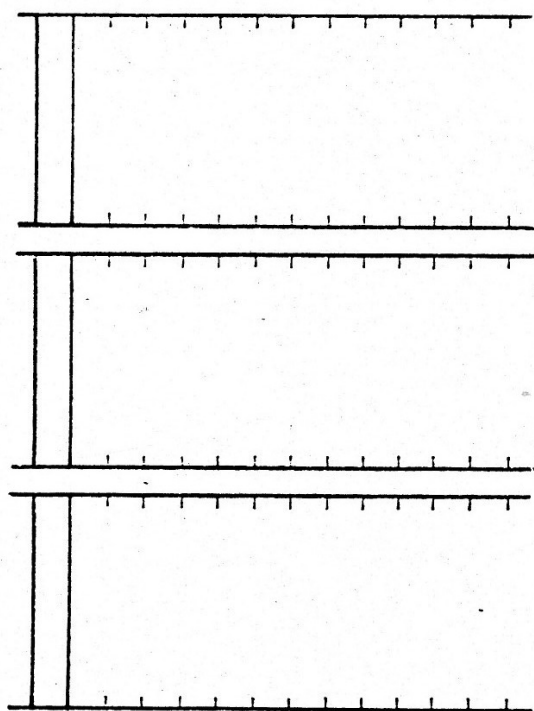
Άσκηση 27

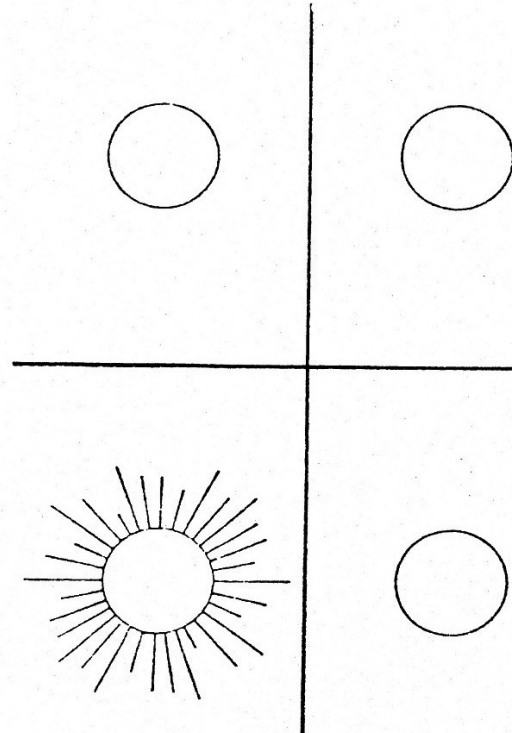
Άσκηση 28

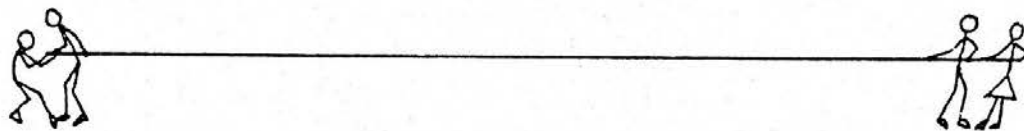
Άσκηση 29

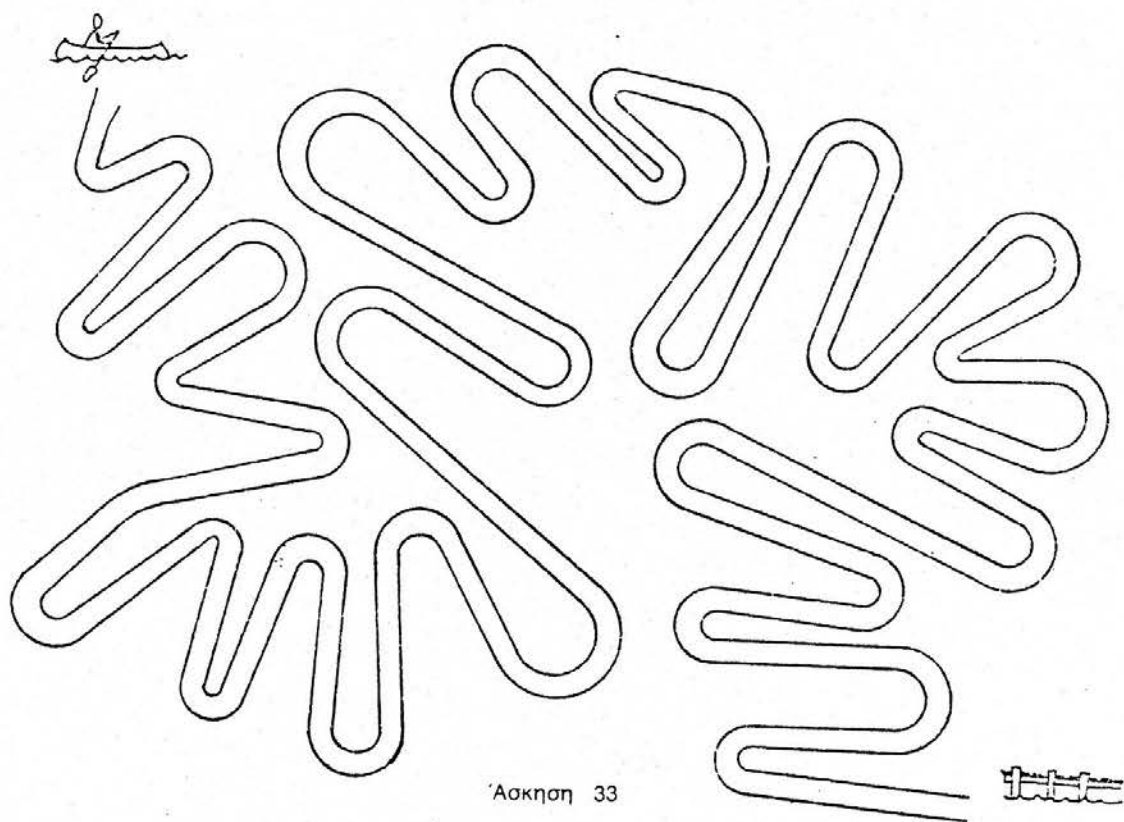
Άσκηση 30

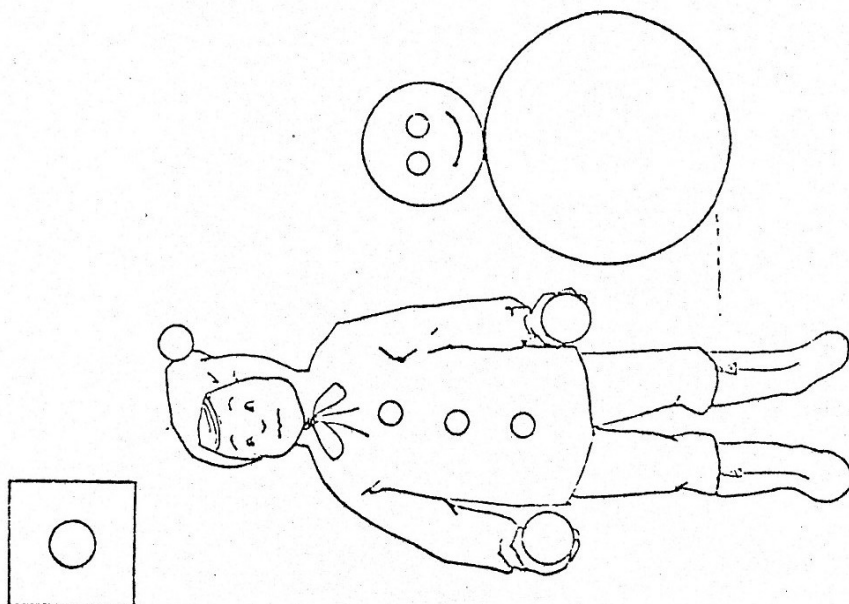
Άσκηση 31

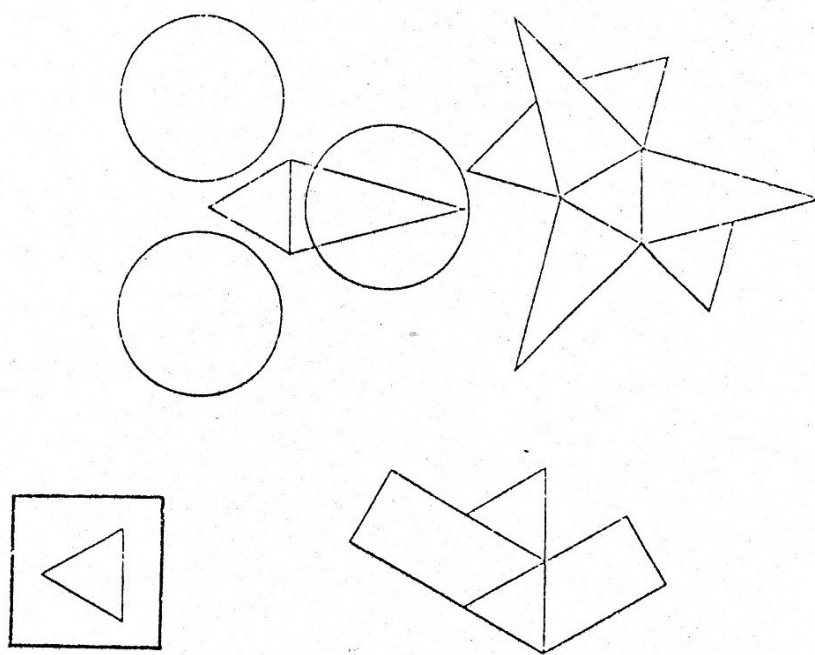
Άσκηση 32

Άσκηση 33

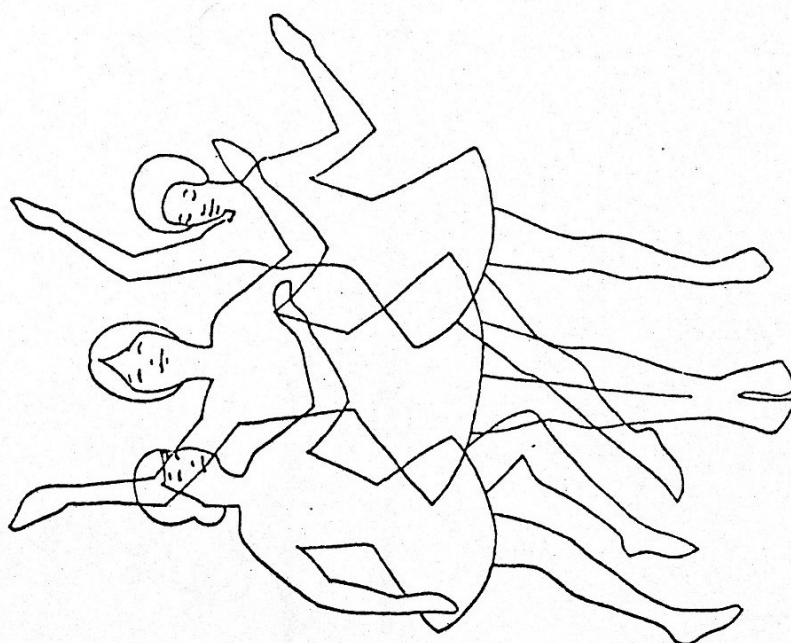
Άσκηση 3

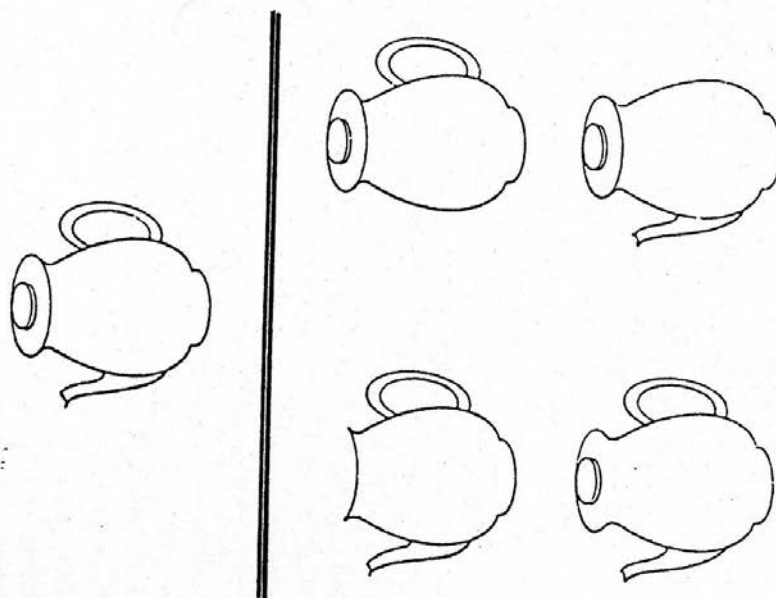
Άσκηση 4

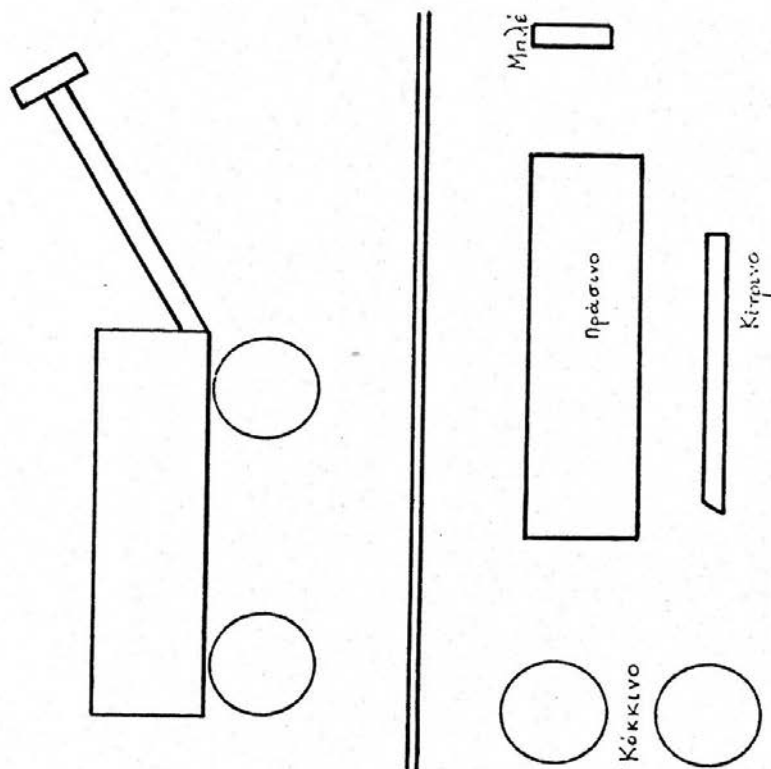
Άσκηση 8

Άσκηση 7

Άσκηση 11

Άσκηση 12